

**T.C.**  
**ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE**  
**KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE**  
**DAİR KANUN KAPSAMINDA KADININ VE**  
**AİLE BİREYLERİNİN KORUNMASI**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Özlem BÖLÜKBAŞI**

**Danışman**

**Prof. Dr. Cem BAYGIN**

**Erzincan, 2014**

## TEZ KABUL TUTANAĞI

### SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Prof. Dr. Cem BAYGIN danışmanlığında Özge Bölükbaşı tarafından hazırlanan “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 16/07/2014

#### JÜRİ

Danışman : Prof. Dr. Cem BAYGIN



Üye : Doç. Dr. Ayhan DÖNER



Üye : Yrd. Doç. Dr. Alpaslan AKARTEPE



Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. 16 / 07 / 2014

Doç. Dr. Ayhan DÖNER

Enstitü Müdürü



**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI  
ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN KAPSAMINDA  
KADININ VE AİLE BİREYLERİNİN KORUNMASI**

**Özge BÖLÜKBAŞI**

**Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2014**

**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cem BAYGIN**

**ÖZET**

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması konulu yüksek lisans tezimin odak noktasını kadınlar ve aile bireyleri üzerindeki baskı ve şiddetin azaltılması bakımından ülkemizdeki ve dünyadaki bir takım hukuki düzenlemelerin kapsamı oluşturmaktadır. Ayrıca, ailenin, huzurlu bir şekilde devamlılığının sağlanması bakımından genel hükümler çerçevesinde; özel olarak bireylerin ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddetten etkin şekilde korunması bakımından ise 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çerçevesinde devlet tarafından ailenin iç işleyişine müdahale imkanının tanındığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu bakımdan çalışmamız dört ana paragraftan oluşmaktadır. İlk paragrafta 6284 sayılı Kanun amacı, kapsamı, uygulama şartları ve kadının ve aile bireylerinin korunmasına ilişkin temel kavramlar açıklanmaya çalışılacaktır. Kadına yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçları özellikle sayısal verilere dayanılarak anlatılırken, ülkemizde ve tüm dünyada ortak olarak kabul edilen şiddetin türleri ile faili ve mağdurları da tespit edilecektir. İkinci paragrafta ise 6284 sayılı Kanun uygulanmasında temel alınan ilkelere yer verilerek, ulusal düzenlemeler arasında bu ilkelerin esas alındığı Anayasa ve TMK hükümleri ile uluslararası sözleşmeler arasında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ve CEDAW hükümleri değerlendirilecektir. Kanun maddelerinin neredeyse birebir aynı

olduğu ve Kanun hazırlanırken referans alınan İstanbul Sözleşmesi hükümleri de ayrıca ve ayrıntılı olarak incelenecektir. Çalışmamızın üçüncü paragrafında, kadının ve aile bireylerinin korunması bakımından 6284 sayılı Kanunda öngörölen koruyucu ve önleyici tedbirlerle, bu tedbirleri almaya yetkili makamlar tespit edilecektir. Son paragrafta, 6284 sayılı Kanunun uygulanma usulü; özellikle tedbir kararının verilmesi, ihbar ve başvuruların değerlendirilmesi ile tedbir kararlarına yapılacak itirazların usulü, zorlama hapsi ve ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleri kapsamında incelenerek, 6284 sayılı Kanun 4320 sayılı Kanun ile karşılaştırılacaktır.

Sonuç kısmında ise kadının ve aile bireylerinin her türlü şiddetten korunabilmesi bakımından devlet politikaları değerlendirilecek, şiddete eğilimli zihniyetin eğitilmesi ve şiddetin azaltılabilmesi bakımından yapılabilecek çalışmalarla ilgili çözüm ve önerilerimizden bahsedilecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Şiddet, Ev İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul Sözleşmesi, Evlilik Birliğinin Korunması, Tedbir Kararı, Zorlama Hapsi, ŞÖNİM.

**NO. 6284 PROTECTION OF THE FAMILY AND UNDER THE  
LAW ON THE PREVENTION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN  
WOMEN AND THE FAMILY PROTECTION OF INDIVIDUALS**

**ÖZGE BÖLÜKBAŞI**

**ERZINCAN UNIVERSITY, INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES,**

**M.A. THESIS, JULY 2014**

**THESIS SUPERVISOR: ASSIST. PROF. DR. CEM BAYGIN**

**ABSTRACT**

Within the scope of the law no. 6284 to Protect Family and Prevent Violence Against Women, the scope of a number of legal regulations in our country and in the world forms the focal point of our master's degree thesis themed “Protection of Women and Family Members” in terms of reducing the compulsion and the violence against women and family members. In addition, in point of ensuring the continuity of the family in a peaceful manner, within the framework of the general provisions; especially the protection of individuals from domestic violence and violence against women actively, within the frame of the law no. 6284 to protect family and prevent violence against women, the possibility of the recognition to be intervened by government in inner workings of the family is tried to be presented. In this regard, our study consists of four main paragraphs. In first paragraph, the aim of the law no. 6284, its scope, its implementation conditions and basic concepts relating to the protection of family members are tried to be explained. While the causes of violence against women and their results are particularly explained by relying on numeric data, types of violence accepted commonly in our country and all over the world with the perpetrator and victims of violence are also going to be determined. As for second paragraph, by handling the principles based on implementation of the law no. 6284, Constitution and sentences of Turkish Civil Code based on these principles from national regulations with related sentences of European Convention of Human

Rights from international conventions and sentences of CEDAW (Convention on the elimination of all forms of discrimination against women) are going to be evaluated. The sentences of Istanbul Convention taken as references while the Law was being prepared are exactly the same with law clauses are also going to be studied separately and detailed. In third paragraph of our study, competent authorities to take measures with the protective and preventive measures predicted in law no. 6284 are going to be identified in terms of women and the family members' protection. In last paragraph, the implementation procedure of law no. 6284 is going to be analyzed; especially deciding the injunction, evaluating of notification and applications with opposition procedure against the injunction decisions, the compulsion imprisonment and in terms of support services which are going to be provided by Violence Prevention and Monitoring Centers. The law no. 6284 is going to be compared with the law no. 4320.

In conclusion, government policies are going to be evaluated regarding the women and the family members' protection against all forms of violence, training of mentality apt to violence and studies which can be done about solution and suggestions for the reduction of violence are going to be mentioned.

**Key words:** violence, domestic violence, violence against woman, Istanbul Convention, protection marital relationship, injunction, compulsion imprisonment, Violence Prevention and Monitoring Centers.

## **ÖNSÖZ**

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması konulu yüksek lisans tezimi hazırlarken araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve desteğini esirgemeyerek çalışmamı tamamlamama katkıda bulunan danışman hocam sayın Prof. Dr. Cem BAYGIN'a, yüksek lisans dersleri esnasındaki yardımlarından dolayı Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesinin çok kıymetli ve saygıdeğer hocalarına, çalışmalarım süresince fedakarlık göstererek ve beni destekleyen kıymetli eşim Emre Bölükbaşı'na ve sevgili ailemize teőekkür ederim.

**Özge Bölükbaşı**

**Erzincan, 2014**

## İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL TUTANAĞI .....	I
ÖZET .....	II
ABSTRACT .....	IV
ÖNSÖZ .....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR .....	XV
GİRİŞ .....	1
§ 1. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Amacı, Kapsamı, Uygulama Şartları ve Temel Kavramlar .....	7
I.Kanun'un Amacı .....	7
II.Kanun'un Kapsamı .....	9
A.Genel Olarak .....	9
B.Kadınlar.....	9
C.Çocuklar .....	10
D.Aile Bireyleri .....	11
1.Genel Olarak .....	11
2.Dar Anlamda Aile .....	13
3.Geniş Anlamda Aile .....	14
4.En Geniş Anlamda Aile .....	14
E.Tek Taraflı Israrlı Takip Mağduru .....	16
III.Kanun'un Uygulama Şartları .....	18
A.Şiddete Uğrama veya Uğrama Tehlikesinin Bulunması .....	18



B.Mağdurun Kanunda Sayılan Kişilerden Biri Olması .....	21
C.Mağdurun ya da Üçüncü Kişilerin İhbar veya Şikayette Bulunması.....	21
D.Mülki Amir, Hakim ya da Kolluk Amiri Tarafından Karar Verilmesi...	24
IV.Temel Kavramlar .....	26
A.Genel Olarak .....	26
B.Şiddet Kavramı ve Türleri .....	28
1.Şiddet Kavramı.....	28
a)Genel Olarak Şiddet .....	28
b)Aile (Ev) İçi Şiddet .....	29
c)Kadına Yönelik Şiddet .....	32
(1)Genel Olarak .....	32
(2)Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Sonuçları .....	35
2.Şiddetin Türleri.....	39
a)Fiziksel Şiddet .....	39
b)Psikolojik Şiddet .....	41
c)Ekonomik Şiddet .....	42
d)Cinsel Şiddet .....	43
Cinsel şiddet hakkında konuşmak .....	44
C.Şiddetin Tarafları .....	44
1.Şiddet Mağduru .....	44
2.Şiddet Uygulayan .....	45
D.Tedbir (Önlem) Kavramı.....	47
§ 2. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Dayandığı İlkeler ve İlgili Diğer Düzenlemeler .....	49

I.Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Dayandığı İlkeler .....	49
II.Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Diğer Düzenlemeler .....	53
A.Anayasa'da Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması .....	53
B.Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmelerde Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması .....	56
1.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hükümleri .....	56
2.Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Hükümleri.....	59
3.Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) Hükümleri .....	62
(a)Genel Olarak .....	62
b)Sözleşmenin Amacı, Kapsamı ve Tanımlar .....	64
(c)Taraf Devletlerin Şiddetin Önlenmesine Yönelik Yükümlülükleri	67
(1)Genel Olarak .....	67
(2)Genel Yükümlülükler .....	69
(3)Özel Yükümlülükler .....	72
(d)İstanbul Sözleşmesinin İç Hukuka Etkisi .....	77
C.Türk Medeni Kanunu'nda Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması .....	82
1. Evlilik Birliği Kavramı ve Evlilik Birliğinin Korunması .....	82
2. Evlilik Birliğinde Hakimin Önlem Alması .....	84
(a) Önlem Almaya İlişkin Şartlar .....	84
(1) Şekli Şartlar .....	84

(a) Genel Olarak .....	85
(b) Evlilik Birliğinden Doğan Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi .....	86
(i) Genel Olarak .....	86
(ii) Birliğin Mutluluğunu Sağlama Yükümlülüğü .....	87
(iii) Sadakat Gösterme Yükümlülüğü .....	88
(iv) Dayanışma ve Yardım Yükümlülüğü .....	89
(v) Çocukların Bakım ve Gözetimine Özen Gösterme Yükümlülüğü .....	89
(vi) Birlikte Yaşama Yükümlülüğü .....	90
(vii) Birliği Beraberce Yönetme Yükümlülüğü .....	91
(viii) Birliğin Giderlerine Katılma Yükümlülüğü .....	92
(ix) Meslek ve İş Seçiminde Özen Gösterme Yükümlülüğü ...	93
(x) Eşlerin Bilgi Verme Yükümlülüğü .....	95
(c) Evlilik Birliğine İlişkin Önemli Bir Konuda Uyuşmazlığa Düşülmesi .....	95
<i>b) Hakim Tarafından Alınabilecek Önlemler .....</i>	<i>97</i>
<i>(1) Genel Olarak .....</i>	<i>97</i>
<i>(2) Eşler Birlikte Yaşamaya Devam Ederken Alınabilecek Önlemler</i>	<i>99</i>
(a) Dar anlamda Önlemler .....	99
(i) Eşlerin Evlilik Birliği Giderlerine Yapacağı Parasal Katkının Belirlenmesi .....	99
(ii) Borçlulara Emir Verilmesi .....	100
(iii) Eşlerden Birinin Belirli Bir Malvarlığı Değeri Üzerinde Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması .....	101
(b) Geniş Anlamda Önlemler.....	104

(i) Eşlerden Birinin Evlilik Birliğini Temsil Yetkisinin Tamamen veya Kısmen Kaldırılması .....	104
(ii) Aile Konutuna İlişkin Tasarruflarda Diğer Eşin Rızasını Sağlayamayan Eşin Yetkili Kılınması .....	107
(iii) Eşlerden Birinin Diğerinden Olan Alacağıının Ertelenmesi .....	108
(iv) Ortaklık Mallarına Girecek Olan Miras Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması veya Kaldırılması.....	109
(iv) Diğer Eş ya da Üçüncü Kişilerden Bilgi Alınması .....	109
(3) <i>Eşlerin Birlikte Yaşamaya Ara Vermesi Halinde Alınabilecek Önlemler</i> .....	109
(a) Şartları .....	109
(i) Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesinin Haklı Bir Sebeye Dayanması .....	109
(ii) Haklı Bir Sebep Olmaksızın Diğer Eşin Birlikte Yaşamaktan Kaçınması .....	112
(iii) Ortak Hayatın Başka Bir Sebeye Olanaksız Hâle Gelmesi .....	112
(b) Hakim Tarafından Alınabilecek Önlemler .....	112
(i) Eşlerden Birinin Diğerine Yapacağı Parasal Katkının Belirlenmesi .....	112
(ii) Eşlerin Konut ve Ev Eşyasından Yaralanma Tarzının Belirlenmesi .....	113
(iii) Eşler ile Çocuklar Arasındaki İlişkilerin Düzenlenmesi.	115
(iv) Eşlerin Ortaklık Mallarını Ne Şekilde Yöneteceğinin Belirlenmesi .....	116

§ 3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da Öngörülen Koruyucu ve Önleyici Tedbirler .....	119
<i>a) Genel Olarak .....</i>	<i>157</i>
<i>b) Çocuk Koruma Kanunu'nda Yer Alan Tedbirlere Başvurulması .....</i>	<i>157</i>
<i>c) Türk Medeni Kanunu'na Göre Velayet, Kayyım, Nafaka ve Kişisel İlişki Kurulması Hakkında Karar Verilmesi .....</i>	<i>159</i>
§ 4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Uygulanma Usulü .....	168
SONUÇ .....	204
KAYNAKÇA .....	210
DİĞER KAYNAKLAR .....	226

## KISALTMALAR

4320 sayılı Kanun	: Ailenin Korunmasına Dair Kanun
6284 sayılı Kanun	: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
ABD	: Anabilim Dalı
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Any.	: Anayasa
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
B.	: Bası
Bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
CAHVIO	: Ad Hoc Committee for Preventing and Combatting violence against women and domestic violence
CEDAW	: Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

E.	: Esas
EMK	: Eski Medeni Kanun
E.T.	: Erişim Tarihi
GREVIO	: Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu
HAD	: Hukuk Araştırmaları Dergisi
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra İflas Kanunu
İstanbul Sözleşmesi	: Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
K.	: Karar
KKAIHY	: Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik
m.	: Madde
MHB	: Milletlerarası Hukuk Bülteni
No	: Numara
Örn.	: Örneğın
Prof.	: Profesör
R.G.	: Resmi Gazete
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı

Söz.	: Sözleşme
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
T.	: Tarih
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNICEF	: United Nations Children's Fund
Uyg. Yön.	: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve Diğer
Vol.	: Volume
WHO	: World Health Organization.
WRVH	: World Report on Violence and Health
Y.	: Yıl
Yarg.	: Yargıtay
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi



## GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet sadece ülkemizde değil, dünyada çözüm bekleyen ve ağır insan hakkı ihlallerine yol açan toplumsal bir olaydır. Özellikle de evlilik birliği içinde yaşanan şiddet, toplumun temeli olan aile kurumuna telafisi güç zararlar vermektedir. Ülkemizde Türk Medeni Kanunu (TMK) hükümlerine göre ailenin ve evlilik birliğinin korunması mümkündür. Ancak TMK’da kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesine ilişkin özel hükümlerin yer almadığı ve diğer yandan mahkemelerin iş yoğunluğu nedeniyle yargılamanın geciktiği düşünüldüğünde, bu süreci hızlandırmak ve kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak için ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle 1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun<sup>1</sup> kabul edilmiş ve evlilik birliğinin şiddet nedeniyle sona ermesi ve alınacak tedbirlerle aile içi şiddetin önlenmesi hedeflenmiştir. Buna rağmen şiddetin önlenememesi, daha da yaygınlaşarak aile dışındaki bireylerin ve özellikle kadınların şiddete maruz kalmaları daha kapsamlı bir kanunun gerekliliğine işaret etmiştir. Böylece 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun<sup>2</sup> kabul edilmiş ve hem TMK hükümlerinin bir tamamlayıcısı olarak ailenin, hem de kadınların ve diğer şiddet mağdurlarının korunması amaçlanmıştır. Kanunun kabulünden yaklaşık bir yıl evvel imzalanan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi<sup>3</sup> (İstanbul Sözleşmesi)”nden esinlenilerek hazırlanan Kanun, içerik olarak ilk bakışta kapsamlı ve yeterli görülmektedir. Ancak Kanunun kabulünün üstünden iki yıl geçmiş olmasına rağmen, kadına yönelik şiddet olayları ve kadın cinayetlerinin medyanın gündeminden düşmemesi, Kanunun içeriğinin ya da uygulamasının yetersiz olduğu kanaatini uyandırmaktadır.

---

<sup>1</sup> R.G. 17.01.1998, S. 23233.

<sup>2</sup> R.G. 20.03.2012, S. 28239.

<sup>3</sup> R.G. 08.03.2012, S. 28227- Mükerrer. İstanbul Sözleşmesi orijinal metni için ise bkz. (<http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20English.pdf>, E.T. 20.09.2013).

Diğer yandan Kanunun görünmez bir metinmiş gibi çok tartışılmıyor olması da şaşırtıcıdır. Oysa ki kadının yaşam hakkı, en temel insan hakkıdır.

Bu hakkın ihlali herşeyden evvel AIHS'nin ihlali anlamına gelir. Konunun bu denli hassas ve halen çözülememiş olması bu çalışmayı yapmamızı teşvik edici olmaktadır. Çalışmamızda hangi konuların ele alınacağına geçmeden evvel şiddetin çok yoğun yaşandığı 21. yüzyılda, şiddete en çok maruz kalan kadınların ve çocukların korunması, her türlü şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla yapılan uluslararası ve ulusal çalışmalara değinmekte fayda vardır.

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik uluslararası çalışmalar İkinci Dünya Savaşı sonrasında İnsan Hakları Hukukunda yaşanan gelişmelerle birlikte hareket kazanmıştır<sup>4</sup>. Özellikle 1970'li yıllardan sonra başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bölgesel kuruluşların önderliğinde kadın haklarına ilişkin birçok belge düzenlenmiştir. Örneğin,

– 1981 yılında BM tarafından kadınların medeni, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel haklarını ayrıntılı olarak ele alan “*Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)*” hazırlanmış ve bu bakımdan dünya tarihinde önemli bir yere sahip olan Sözleşme birçok ülke tarafından kabul edilmiştir<sup>5</sup>. Ülkemiz ise CEDAW'ı 1985 yılında imzalamış ve Sözleşme 1986 yılında yürürlüğe girmiştir<sup>6</sup>.

---

<sup>4</sup> İkinci Dünya Savaşı sonrasında hazırlanan belgeler arasından 1945 BM Antlaşması, 1948 BM İnsan Hakları Bildirgesi, 1966 BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi örnek olarak gösterilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Demet Özdamar**, Türk Hukukunda Özellikle Türk Medeni Kanunu Hükümleri Karşısında Kadının Hukuki Durumu (Kadının Hukuki Durumu), Ankara 2002, s. 146-207; **Arzu Genç Arıdemir**, Aile Hukuku Bakımından Önem Taşıyan “Kadın Haklarına İlişkin Uluslararası Belgeler” ve Bunların Türk Hukukuna Etkisi, Prof. Dr. Necla Arat'a Armağan, İstanbul 2004, s. 154 vd.

<sup>5</sup> CEDAW orijinal metni ve ayrıntılı bilgi için bkz. (<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>, E.T. 20.09.2013).

<sup>6</sup> R.G. 25.06.1985, S. 18792.

– 1993 yılında Dünya İnsan Hakları Konferansı’nda kadın hakları, ilk kez bir insan hakkı ihlali olarak tanınmıştır<sup>7</sup>.

– 1995 yılında “Dünya Kadın Konferansı- Pekin Platformu” düzenlenmiş ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına ilişkin politikaların yanı sıra, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması bakımından hükümetler ve hükümet dışı toplumsal örgütler ile kuruluşlar tarafından yapılması gereken eylemler ayrıca belirtilmiştir<sup>8</sup>.

– 2008 yılında BM Genel Sekreteri tarafından kadına yönelik şiddete son vermek için devletlerin hep birlikte çalışmasına yönelik “Unite to End Violence Against Women” isimli önemli bir küresel kampanya başlatılmıştır<sup>9</sup>.

– 2011 yılında ise Avrupa Konseyi tarafından özel olarak kadına yönelik şiddet temasıyla hazırlanan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)” imzaya açılmıştır<sup>10</sup>. Sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan ilk ülke Türkiye olmuştur ve Sözleşme ülkemizde 2012 yılında yürürlüğe girmiştir<sup>11</sup>.

Ülkemizde de şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla bazı ulusal çalışmalara imza atılmıştır. Örneğin<sup>12</sup>;

---

<sup>7</sup> Vienna Declaration and Programme of Action, World Conference on Human Rights Vienna, 14-25.06.1993, § 36-44, (<http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/%28symbol%29/A.CONF.157.23.En?OpenDocument>).

<sup>8</sup> Pekin Platformu orijinal metni için bkz. (<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/beijingdeclaration.html>, E.T. 20.09.2013).

<sup>9</sup> Unite to End Violence against Women (<http://www.un.org/en/women/endviolence/about.shtml>, E.T. 20.09.2013).

<sup>10</sup> İstanbul Sözleşmesi orijinal metni için bkz. (<http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20English.pdf> E.T. 20.09.2013).

<sup>11</sup> R.G. 08.03.2012, S. 28227- Mükerrer.

<sup>12</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz TBBM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddeti İnceleme Raporu, Ankara 2011, s. 6 ([http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29\\_05\\_2012.pdf](http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf), E. T. 07.05.2013).

- 1998 yılında ilk kez bir kanunla aile içi şiddete uğrayan kişilerin korunabilmesi bakımından alınması gereken tedbirler düzenlenmiş ve bu tedbirler 4320 sayılı “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*” kapsamında yürürlüğe girmiştir.
- 2002 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı “*Türk Medeni Kanunu (TMK)*” ile evlilik içinde eşlere eşit hak ve yükümlülükler getirilmiştir<sup>13</sup>.
- 2003 yılında ise 4787 sayılı “*Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun*” kabul edilerek, sadece aile hukukundan doğan dava ve işlerin görülmesi bakımından özel bir mahkeme olan aile mahkemeleri kurulmuştur<sup>14</sup>.
- 2004 yılında Anayasa’nın 10. maddesine “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.*” hükmü eklenerek, kadın-erkek eşitliği anayasal güvence altına alınmıştır<sup>15</sup>.
- Yine aynı yıl Anayasa’nın 90. maddesine temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümlerinin esas alınacağına dair hüküm eklenmiştir<sup>16</sup>.
- 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı “*Türk Ceza Kanunu’nda (TCK)*” yer alan “*töre saikiyle kasten öldürme suçu (m. 82)*”, “*intihara yönlendirme*

---

<sup>13</sup> Örneğin, evlilik birliğinin yönetimi (TMK m. 186/2) ve temsili (TMK m. 188/1), kadının meslek ve iş seçimi (TMK m. 192), aile konutunun seçimi (TMK m.186/1) vb. düzenlemelerde eski hükümlerden vazgeçilerek eşler arasında eşitlik ilkesi benimsenmiştir (R.G. 08.12.2001, S. 24607). Diğer yandan 4721 sayılı TMK kabul edilmeden evvel de Kanunun içerisinde yapılan bir takım değişikliklerle kadın erkek eşitliği sağlanmaya çalışılmıştır. Örneğin, kadının iş ve sanat iştiğalini kocanın müsaadesine bağlayan EMK’nın 159. maddesi 1990 yılında Anayasa Mahkemesi’nce iptal edilmiştir (E. 30/K. 31; R.G. 02.07.1992, S. 21272). Bundan başka, EMK’nın 153. maddesinde yer alan kadının, kocasının aile ismini taşıyacağına ilişkin hüküm de yasama organı tarafından 1997 yılında değiştirilerek, kadının kocasının soyadı önünde kendi soyadını da kullanabileceği kabul edilmiştir (R.G. 22.05.1997, S. 22996).

<sup>14</sup> R.G. 18.01.2003, S. 24997.

<sup>15</sup> R.G. 22.05.2004, S. 25469.

<sup>16</sup> R.G. 22.05.2004, S. 25469.

suçu (m. 84)”, “kasten yaralama suçu (m. 86 vd.)”, “çocuk düşürtme suçu (m. 99)”, “cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar (m. 102-105)”, “genital muayene suçu (m. 287)”, gibi suçların evlilik içinde ve dışında kadını koruyacak şekilde yeniden düzenlenmesiyle ceza hukuku alanında da kadın-erkek eşitliği bakımından çağdaş bir adım atılmıştır<sup>17</sup>.

– 2010 yılında Anayasanın 10. maddesinde yapılan değişiklikle kadınlar, çocuklar, özürllüer ve yaşlıların haklarının korunması yönünde alınacak ilave tedbirlerin “eşitlik” ilkesine aykırı olmayacağına dair hüküm eklenmiştir<sup>18</sup>.

– Nihayet 2012 yılında kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” kabul edilmiştir<sup>19</sup>.

– Bunu takiben 2013 yılında “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği” yayınlanmıştır<sup>20</sup>.

Bu gelişmeler dikkate alındığında hazırladığımız çalışmanın odak noktasını kadınlar ve aile bireyleri üzerindeki baskı ve şiddetin azaltılması ile ülkemizdeki ve dünyadaki bir takım hukuki düzenlemelerin kapsamı oluşturmaktadır. Ayrıca, ailenin, huzurlu bir şekilde devamlılığının sağlanması bakımından genel hükümler çerçevesinde; özel olarak bireylerin kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetten etkin şekilde korunması bakımından ise 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun<sup>21</sup> çerçevesinde devlet tarafından ailenin iç işleyişine müdahale imkanının tanındığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu bakımdan çalışmamız dört paragraftan oluşmaktadır.

---

<sup>17</sup> R.G. 12.10.2004, S. 25611.

<sup>18</sup> R.G. 13.05.2010, S. 27580.

<sup>19</sup> R.G. 20.03.2012, S. 28239.

<sup>20</sup> R.G. 18.01.2013, S. 28532.

<sup>21</sup> Adı geçen Kanun bundan sonra kısaca 6284 sayılı Kanun olarak zikredilecektir.

İlk paragrafta 6284 sayılı Kanunun amacı, kapsamı, uygulama şartları ve kadının ve aile bireylerinin korunmasına ilişkin temel kavramlar olan aile, aile bireyleri, şiddet, tedbir kavramlarının yanı sıra toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, ev içi şiddet, kadına yönelik şiddet kavramları açıklanmaya çalışılacaktır.

Kadına yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçları özellikle sayısal verilere dayanılarak anlatılırken, ülkemizde ve tüm dünyada ortak olarak kabul edilen şiddetin türleri ile faili ve mağdurları da tespit edilecektir.

İkinci paragrafta ise 6284 sayılı Kanunun uygulamasında temel alınan ilkelere yer verilerek, ulusal düzenlemeler arasından bu ilkelerin esas alındığı Anayasa ve TMK hükümleri ile uluslararası sözleşmeler arasından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ve CEDAW hükümleri değerlendirilecektir. Kanun maddelerinin neredeyse birebir aynı olduğu ve Kanun hazırlanırken özellikle dikkate alınan İstanbul Sözleşmesi hükümleri de ayrıca ve ayrıntılı olarak incelenecektir.

Çalışmamızın üçüncü paragrafında, kadının ve aile bireylerinin korunması bakımından 6284 sayılı Kanunda öngörülen koruyucu ve önleyici tedbirlerle, bu tedbirleri almaya yetkili makamlar tespit edilecektir.

Son paragrafta, 6284 sayılı Kanunun uygulanma usulü özellikle tedbir kararının verilmesi, ihbar ve başvuruların değerlendirilmesi ile tedbir kararlarına yapılacak itirazların usulü, zorlama hapsi ve ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleri kapsamında incelenerek, 6284 sayılı Kanun, 4320 sayılı Kanun ile karşılaştırılacaktır.

Sonuç kısmında ise kadının ve aile bireylerinin her türlü şiddetten korunabilmesi bakımından devlet politikaları değerlendirilecek, şiddete eğilimli zihniyetin eğitilmesi ve şiddetin azaltılabilmesi bakımından yapılabilecek çalışmalarla ilgili çözüm ve önerilerimiz ortaya konulacaktır.

# § 1. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'UN AMACI, KAPSAMI, UYGULAMA ŞARTLARI VE TEMEL KAVRAMLAR

## I.Kanun'un Amacı

Son yıllarda başta kadınlar olmak üzere kişilere karşı işlenen şiddet olayları toplumu sarsan boyutlara ulaşmıştır. Her geçen gün yaşanan dayak, işkence ve cinayet gibi olaylar görsel ve yazılı basının gündeminden düşmemektedir. Şiddetin en çok karşılaşılan biçimi ise aile içi şiddettir ve maalesef aile içi şiddete en çok kadınlar ve çocuklar maruz kalmaktadır<sup>22</sup>. Bu itibarla söz konusu iki güçsüz grubun devlet tarafından korunmaya ihtiyacı vardır. Nitekim kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadının ve çocukların insan haklarının teminat altına alınması devletin sorumluluğudur. Gerçekten Anayasanın 10. maddesine 2004 yılında eklenen fıkrayla devlet açıkça, kadın- erkek eşitliğini ve bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü kılınmıştır<sup>23</sup>. Aile içi şiddet ve özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesi de bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Aile içi şiddetin önlenmesi bakımından kabul edilen ilk özel kanun, 1998 yılında yürürlüğe giren mülga 4320 sayılı “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*”<sup>24</sup> dur. Kanunda; eşlerden birinin, çocukların, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin, mahkemece ayrılık kararı verilen ya da yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin, şiddete uğraması halinde uygulanacak tedbirlere yer verilmekteydi (m.1)<sup>25</sup>.

<sup>22</sup> 6284 sayılı Kanunun Genel Gerekçesi, (<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0572.pdf>, E.T. 22.05.2013).

<sup>23</sup> Anayasa m. 10; “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür*”.

<sup>24</sup> R.G. 17.01.1998, S. 23233. Adı geçen kanun bundan sonra 4320 sayılı Kanun olarak anılacaktır.

<sup>25</sup> **Hüsamettin Uğur**, *Aile Bireyleri ve Kadının Şiddete Karşı Korunması (Kadının Korunması)*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s.114.

Ancak nikahsız birlikteliklerde olduğu gibi şiddete uğrayan birçok kişi korunamamaktaydı<sup>26</sup>. Bundan başka şiddete uğrama tehlikesiyle devlete sığınan kişiler de göz göre göre evine gönderilmekteydi. Kapsamının darlığı ve uygulamadaki eksikliklerden dolayı 4320 sayılı Kanun değişen koşullara cevap veremez hale geldi. Böylece günümüz ihtiyaçlarına daha iyi cevap veren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hazırlandı ve 2012 yılında yürürlüğe girdi. Böylece aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir adım atılmış oldu. Gerçekten Kanunla birlikte korunması amaçlanan kişilerin kapsamı genişletilerek aile bireyleriyle beraber, evli olsun ya da olmasın, hatta aynı evde yaşasın ya da yaşamasın kadın, erkek, çocuk, ısrarlı takip mağdurlarının da koruma altına alınması amaçlandı<sup>27</sup>.

Kanunun amacına “*Amaç, Kapsam, Temel İlkeler*” başlıklı 1. maddesinde açıkça yer verilmektedir. Bu hükme göre 6284 sayılı Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Böylece şiddete uğramasa dahi şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişiler ve aile bireyleri dışında kalan tüm şiddet mağdurları da Kanunun korumasından faydalanabilir<sup>28</sup>.

6284 sayılı Kanunun amacı sadece 1. maddesindeki ifadeyle de kısıtlı değildir. Kanun tüm maddeleriyle genel olarak en temel insan hakkı olan yaşama hakkının korunmasını hedeflemektedir. Bu bakımdan düzenlenen hükümlerle özellikle kurumların ve sivil toplum örgütlerinin şiddetle mücadelenin her aşamasında aktif rol

---

<sup>26</sup> **Ömer Uğur Gençcan**, *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı (Ailenin Korunması)*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 90; **Turgut Emiroğlu**, *6284 Sayılı Yasaya Genel Bakış*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 106.

<sup>27</sup> **Kerim Tosun**, *6284 Sayılı Yasa Hakkında İnceleme*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 98.

<sup>28</sup> **Ayşe Nuhoglu**, *Kadına Yönelik Şiddet*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 69; **Gençcan**, *Ailenin Korunması*, s. 92.



alması amaçlanmaktadır<sup>29</sup>. Yine devletin şiddeti önlemesi, şiddete uğrayanı çok yönlü olarak koruması (m. 3, 4) ve şiddet uygulayan veya şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişinin verilecek önleyici tedbir kararları ile rehabilite edilmesi hedeflenmektedir (m. 5). Böylece şiddet odaklı zihniyetin tedavi edilerek bir daha aynı eylemlere başvurması engellenecektir.

## **II.Kanun'un Kapsamı**

### **A.Genel Olarak**

Kanunun korumasından, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan “kadınlar”, “çocuklar”, “aile bireyleri” ve “tek taraflı ısrarlı takip mağdurları” yararlanmaktadır.

### **B.Kadınlar**

Evli, bekar, boşanmış ya da ayrı yaşayan, dini nikahlı ya da flört eden farketmeksizin kadın olarak doğan ve cinsiyetini TMK'nın 40. maddesi<sup>30</sup> gereğince kadın olarak değiştiren genç, yaşlı her kadın 6284 sayılı Kanun kapsamında korunmaktadır<sup>31</sup>. Yeter ki korunacak olan kadın şiddete uğrayan veya uğrama

<sup>29</sup> 6284 sayılı Kanun m.16/2; “Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir”.

<sup>30</sup> TMK m. 40; “Cinsiyetini değiştirmek isteyen kimse, şahsen başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebilir. Ancak, iznin verilebilmesi için, istem sahibinin onsekiz yaşını doldurmuş bulunması ve evli olmaması; ayrıca transseksüel yapıda olup, cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğunu ve üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun bulunduğunu bir eğitim ve araştırma hastanesinden alınacak resmî sağlık kurulu raporuyla belgelemesi şarttır (1). Verilen izne bağlı olarak amaç ve tıbbî yöntemlere uygun bir cinsiyet değiştirme ameliyatı gerçekleştirildiğinin resmî sağlık kurulu raporuyla doğrulanması hâlinde, mahkemece nüfus sicilinde gerekli düzeltmenin yapılmasına karar verilir (2)”.

<sup>31</sup> **Mehmet Şerif Sağıroğlu, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**, İstanbul 2013, s. 29. Türkiye'nin taraf olduğu ve kanunun dayanağını oluşturan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinde 18 yaşın altındaki kız çocukları da kadın olarak kabul edilmektedir. Buradaki amaç hiç şüphesiz, 18 yaşından küçük mağdurları da sözleşme kapsamına alarak, sözleşmede bahsedilen şiddet biçimlerine

tehlikesi bulunan bir kadın olsun<sup>32</sup>. Yoksa, kadınların sosyolojik, biyolojik, fiziksel, dinsel, ekonomik özellikleriyle cinsel tercihleri, medeni halleri, toplumsal statüleri gibi özellikleri, Kanunun korumasından yararlanabilmek bakımından önemli değildir<sup>33</sup>. Nitekim, 6284 sayılı Kanunun 2. maddesinde ve Kanuna referans olan İstanbul Sözleşmesinin 3. maddesinde<sup>34</sup> yer alan tanımlara göre, kadına yönelik şiddet, kadınlara yalnızca kadın olmalarından dolayı uygulanan ve onları orantısız biçimde etkileyen şiddet olarak ifade edilmektedir<sup>35</sup>. Bu nedenle sadece kadın olmak Kanunun korumasından yararlanmak için yeterlidir.

### C.Çocuklar

Çocuk kavramı kelime olarak, küçük yaştaki kız veya erkek çocukları ifade etmektedir<sup>36</sup>. Çocuk Koruma Kanunu ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre ise çocuk, daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi ifade eder<sup>37</sup>. O halde şiddete uğrayan veya uğrama tehditi altında olan 18 yaşını doldurmamış kız veya erkek, tüm çocuklar 6284 sayılı Kanunun korumasından

---

karşı her yaştan mağdurun koruma altına alınmasıdır. 6284 sayılı Kanun kapsamında ise yaşa dayalı bir tanımlamaya ihtiyaç yoktur. Nitekim 18 yaşından küçükler kadın ya da erkek ayrımı yapılmaksızın “*çocuk*” sıfatıyla Kanunun koruması altındadır. O halde şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan ve 18 yaşını ikmal etmiş her kadın Kanundaki tedbirlerden yararlanmak için başvuruda bulunabilir.

<sup>32</sup> **Gençcan, Ailenin Korunması**, s. 92. Mülga 4320 sayılı Kanunda koruma kapsamında yer alan kişiler arasında mağdur olarak kadınlardan ayrıca bahsedilmemiş, sadece “*eşlerden biri*” ifadesiyle kadının ancak evlilik birliği içinde şiddete uğraması halinde mağdur olabileceği ve Kanun kapsamında korunabileceği kabul edilmiştir (m. 1/a).

<sup>33</sup> **Gençcan, Ailenin Korunması**, s. 92.

<sup>34</sup> İstanbul Sözleşmesi'nin 3. maddesinde “*kadınlara yönelik şiddet*” ve “*kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet*” kavramları ayrı ayrı açıklanmıştır. Kadına yalnızca kadın olduğu için uygulanan ve onları orantısız biçimde etkileyen şiddet, Sözleşmede kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak tanımlanmaktadır. Sözleşmede ayrı ayrı tanımlanan bu iki kavram, 6284 sayılı Kanunun 2. maddesinde “*kadına yönelik şiddet*” kavramı içerisinde birlikte tanımlanır.

<sup>35</sup> **Gençcan, Ailenin Korunması**, s. 93.

<sup>36</sup> **Türk Dil Kurumu**, (<http://www.tdk.gov.tr>, E.T. 28.05.2013).

<sup>37</sup> Çocuk Koruma Kanunu m. 1/a; R.G. 15.07.2005, S. 25876; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m. 1, R.G. 27.01.1995, S. 22184.

yararlanabilir<sup>38</sup>. Ayrıca şiddete uğrayan çocuğun evlatlık olması, evlilik içi ya da evlilik dışı dünyaya gelmesi gibi farklı hukuki statülerde bulunması da Kanunun uygulanmasında herhangi bir farklılık yaratmayacaktır<sup>39</sup>.

## **D.Aile Bireyleri**

### **1.Genel Olarak**

Anayasanın 41. maddesine göre; “*Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır (1). Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ve uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar (2). Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yararına aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir (3). Devlet her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır (4)*”. 6284 sayılı Kanun da bu amaçtan hareket etmektedir. Nitekim Kanunun korumayı amaçladığı kimselerin başında aile bireyleri gelmektedir. O halde “*aile bireyleri*” kimdir?

Aile, kural olarak, farklı cinsten bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu en küçük insan topluluğudur<sup>40</sup>.

<sup>38</sup> Çocuklar, 4320 sayılı Kanunun kapsamında da korunmaktaydı. Kanunun 1. maddesinin ilk fıkrasında, “*Türk Medeni Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fülen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir*” hükmü yer almaktaydı.

<sup>39</sup> **Sağiroğlu**, s. 29; **Gençcan**, *Ailenin Korunması*, s. 93.

<sup>40</sup> Benzer tanımlar için bkz. **Turgut Akıntürk/Derya Ateş Karaman**, *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*, 6098 Sayılı Borçlar Kanununa Göre Uyarlanmış, C. 2, B. 15, İstanbul 2013, s. 3; **Mustafa Dural/Tufan Ögüz/Mustafa Alper Gümüş**, *Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku*, C. 3, B. 7, İstanbul 2013, s. 1; **Bülent Köprülü/Selim Kaneti**, *Aile Hukuku*, B. 2, İstanbul 1989, s. 3; **Serap Helvacı/Fulya Erlüle**, *Medeni Hukuk*, B. 2, İstanbul 2011, s. 127; **Hüseyin Hatemi**, *Aile Hukuku I. (Evlilik Hukuku) Ders Kitabı*, İstanbul 2005, s. 1; **Kemal Oğuzman**, *Aile Hukuku Dersleri*, İstanbul 1990, s.1; **Hüseyin Hatemi/Burcu Kalkan Oğuztürk**, *Aile Hukuku*, B. 2, İstanbul 2013, s. 1; **Tan Tahsin Zapata**, *Medeni Hukuk*, B. 12, Ankara 2012, s. 153; **Yahya Deryal**, *Medeni Hukuk Bilgisi*, B. 4, Ankara 2010, s. 209;

İnsanların varlığı ve yeni nesillerin oluşumunda başlıca unsurdur<sup>41</sup>. Bu özellikleriyle aile, tarihin bilinen en eski kurumlarından birisidir<sup>42</sup>. Bu nedenle her devrin kendine has bir aile kavramı vardır. Bu kavramın içeriğini ve kapsamını ise daha çok birey sayısındaki farklılıklar oluşturmaktadır. Örneğin toplumsal hayatın toprak mülkiyetine dayandığı yıllarda, işbölümü ve toprağın parçalanmaması açısından aile, kalabalık bir birey topluğundan oluşmakta iken; Fransız İhtilali ile birlikte doğan burjuvazi ve akabinde toplumsal hayatın sanayileşmeye dayanan gelişimi ile zamanla küçülerek birey sayısı bakımından günümüzün modern ailesi halini almıştır<sup>43</sup>. Geçen yıllarla beraber değişkenlik gösteren ailenin yapısı yalnızca ekonomik gelişmelerin tesiri altında kalmamaktadır. Günümüzde ailenin yapısı kültürel açıdan ülkeler arasında da farklılık gösterir. Örneğin, batı ülkelerinde birey sayısı açısından küçük ve tek eşli bir aile yapısı karşımıza çıkarken, kültürel yapıları gereği orta doğuda büyük ve birden fazla eşli ailelere rastlamak hala mümkündür<sup>44</sup>.

---

**Bilge Öztan**, *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, B. 37, Ankara 2012, s. 403; **Hüseyin Hatemi/ Rona Serozan**, *Aile Hukuku*, İstanbul 1993, s. 3; **Aydın Zevkiler/Beşir Acabey/Emre Gökyayla**, *Medeni Hukuk*, B. 6, Ankara 2000, s. 665-666; **Serkan Ayan**, *Evlilik Birliğinin Korunması*, Ankara 2004, s. 16; **Feyzi Necmettin Feyzioğlu**, *Aile Hukuku*, B. 2, İstanbul 1979, s. 1; **Selahattin Sulhi Tekinay**, *Türk Aile Hukuku*, B. 4, İstanbul 1982, s. 2; **Albin Egger**, *Aile Hukuku*, Ankara 1949, s. 5, 6; **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu**, *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*, C. 2, B. 3, İstanbul 1956, s. 3; **Hüseyin Altaş**, *Medeni Hukuk Ders Notları*, 9 Nolu Dosya, s. 1, ([http://huseyinaltas.net/dosya/Medeni\\_Hukuk\\_9.doc](http://huseyinaltas.net/dosya/Medeni_Hukuk_9.doc), E. T. 10.04.2013), **Okan Güler**, *Türkiye’de 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun İçeriğinin Boşanmalar Konusundaki Muhtemel Önleyiciliği*, Danışmanı: Prof. Dr. Tülin G. İçli, Hacettepe Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011, s. 9; Ayrıca **T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı**, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün 2011 yılında hazırladığı “*Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması 2011*” başlıklı çalışmasında aile, “*kan, cinsel ilişki ya da yasal bağlarla birbirine bağlı olan insanların oluşturduğu, mahrem ilişkilerle örülü en küçük ve temel etkileşim ağı*” şeklinde tanımlanmıştır. ([http://www.athgm.gov.tr/upload/athgm.gov.tr/mce/2013/taya\\_kitap\\_butun.pdf](http://www.athgm.gov.tr/upload/athgm.gov.tr/mce/2013/taya_kitap_butun.pdf), E.T. 24.04.2013).

<sup>41</sup> **Hatice Çakırbay Çimen**, *Sosyal Devlet İlkesi Açısından Ailenin Korunması*, Danışmanı: Doç. Dr. Oğuz Şimşek, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009, s. 33; **Egger**, s. 5.

<sup>42</sup> **Akıntürk/Karaman**, s. 3; **Mehmet Ali Uçar**, *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası*, Ankara 2003. s. 31.

<sup>43</sup> **Erol Cansel**, *Sosyal Devlet ve Aile*, AÜHF 1969-70 Yılıın Açılış Dersi, AÜHFD, C. XXVI, S. 3- 4, s. 11.

<sup>44</sup> **Uçar**, *Aile içi Şiddet*, s. 28- 30.

Ülkemizde de ailenin yapısı birey sayısı bakımından farklılıklar gösterir. Bu farklılıklara göre doktrinde bazı yazarlar tarafından aile “*küçük aile*” ve “*büyük aile*” olarak sınıflandırılmaktadır<sup>45</sup>. Eşler ve evlenmemiş çocuklardan oluşan aile tipi küçük (çekirdek) aileyi oluştururken, bir babaya bağlı çocuklar ile onların çocuklarından ve kan ilişkisi olmayan yardımcılarından oluşan aile tipi büyük aile olarak adlandırılır<sup>46</sup>. Bizim de benimsediğimiz bir diğer sınıflandırma ise aileyi dar, geniş ve en geniş anlamda aile olmak üzere üç gruba ayırır<sup>47</sup>. 6284 sayılı Kanun kapsamında da kastedilen aile bireyleri dar, geniş ve en geniş anlamda aileyi oluşturan bireylerdir.

## 2.Dar Anlamda Aile

Dar anlamda aile, günümüz toplumunun modern aile tipidir. Kısaca karı ve koca yani eşlerden oluşan evlilik birliğini ifade eder<sup>48</sup>. Türk Medeni Kanunu düzenlemesi dar anlamda aile tipini temel alır. TMK’nın 185. maddesinde yer verilen “*evlenmeyle eşler arasındaki evlilik birliği kurulmuş olur*” ifadesi bunun bir göstergesidir<sup>49</sup>. Zaten dar anlamda aile ve evlilik birliği, iç içe geçmiş kavramlar olarak kullanılmaktadır<sup>50</sup>. Yani evlenmeyle eşler, dar anlamda aileyi de oluşturur. O halde 6284 sayılı Kanun kapsamında yer alan aile bireyleri ifadesiyle, dar anlamda, eşler kastedilmektedir.

---

<sup>45</sup> Oğuzman, s.1; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 1.

<sup>46</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 1.

<sup>47</sup> Akıntürk/Karaman, s. 5, 6; Köprülü/Kaneti, s. 3; Helvacı/Erlüle, s. 127; Hatemi, s. 1; Zapata, s. 153; Deryal, s. 209, 210; Öztan, s. 403; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 666,667; Feyzioğlu, s. 5; Velidedeoğlu, s. 5; Ayan, s. 18; Hatemi/Serozan, s. 4.

<sup>48</sup> Köprülü/Kaneti, s. 3; Helvacı/Erlüle, s. 127; Hatemi, s. 1; Zapata, s. 153; Deryal, s. 210; Öztan, s. 403; Akıntürk/Karaman, s. 5; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 667; Feyzioğlu, s. 5; Velidedeoğlu, s. 5. Ayan, s. 18; Hatemi/Serozan, s. 4.

<sup>49</sup> Yine TMK m.186, 188, 191, 195 vd. maddelerinde de “*evlilik birliği*” kavramının kullanılarak dar anlamda aile tipinin hedef alındığı anlaşılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 667; Ayan, s. 18.

<sup>50</sup> Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 667; Ayan, s. 18.

### 3.Geniş Anlamda Aile

Geniş anlamda aile, eşlerden ve onların çocuklarından oluşan birliği ifade eder<sup>51</sup>. Başka bir deyişle ana, baba ve çocuklardan oluşan aile tipidir. TMK bu anlamdaki aileyi daha çok Aile Hukuku kitabının ikinci kısmında, velayete ilişkin hükümlerin arasında düzenlemiştir (TMK m. 282-363)<sup>52</sup>. Bu hükümlerde ana ve babanın çocuklara, çocukların da ana ve babalarına karşı olan hak ve yükümlülüklerinden bahsedilmektedir<sup>53</sup>. Bu nedenle doktrindeki çoğu yazar tarafından geniş anlamda aile, “*velayet ailesi*” olarak da anılır<sup>54</sup>.

Geniş anlamda aileyi, dar anlamda aileden ayıran en belirgin özellik, eşlerin çocuk sahibi olmalarıdır. İlk başta sadece eşlerden oluşan aile genişleyerek ana, baba ve çocuklardan oluşan bir aileye dönüşmektedir. Eşleri birbirine karşı koruyan 6284 sayılı Kanun, şiddete uğramış ya da uğrama tehlikesi altındaysa çocukları da ana-babalarına ve diğer kimselere karşı korumakla yükümlüdür.

### 4.En Geniş Anlamda Aile

6284 sayılı Kanunda korunan aile bireylerinin kapsamını oluşturan asıl unsur en geniş anlamda aileyi oluşturan bireylerdir. Çünkü en geniş anlamda aile; hem dar anlamda aileyi, hem de geniş anlamda aileyi içine alan üst bir kavramdır. Ana, baba ve çocukların yer aldığı bu aile tipini daha geniş kılan ise aynı çatı altında yaşayan kan ve kayın hısımları ile yine aralarındaki sözleşmesel ilişki nedeniyle beraber yaşadıkları işçi, hizmetli vb. yardımcılardan da aileden sayılmasıdır<sup>55</sup>. Tüm bu aile bireyleri “*ev başkanının*” otoritesi altında yaşar<sup>56</sup>. Bu anlamda TMK’nın “*Ev Düzeni*” kenar başlıklı 367. maddesi en geniş anlamda aileyi ifade eder.

---

<sup>51</sup> Hatemi, s. 1; Zapata, s. 153; Deryal, s. 209, 210; Öztan, s. 403; Akıntürk/ Karaman, s. 6; Zevkliler/ Acabey/ Gökyayla, s. 666,667; Feyzioğlu, s. 5; Velidedeoğlu, s. 5; Köprülü/ Kaneti, s. 3; Helvacı/ Erlüle, s. 127; Ayan, s. 18.

<sup>52</sup> Zapata, s. 153; Akıntürk/ Karaman, s. 6; Deryal, s. 210.

<sup>53</sup> Velidedeoğlu, s. 5; Akıntürk/ Karaman, s. 6.

<sup>54</sup> Akıntürk/ Karaman, s. 6; Zevkliler/ Acabey/ Gökyayla, s. 667; Ayan, s. 18.

<sup>55</sup> Öztan, s. 403; Akıntürk/ Karaman, s. 6; Zevkliler/ Acabey/ Gökyayla, s. 667.

<sup>56</sup> Akıntürk/ Karaman, s. 6; Zevkliler/ Acabey/ Gökyayla, s. 668; Feyzioğlu, s. 5; Öztan, s.

Maddeye göre en geniş anlamda ailenin kapsamına, evlilik birliği ile kan ve kayın hısımlığı dışında sözleşme bağıyla bağlı üçüncü kişiler de dahil edilmektedir<sup>57</sup>. Burada “*ev halkı*” kavramı ile önemli olan “*bir arada yaşama*” koşulunun birlikte ele alınmış olmasıdır<sup>58</sup>. O halde 6284 sayılı Kanun ile ana, baba ve çocuklar dışında kalan hısımların ve yardımcıların korunabilmesi diğer aile bireyleriyle aynı çatı altında yaşıyor olmasına bağlıdır. Aynı çatı altında yaşama koşuluyla, ev başkanının otoritesi altında aynı evde ya da aynı bahçede bulunan, yardımcıların kaldığı evde yaşama kastedilmektedir. Diğer yandan aynı evi paylaşmayan hısımların, özellikle de kızını şiddet faili damadından korumaya çalışan ana ve babanın şiddet tehdidi altında olması halinde korunamayacağı düşünülebilir. Bu kimseler 6284 sayılı Kanunun korumasından “*aile bireyleri*” sıfatıyla yararlanamasa da, “*tek taraflı ısrarlı takip mağduru*” sıfatıyla korunmaları mümkündür. Nitekim, Kanunun uygulama yönetmeliğinde “*aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranış*”, tek taraflı ısrarlı takip olarak tanımlanmaktadır<sup>59</sup>. Bu tutum ve davranışlara maruz kalan veya kalma tehlikesi altında bulunanlar ise tek taraflı ısrarlı takip mağduru olarak kabul edilir. O halde, aynı evi paylaşmasa da kızını damadından korumak için ona evini açan ana ve baba, Kanunda tanımlanan eylemlere maruz kalıyorsa tek taraflı ısrarlı takip mağduru sayılarak Kanunun korumasından yararlanabilir.

---

403.

<sup>57</sup> **Gençcan**, *Ailenin Korunması*, s. 94.

<sup>58</sup> **Velidedeoğlu**, s. 5; **Feyzioğlu**, s. 5.

<sup>59</sup> 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, m. 3/ş (R.G. 18.01.2013, S. 28532).

### **E.Tek Taraflı İsrarlı Takip Mağduru**

Tek taraflı ısrarlı takip mağduru kavramına ilk kez 6284 sayılı Kanunda yer verilmiştir. Kanunun 1. maddesiyle şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının da koruma altına alınması amaçlanmaktadır. O halde tek taraflı ısrarlı takip mağduru ne demektir ve kimler takip mağduru olarak korunmalıdır? 6284 sayılı Kanunda bu konuda bir açıklık yoktur. 18 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe giren “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nde” ise mağdurun kim olduğu değil, tek taraflı ısrarlı takibin ne anlama geldiği tanımlanmaktadır. Ancak, aralarında kan bağı olsun olmasın, maddede sayılan her türlü tutum ve davranışa maruz kalan kimseler de “tek taraflı ısrarlı takip mağduru” olarak kabul edilebilir<sup>60</sup>. Maddede yapılan tanıma göre; tek taraflı ısrarlı takip,

- Aralarında aile bağı veya ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın,
- Şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak güvenliğinden endişe edecek şekilde,
- Fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde,
- İçeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranıştır.

Maddedeki eylemleri içeren davranışlar nedeniyle 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayan hakkında önleyici tedbirlere, mağdur hakkında ise koruyucu tedbirlere başvurulabilir. Bu tutum ve davranışlara, mağduru telefonla arayarak rahatsız etme, istenmeyen e- postalar gönderme, hediye, çiçek vb. şeyler alma, mağduru takip etme ve sürekli karşısına çıkma, mağdur hakkında internette veya kamuya açık yerlerde asılsız dedikodular yayma gibi eylemler örnek olarak

---

<sup>60</sup> Gençcan, *Ailenin Korunması*, s. 95; Nuhoğlu, s. 69; Tosun, s. 98.



gösterilebilir<sup>61</sup>. Eylemlerin niteliğine bakıldığında 6284 sayılı Kanun dışında TMK ve TCK'da da aynı eylemlerin ve bu eylemlerden mağdurları koruyan hükümlerin yer aldığı dikkati çekmektedir<sup>62</sup>. Israrlı takibi oluşturabilecek davranışlar, aynı zamanda TCK'nın vücut dokunulmazlığına (m. 86- 93) ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar (m. 102- 105); iftira (m. 267), mala zarar verme (m. 151) ve özel hayatın gizliliğini ihlal (m. 134) gibi suçların unsurlarını oluşturabilir. Özellikle TCK'nın "kişilerin huzur ve sükununu bozma" başlıklı 123. maddesinde düzenlenen bir kimseye telefon edilmesi, gürültü yapılması vb. hareketlerle kişinin huzur ve sükunun bozulması eylemleri ısrarlı takip kapsamında değerlendirilebilir<sup>63</sup>. Dolayısıyla tek taraflı ısrarlı takip teşkil eden eylemler aynı zamanda bir suç niteliğindeyse, TCK hükümlerinin de uygulanması gerekir<sup>64</sup>. Diğer yandan aynı eylemler mağdurun kişilik haklarına da bir saldırı niteliğinde olabilir. Bu durumda mağdur TMK'nın 24. ve 25. maddelerine dayanarak kişilik haklarına saldırı yapıldığı gerekçesiyle faile dava açabilir, maddi ve manevi tazminatın yanı sıra saldırının önlenmesi veya saldırının sona erdirilmesini de talep edebilir<sup>65</sup>. Ancak TMK'daki hükümlerin 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararları ve denetimi

---

<sup>61</sup> **Ahmet Türkmen**, *Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi*, DEÜHFD, C. 11, Özel S. 2009, s. 1389.

<sup>62</sup> **Türkmen**, s. 1399; **Sağiroğlu**, s. 34.

<sup>63</sup> **Türkmen**, s. 1400.

<sup>64</sup> **Sağiroğlu**, s. 35.

<sup>65</sup> TMK m. 24; "Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir (1). Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır (2)". TMK m. 25'e göre ise; "Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir (1). Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir (2). Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır (3). Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez (4). Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir (5)".

düşünüldüğünde, davanın açılmasında mağdurun bilgisiz ve tecrübesiz olması, davanın harca tabi olması, dosya yoğunluğu ve yargılamadaki gecikmeler, verilen davranış yasağı kararlarının denetlenmemesi gibi nedenlerden dolayı mağdur bakımından etkin ve denetimli bir koruma sağlamaktan uzak olduğu söylenebilir<sup>66</sup>.

### III.Kanun'un Uygulama Şartları

#### A.Şiddete Uğrama veya Uğrama Tehlikesinin Bulunması

Kanun kapsamında sayılan mağdurların korunabilmesi için şiddete uğramaları veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı şarttır. 4320 sayılı Kanunda mağdurun yalnızca şiddete uğraması ön koşulu aranmaktaydı. Yani mülga Kanun şiddet olayının gerçekleşmesiyle harekete geçmekteydi<sup>67</sup>. Şiddete uğrama tehlikesi olan, bu konuda tehdit edilen kimseler ise korunamamaktaydı. 6284 sayılı Kanunla hiç şiddete uğramasa dahi, şiddete uğrayacağı korkusuyla yaşayan kimselerin de korunması amaçlanmaktadır<sup>68</sup>. Zaten çekirdek haklara giren yaşama hakkı veya vücut bütünlüğünün korunması daha şiddetin gerçekleşmeden engellenebilmesiyle mümkündür. Burada yalnızca şiddete uğrayan kimsenin tekrar şiddete uğramasını engellemek, şiddetle mücadelede yeterli bir tedbir değildir. Nitekim şiddete bir kez uğrayan kimsenin tekraren şiddete uğrama tehlikesi altında olduğu açıktır. Buradaki amaç ilk kez şiddete uğrama tehlikesiyle yüz yüze kalan kimsenin, zarar görmeden korunabilmesi ve şiddetin engellenebilmesidir. O halde şiddete uğrama tehlikesi nasıl tespit edilecektir? Bizce Kanunda bu konuda bir eksiklik vardır. Kanunda “*şiddete uğrama tehlikesi bulunan*” ifadesinin “*açıkça, ani, yakın, makul şüphe uyandıran vb.*” unsurlarla desteklenmesi daha uygun olurdu<sup>69</sup>. Kanunun bu haliyle şiddete uğrama tehlikesinin varlığı, ancak ihbar veya şikayet halinde kabul edilebilir.

---

<sup>66</sup> **Türkmen**, s. 1401.

<sup>67</sup> **Sağiroğlu**, s. 28.

<sup>68</sup> **Nuhoğlu**, s. 70.

<sup>69</sup> **Hüsamettin Uğur**, *Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri (Kanunun Getirdikleri)*, TBB Dergisi, 2012 (101), s. 348.

Ancak kolluk, yapılan ihbar ve şikayeti değerlendirirken şiddete uğrama tehlikesinin varlığını nasıl tespit edecek ve harekete geçecektir?

Kanun hazırlanırken İstanbul Sözleşmesi'nin referans alındığı çalışmamızın birçok kısmında dile getirilmektedir. Sözleşme'nin ülkemize yüklediği bazı yükümlülüklerle ise Kanunun maddelerinde yer verilmediği dikkati çekmektedir. Örneğin Sözleşme'de şiddetin önlenmesi ve mağdurun şiddete karşı korunması için devletin kolluk birimlerinin, Kanunla verilen özel yetkiye dayanarak, acil müdahale kabiliyetine sahip olması gerekir (m. 50). Bu noktada devlet “*risk değerlendirme ve risk yönetimi*” konularında düzenlemeler yapmalıdır<sup>70</sup>. Nitekim İstanbul Sözleşmesi'nin 51. maddesinde ölüm riskinin, durumun ciddiyetinin ve şiddetin tekrarlanması riskinin değerlendirilmesini yapmak, koruma ve destek sağlamak üzere gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması emredilmektedir<sup>71</sup>. Yine Sözleşme'de şiddet uygulama tehlikesi bulunan kimsenin ateşli silah taşıyor olması olasılığını veya bu silahlara ulaşma olasılığını düşünerek gerekli düzenlemelerin yapılması da istenmektedir. Bununla beraber Sözleşme'nin 52. maddesinde şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan mağdurun korunması bakımından fail için uygulanabilecek bazı özel önlemlere yer verilmekte ancak, bu önlemlerin uygulanabilmesi için tehlikenin “*ani*” olması ön koşulu aranmaktadır<sup>72</sup>. 6284 sayılı Kanunda ise risk

---

<sup>70</sup> **Feridun Yenisey**, *Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik “Şiddet Riskinin” Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012 s. 12.

<sup>71</sup> İstanbul Sözleşmesinin “*Risk değerlendirilmesi ve risk yönetimi*” başlıklı 51. maddesine göre; “*Taraflar riski yönetmek ve gerekli olması durumunda koordineli destek ve güvenlik sağlamak üzere tüm ilgili yetkililerce ölüm riskinin, durumun ciddiyetinin ve şiddetin tekrarlanması riskinin değerlendirilmesini yapılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alır (1). Taraflar 1. paragrafta atıfta bulunulan değerlendirmenin, soruşturmanın ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasının her aşamasında, işbu Sözleşme kapsamındaki şiddet eyleminin faillerinin ateşli silahlara sahip olduklarını veya bunlara erişimlerinin olduğunu göz önünde bulundurmasını sağlamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alır (2)*”.

<sup>72</sup> **Uğur**, *Kanunun Getirdikleri*, s. 348. İstanbul Sözleşmesi'nin “*Acil engelleme emirleri*” başlıklı 52. maddesine göre; “*Taraflar, ani tehlike durumlarında, ilgili yetkililerin aile içi şiddet failine yeterli süre zarfında mağdurun veya risk altındaki kişinin ikamet ettiği bölgeyi terk etmesini emretme ve failin, mağdurun veya risk altındaki kişinin ikamet bölgesine girmesini veya onlarla irtibat kurmasını yasaklama yetkisine sahip olmalarını*

değerlendirmesi ve yönetimi konusu ele alınmamış ve “şiddete uğrama tehlikesi” kavramı açıklanmamıştır. Bu eksiklik nedeniyle, Kanunun şiddeti önlemeye ilişkin hükümlerinin uygulanmasında kolluğun keyfi davranması söz konusu olabilir<sup>73</sup>. Bu boşluk ülkemizdeki diğer düzenlemelerle birlikte değerlendirildiğinde, kolluk kuvvetlerinin suçu önlemek bakımından “gecikmesinde sakınca bulunan hallerde” ve “Cumhuriyet savcısına veya derhâl âmirlerine müracaat imkânı olmayan hâllerde”; suça teşebbüs edildiğine dair haklarında “kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan” şüphelileri yakalama, gözaltına ya da muhafaza altına alma yetkisine ilişkin hükümlerle doldurulabilir<sup>74</sup>. Bu düzenlemelere göre kolluk ayrıca, suç işlenmesini önlemek, kişilerin hayatı ve vücut bütünlüğünü korumak amacıyla makul bir sebep varsa kişileri durdurabilir, kimlik de sorabilir<sup>75</sup>. O halde kolluk kuvvetleri şiddet uygulama veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı halinde harekete geçerek makul sebepler ve emareler varsa şiddet uygulayanı ya da uygulama tehlikesi olan kimseyi durdurabilir<sup>76</sup>; daha kuvvetli iz ve emarelerin varlığı halinde ise gecikmesinde sakınca bulunan bir hal varsa yakalayabilir, gözaltına alabilir. Ancak 6284 sayılı Kanunun uygulamasında makul sebep ya da kuvvetli emarelerin varlığı aranmamaktadır. Nitekim, kolluk tarafından hızlıca harekete geçilerek tedbir kararı verilebilmesi için; kolluğun yapacağı tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması, resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması gibi

---

*sağlamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alacaklardır. Bu madde uyarınca alınan tedbirler mağdurun veya risk altındaki kişinin güvenliğini ön planda tutar”.*

<sup>73</sup> **Yenisey**, s. 12.

<sup>74</sup> Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği m. 5/a. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz, **Yenisey**, s. 12; **Nurullah Kunter/Feridun Yenisey/Ayşe Nuhoğlu**, *Açıklamalı Ceza Muhakemesi Kanunu*, C. 1, Haziran 2013, s. 778 vd.

<sup>75</sup> Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu m. 4/A (R.G. 14.07.1934, S. 2751).

<sup>76</sup> **Yenisey**, s. 12.

hallerde, Kanunda sayılan bir takım tedbirlerin uygulanmasına kolluk tarafından da karar verilebilir<sup>77</sup>.

### **B.Mağdurun Kanunda Sayılan Kişilerden Biri Olması**

Kanunda şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla tedbir alınabilmesi için bu kişilerin; kadın, çocuk, aile bireylerinden biri veya tek taraflı ısrarlı takip mağduru olması gerekir. Yukarıda “*Kanunun Kapsamı*” başlığı altında<sup>78</sup>, mağdur sayılabilecek kişiler detaylı olarak incelendiğinden bu başlık altında tekrar değinilmeyecektir.

### **C.Mağdurun ya da Üçüncü Kişilerin İhbar veya Şikayette Bulunması**

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin (g) bendine göre; ihbar, üçüncü kişiler tarafından ilgili makam veya mercilere olayın yazılı, sözlü veya başka bir suretle bildirilmesini; şikâyet ise, şiddet mağdurunun şiddet veya şiddet tehlikesi halinde ilgili makam veya mercilere müracaat etmesini ifade eder. O halde üçüncü kişilerin yetkili makamları olaydan haberdar etmesi “*ihbar*” anlamına gelirken, mağdur tarafından ilgili makamlara yapılan başvuru “*şikâyet*” olarak nitelendirilmektedir<sup>79</sup>.

---

<sup>77</sup> 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği m. 3/c'ye göre; “*Gecikmesinde sakınca bulunan hal: Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması halini, ifade eder*”.

<sup>78</sup> Bkz. § 1, II. “*Kanunun Kapsamı*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>79</sup> Ceza Muhakemesi Kanununun 158. maddesinde de ihbar ve şikâyete yer verilmiş, suçla ilişkin ihbar ve şikâyetlerin hangi makamlara yapılacağı belirtilmiştir. CMK'da ihbar ve şikâyetin tanımlarına ayrıca yer verilmezken, doktrinde ihbar, suçtan doğrudan veya dolaylı olarak zarar görmeyen üçüncü kişilerin yetkili makamlara suçla ilişkin haber vermesi, onları bilgilendirmesi olarak; şikâyet ise, mağdur veya suçtan zarar görenin yetkili makamlara başvurarak ilgili fiil hakkında soruşturma ve kovuşturmanın yapılmasına ilişkin iradesini açıklaması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıntılı bilgi ve benzer tanımlar için bkz. **Haluk Çolak/ Mustafa Taşkın, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi**, B. 2, Ankara 2007, s. 783 vd;

Nitekim 6284 sayılı Kanunun 7. maddesinde de şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı hâlinde bu durumun resmi makam veya mercilere mağdur dışında herkes tarafından ihbar edilebileceği belirtilmektedir<sup>80</sup>. Ayrıca şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları da durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır (Uyg.Yön.m.4/1). İhbarın şekli konusunda ise bir sınırlama yoktur. Yazılı veya sözlü olabileceği gibi başka bir suretle de gerçekleştirilebilir (Uyg.Yön.m.4/1). Ancak sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilmelidir (Uyg.Yön.m.4/5).

Mağdur ya da üçüncü kişiler şiddet veya şiddete uğrama tehlikesini kolluğa, Cumhuriyet başsavcılığına, hakime, mülki amire, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüğüne ya da ŞÖNİM'e bildirebilirler<sup>81</sup>. Eğer ihbar veya şikâyet kolluğa<sup>82</sup> yapılmışsa kolluk amiri, gecikmesinde sakınca bulunan bir hal varsa, Kanun kapsamında sayılan tedbirleri kendiliğinden almalıdır.

---

**Zekeriya Yılmaz**, *Ceza Hukukumuzda Şikâyet*, Ankara 2010, s. 5 vd; **Nur Centel/ Hamide Zafer**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, B. 10, İstanbul 2013, s. 79 vd.

<sup>80</sup> Şiddet konusu eylemin aynı zamanda TCK anlamında suç teşkil etmesi halinde ihbar yükümlülüğüne aykırı hareket edenlerin TCK m. 278 kapsamında yaptırımlarla karşı karşıya kalacağı da unutulmamalıdır. TCK'nın "Suçu Bildirmeme" başlıklı 278. maddesine göre; "İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (1). İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır (2). Mağdurun onbeş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır (3). Tanıklıktan çekinebilecek olan kişiler bakımından cezaya hükmolunmaz. Ancak, suçu önleme yükümlülüğünün varlığı dolayısıyla ceza sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır (4)".

<sup>81</sup> 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği m. 3/o'ya göre ŞÖNİM, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezdir.

<sup>82</sup> 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği m. 3/h'ye göre "kolluk" ifadesiyle, polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri kastedilmektedir.

Kendi yetkisini aşan bir tedbirin alınması gerekiyorsa kolluk amiri, tedbirin niteliğine göre mülki amir veya aile mahkemesi hakimini<sup>83</sup> haberdar etmekle yükümlüdür. Kolluk amiri ayrıca kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM'i de haberdar etmelidir.

Cumhuriyet başsavcılığına yapılan ihbar ve şikâyetlerde savcılık olayla ilgili bir evrak düzenler ve evrakın bir örneğini ivedilikle, olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere, hâkime veya mülki amire gönderir (Uyg.Yön.m.5/2). İhbar veya şikâyet mülki amire yapılmışsa, Kanunun 3. maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verir. Ayrıca mülki amir, olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına da bildirir.

Mağdur ya da üçüncü kişiler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüğüne ya da ŞÖNİM'e de ihbar veya şikâyetle bulanabilirler. Müdürlük veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir (Uyg.Yön.m.4/4). Kanun gereği, farklı kurum veya kuruluşlara yapılacak ihbar veya şikâyetlerin, merci tarafından diğer kurum veya kuruluşlara da bildirilmesi ve onların da durumdan haberdar edilmesi, farklı kurumlar tarafından alınacak tedbirlerin çakışmasını ve tedbirlerin uygulanmasının denetimini sağlamak olabilir. Ancak bu bildiri sisteminde yaşanacak aksaklıklar da gözden kaçırılmamalıdır. Bu itibarla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın üzerinde çalıştığı veri tabanının bir an evvel tamamlanması şarttır. Böylece ilgili kurumlar korunan kişi ve şiddet uygulayan hakkındaki bilgi ve verilere online olarak ulaşma imkanına sahip olacaktır.

---

<sup>83</sup> Tedbirlerin alınması bakımından karar vermeye yetkili hakim, aile mahkemesi hakimidir (6284 S.K.m.2/c).

#### **D.Mülki Amir, Hakim ya da Kolluk Amiri Tarafından Karar Verilmesi**

Kanunun uygulanabilmesi bakımından mülkî amir, hâkim veya kolluk görevlileri tarafından, şiddet mağdurları veya şiddet uygulayanlar hakkında Kanunda sayılan tedbirlerin alınmasına karar verilmesi gerekir (6284 S.K.m.2/1-ğ).

Mülkü amir, illerde valiler, ilçelerde ise kaymakamlardır. Vali ilde devletin, hükümetin ve ayrı ayrı tüm bakanların idari ve siyasi temsilcisidir<sup>84</sup>. Ayrıca ilde bulunan genel ve özel tüm kolluk kuvvetlerinin de amiridir<sup>85</sup>. Nitekim suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için tedbir almak valinin başlıca görevlerindedir<sup>86</sup>. Bu nedenle kolluk, valinin hukuka uygun emir ve talimatlarını derhal yerine getirmekle yükümlüdür<sup>87</sup>. İlçelerde ise bu yetkiler kaymakamlar tarafından kullanılır. O halde mağdur ya da üçüncü kişiler ihbar veya şikayetlerini illerde valiliğe, ilçelerde ise kaymakamlığa yaparak, şiddet mağduru veya şiddet uygulayan hakkında tedbir alınması isteyebilirler<sup>88</sup>. Böylece olaydan haberdar olan mülki amir 6284 sayılı Kanunun 3. maddesinde belirtilen tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verebilir<sup>89</sup>.

6284 sayılı Kanun kapsamında sayılan tedbirlere karar verebilecek olan görevli mahkeme ise, 4787 sayılı “*Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun*” uyarınca aile mahkemeleridir. Diğer bir deyişle Kanundaki önlemlere başvurma yetkisi, aile mahkemesi hakimine aittir.<sup>90</sup>.

---

<sup>84</sup> **Kemal Gözler/Gürsel Kaplan**, *İdare Hukuku Dersleri*, B. 12, 2012, s. 174; **Metin Günday**, *İdare Hukuku*, B. 19, Ankara 2013, s. 460; **Yahya Kazım Zabunoğlu**, *İdare Hukuku*, C. 1, Ankara 2012, s. 196.

<sup>85</sup> **Sağiroğlu**, s. 73.

<sup>86</sup> **Gözler/Kaplan** s. 176; **Günday**, s. 461; **Zabunoğlu**, s. 199.

<sup>87</sup> **Gözler/Kaplan**, s. 177; **Günday**, s. 461; **Zabunoğlu**, s. 199.

<sup>88</sup> **Sağiroğlu**, s. 73.

<sup>89</sup> Bu tedbirler ve içerikleri için çalışmamızın “*6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Koruyucu ve Önleyici Tedbirler*” başlıklı 3. paragrafına bakınız.

<sup>90</sup> **Selma Baktır**, *Aile Mahkemeleri*, Ankara 2003, s. 93 vd. Ayrıca 6284 sayılı Kanunun “*Tanımlar*” başlıklı 2. maddesinin (c) bendinde yapılan açıklamaya göre de kanunda “*hakim*” kelimesiyle aile mahkemesi hakiminin ifade edildiği belirtilmektedir.



Böylece durumdan haberdar olan aile mahkemesi hakimi istem üzerine veya resen 6284 sayılı Kanunun 4. ve 5. maddelerinde sayılan koruyucu veya önleyici tedbirleri alabilir.

Son olarak, kolluk amiri de tedbir kararı verebilir. 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 3. maddesinin (1) bendinde verilen tanıma göre kolluk amiri, hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanı ya da amiridir. Maddede sayılan kimseler kolluk amiri sıfatıyla ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ve sınırlı bir yetkiye sahiptir<sup>91</sup>. Bir diğer ifadeyle, kolluk amiri acil durumlarda ve mülki amirin veya aile mahkemesi hakiminin verebileceği tedbirlerden ancak bazılarında başvurabilir<sup>92</sup>. Ayrıca kolluk amiri gerçekte tedbirin hangi makamdan verilmesi gerektiğine göre, verdiği tedbir kararını o makamın onayına sunmak zorundadır. Yani mülki amir tarafından verilmesi gereken bir tedbir kararı gecikmesinde sakınca bulunan bir halin varlığı nedeniyle kolluk amiri tarafından verilmişse, kolluk amiri bu kararı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir bu tedbiri kırk sekiz saat içinde onaylamak zorundadır. Aksi halde tedbirler kendiliğinden kalkar (6284 S.K.m.3/2). Diğer yandan kolluk amiri hakim tarafından verilmesi gereken bir tedbire karar vermişse, bu kararı da en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hakimin onayına sunmak zorundadır. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler de kendiliğinden kalkacaktır (6284 S.K.m.5/2).

Sonuç olarak, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığından haberdar olan mülki amir, hakim ya da kolluk amiri, istem üzerine ya da resen tedbir kararı verdiği anda Kanun uygulama alanı bulacaktır.

---

<sup>91</sup> Sağıroğlu, s. 81.

<sup>92</sup> Nuhoglu, s. 75.

## IV.Temel Kavramlar

### A.Genel Olarak

Sıkça kullanılan ve önem arz eden kavramların anlamlarında karışıklığa yol açılmaması ve gereksiz tekrarlara gidilmemesi için Kanunun 2. maddesinde ve Uygulama Yönetmeliğinin 3. maddesinde, bu kavramların tanımlarına yer verilmektedir<sup>93</sup>. Kanunda ve Yönetmelikte hemen hemen aynı kavramlara yer verilmiş olmasına rağmen, Kanunda yönetmelikten farklı olarak “ev içi şiddet” kavramı da tanımlanmış; yönetmelikte ise Kanundaki tanımların yanı sıra birçok kavramın da tanımlanması tercih edilmiştir. Kanunda yer alan “şiddet”, “ev içi şiddet”, “kadına yönelik şiddet”, “şiddet mağduru”, “şiddet uygulayan” ile “tedbir kararı” kavramlarına aşağıda detaylı olarak yer verilecektir. Bu başlık altında ise sadece yönetmelikte yer alan bazı tanımlara değinmekle yetinilecektir.

Yönetmelikte, Kanundaki tanımlardan farklı olarak yer verilen en önemli iki tanım, aydınlatılmış rıza ve gecikmesinde sakınca bulunan hal tanımlarıdır. Aydınlatılmış rıza, “korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanını” ifade eder (Uyg.Yön.m.3/1-a)<sup>94</sup>. Gecikmesinde sakınca buluna hal ise yönetmeliğin 3/1-c. maddesinde; “kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit

---

<sup>93</sup> Sağıroğlu, s. 55.

<sup>94</sup> Aydınlatılmış rıza kavramına 6284 sayılı Kanunda sadece “hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları” başlıklı 4/ç maddesinde rastlanırken, uygulama yönetmeliğinin “barınma yerinin sağlanması” başlıklı 7/6, “hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları” başlıklı 12/ç ve “kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi” başlıklı 16/1. maddelerinde rastlanılmaktadır.

*bulunamaması hali*” olarak tanımlanmaktadır. Kanun koyucunun özellikle gecikmesinde sakınca bulunan hal kavramından ne anlaşılması gerektiğini açıklığa kavuşturması, mülki amir ya da hakim tarafından alınması gereken tedbirlerin, kolluk amiri tarafından, her halin gecikmesinde sakınca bulunan hal kabul edilerek, alınmasına karar verilmesini engellemektir. Nitekim Kanunun 3. ve 5. maddelerinde yer alan koruyucu ve önleyici tedbirlerden bazıları, gecikmesinde sakınca bulunan bir halin varlığı şartıyla, kolluk amiri tarafından da alınabilir<sup>95</sup>. O halde yapılan tanım, kolluk amirinin keyfi davranmasını engelleyici niteliktedir.

Önemli diğer iki tanım ise “geçici koruma” ve “hayati tehlike” kavramlarının tanımıdır. Geçici koruma, “*hayati tehlikesi bulunan şiddet mağdurunun kesintisiz olarak, kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden korunması amacıyla alınan tedbir*” olarak tanımlanırken (Uyg.Yön.m.3/1-ç); hayati tehlike, “*bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması hali*” olarak tanımlanmaktadır (Uyg.Yön.m.3/1-f). Tanımı yapılan bu iki kavram, Kanunda mülki amir tarafından alınabilecek koruyucu tedbirlerin düzenlendiği 3. maddede, birlikte kullanılmaktadır. Maddenin ilk fıkrasının (ç) bendine göre mülki amir talep üzerine veya resen korunan kişi hakkında, hayati tehlike varsa geçici koruma altına alınması tedbirine başvurabilir. İlgili hüküm içerisinde yer alan “geçici koruma” ve “hayati tehlike” kavramlarının ayrıca açıklanması, mülki amirin takdir yetkisini kısıtlayıcı niteliktedir. Nitekim mülga Kanun dönemindeki eksikliklerden dolayı kurumların sahip olduğu takdir yetkisi telafisi imkansız zararlarla sonuçlanmıştır. Hayati tehlikeyi farkedemeyen veya önemsemeyen kolluğun, kadını kocasına teslim ettiği; devletin birçok kurumunun “*özel hayata müdahale edilemez*” zihniyetiyle özensiz davrandığı günler unutulmamalıdır<sup>96</sup>. Diğer yandan “hayati tehlike” kavramının yüzeysel olarak

---

<sup>95</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. § 3, III, “Kolluk Amiri Tarafından Alınacak Koruyucu ve Önleyici Tedbirler” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>96</sup> Bkz. Opuz / Türkiye Davası, Başvuru No: 33401/02. Kararın özeti ve ayrıntılı bilgi için bkz. § 2, II, B, 3, c) “Şiddetin Önlenmesine Yönelik Taraf Devletlerin Yükümlülükleri” başlığı altındaki açıklamalar.

tanımlanması ve İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan “*risk değerlendirme ve risk yönetme*”ye ilişkin herhangi bir hukuki düzenlemenin yapılmamış olması, mülki amir veya kolluğun keyfi hareket etmesine neden olabilir<sup>97</sup>.

Yönetmelikte yer verilen diğer tanımlara ise konular içinde yeri geldikçe değinilecektir.

## **B.Şiddet Kavramı ve Türleri**

### **1.Şiddet Kavramı**

#### ***a)Genel Olarak Şiddet***

Şiddet, gerek ülkelerin gerekse de bireylerin birbirlerine güçlerini ispatlamak, egemenliklerine ve isteklerine zorla boyun eğdirmek için başvurdukları bir eylemdir. Öfkenin dışa yansımasıdır. Şiddet kelime anlamı olarak, bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik anlamına gelir<sup>98</sup>. Genelde güç kullanılarak vurma ve kötü davranma eylemi olarak tanımlansa da, huzuru bozan fiziksel ve ruhsal acı veren, zarar veren eylem olarak ifade edilir<sup>99</sup>.

Dünya Sağlık Örgütü 2002 yılında hazırlamış olduğu raporunda şiddeti; sahip olunan güç ve kudretin tehdit yoluyla ya da doğrudan kendine, bir başka insana, bir gruba ya da topluma karşı yaralanma, fizyolojik hasar, gelişme bozukluğu ya da gerilikle sonuçlanma olasılığı yüksek bir biçimde uygulanması şeklinde tanımlamıştır<sup>100</sup>. Buna göre şiddet üç kategoriye ayrılır: Bireyin kendisine yönelik şiddet, kişiler arası şiddet ve kolektif şiddet. Kişiler arası şiddet de kendi içerisinde iki alt gruba ayrılmaktadır.

---

<sup>97</sup> İstanbul Sözleşmesinin 50. maddesinde yer alan “*Risk değerlendirme ve risk yönetimi*” konusunda taraf devletlerin gerekli hukuki düzenlemeleri yapması istenmektedir. Bu konu hakkında eleştirilerimiz ve ayrıntılı bilgi için bkz. § 1, III, A, “*Şiddete Uğrama veya Uğrama Tehlikesi Bulunması*” başlığı altındaki açıklamalar. Ayrıca bkz. § 2, II, B, 3, d), “*İstanbul Sözleşmesinin İç Hukuka Etkisi*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>98</sup> Türk Dil Kurumu, ([http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.51837853aa1379.22378144](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.51837853aa1379.22378144) E.T. 03.05.2013).

<sup>99</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 89.

<sup>100</sup> World report on violence and health (WRVH), WHO 2002, s.4- 5. ([http://www.who.int/violence\\_injury\\_prevention/violence/world\\_report/en/summary\\_en.pdf](http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf) E.T. 02.05.2013).

Bunlardan ilki aile içi ve arkadaş grubu arasındaki şiddettir. Bu tür şiddet daha çok aralarında birincil derecede ilişki bulunan, birbirlerini yakından tanıyanlar arasında gerçekleşir. İkinci grup şiddet ise toplumsal şiddet olup birbirlerini tanımayan bireyler arasında ortaya çıkan şiddet eylemlerini ifade eder<sup>101</sup>. Çalışmamızda daha çok üzerinde duracağımız kısım, kişiler arası şiddetin alt grubu olan “*aile içi şiddet*” tir.

Ülkemizde birçok çalışmaya konu olan şiddet kavramı resmi olarak ilk kez 6284 Sayılı Kanununun 2. maddesinde tanımlanmıştır<sup>102</sup>. Buna göre “*şiddet; kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı*” ifade eder. Kanun koyucu yaptığı bu tanımla, şiddetin sonuçlarını, kapsamını, uygulandığı yeri ve türlerini de tespit etmektedir<sup>103</sup>.

### ***b)Aile (Ev) İçi Şiddet***

Aile içi şiddet, genellikle evlilik ilişkisi ya da kan bağı ile birbirine bağlı bireyler arasında gerçekleşen bir şiddet türü olarak tanımlanmaktadır<sup>104</sup>. Çoğunlukla eşleri ya da babaları tarafından kadınlara ve çocuklara karşı uygulanır<sup>105</sup>. Böylece, erkek ya da kadın, kim olursa olsun şiddet olgusu ile ilk olarak aile içinde tanışır. Yaşanılan şiddet olayları kişinin bilinçaltına yerleşir ve gelecekte karşılaştığı öfke

---

<sup>101</sup> WRVH, s. 5.

<sup>102</sup> Aynı tanıma 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinde de yer verilmiştir (m.3/1-m). (R.G. 18.01.2013 S. 28532).

<sup>103</sup> Şiddetin türleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. § 1, B, 2. “*Şiddetin Türleri*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>104</sup> **T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü**, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007- 2010, s. 10, ([http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski\\_site/Pdf/kadinayonelikaileicisiddetlemucadeleulusal\\_eylemplani.pdf](http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/kadinayonelikaileicisiddetlemucadeleulusal_eylemplani.pdf), E.T. 02.02.2013).

<sup>105</sup> Ulusal Eylem Planı 2007- 2010, s. 10.

krizlerinde tahammülsüzlük ve şiddete başvurma eğilimi olarak kendini gösterir<sup>106</sup>. Nihayet şiddet kısır bir döngü içinde tekrarlanarak meşrulaşır ve kişilerin daha kolay kabullenmesine neden olur<sup>107</sup>. Bu döngüden kurtulabilmek ancak bireysel çaba ve devletin aileye müdahalesiyle mümkündür. Bu anlamda ilk kez 1998 yılında 4320 sayılı Kanun yayınlanarak aile içi şiddetin engellenmesi amaçlanmıştır. Kanunda tanımına yer verilmeyen aile içi şiddet kavramı, Kanunun gerekçesinde, aile içinde bir bireyin diğer bir bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranışları olarak tanımlanır<sup>108</sup>. Ne var ki bu tanım dini nikah ile birlikte yaşayan kişileri ya da boşanan eşleri kapsamadığı gerekçesiyle eleştirilmiş ve sadece TMK'ya göre kurulmuş bir evlilik birliği içerisinde ve aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri arasında gerçekleşen şiddetin aile içi şiddet olarak kabul edilmesi yeterli görülmemiştir<sup>109</sup>. Gerçekten, boşanan eşlerin birbirlerine yönelik tehdit ve kötü davranışlarının aile içi şiddet kapsamına dahil edilmediği düşünüldüğünde, şiddetin tam anlamıyla engellenebilmesi mümkün görülmemektedir<sup>110</sup>. Ayrıca gerekçede aile bireyleri arasındaki şiddet, fiziki, sözel ve duygusal kötü davranışlar olarak sınıflandırılmıştır. Yani, yaralama, hakaret ya da ihmal içeren davranışlar şiddetin kapsamında yer alırken; bir meslek ya da işle uğraşmayan eşin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ya da diğer eşin cinsel ilişkiye zorlanması bu kapsamda değerlendirilmemiştir<sup>111</sup>.

---

<sup>106</sup> Şiddete tanık olan çocuklarda ayrıca sağlık problemleri, davranış bozukluğu, duygusal travma ve okul başarısızlığı gibi sorunların da sıkça yaşandığı belirlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ulusal Eylem Planı 2007- 2010, s. 11.

<sup>107</sup> Yapılan araştırmalarda en az bir kez şiddet yaşamış kadınların % 37'sinin annesi, hiç şiddet yaşamamış kadınların ise % 19'unun annesinin de şiddet gördüğü sonucuna varılmıştır. Yüzdelerle bakıldığında kendi ailesinde şiddete tanık olan kadınların tanık olmayanlara oranla daha fazla şiddete maruz kaldıkları söylenebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara 2009, s. 58 (<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf>, E.T. 02.05.2013).

<sup>108</sup> 4320 sayılı Kanunun Gerekçesi, (<http://www.sanalcadi.com/sohbet-cafe/128550-4320-sayili-kanunun-gerekcesi.html>, E.T. 02.05.2013).

<sup>109</sup> Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı, Genel Gerekçe, ([www.basbakanlik.gov.tr/docs/kkgm/kanuntasarilari/101-50.doc](http://www.basbakanlik.gov.tr/docs/kkgm/kanuntasarilari/101-50.doc), E.T. 02.05.2013).

<sup>110</sup> Uğur, s. 336.

<sup>111</sup> Mehmet Erdem, *Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun*, TBB

Bu gibi eksiklikleri bünyesinde barındıran 4320 sayılı Kanun nihayet 2012 yılında ilga edilerek yerine 6284 sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bu Kanunda, “*aile içi şiddet*” ifadesi yerine daha üst bir kavram olan “*ev içi şiddet*” ifadesi kullanılmıştır. Kanuna göre ev içi şiddet; şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da, aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlanır<sup>112</sup>. Yapılan tanımlama ile TMK anlamında geçerli bir evliliğin kurulması ve eşlerin birlikte yaşama zorunluluğuna ilişkin koşullar esnetilmiştir<sup>113</sup>. Aynı evi paylaşsın paylaşmasın dini nikahlı eşin, nişanlının hatta kız ya da erkek arkadaşın da koruma altına alınması amaçlanmıştır<sup>114</sup>.

---

Dergisi, S. 73, Ankara 2007, s. 57.

<sup>112</sup> “*Meyersfeld, ev içi şiddeti ikiye ayırarak birinci kategoriye hakaret, sövme, aşağılama, küçük düşürme, itme, tokatlama, cinsel ilişki konusunda ısrarcı olma vb. şiddet biçimlerini dâhil ederek bunları “kötü muamele”, ikinci kategoriye ise yumruklama, tekmeleme, çeşitli araçlarla yaralama, tecavüz gibi şiddetin daha ağır çeşitlerini dahil ederek bunları da “özel işkence” adı altında inceler. Özel işkence kapsamındaki şiddet, diğer şiddet türlerinden farklı olarak, genellikle mağdurun aciz hale gelmesine neden olur. Fiziksel şiddet, ekonomik bağımlılık, psikolojik kontrol, tehdit ve korkutmak gibi araçlarla mağdur genelde bu şiddetten kaçamaz hale gelmiştir ve bu anlamda bir hapsolme durumu söz konusudur. Bu özel işkence, tekrar eden ve sistematik olma, güç kontrolünü içeren ve nitelikli bir şiddeti içerir. Bu tür şiddetin sürekli ve sistematik olması, bu şiddetin mağdur üzerinde anlık değil, geniş zamana yayılan biçimde etki etmesine ve şiddet kadar sürekli bir şiddet tehlikesi içinde yaşamasına neden olur. Özel işkencenin güç kontrolünü içermesi ise ilişkideki güç dengesizliği sonucunda mağdurun şiddet sonucunda aciz hale gelmesi anlamına gelir ve bu nedenle de şiddet gören kadınlar çoğu zaman bu döngüden çıkamazlar. Şiddeti işkence haline dönüştüren üçüncü unsur ise şiddetin derecesidir. Ev içi şiddetin bu hali, kemik kırma, bıçakla yaralama, yüzde tahribat, tecavüz gibi yoğun bir şiddeti içermesi nedeniyle mağduru bakımından güçsüzleştirici ve yıkıcı bir ortam oluşturur. Bu ayırım bakımından dikkat edilmesi gereken nokta, birinci kategoride yer alan kötü muamelenin daha az önemli ya da göz ardı edilebilecek bir şiddet türü olmadığı, bununla birlikte ikinci tür şiddetin daha ağır bir şiddet türü olduğunun ve başka türlü yaptırımların uygulanması ihtiyacının vurgulanmasından ibarettir. Bu tür şiddetin “özel işkence” olarak değerlendirilmesinin pratik ve kadına karşı ev içi şiddetin önlenmesi bakımından sonucu, işkence yasağına ilişkin uluslararası normların uygulanmasıdır”. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Çiğdem Sever**, *Kadına Karşı Ev İçi Şiddette Devletin Sorumluluğu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Opuz v. Türkiye Kararı*, *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 1, S. 2, Y. 2012, s. 39.*

<sup>113</sup> **Erdem Özkara/ İ. Özgür Can**, *Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Güncel Yasal Değişiklikler ve Adli Tıp*, *TBB Dergisi*, S. 99, Y. 25, Mart- Nisan 2012. s. 346.

<sup>114</sup> **Özkara/ Can**, s. 345.

Bundan başka, şiddetin kapsamındaki eylemler genişletilerek, kişinin her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik açıdan mağduriyetine yol açan eylemler şiddet olarak değerlendirilmiştir.

Kanundaki ev içi şiddet tanımı, İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan “*aile içi şiddet*” tanımıyla da paraleldir. Nitekim, aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşsın ya da paylaşmasın eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemi Sözleşmede aile içi şiddet olarak kabul edilmektedir (m. 3/1-b).

Aile içi şiddet ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın asıl korunmak istenen kadınlardır. Hedefi tüm kadınların korunması olan İstanbul Sözleşmesi ve Sözleşmeyi referans alan 6284 sayılı Kanunda “*kadına yönelik şiddet*” kavramı ise ayrıca ele alınmaktadır. Bu itibarla kadına yönelik şiddet, çalışmamızda da ayrı bir başlık altında incelenecektir.

### ***c) Kadına Yönelik Şiddet***

#### ***(1) Genel Olarak***

Kadına yönelik şiddetin evrensel bir tanımını yapmak mümkün değildir<sup>115</sup>. Şiddetin şekli ve tipi ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Kimi insan hakları savunucuları yoksulluk, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimde eşitsizlik gibi yapısal şiddet türlerini de kapsayacak geniş tabanlı bir şiddet tanımını tercih ederken; kimileri, daha sınırlı bir tanımın kullanılmasını savunmaktadır<sup>116</sup>. Bu konuda, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Aralık 1993'te kabul ettiği “*Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesinde*<sup>117</sup>” yapılan tanım

---

<sup>115</sup> **Ekin Bozkurt Şener**, *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi (Kanunun Değerlendirilmesi)*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2011, s. 10. (C:\Users\DELL\Desktop\Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi Kadına Yön. mht, E.T. 07.05.2013)

<sup>116</sup> UNICEF. (2000), *Domestic Violence Against Women and Girls*. Italy: UNICEF, s. 2, (<http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>, E.T. 08.05.2013).

<sup>117</sup> United Nation, The General Assembly, 48/104. Declaration on the Elimination of Violence Against Women, (<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>, E.T. 07.05.2013).



sonraki tarihli çalışmalara öncü kabul edilir<sup>118</sup>. Bildirgede kadına yönelik şiddet, ister kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma şeklinde tanımlanmıştır (m.1). Aynı tanıma; 1995 yılında 4. Dünya Kadın Konferansında kabul edilen Pekin Deklarasyonu Eylem Planı<sup>119</sup>, 2000 yılında hazırlanan Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi<sup>120</sup> ve son olarak da 2011 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi (İstanbul) Sözleşmesi vb. uluslararası belgelerde de yer verilmiştir. Yapılan tanımda, şiddetin toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayalı yapısal şekli ve erkeklerle kıyaslandığında kadını ikincil konuma zorlayan bir eylem olduğu vurgusu dikkati çekmektedir<sup>121</sup>. Böylece karşımıza toplumsal cinsiyet ve bundan kaynaklanan ayrımcılık kavramları da çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına, içerik olarak ilk kez CEDAW'da yer verilmiştir. İlk halinde bulunmayan ancak Komitenin 1992 tarihinde kabul ettiği 19 No'lu Tavsiye Kararında "*cinsiyete dayalı şiddet*", kadınların, erkeklerle eşit olarak hak ve özgürlüklerini kullanmalarını ciddi şekilde engelleyen bir ayrımcılık biçimi olarak ifade edilir<sup>122</sup>. İstanbul Sözleşmesi'nde ise öncelikle "*toplumsal cinsiyet*" kavramı açıklanırken "*kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet*" kavramının ayrıca tanımlanması dikkat çekicidir. Sözleşmede *toplumsal cinsiyet*, kadınlar ve

---

<sup>118</sup> **Canan Arın**, *Kadına Yönelik Şiddetin Türleri*, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı, C. 3, Ankara 03-07 Ocak 2006, s. 167.

<sup>119</sup> Pekin Platformu'nun 112. paragrafı şiddeti, kadınları insan hakları ve temel özgürlüklerini kullanmaktan yoksun bırakan, bu hak ve özgürlükleri ihlal eden ya da ortadan kaldıran bir eylem olarak tanımlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Bertil Emrah Çetinkaya-Oder**, *Şiddet Karşısında Kadının İnsan Onurunun Korunması Bakımından Bir Örnek Olay: İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi'nin Kamusal Kaynaklarla Desteklenmesi*, MHB, Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan, S. 1-2, Y. 19-20, s. 587; **Demet Özdamar**, *Türk Kadın Hukuku Mevzuatı*, B. 2, Ankara 2012, s. 707.

<sup>120</sup> **Özdamar**, *Mevzuat*, s. 830.

<sup>121</sup> UNICEF (2000), s. 2; İstanbul Sözleşmesi, Giriş Kısmı.

<sup>122</sup> **Şener**, *Kanunun Değerlendirilmesi*, s. 11.

erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler olarak tanımlanmaktadır (m. 3/1-c). *Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet* ise, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet biçimi olarak ifade edilir (m. 3/1-d).

Ülkemizdeki gelişmeleri incelediğimizde, özellikle son yıllarda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında, başta Anayasa olmak üzere yasalarda reform niteliğinde değişiklikler yapılmıştır. Bu alanda en son gelişme olan 6284 sayılı Kanun ile kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele bir üst seviyeye taşınmış; şiddet mağduru, şiddet uygulayan ve uygulama tehlikesi bulunan kişilere yönelik tedbirler ve tedbirin alınmasına ilişkin usul kuralları ayrıntılarıyla düzenlenmiştir<sup>123</sup>. İstanbul Sözleşmesi'nin referans alındığı Kanunun tanımlar kısmında “*kadına yönelik şiddet*”, kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışlar olarak tanımlanmıştır (m. 2/1-ç). Kanunda toplumsal cinsiyete dayalı kadına yönelik şiddet kavramından ayrıca bahsedilmemiş, aynı maddenin (d) bendinde yer alan “*şiddet*” tanımına yollama yapılarak tek bir başlıkta hem kadına yönelik şiddet hem de toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin birlikte tanımlanması tercih edilmiştir<sup>124</sup>.

Ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın kadına yönelik şiddet; kadının yaşamına korku ve güvensizliği sokan, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkileyen, sosyal yaşama katılımını engelleyen her türlü tutum ve davranıştır.

---

<sup>123</sup> T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, Ankara 2012, s. 21, ([http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/kadina\\_yonelik\\_s\\_id\\_2012\\_2015.pdf](http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/kadina_yonelik_s_id_2012_2015.pdf), E.T. 07.05.2013).

<sup>124</sup> 6284 sayılı Kanun m. 3/1-d; “*Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı ifade eder*”.

Yalnızca ülkemizin sorunu değil tüm dünyanın sorunudur. İngiltere’de her yıl üç milyona yakın kadın çeşitli şiddet olaylarına maruz kalmaktadır<sup>125</sup>. Kadına yönelik şiddetin İngiltere ekonomisine yıllık toplam maliyetinin ise kırk milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir<sup>126</sup>. Amerika Birleşik Devletlerinin şiddeti önlemek için sarfettiği miktar ise 2003 yılında sekiz milyar dolar olarak hesaplanmıştır<sup>127</sup>. Buna rağmen şiddet artarak devam etmektedir. Bu durumda önemli olan şiddetin nedenlerinin tam olarak araştırılması, sonuçların engellenebilmesi için rasyonel çözümlerin devlet politikalarınca net bir şekilde ifade edilmesi gerekir.

## **(2) Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Sonuçları**

Doğada kendine ve bir başkasına haklı bir neden olmaksızın yıkıcı bir şiddet uygulayan tek canlı türü insandır. Şiddetin uygulayıcılarının genelde erkek olması ise davranışların içgüdüsel olarak ortaya çıkmadığını gösterir<sup>128</sup>. Bu da şiddetin güçlüden güçsüze doğru, sahip olduğu güç ya da kudretin egemenlik kurma amacıyla kullanıldığının bir ispatıdır<sup>129</sup>.

Şiddetin kaynağında “*egemenlik kurma amacı*” dışında başka nedenler de olabilir<sup>130</sup>. Bu nedenlerin tek bir başlıkta toplanması mümkün değildir. Sosyoloji,

---

<sup>125</sup> TBBM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporu, s. 19.

<sup>126</sup> TBBM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporu, s. 19.

<sup>127</sup> TBBM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporu, s. 19.

<sup>128</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 99.

<sup>129</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 99.

<sup>130</sup> UNICEF tarafından 2003 yılında yapılan çalışmada ve bu çalışmadaki verileri kaynak alan Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporunda sıralanan kadına yönelik şiddetin nedenleri ise dört başlık altında toplanmaktadır: Bireysel nedenler, toplumsal nedenler, kültürel nedenler ve ilişkinin biçimiyle ilgili nedenler. Bireysel nedenlere, kişilik bozuklukları, düşük gelir düzeyi, aşırı alkol kullanımı; toplumsal nedenlere ise, ailenin şiddete gösterdiği tepkide yetersizlik ve yoksulluk örnek olarak gösterilir. Diğer yandan geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri kültürel nedenler; evlilikte yaşanan çatışmalar, ailede erkeğin gücünün baskın olması da ilişkinin biçimiyle ilgili nedenler arasında sayılmaktadır. Bundan başka günümüzde ateşli silahların kolay elde edilebilmeleri de kadının şiddete maruz kalma riskini arttırır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Fidan Korku Owen/Dean W. Owen, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2008, s. 21.

psikoloji, hukuk, antropoloji, siyaset bilimi, kriminoloji gibi birçok bilim dalının inceleme alanına giren kadına yönelik şiddet, yapılan bilimsel çalışmalar sonucu her bir disiplinde farklı nedenlere bağlanmaktadır<sup>131</sup>. Ancak temel nedeninin cinsiyete dayalı ayrımcılık olduğu söylenebilir<sup>132</sup>. Bu bakış açısına göre cinsiyetçi rollerin öğrenilmesi, toplumda erkeğin güçlü ve üstün bir konumda görülmesi, erkeğin kadın üzerinde şiddet uygulamasını meşrulaştırır<sup>133</sup>. Cinsiyet ayrımcılığının yanı sıra psikolojik problemlerin ya da genetik faktörlerin, erkeğin çevresi tarafından tahrik edilmesinin, aile içinde iletişim sorunları ve yetersiz empatinin, alkol ya da madde kullanımının ve ekonomik nedenlerin de şiddete neden olduğu bilinmektedir<sup>134</sup>.

Kadına yönelik şiddetin nedenlerinin yanında, sonuçlarının da bilinmesi önem arz eder. Şiddetin en önemli sonuçlarından birisi eylemin kadının fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkilemesi ve bunun da önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmasıdır<sup>135</sup>. Özellikle fiziksel ve cinsel şiddet sonucu oluşan yaralanmalar ve hatta gerçekleşen ölüm olayları, kadının uğradığı şiddetin ne denli

---

(<http://www.aileicisiddet.net/egitim/set/KYAIS.pdf>, E. T. 21.05.2013); Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 101.

<sup>131</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 99.

<sup>132</sup> **Nuhoğlu**, s. 63.

<sup>133</sup> **Münevver MERTOĞLU**, *Aile İçinde Şiddet Uygulayan Erkeklerin Mağduriyetleri*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 53.

<sup>134</sup> **Mertoğlu**, s. 53 vd. TÜBİTAK tarafından 2007 yılında desteklenen bir çalışmada şiddetin nedenleri; yanlış yapmak, kabahat işlemek, izin almamak, laf dinlememek, erkeğin sözünü dinlememek gibi kadının itaatsizliği (%13), ekonomik sorunlar (%14), geçimsizlik (%6), psikolojik sorunlar (%9) gibi “*genel nedenlerle*”; erkeklerin güçsüzlükleri ve acizlikleri (%13), kendilerini daha üstün görmeleri (%10) veya şiddeti üstünlük sağlamak için araç olarak kullanmaları (% 4) gibi erkeğe ait “*özel nedenler*” olarak sıralanmaktadır. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırmasında ise daha spesifik nedenler sayılarak, araştırmaya katılan kadınların %39’unun yemeği yakması, eşine karşılık vermesi, parayı israf etmesi, cinsel ilişkiyi reddetmesi gibi nedenlerle şiddete uğradığı belirtilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ayşegül Altınay/Yeşim Arat**, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul 2007, s. 75; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, *Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Ülke Çapında Kriminolojik ve Viktimolojik Alan Araştırması ve Değerlendirmesi*, İstanbul 2003, s. 152, 153; **Oğuz POLAT**, *Kadını Şiddete Karşı Korumaya Yönelik Yasa Hükümlerine Eleştirel Yaklaşım*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan Hakları Hukuku ve Kadın Paneli, Hazırlayan Prof. Dr. Bihterin Vural DİNÇKOL, İstanbul 2003, s. 91; **Sağiroğlu**, s. 63.

<sup>135</sup> Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 71.

vahim sonuçlarının olduğunu gösterir<sup>136</sup>. Şiddetin kadın üzerindeki yaralanma vb. fiziksel sonuçlarının yanı sıra, kadının cinsel ve psikolojik sağlığı da ciddi şekilde etkilenmektedir. İstenmeyen hamilelik, jinekolojik sorunlar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, çocuk düşürme gibi sorunlar cinsel sağlık bakımından; depresyon, kaygı, korku, kendini değersiz bulma, cinsel işlev bozukluğu, panik atak, saplantı vb. sorunlar ise psikolojik sağlık bakımından kadına yönelik şiddetin sonuçları arasında sayılabilir<sup>137</sup>. Kadınların hamilelikleri sırasında şiddete uğramaları ise ağır sonuçlar doğurur. Kadın, düşük yapma, erken doğum, fiziksel ve zihinsel engelli çocuklar dünyaya getirme riskiyle karşı kaşıya kalır<sup>138</sup>. Yetmezmiş gibi çocuğun sağlıklı doğmasına rağmen şahit olduğu şiddet olaylarından etkilenmesi de kaçınılmazdır. Sokağa ve suça itilen, madde bağımlısı halini alan, psikolojik destek görme gereksinimi duyan çocukların genellikle ihmal ve istismarın olduğu ailelerde yetiştiği görülmektedir<sup>139</sup>.

---

<sup>136</sup> Yaralanmalar farklı biçimlerde olabilir. Bu biçimler incelendiğinde ülkemiz genelinde yaralanmaların en yaygın “*çizik, sıyrık veya bere*” (% 66) ile “*kulak zarı patlaması, göz yaralanması veya morarması*” (%60) biçiminde gerçekleştiği görülmektedir. Şiddet sonucu yaralanan kadınların % 17’si ise “*kesik veya sıyrık*”, “*burkulma, çıkık*” veya “*kemiklerde çatlak, kesik*” oluşacak şekilde yaralanmaktadır. Yaralanmaların bu yüzdelik dağılımı kadınların bulunduğu yerleşim yerine göre de farklılıklar gösterir. Örneğin, Akdeniz, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’da yaralanmış her 10 kadından 7’sinin “*çizik, sıyrık veya bere*” biçiminde yaralandığı görülürken; diğer bölgelerde yaralanmış her 10 kadından yaklaşık 6’sının aynı biçimde yaralandığı görülür. Ayrıca yaralanan kadınların eğitim ve kültür düzeyi de bu biçimlerin oluşmasında etkilidir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 71, 72; Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 103).

<sup>137</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 21; Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 103. Nitekim, ülkemiz genelinde şiddet gören kadınların %77’sinin kendisini sürekli yorgun hissettiği, %73’ünün kendini sinirli, gergin ve endişeli hissettiği, %60’ının ise kendini sürekli olarak mutsuz hissettiği belirtilmektedir. Ne yazık ki bu kadınların % 13’ü hayatına son vermeyi planlamaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 79).

<sup>138</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 40.

<sup>139</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 40; Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 86.

Kadına yönelik şiddetin en ağır sonucu ise herhalde ölümdür<sup>140</sup>. Ölümlerin gerçekleşme nedeni genelde failden boşanma ya da ayrılma olarak tespit edilmiştir<sup>141</sup>. Ülkemizde ise yapılan araştırmalara göre ölümlerin tartışma, ailevi geçimsizlik veya namus yüzünden gerçekleştiği görülür<sup>142</sup>. Kadınların bu denli ağır sonuçları olan şiddete neden boyun eğdikleri ve failleriyle bir arada yaşamaya neden devam ettikleri ise şaşırtıcıdır. Ancak kadınların kendince haklı olan bazı zorlayıcı nedenleri vardır. Bunlar; çocuklar, düşük kendilik saygısı, inkar/ büyütmeme ve önemsizleştirme, şiddeti uygulayanın gücü, etkisi veya zenginliği, gidecek yerinin olmaması (sığınma evlerinin eksikliği), sosyal desteğinin olmaması, eşin değişme sözleri, parasal desteğin olmaması, dini inanışlar, aileyi bir arada tutma isteği, duygusal bağlılık vb. nedenlerdir<sup>143</sup>.

Kadınların sayılan bu nedenlerden dolayı ister bir arada yaşamaya devam etsin isterse de ayrılmayı denesin, şiddetten kurtulamadığı açıktır. Sonuç olarak, kadına yönelik şiddet, kadının baskı altında tutulmasını, denetlenmesini, sindirilmesini, kontrol edilmesini, itaatini sağlayarak, kadının insan haklarını kullanmasını ve fırsatlardan yararlanmasını engellemektedir<sup>144</sup>.

---

<sup>140</sup> Dünya Bankası verilerine göre dünya genelinde şiddet nedeniyle hayatını kaybeden 15-44 yaş grubundaki kadınların sayısı kanser, sıtma, trafik kazası ve savaşlar nedeniyle ölen kadınların sayısından daha fazladır. Ayrıntılı bilgi için bkz. World Development Report: *Investing in Health*, Oxford University Press, New York 1993, s. 50, (files.dcp2.org/pdf/WorldDevelopmentReport1993.pdf, E.T. 10.05.2013).

<sup>141</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 38.

<sup>142</sup> **Meclis Araştırma Komisyonu Raporu**, Esas No: 10/ 148, s. 119. Ayrıca, olaylar büyük oranda yüksek göç alan alanlarda (Ankara, İstanbul, İzmir gibi) gerçekleşirken, zanlıların %50sinin doğum yerlerinin de doğudaki ve güney doğudaki iller olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Yakın Ertürk**, *Kadına Karşı Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları Özel Raportörü Yakın Ertürk'ün Türkiye Raporu*, İnsan Hakları Ortak Platformu, Ankara 2007, s. 11-12, (<http://www.ihop.org.tr/dosya/YE/yeturkiyerapor.pdf>, E.T. 22.05.2013).

<sup>143</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 33.

<sup>144</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 103.

## 2.Şiddetin Türleri

### a) Fiziksel Şiddet

Kadınların dile getirmeye korktuğu şiddet karşımıza yıllardır farklı türleriyle çıkmaktadır. En yoğun karşılaşılan türü ise fiziksel şiddettir<sup>145</sup>. Fiziksel şiddet, belirgin ve kalıcı izler bıraktığından dikkati en çok çeken ve üzerinde en çok konuşulan şiddet türüdür<sup>146</sup>. Tekme, tokat, yumruklama, sert bir cisimle vurma, kesici delici bir aletle yaralama, günlerce aç ve susuz bırakma gibi şekillerde görülebilen fiziki şiddet kişide acı ve gözle görülebilen bir hasar bırakır<sup>147</sup>. BM istatistik bölümünün yaptığı bir çalışmada, Türkiye’de % 40’ı aşan oranlarda kadının hayatında en az bir kez bu tip fiziksel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir<sup>148</sup>. Yurt içinde yapılan çalışmalara bakıldığında ise BM’in yaptığı istatistiksel hesapların pek de hatalı olmadığı dikkati çeker. Nitekim, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2009 yılında hazırlanan kadına yönelik şiddet raporunda da benzer bir

---

<sup>145</sup> Fiziksel şiddetin en önemli mağduru gebe kadınlardır. Ülke genelinde en az bir kez gebe kalmış her on kadından biri gebeliği sırasında eşi ya da birlikte olduğu kişi tarafından fiziksel şiddete uğramaktadır. Özellikle 15 ve 24 yaş arası kadınların % 11’inin gebe kaldığı dönemde şiddete uğradığı tespit edilmiştir. Bu yaş aralıklarında gebe kalan kadın sayısının daha az olacağı göz önüne alındığında bu denli büyük bir oranla karşılaşılması kadınların çok genç yaşlarda ve genelde evliliklerinin ilk yıllarında şiddete uğradıklarının bir ispatıdır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 50).

<sup>146</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 91.

<sup>147</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 91. Ülke genelinde şiddet daha çok tokat atma ya da bir şey fırlatma şeklinde kendini göstermektedir. Bu davranış biçimi Dünya Sağlık Örgütünün 2005 tarihli raporunda “orta dereceli şiddet” olarak tanımlanır. Sonucu ağır yaralanmalarla biten davranışlar ise Dünya Sağlık Örgütüncü “ağır dereceli şiddet” olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde ağır derecede şiddete uğrayan kadın sayısı daha az olmakla birlikte ağır fiziksel şiddetin birçok kez tekrarlandığı bilinmektedir. Örneğin, fiziksel şiddet yüzdesinin en fazla olduğu Kuzeydoğu Anadolu ve Orta Anadolu bölgelerinde ağır derecede fiziksel şiddetin daha fazla yaşandığı görülür.

<sup>148</sup> BM istatistik bölümünün yaptığı bu çalışmada ülkemizin dışında, Hong Kong’da % 6, Filipinler ve Çin’de % 10, Bangladeş, Solomon adalarında ise % 40’ı aşan oranlarda kadının hayatında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. The World’s Women 2010: Trends and Statistics, Key Findings For Asia and Pacific, UN Statistics Division, 2010, s. 3, (<http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/Worldswomen/FactSheet2010.pdf>, E.T. 10.05.2013).

sonuçla, hayatının genelinde en az bir kez şiddete uğrayan kadınların oranı % 39 olarak tespit edilmiştir<sup>149</sup>.

Fiziksel şiddet sonucu gerçekleşen yaralanma, ölüm gibi bedensel bütünlüğe ve sağlığa saldırı biçiminde gerçekleşen eylemlerin Türk Ceza Kanunumuz açısından suç oluşturduğu ve bu eylemlerin eşe veya gebelere karşı işlenmesinin suçun ağırlaştırıcı bir neden olduğu da unutulmamalıdır. Özellikle kasten öldürme fiilinin eşe ve gebe kadına karşı işlenmesi sonucunda, failin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum olması, yeterince caydırıcı ve ağır bir yaptırımdır<sup>150</sup>.

---

<sup>149</sup> Pek tabii bu oran bölgeden bölgeye farklılık gösterirken, özellikle oranın düşmesinde ya da artmasında kadının eğitim durumunun rolü de oldukça yüksektir. Örneğin, bölgesel olarak incelendiğinde Kuzeydoğu Anadolu’da kadınlara uygulanan şiddet oranı % 53 civarına ulaşırken, Batı Marmara’da % 24’lerde; eğitimi ilköğretimi geçmeyen kadınlara uygulanan şiddet oranı yaklaşık % 52 iken, lise ve üzeri eğitimi tamamlamış kadınların oranı ise % 25 civarındadır. Eğitim düzeyi ve yaşanan şiddet arasındaki ilişki refah düzeyi açısından da benzerlik göstermektedir. Refah düzeyi düşük ailelerdeki kadınların % 50’si hayatlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalırken, refah düzeyi yüksek ailelerdeki kadınların yalnızca % 29’unun şiddete uğradığı tespit edilmiştir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 46-48).

<sup>150</sup> TCK m. 81; “Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır”. TCK m. 82; “Kasten öldürme suçunun; d) ... eş veya kardeşe karşı, e) Çocuğa ..., f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı, İşlenmesi hâlinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır (1)”. TCK m. 86; “Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (1). Kasten yaralama suçunun; a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı, İşlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur (2)”. TCK m. 87; “Kasten yaralama fiili, mağdurun; e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, iki kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan, ikinci fıkraya giren hâllerde sekiz yıldan az olamaz (2)”. TCK m. 96; “Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur (1). Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin; a) Çocuğa, ... gebe kadına karşı, b) ...eşe karşı, işlenmesi hâlinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur (2)”. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Emel Baydur/Burcu Ertem**, *Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları*, TBB Dergisi, S. 65, Ankara 2006, s. 94; **Eray Karınca**, *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Aile İçi Şiddet)*, Ankara 2010, s. 3; **Köksal Bayraktar/Fulya Eroğlu**, *Aile İçi Şiddete İlişkin Ceza Kanunu Çerçevesinde Genel Bir İnceleme*, YÜHFD, Prof. Dr. Erhan Adal’a Armağan, C. VIII-IX, S. 1-2, Y. 2011-2012, s. 63 vd.



### ***b)Psikolojik Şiddet***

Duygusal şiddet olarak da ifade edilen psikolojik şiddet, genel olarak tehdit unsurunu içerse de, bazı araştırmacılar tarafından sözel şiddetle birlikte ele alınarak değerlendirilmektedir<sup>151</sup>. Bu şiddet türü, duyguların, duygusal ihtiyaçların ve sözlerin, şiddet tanımında sayılan amaçlarla, karşı tarafın baskı uygulamak vb. nedenlerle istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır<sup>152</sup>. Psikolojik şiddetin en yoğun görünümü tehdit etme, hakaret ve sövmedir. Hakaret ve sövme kadının namusuna şerefine ve haysiyetine yönelik bir saldırdır (TCK. m.125). Tehdit ise kadını belli bir karar veya hareketlere zorlamak amacıyla yapılır<sup>153</sup>.

Tehdit, hakaret ve sövmenin yanında, kadını eve ya da odaya kilitlemek, dışarıya yalnız çıkmasına izin vermemek, pencereden bakmasına izin vermemek, diğerleriyle iletişim kurmasını engellemek gibi kadını özgürlüğünden yoksun bırakan eylemler de psikolojik şiddetin bir görünümüdür<sup>154</sup>. Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma olarak tanımlanan bu eylemler, ülkemizde suç olarak kabul edilmekte ve özellikle eşe karşı işlenmiş olması da suçun nitelikli halini oluşturmaktadır (TCK. m. 109/3).

Suç oluşturmayan ve sevgi göstermeme, aşağılama, devamlı eleştirme, kıskançlık, küçümseme, alay etme, korkutma, çocuğu göstermeme gibi tehdit ve gözdağı verme sonucu kurulan baskı ile oluşan psikolojik şiddetin de; kadında duygusal dalgalanmalar oluşturarak ciddi sorunlara yol açtığı bilinmektedir<sup>155</sup>.

<sup>151</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 91.

<sup>152</sup> **Güler**, s. 21. Ülkemizdeki evli kadınların %44'ünün hayatlarının herhangi bir döneminde en az bir kez psikolojik şiddete uğradığı bilinmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 52).

<sup>153</sup> **Karınca**, *Aile İçi Şiddet*, s. 4. Psikolojik şiddete uğrayan kadınların % 37'si bu tip şiddeti içeren davranışlar arasından hakaret ve sövme ile karşı karşıya kaldığını belirtmektedir. Yaklaşık % 19'u ise tehdit ve korku altında yaşamaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 53).

<sup>154</sup> **Baydur/Ertem**, s. 94; **Karınca**, *Aile İçi Şiddet*, s. 4. Ülke genelinde şiddete uğrayan kadınların % 69'u özgürlüklerinin kısıtlanmasına neden olarak, nerede olduğunun eşi ya da birlikte olduğu kimse tarafından bilinme isteği olduğunu belirtmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 53).

<sup>155</sup> **Ercüment Aksoy/Gürsel Çetin/Mehmet Akif İnanıcı/Oğuz Polat/M. Şevki Sözen/Fatih**

Birçok uzman, psikolojik şiddetin, fiziksel şiddetten daha uzun süreli etkilerinin olduğuna inanmakta ve sürekli aşağılanan, çirkin ve değersiz olduğu söylenen kişinin zamanla bunları içselleştirebileceğini ve kendi kendini de böyle görmeye başlayabileceğini vurgulamaktadır<sup>156</sup>. Böylece, psikolojik şiddet uygulayan kişinin eylemlerini sürdürmesinin kolaylaştığı açıktır<sup>157</sup>.

### ***c)Ekonomik Şiddet***

Kadınların meslek veya bir işle uğraşmasını ve birliğe katkı sağlamalarını engellemek ya da tam tersine meslek veya bir işle uğraşmaya zorlamak; diğer yandan kazançlarına veya malvarlığına el koymak, bunları yönetmelerine engel olmak biçiminde ortaya çıkan davranışlar ekonomik şiddet olarak tanımlanabilir<sup>158</sup>. Bu davranışların yanı sıra kadının gelir getiren bir işle uğraşmadığı göz önünde tutulduğunda kadına harçlık bırakmamak, evin masraflarını karşılamamak, kadının harcadığı parayı kontrol ederek onu sürekli eleştirmek de ekonomik şiddetin kapsamında yer alır<sup>159</sup>. Kadının geliri üzerinde söz sahibi olma, parasını, malını, ziynet eşyalarını elinden alma, zevk, beğeni ve ihtiyaçlarını karşılamama ya da parayı belli çıkarlar doğrultusunda verme (şöyle yapmazsan bir daha para vermem gibi) sonucu oluşan ekonomik şiddetin, kadın üzerinde bir baskı ve denetim aracı olarak kullanıldığı açıktır<sup>160</sup>. Bu nedenle ekonomik şiddetin konusu diğer şiddet biçimlerine göre daha karmaşık bir yapıyı sergiler<sup>161</sup>.

---

**Yavuz, Aile İçi Şiddet**, s. 1(<http://www.ttb.org.tr/eweb/adli/6.html>, E.T. 22.05.2013); **Korku Owen/W. Owen**, s. 19. Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 91.

<sup>156</sup> **Güler**, s. 22.

<sup>157</sup> **Güler**, s. 22- 23.

<sup>158</sup> **Erdem**, s. 56; **Korku Owen/W. Owen**, s. 17.

<sup>159</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 17.

<sup>160</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 91.

<sup>161</sup> Bu tip şiddete maruz kalan kadınların % 23'ü bir işle uğraşmalarının engellenmesi ya da işten ayrılmaya zorlanması gibi davranışlara maruz kalırken; bir işle uğraşın uğraşmasını yaklaşık her on kadından dördüne ekonomik şiddet uygulandığı görülmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 55).

#### *d) Cinsel Şiddet*

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit ve sindirme aracı olarak kullanılmasıdır<sup>162</sup>. Bu şiddet türü, erkeğin kadını denetleme ve iktidar olma arzusu, kadının üstlendiği cinsel rolünü oynamaması ve erkeğin bu rolü zorla kabul ettirmesi sonucu ve sadece erkeğin istediği durumlarda uygulanabilen bir davranış türüdür<sup>163</sup>. Genellikle kadının hoşlanmadığı hareket, sözle taciz, dokunma, kadını istemediği zamanda ve biçimde cinsel birlikteliğe ya da fuhuşa zorlama, aldatma, gebe kalmaya ya da kürtaja zorlama, cinsel yaşamda kadını aşağılayıcı eylemlerde bulunma vb. biçimdeki davranışları içerir<sup>164</sup>. Bu davranışların arasına kız çocuklarının erken evlendirilmeleri, erken gebeliklerin yaşanması, kadın sünnetinin uygulanması, namus bahanesiyle kadına yönelik suç işlenmesi de eklenebilir<sup>165</sup>.

Cinsel şiddet, mağdurları üzerinde fiziksel ve psikolojik derin izler bırakır. Yaralanmaların yanı sıra, cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerinde yıllar sonra dahi karşılaşılabilmesi muhtemel bir dizi riskler içerir. Fiziksel sonuçları kadar zihinsel sağlığı da etkileyecek ciddi sorunlarla karşılaşılır<sup>166</sup>. Aynı zamanda bu sorunlar uzun yıllar devam ederek mağdurda kalıcı bir sağlık sorunu haline alır. Bu sorun mağduru intihara dahi teşvik edebilir. Bunun yanı sıra namus cinayetleri, HIV virüsünün bulaşması ya da cinsel ilişkiye zorlama esnasında yaşanabilecek olaylar nedeniyle mağdurun ölmesi de cinsel şiddetin karşılaşılan en önemli sonuçlarından<sup>167</sup>. Ne var ki; erkeğe iktidar rolünün biçildiği, dini inançların ve ahlaki yapının kişileri zorladığı, toplumun tolerans gösterdiği, devlet politikalarının kanunlarıyla ve uygulamalarıyla caydırıcı olmadığı ülkelerde, bu sonuçlarla karşılaşılması hiç de şaşırtıcı değildir.

---

<sup>162</sup> Uçar, *Aile içi Şiddet*, s. 82.

<sup>163</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 91, 92.

<sup>164</sup> Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Esas No: 10/ 148, s. 91.

<sup>165</sup> WRVH, s. 18; **Korku Owen/W. Owen**, s. 18.

<sup>166</sup> WRVH, s. 18.

<sup>167</sup> WRVH, s. 18.

Cinsel şiddet hakkında konuşmak, diğer şiddet türlerini aktarmaktan daha zordur. Özellikle evlilik içinde yaşanan cinsel şiddet, konuşulması pek uygun görülmeyen bir konudur. Buna rağmen çoğu ülkede her dört kadından birinin cinsel ilişkiye zorlandığı bilinmektedir<sup>168</sup>. Ülkemizde ise TCK bakımından suç teşkil eden bu tip eylemlerin yoğun yaşanılması, cinsel şiddetin aktarılmasının pek uygun görülmediğinin ispatıdır. Nitekim ülke genelinde fiziksel ya da cinsel şiddete uğrayan kadınların % 49'u uğradığı şiddetten kimseye bahsetmezken; % 92'si de şiddetle ilgili hiçbir kurum ya da kuruluşa başvurmamıştır<sup>169</sup>. Oysa ki, TCK'nın "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlığı altında, cinsel saldırı (TCK. m. 102) ve cinsel taciz (TCK. m. 105) suçları düzenlenmiş, bu suçların eşe karşı işlenmesi de yaptırıma bağlanmıştır. Ancak, soruşturmanın şikayete bağlanması, eşinden korkan kadının susması nedeniyle cezanın caydırıcılığını ortadan kaldırmaktadır<sup>170</sup>.

### C.Şiddetin Tarafları

#### 1.Şiddet Mağduru

Şiddet mağduru, cinsiyeti ne olursa olsun, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışa doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişilerdir (6284 S.K.m. 2/1-e). 4320 sayılı Kanuna göre; eşlerden biri, çocuklar, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri ve mahkemece ayrılık kararı verilen ya da yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan ya da evli olmalarına rağmen ayrı

---

<sup>168</sup> Örneğin İngiltere'de, Kuzey Londra'da yaşayan kadınların % 23'ünün hayatlarının herhangi bir anında en az bir kez cinsel şiddete maruz kaldığı görülür. Benzer rakamlar Meksika ve Peru'nun başkenti olan Lima için de geçerlidir (WRVH, s. 18). Ülkemiz genelinde ise evli kadınların % 15'i cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birine maruz kalmaktadır. Yapılan araştırmalara göre en çok maruz kalınan davranış biçimi "kadının istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi" dir. Evlenmiş her yüz kadından on birinin bu biçimde cinsel şiddete uğradığı tespit edilmiştir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 47).

<sup>169</sup> Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Şiddet Raporu, s. 86.

<sup>170</sup> Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, B. 8, 2012, s. 303.

yaşayan aile bireyleri mağdur olarak kabul edilmektedir<sup>171</sup>. Bu nedenle şiddete uğrayan (dini nikahlı veya flört eden) birçok kişi Kanunun koruma kapsamı dışındaydı<sup>172</sup>. 6284 sayılı Kanunda bu eksiklik giderildi. Kanunun 1. maddesine göre mağdur sayılabilecek kimseler kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olarak sıralanmaktadır. Mağdur kabul edilen kimseler daha evvel “*Kanunun Kapsamı*” başlığı altında ayrıntılı olarak incelendiğinden burada tekrar değinilmeyecektir<sup>173</sup>.

## 2.Şiddet Uygulayan

Şiddete genelde erkekler başvurmaktadır<sup>174</sup>. Ancak eşlerinden şiddet görüp de onlara karşılık veremeyen kadınların çocuklarına yönelik uyguladıkları şiddet, kayın valide ve gelin arasındaki şiddet ya da örneğine az rastlansa da kadının kocasına uyguladığı şiddet de görmezden gelinemez<sup>175</sup>. 4320 sayılı Kanunun ilk halinde aile/ ev içi şiddeti uygulayan kişilerin kapsamı dar tutularak yalnızca “*kusurlu eş*” fail olarak anılmaktaydı. 2007 yılında çıkarılan bir kanunla şiddeti uygulayan kişi (fail) “*kusurlu eş veya diğer aile bireyleri*” olarak değiştirildi<sup>176</sup>.

---

<sup>171</sup> 4320 sayılı Kanun m. 1 “*Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re’sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir*”, ayrıntılı bilgi için bkz. **Sağiroğlu**, s. 28.

<sup>172</sup> **Sağiroğlu**, s. 29.

<sup>173</sup> Bkz. § 1, II, A, “*Genel Olarak*”, II, B, “*Kadınlar*”, II, C, “*Çocuklar*”, II, D, “*Aile Bireyleri*”, ve II, E, “*Tek Taraflı İsrarlı Takip Mağdurları*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>174</sup> Yapılan çalışmalara göre kadınların % 7’si erkeklere şiddet uygularken, aile/ ev içi şiddeti uygulayanların % 95’inin erkek olduğu belirtilmektedir (**Korku Owen/W. Owen**, s. 34).

<sup>175</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 34.

<sup>176</sup> 4320 sayılı Kanun m. 1; “*(Değişik madde: 26.04.2007-5636 S.K./1.mad) ... Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re’sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir: Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin; a) Aile bireyelerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması, b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireyelerine tahsisi ile*

Ancak şiddet failinin, mağdurun ailesi dışındaki bir kimse olduğu düşünüldüğünde kanundaki tedbirleri uygulamak imkansızdı. 6284 sayılı Kanun ile şiddet uygulayan, Kanunda şiddet<sup>177</sup> olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiler olarak tanımlanmıştır (m. 2/1-g)<sup>178</sup>. Böylece kendisine karşı tedbir uygulanacak kimselerin kapsamı daha da genişletilerek, kadın boşanmış olsa dahi eski eşinin uyguladığı şiddete karşı en hızlı şekilde müdahale imkanı getirilmiştir. Bundan başka tanımda yalnızca şiddet uygulayan değil, şiddet uygulama tehlikesi olan kimseler de fail olarak kabul edildi. Nitekim 4320 sayılı Kanun ancak şiddet uygulandığında ve şiddet uygulayana karşı

---

*bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması, c) Aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi, ç) Aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi, d) Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi, e) Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması, f) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması (1)” Ayrıntılı bilgi için bkz. **Eray Karınca**, *Ailenin Korunmasına Dair Kanunda 5636 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi*, Terazi Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 11, Ankara 2007, s. 115-121.*

<sup>177</sup> Kanununun 2. maddesinin (d) bendine göre; “*Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı, ifade eder*”. Şiddetin tanımı ve türleri için ayrıca bkz. § 1, IV, B, “*Şiddet Kavramı ve Türleri*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>178</sup> Şiddeti uygulayan ya da şiddeti daha da tehlikeli boyutlarda gerçekleştirme olasılığı olan kimseleri tanımak, bir an evvel harekete geçmek konusunda önemli bir etkidir. Bu doğrultuda şiddet uygulayan erkeğin kişisel özellikleri genellikle kıskanç, baskıcı, sadist, şiddete aşırı yatkın ve kaygıcı olarak tespit edilmiştir. Kıskanç ve baskıcı şiddet uygulayan grubun özellikleri genel olarak; eşinden ayrılmayı kabul etmeme, patolojik derecede kıskanç olma, akıl dışı suçlamalarda bulunma, mutlak derecede kontrol etme isteği, ayrılmış olsa dahi eşi ve çocukları öldürme ya da intihar etme tehditleri savurmaktır. Sadistçe şiddet uygulayan grubun özellikleri genel olarak; poliste olmayacak kadar saygın bir kişilik gösterme ancak, güç ve intikam saplantısı, nörotik kişilik, kadınları hor görme, işkence gibi güçlü şiddet yollarını tercih etme, yaralamaya ya da psikolojik hasara yol açan şiddet eylemlerini gerçekleştirmektir. Şiddete aşırı yatkın ve kaygıcı şiddet uygulayıcısı grup içindeki kimseler ise, poliste kaydı olup otorite sembolü olan kimselerdir. Genel özellikleri; erkekliğinin sorgulanmasına abartılı duyarlılık gösterme, sürekli gücünü gösterme isteği duyma, karşısındakinin direnmesi halinde çileden çıkmaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Korku Owen/W. Owen**, s. 36.

harekete geçmekteydi<sup>179</sup>. Oysa ki kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede, şiddetin daha gerçekleşmeden engellenmesine yönelik tedbirlerin alınması gereklidir. Böylece 6284 sayılı Kanunla, şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişiler hakkında da önleyici tedbir alma imkanı getirilmiştir.

#### **D.Tedbir (Önlem) Kavramı**

Tedbir kavramı kelime olarak, kötü veya yanlış bir şeyi önleyecek yol, önlem anlamına gelmektedir<sup>180</sup>. Şiddet ise bünyesine saldırgan, zorlayıcı ve tecavüzkar tüm kötü davranışları barındırır<sup>181</sup>. Dolayısıyla şiddetin sona ermesi, onu önleyecek yol veya tedbirlerin bulunması ile mümkündür. Daha evvelki uygulamalarıyla ya da 4320 sayılı Kanun ile bunu başaramayan ülkemiz 2012 yılından itibaren 6284 sayılı Kanun ile daha kapsamlı tedbirler alarak yeniden mücadeleye başlamıştır. Kanun öncelikle en temel insan hakkı olan yaşama hakkının korunması, şiddet içeren eylemlerin sona ermesi amacıyla kurumların şiddetle mücadelenin her aşamasında aktif rol almasını, devletin önleyici tedbirlere karar vermesi ve uygulamasını, şiddete uğrayanı çok yönlü koruması ve şiddet uygulayan veya şiddet uygulama tehlikesi bulunan kişinin verilecek koruyucu tedbir kararları ile rehabilite edilmesini amaçlamaktadır<sup>182</sup>. Böylece şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen tedbir kararı verilebilir (m. 2/1-ğ). Ancak Devlet buna yönelik tedbirlerini alırken şiddetin mağdurlarını bir kez daha mağdur etmeyecek kararlar vermeye, şiddetin faileri hakkında ise insan haklarına ve onuruna yaraşır tedbirleri almaya dikkat etmelidir (m. 1/2-c). Bu anlamda alınabilecek tedbirler, koruyucu ve önleyici olmak üzere iki gruba ayrılır. Koruyucu tedbirler, ilk kez 6284 sayılı Kanunla düzenlenmiş olup, mülki amir, hakim ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından, mağduru korumak maksadıyla alınan tedbirlerdir.

---

<sup>179</sup> Sağıroğlu, s. 59.

<sup>180</sup> Türk Dil Kurumu, (<http://www.tdk.gov.tr>, E.T. 28.05.2013).

<sup>181</sup> Uçar, *Aile içi Şiddet*, s. 77.

<sup>182</sup> 6284 sayılı Kanunun Genel Gerekçesi, (<http://www.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0572.pdf>, E.T. 28.05.2013).

Önleyici tedbirler ise, 4320 sayılı Kanunda da yer alan, hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından, şiddet uygulayan hakkında alınan tedbirlerdir. Bu tedbirlere ve tedbirlerin alınma usulüne ilişkin açıklamalara ise çalışmamızın son paragrafında detaylı olarak yer verilecektir<sup>183</sup>.

---

<sup>183</sup> Bkz. § 4, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Uygulanma Usulü” başlığı altındaki açıklamalar.



## **§ 2. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'UN DAYANDIĞI İLKELER VE İLGİLİ DİĞER DÜZENLEMELER**

### **I.Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Dayandığı İlkeler**

Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında, 6284 sayılı Kanunun 1. maddesinin 2. fıkrasına göre bazı ilkelerin esas alınması istenmektedir. Bu ilkelerin başında, *“temel insan haklarına dayalı, kadın-erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi ilkesi”* (m.1/2-b), *“şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararlarının insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilmesi ilkesi”* (m.1/2-c), *“Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağı ilkesi”* (m. 1/2-ç) gelmektedir.

Şiddet mağduruna yönelik destek ve hizmetler sunulurken, temel insan haklarına dayalı, kadın-erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi esas alınmaktadır. Nitekim insan haklarına dayalı ve ayrımcılığı yasaklayan hükümlerin düzenlenmesi ve hizmetlerin sosyal devlet ilkesi gereği sunulması, anayasal bir zorunluluktur (Any. m. 2, 5, 10). Dolayısıyla Kanundaki düzenlemelerin ve uygulamaların söz konusu ilkeye aykırılığı aynı zamanda Anayasa'ya da aykırılık teşkil edecektir. Bu nedenle Kanun maddeleri hazırlanırken, şiddet mağduruna yönelik verilecek hizmetlerin insan hakları odaklı ve kadın-erkek eşitliğine duyarlı olması ayrıca önemsenmiştir. Örneğin, Kanunda kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın şiddet mağduru olan herkesin *“korunan kişi”* sıfatıyla verilecek hizmetlerden eşit olarak yararlanması hedeflenmektedir. Sağlanacak hizmetlerin ise Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve hürriyetleri ihlal edici nitelikte olmamasına özellikle dikkat edilmiştir. Örneğin, hakimin, şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılması tedbirine hükmederken, şiddet uygulayanın varsa çocuklarıyla kişisel ilişki kurmasına da karar verebilmesine ilişkin yapılan düzenleme (m.5/3) Anayasa'nın *“Ailenin korunması ve çocuk hakları”*

başlıklı 41. maddesinde düzenlenen sosyal ve ekonomik hak ve ödevlerin korunmasına hizmet etmektedir. Diğer yandan “*teknik yöntemlerle takip*” başlıklı, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemlerin kullanılmasına izin veren Kanunun 12. maddesi, “*kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez, kayda alınamaz*” ifadesiyle, Anayasa’nın 20. ve 23. maddeleri arasında düzenlenen özel hayatın gizliliğine ve korunmasına yönelik haklara uygun olarak düzenlenmiştir. Yine korunan kişinin genel sağlık sigortası olmaması halinde, gelir testine tabi tutulmaksızın sigortalı sayılacağına ilişkin Kanunun 19. maddesindeki düzenleme, Anayasa’nın “*Sosyal güvenlik hakkı*” başlıklı 60. maddesine uygundur. Korunan kişinin genel sağlık sigortalısı sayılması aynı zamanda devletin, sosyal devlet olarak sunduğu bir hizmettir. Ayrıca, Kanunda sosyal devlet ilkesinin esas alındığı tek düzenleme de genel sağlık sigortasına ilişkin maddeyle sınırlı değildir. Kanun, genelinde sosyal devlet ilkesi temel alınarak düzenlenmiştir. Nitekim, korunan kişiye uygun barınma yeri sağlanmasına, hayatını bu süre zarfında devam ettirebilmesi bakımından geçici maddi yardım yapılmasına, kişi çalışıyorsa varsa çocuklarına kreş imkanı sunulmasına ilişkin hükümlerin sosyal devlet ilkesi göz önüne alınarak düzenlendiği açıktır. Diğer taraftan tüm bu hizmetlerin sunulması ve tedbirlerin alınması bakımından adil, etkili ve süratli bir usulün izlenmesi de önem arz etmektedir. Nitekim yaşanan şiddet olayları süratli bir şekilde önlem alınmazsa ölüm vb. telafi güç zararlara neden olmaktadır. Süratli bir usulün uygulanması bakımından Kanunda dikkati çeken en belirgin düzenleme, mülki amir ve hakim tarafından alınabilecek bazı tedbirlerin, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk amiri tarafından da alınabilmesine ilişkin hükümlerdir (m. 3/2, 5/2). Bundan başka tedbir kararlarının en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yetkili makamlardan talep edilebilmesine ilişkin hüküm de süratli bir usulün uygulanması ilkesine örnek olarak gösterilebilir (m. 8/1).

Kanunda esas alınması gereken ilkelere bir diğeri, şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararlarının insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilmesi ilkesidir. Bu ilkenin esas alınmasındaki asıl amaç, mağduru ikinci bir mağduriyetten korumak ve şiddet uygulayanın temel insan haklarını göz önüne alarak, alınan tedbirlerin insan onuruna yaraşır bir şekilde icrasının

gerçekleştirilmesidir. Nitekim Kanunun amacı her iki tarafı da mağdur etmeden şiddeti önlemekten ve tamamen ortadan kaldırmaktan ibarettir. Bu itibarla alınan tedbirler insan onurunu rencide edecek bir uygulamadan uzak olmalıdır. Örneğin, korunan kişiye sağlanan uygun barınma yerlerinin başında konuk evleri gelmektedir. Bu evlerin işleyişinde yine insan haklarına dayalı, insan onuruna yaraşır, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı ve sosyal devlet ilkesine uygunluk esas alınmaktadır (KKAİHY m. 4/a). Diğer yandan konukevlerine yerleştirilemeyen mağdurların barınması için kiralanan evlerin tercihen mobilyalı ve her bir kişi için en az yirmi metrekare yaşam alanı olmasının zorunlu hale getirilmesi de barınma koşullarının insan onuruna yaraşır bir hale getirilme çabasını ortaya koymaktadır (KKAİHY m. 13/c). Şiddet uygulayan bakımından ise sadece şiddeti önlemek maksadıyla ve onu rencide etmekten uzak tedbirlerin düzenlenmesi tercih edilmiştir. Örneğin şiddet uygulayanın alkol veya uyuşturucu bağımlısı olması halinde muayene ve tedavisi için bir hastaneye yatırılması tedbiri özgürlüğü bağlayıcı bir yaptırım gibi uygulanmaksızın, teşvik edici ve yol gösterici bir mahiyettedir. Ancak uygulanmaması halinde kısa bir süreliğine hakkında zorlama hapsine hükmedileceği de unutulmamalıdır.

Kanunun 1. maddesinin 2. fıkrasında ayrıca, Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağı vurgusu yapılmaktadır. Nitekim erkeklerin kadınlar üzerindeki fiziksel üstünlüğü vb. nedenlerle, ülkemizde şiddete uğrayan kişilerin genellikle kadınlar olduğu açıktır. O halde mağdur taraf olan kadınları açıkça koruyan hükümlerin ayrımcılık olarak kabul edilmesi, kadınların bir kez daha mağdur olmasına neden olacaktır. Diğer yandan kanunlarda kadınlar lehine yapılacak pozitif ayrımcılık, Anayasal teminat altındadır. Anayasa'nın 10. maddesinde kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu, devletin bu eşitliği yaşama geçirmekle yükümlü olduğu ve bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı açıkça belirtilmektedir.

Söz konusu ilkelerin yanı sıra Kanunda, başta T.C. Anayasası olmak üzere, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin ve özellikle İstanbul Sözleşmesi'nden kaynaklanan yükümlülüklerin ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemelerin de esas alınması ilkesi benimsenmektedir (m. 1/2-a). Kanun uygulanırken ve destek hizmetleri sunulurken başta T.C. Anayasası'nın dikkate alınmasının nedeni, Anayasa'nın Kanunlar üstünde bir norm olarak kabul edilmesidir. Zaten Kanunların, Anayasa'ya uygun olarak düzenlenmesi gerektiği Anayasa'nın 11. maddesinde de açıkça zikredilmektedir. Nitekim 6284 sayılı Kanun hazırlanırken, Anayasa'nın ayrımcılık yasağı ve kadın- erkek eşitliğini düzenleyen 10. maddesi ve ailenin korunması ve çocuk haklarını düzenleyen 41. maddesi özellikle dikkate alınmıştır. Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerinin 6284 sayılı Kanuna dayanak teşkil ettiği hususu, aynı zamanda Kanunun genel gerekçesinde de açıkça belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 6284 sayılı Kanunun 1. maddesinde, Anayasanın 90. maddesi gereği, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla Kanunun aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası antlaşma hükümlerinin esas alınması gerektiği ayrıca vurgulanmaktadır. Kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılık yasağı kapsamında dikkati çeken önemli sözleşmelerden ikisi ise AİHS ve CEDAW'dır. Kanunda özellikle İstanbul Sözleşmesi'nin zikredilmesi de uluslararası sözleşmeler arasında İstanbul Sözleşmesi'nin ayrıca önemsendiğini göstermektedir<sup>184</sup>. Nitekim söz konusu sözleşme, Kanuna referans metin olma özelliğini taşımaktadır. Bu nedenle çalışmamızın ilgili kısmında İstanbul Sözleşmesi hükümlerine diğer sözleşmelere nazaran daha detaylı yer verilecektir.

---

<sup>184</sup> Kanuna referans alınan İstanbul Sözleşmesi'ne, Kanun tasarı halindeyken, gerekçesinde dahi yer verilmemişti. Bu durum alt komisyonlarda, kanunları uygulayan hukukçuların genel olarak kanun metnine bağlı kalması ve Anayasa gereği de olsa uluslararası sözleşmeleri göz ardı etmesi nedeniyle eleştirildi. Bu eleştirileri dikkate alan kanun koyucu metnin son halinde İstanbul Sözleşmesi'ne özellikle vurgu yaparak, Kanun uygulanırken uyulması gereken temel esaslar arasında düzenledi. Bkz. TBMM, 24. Yasama Dönemi, Y.2, S. 181, Alt Komisyon Raporu, s. 43.

Son olarak Kanuna göre, ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına hizmet eden, iç hukuktaki diğer düzenlemelerin de esas alınması gerekmektedir. Özellikle TMK hükümlerinde evlilik birliğinin ve aile bireylerinin korunmasına ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Hakim önlem alırken 6284 sayılı Kanunda yer alan tedbirlerle birlikte, TMK hükümlerindeki tedbirlere de başvurabilir. Bu itibarla 6284 sayılı Kanun uygulanırken TMK hükümleri de göz ardı edilmemelidir. Nitekim bu hükümler birbirini tamamlayıcı nitelikteki hükümlerdir. Dolayısıyla çalışmamızın bu kısmında TMK hükümlerine göre kadının ve aile bireylerinin korunmasına ilişkin düzenlemelere de değinilecektir.

## **II.Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Diğer Düzenlemeler**

### **A.Anayasa’da Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması**

Anayasa, devletin temel yapısını, örgütlenişini, iktidarın devrini ve devlet iktidarı karşısında bireylerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen belgedir<sup>185</sup>. Bu niteliği onu, normlar hiyerarşisinde en üst sıraya yerleştirir<sup>186</sup>. Dolayısıyla, kanunların ve idarenin düzenleyici işlemlerinin Anayasa’ya aykırı hüküm içermemesi gerekir<sup>187</sup>. Bu itibarla kadın-erkek arasındaki hukuki eşitliğe başta Anayasa’da yer verilmelidir<sup>188</sup>. Nitekim, Anayasa’da doğrudan kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair hükümler bulunmasa da kadının ve aile bireylerinin korunması ile ilgili ayrımcılığı yasaklayan hükümler kritik bir öneme sahiptir. Bu hükümler arasındaki en temel ve en önemli madde ise, Anayasanın 10. maddesidir. Maddenin ilk fıkrası

---

<sup>185</sup> **İbrahim Ö. Kaboğlu**, *Anayasa Hukuku Dersleri*, B. 8, İstanbul 2012, s. 18; **Şeref İba**, *Anayasa Hukuku ve Siyasal Kurumlar*, B. 2, Ankara 2008, s. 2.

<sup>186</sup> **Bülent Tanör/Necmi Yüzbaşıoğlu**, *1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku*, B. 12, İstanbul 2012, s. 126.

<sup>187</sup> Any. m. 11; “*Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz*”. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Erdoğan Teziç**, *Anayasa Hukuku*, B. 16. İstanbul 2013, s. 93- 98.

<sup>188</sup> Hukuki eşitlik, biyolojik eşitsizliği ortadan kaldırmaksızın eşit durumda olmayanlara eşit davranılmasını sağlamaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Bihterin Vural Dinçkol**, *İnsan Hakları Hukuku ve Kadın*, İstanbul 2003, s. 17.

ayrımcılık yasağını kapsar<sup>189</sup>. Buna göre ayırım gözetilmeyecek hususlar, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebepler olarak sıralanmıştır<sup>190</sup>. Bunların arasından en sık karşılaşılanı ise cinsiyet ayrımcılığıdır<sup>191</sup>. Anayasa cinsler arasındaki güç otoritesini dengelemek ve aralarında eşitliğin sağlanmasını garanti altına almakla yükümlüdür<sup>192</sup>. Nitekim 2004 yılında maddeye eklenen 2. fıkradaki “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür*” düzenlemesiyle devlet açıkça kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ile yükümlü kılınmış, böylece önlem politikalarının da önü açılmıştır<sup>193</sup>. Son olarak da 2010 yılında 2. fıkraya eklenen “*Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz*” ifadesi pozitif ayrımcılığın anayasal temelini daha da güçlendirmiştir<sup>194</sup>. Cinsiyet ayırımı gözetme

---

<sup>189</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz, **Ergun Özbudun**, *Türk Anayasa Hukuku*, B. 13, Ankara 2012, s. 153; **Kaboğlu**, s. 236, 237; **Zafer Gören**, *Anayasa Hukuku*, Ankara 2006, s. 131; **Tanör/Yüzbaşıoğlu**, s. 120.

<sup>190</sup> Any. m. 10; “*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir (1). (Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür (2). (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz (3). (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar (4)*”.

<sup>191</sup> **Fazıl ALTINORDU**, *AİHS’ne Göre Ayrımcılık Yasağı ve Türk Hukukundaki Gelişimi*, Ankara 2012, s. 73.

<sup>192</sup> **Demet ÖZDAMAR**, *Cedaw Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokolün İç Hukukumuzda ve Özellikle Aile Hukukumuzda Etkisi*, Ankara 2009, s. 105.

<sup>193</sup> **Tanör/Yüzbaşıoğlu**, s. 120.

<sup>194</sup> “*Bu değişikliklerle, devlet kadın ve erkeklerin her türden haklar bakımından eşitliğinin gerçekleşmesini sağlamak bakımından yükümlü kılınmaktadır. Yani devlete pozitif bir yükümlülük yüklenmektedir. Bu nedenle Anayasaya kadınlar lehine hükümler konulması yani kadınlara pozitif ayrımcılık kriteri getirilmesi ifade edilmektedir. Kısaca pozitif ayrımcılık, hak ve imkanlardan eşit olarak yararlanmayanlara, birtakım istisna ve ayrıcalıkların tanınmasıdır*”. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Faruk Bilir**, *2004 Anayasa Değişiklikleri Üzerinde Bir Değerlendirme*, s. 365; ([http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/9\\_10.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/9_10.pdf), E.T: 10.09.2013).

yaşığı kuşkusuz, erkekler için de eşit işlem güvencesini sağlamak zorundadır<sup>195</sup>. Ancak bu tip ayrımcılığın genellikle kadınlar aleyhine işlendiği göz önüne alındığında uygulamada pozitif ayrımcılığın var olması eşitlik ilkesine aykırı olarak kabul edilmemelidir.

Anayasa'nın 10. maddesi dışında birçok maddesinde de kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik insan hakları ve eşitliği temel alan hükümlere rastlamak mümkündür. Örneğin Anayasa'nın 12. maddesinde tüm bireylerin *ayrım gözetmeksizin* dokunulmaz, vazgeçilmez ve devredilmez hakları olduğu; 17. maddesinde *herkesin* yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı olduğu, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza verilemeyeceği; 19. maddesinde ise *herkesin* kişi hürriyeti ve güvenliği olduğu belirtilmiştir<sup>196</sup>. Bu üç maddede de ayrıca ifade edilmemesine karşılık kullanılan "herkes" kavramı kadınların da özgürlüğünü, temel haklarını, en önemlisi de şiddete uğramadan yaşama hakkını güvence altına almaktadır.

Anayasa'nın kadın-erkek eşitliğini doğrudan hükme bağlayan bir diğer maddesi ise "*Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler*" bölümünde yer alan 41. maddesidir. Bu madde aileyi ve eşler arasındaki eşitliği korumaya yöneliktir. Buna göre, "*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır*". Yine aynı madde ile Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, teşkilâtı kurmakla görevlendirilmiştir. 2010 yılında maddeye

---

<sup>195</sup> **Merih Öden**, *Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi*, Ankara 2003, s. 333.

<sup>196</sup> Metinde sayılan maddeler dışında Anayasanın kadın-erkek eşitliğini güvence altına almayı temin eden ilgili diğer bazı maddeleri ise şöyledir: Any. m. 42; Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi, "*Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. ... İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır*". Any. m. 49; Çalışma hakkı ve ödevi, "*Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir*". Any. m. 50; Çalışma şartları ve dinlenme hakkı, "*Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar*". Any. m. 66; Türk vatandaşlığı, "*Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür*". Any. m. 70; Hizmete girme, "*Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez*".

eklenen son fıkrayla çocuklara yönelik şiddet ve istismar da açıkça zikredilmiştir. Böylece Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri almakla yükümlü tutulmaktadır. Anayasa'nın 41. maddesinde kadına karşı şiddetten açıkça bahsedilmemesi göz önüne alındığında yapılan son düzenleme içerisine kanaatimizce çocukların yanına kadınların da eklenmesi, şiddetin engellenmesi bakımından alınacak önlemlerin anayasal teminatını güçlendirecektir. Yine de 41. maddede zikredilen sorumluluk, uluslararası alanda kadının insan hakları konusunda bulunulan taahhütlerin itici gücünün de eklenmesi ile 6284 sayılı Kanunun hazırlanmasına ve yürürlüğe girmesine esas teşkil etmektedir<sup>197</sup>. Nitekim, 6284 sayılı Kanunun genel gerekçesinde, 10. ve 41. maddesinde yer alan, devletin ana ve çocuğu koruma sorumluluğuna atıfta bulunularak, bu maddelerin kendisine dayanak olarak kabul edildiğini, “devlet kadın- erkek eşitliğinin fiili olarak hayata geçirebilmesi için her türlü tedbiri alacak, pozitif ayrımcılık yapabilecektir” şeklinde ifade etmiştir<sup>198</sup>.

## **B.Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmelerde Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması**

### **1.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hükümleri**

İkinci Dünya Savaşı sonrasında insan haklarının ilan edildiği İnsan Hakları Evrensel Bildirgesiyle şekil alan temel hakların korunma sürecine Avrupa Konseyi, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle” katılmıştır<sup>199</sup>. Avrupa Konseyine üye devletler tarafından 4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanan Sözleşme söz konusu hakların herkese uygulanabilmesi bakımından, eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağını birçok maddesinde zikrederek, taraf devletlerde her türlü ayrımcılığın kaldırmasını güvence altına almıştır<sup>200</sup>. Sözleşme daha 1. maddesinde<sup>201</sup> insan

<sup>197</sup> E. Şener, *Kanunun Değerlendirilmesi*, s. 48.

<sup>198</sup> 6284 sayılı Kanun, Genel Gerekçe, (<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0572.pdf> E.T: 05.09.2013).

<sup>199</sup> R.G. 19.03.1954, S. 8662, Ayrıntılı bilgi için bkz. Altınordu, s. 19.

<sup>200</sup> Altınordu, s. 19.

<sup>201</sup> AİHS m. 1; “Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar”.



haklarına saygı yükümlülüğü ile sözleşmeciler tarafından bağlanarak, 8. maddesinde<sup>202</sup> özel hayatın ve aile hayatının korunmasını ve 14. maddesinde<sup>203</sup> ise Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma bakımından *cinsiyet*, ırk, renk, dil, din, siyasi vb. ayrımcılığın yasaklanmasını amaçlamıştır. Ancak, Sözleşme temelinde kadın-erkek eşitliğini ya da cinsiyet ayrımcılığını ayrıca ele almamıştır. Nitekim, gerek 8. maddesinde gerekse de 14. maddesinde kadını ve aileyi korumaya yönelik özel bir düzenlemeye rastlanılmamaktadır. Ne var ki, hükümlerde geçen “herkes” ifadesi ayrım gözetmeksizin kadın-erkek herkesin aynı haklara sahip olduğunu işaret etmektedir<sup>204</sup>. Yalnızca 22 Kasım 1984 tarihinde İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 7 Nolu Protokolün “Eşler Arasında Eşitlik” başlıklı 5. maddesinde getirilen özel düzenleme ile en azından evlilik birliği içinde kadının erkek karşısında korunması açıkça zikredilerek, önemli bir adım atılmıştır<sup>205</sup>.

Bir diğer önemli gelişme ise doğrudan kadın-erkek eşitliğine ilişkin olmasa da uygulama alanını genişletmesi bakımından “ayrımcılık yasağı” ile ilgili 2000 yılında hazırlanan Ek 12 Nolu Protokolün 1. maddesi olmuştur. Sözleşmenin 14. maddesinde bahsi geçen ayrımcılık yasağı bağımsız bir biçimde eşitlik ilkesinin sağlanmasına yönelik bir içeriğe sahip olmayıp, yalnızca Sözleşmede bahsedilen hakların herkese eşit bir şekilde uygulanmasını teminat altına alarak sınırlı bir koruma

---

<sup>202</sup> AİHS m. 8; “Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir”.

<sup>203</sup> AİHS m. 14; “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır”.

<sup>204</sup> Özdamar, *Kadının Hukuki Durumu*, s. 172; Altınordu, s. 25.

<sup>205</sup> AİHS Ek Protokol No.7, m. 5; “Eşler evlilikte, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesi durumunda, kendi aralarında ve çocukları ile ilişkilerinde bir medeni haklar ve sorumluluklardan eşit şekilde yararlanırlar. Bu madde devletlerin çocuklar yararına gereken tedbirleri almalarını engellemez.”

sağlamaktaydı<sup>206</sup>. Bir diğer ifadeyle ayrımcılık yasağı Sözleşmede ve protokollerde yer alan hakların kapsamı ile sınırlı kalmıştı<sup>207</sup>. Böylece Konsey Ek 12 Nolu Protokol ile bağımsız, genel bir ayrımcılık yasağını hükme bağlayarak Sözleşmeye eklemeye karar verdi<sup>208</sup>. Protokolün 1. maddesine göre “*Yasayla öngörülmüş olan tüm haklardan yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, servet, doğum veya herhangi bir statü hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır*”. Maddedeki ifade, Sözleşmenin ayrımcılık yasağını içeren 14. maddesindeki ifadeyle neredeyse aynı olmasına karşılık iki madde arasındaki fark; Sözleşmenin 14. maddesinde yalnızca Sözleşme kapsamındaki haklara ilişkin eşitliğin korunmasına karşılık, Protokoldeki tanımla devletlerin iç hukuklarında yaptıkları düzenlemeler karşısında eşitliğin korunması olmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde kadın-erkek eşitliği, kadının ve aile bireylerinin korunması ve kadına yönelik şiddet konularına ayrıca yer verilmesi de sonradan yayınlanan tavsiye kararlarında bu konulara özel olarak değinilmiştir. Örneğin Bakanlar Komitesi’nin “*Aile içinde şiddet*” konulu ve No. R (85) 4 sayılı tavsiye kararı<sup>209</sup> ile “*Aile içi şiddete ilişkin sosyal önlemler*” konulu No. R (90) 2 sayılı tavsiye kararı, aile içi şiddete farkındalığı arttırmak amacıyla düzenlenmiştir<sup>210</sup>.

---

<sup>206</sup> Altınordu, s. 24.

<sup>207</sup> Özdamar, *Kadının Hukuki Durumu*, s. 173; Altınordu, s. 24.

<sup>208</sup> Altınordu, s. 25.

<sup>209</sup> Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Aile İçinde Şiddet Konulu ve No. R (85) 4 sayılı Tavsiye Kararı’nın orijinal metni için bkz. (<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=604990&SecMode=1&DocId=686100&Usage=2>, E.T. 20.12.2013).

<sup>210</sup> Her iki belgede de koruyucu önlemler üzerinde yoğunlaşmış, bahsedilen önlemler dışında devletlerin hakim veya savcılar tarafından ek önlemlere de başvurulacağı belirtilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. E. Şener, *Kanunun Değerlendirilmesi*, s. 36.

Bunlardan başka, yayınlanan “Kadınların şiddete karşı korunmasına ilişkin” Rec (2002)5 sayılı tavsiye kararı<sup>211</sup> ise, kadına yönelik şiddeti önleme konusunda çok daha geniş kapsamlı olup, evrensel bir strateji oluşturan ilk uluslararası belge olarak kabul edilmektedir<sup>212</sup>.

## 2.Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Hükümleri

İnsan hakları dokunulmaz ve devredilmezdir. Bu haklarının korunması ise Birleşmiş Milletler’in ana görevlerinden birisi olarak kabul edilir<sup>213</sup>. Nitekim Birleşmiş Milletler Antlaşması (1945) “*insan kişiliğinin onur ve değerini*” ve “*erkeklerle kadınların hak eşitliğini*” desteklemekte (giriş) ve cinsiyet ayrımını

<sup>211</sup> Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Rec (2002)5 sayılı Tavsiye Kararı (*Recommendation Rec(2002)5 of the Committee of Ministers to Member States on the Protection of Women against Violence*) ([http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec\(2002\)5\\_Turkish.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Rec(2002)5_Turkish.pdf), E.T. 20.12.2013).

<sup>212</sup> E. Şener, *Kanunun Değerlendirilmesi*, s. 37. Belgede üye devletlere, mevzuat ve politikalarını gözden geçirmeleri bakımından; kadınlara insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınması, bunları kullanma, bunlardan yararlanma ve bu hakların korunmasını teminat altına almayı; gerektiğinde, kadınların ekonomik ve sosyal haklarını özgür ve etkin bir şekilde kullanmalarını sağlayacak önlemleri almayı; bütün önlemlerin ülke çapında eş güdümlenmesini, kurbanların ihtiyaçlarına odaklanmasını ve ilgili devlet kurumlarıyla sivil toplum örgütlerinin, özellikle bu tavsiye kararında belirtilen gerekli önlemlerin kararlaştırılıp uygulanmasıyla bağlantılandırılmasını sağlamayı; kadınlara karşı şiddetle mücadele eden sivil toplum örgütlerinin çalışmalarını her düzeyde teşvik etmek ve uygun lojistik ve maddi destek verilmesi dahil, bu örgütlerle aktif işbirliğini sağlamayı ve daha bir çok hukuki ve cezai tedbirin alınması vb. konularda tavsiyede bulunmaktadır. Tavsiye Kararında ayrıca uluslararası bazı tanımlara yer verilir. Örneğin, *kadınlara karşı şiddet*, cinsiyete dayalı, kadınlara fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veya sıkıntı veren ya da vermeye yol açabilecek her türlü şiddet fiili ya da tehdidi olarak tanımlanmaktadır. Şiddetin kapsamındaki eylemleri de tanımlayan tavsiye kararında koruyucu önlemlere, devlet politikalarına, medeni hukuk, ceza hukuku vd. hukuk dallarında yapılması gereken düzenlemelere kadar birçok önemli konuya da temas edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Avrupa Konseyi Rec (2002)5 sayılı Tavsiye Kararı, s. 4-6. Ayrıca tavsiye kararının orijinal metni için bkz. (<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=280915>, E.T. 20.12.2013).

<sup>213</sup> Dorothea Gaudart/Hanna Beate Schöpp-Schilling, *Cedaw nedir? Birleşmiş Milletler (BM) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Kadınların İnsan Hakları ve Önemi*, Federal Başbakanlık – Federal Kadın, Medya ve Kamu Hizmeti Bakanlığı, (Redaksiyon, içerikten sorumlu Sylvia Kölbl, Grafik Düzenleme neuwirth+steinborn, Baskı Druckerei Friedrich VDV), Viyana 2007, s. 7; (<http://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=28274>, E.T. 28.06.2013).

(m.1/3) yasaklamaktadır<sup>214</sup>. Bu kurallar, daha sonra yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesiyle de (1948) desteklenir<sup>215</sup>. Yani erkekler ve kadınların eşit bir şekilde ve hiç bir ayırım gözetilmeksizin sözleşmelerde belirtilen tüm haklardan yararlanması amaçlanmaktadır<sup>216</sup>. Ancak Birleşmiş Milletler, kadın erkek eşitliğinin korunmasında en yüksek noktaya, “Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin (CEDAW)” düzenlenmesiyle ulaşmıştır<sup>217</sup>. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1979 yılında kabul edilen CEDAW, ülkemizde 1985 yılında yürürlüğe girmiştir<sup>218</sup>. Sözleşme, kadınların siyasi, medeni, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamda eşit olarak yer almaları ve her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve bunun da ötesinde eşitliğinin sağlanması bakımından pozitif ayrımcılığı desteklemektedir<sup>219</sup>. Sözleşmenin daha başlangıç kısmında, kadınlara karşı ayrımcılığın, hak eşitliği ve insan şeref ve haysiyetine saygı ilkelerini ihlal ettiği, toplumun ve ailenin refahının artmasına engel teşkil ettiği ve kadınların ülkeleri ve insanlık hizmetinde kullanabilecekleri olanakları geliştirmelerini zorlaştırdığı şeklinde açıkça ifade edilmiştir.

İçeriğinde doğrudan kadına yönelik şiddet konusuna değinilmese de ana temasını oluşturan “kadının korunması ve cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine” yönelik detaylı düzenlemelere yer verilmektedir. Sözleşmenin amacı bakımından “kadınlara karşı ayrımcılık” terimi; “siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı her hangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama” olarak tanımlanmıştır (CEDAW m.1). Tanımdan, kadınlara

---

<sup>214</sup> Birleşmiş Milletler Antlaşması (<http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/35501-Birlesmis-Milletler-Antlasmasi.pdf>, E.T. 10.09.2013).

<sup>215</sup> Gaudart/Schöpp-Schilling, s. 7.

<sup>216</sup> Gaudart/Schöpp-Schilling, s. 7.

<sup>217</sup> Gaudart/Schöpp-Schilling, s. 8.

<sup>218</sup> R.G. 25.06.1985, S. 18792.

<sup>219</sup> Özdamar, CEDAW, s. 50; Arıdemir, s. 173.

karşı cinsiyete dayalı ayırımın doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Buna göre kadınları daha metinlerinde mağdur duruma düşüren düzenlemeler “doğrudan” ayrımcılık olurken; belli bir cinsle ilintili olmayan, fakat kullanıldığında kadınların gerçekten mağdur olmasına yol açan bir dilde yazılan düzenlemeler “dolaylı” olarak ayrımcıdır<sup>220</sup>. Bu ayırım göz önünde tutulduğunda kadına yönelik şiddet, Sözleşmenin birinci maddesinin ihlali anlamına gelir. Diğer yandan ayrımcılığın tanımı, kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız şekilde etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti de içermektedir<sup>221</sup>. Dolayısıyla toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de Sözleşme’nin belirli hükümlerinin, açıkça şiddetten söz edilip edilmediğine bakılmaksızın, ihlaline sebep olabilir<sup>222</sup>.

Sözleşmenin diğer 16 maddesi kadınların insan haklarına ilişkindir. Bu maddeler üç temel boyutta incelendiğinde<sup>223</sup>;

- *Yasal durumları hakkında*; siyasal katılım, vatandaşlık, medeni hal, eğitimde, istihdamda ve toplumsal yaşamda ayrımcılığın ortadan kaldırılması,

<sup>220</sup> **Gülay Arslan**, *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme (Öngörülen Haklar ve Öngörülen Usuller) (CEDAW)*, İÜHFİM, C. LXII, S. 1-2, İstanbul 2004, s. 12; **Gaudart/Schöpp-Schilling**, s. 19.

<sup>221</sup> Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi’nin 19 No’lu Genel Tavsiyesi metninin “*Arka Plan*” bölümünde ayrıca toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kadınların erkeklerle eşit temelde hak ve özgürlüklerden yararlanma ehliyetini ciddi şekilde kısıtlayan bir ayrımcılık şekli olarak tanımlanmıştır. Tavsiye metnine göre bu şiddet bedensel, zihinsel veya cinsel bakımdan zarar veya acı veren eylemler, bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama ve diğer özgürlükten yoksun bırakma şekillerini içerir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi’nin 19 No’lu Genel Tavsiyesi: *Kadınlara Karşı Şiddet, 1992, Genel Yorumlar*, ([http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/Books/khuku/kadinlara\\_karsi\\_siddet/siddet\\_cedaw\\_komitesinin\\_19\\_no\\_lu\\_genel\\_tavsiyesi\\_kadinlara\\_.pdf](http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/Books/khuku/kadinlara_karsi_siddet/siddet_cedaw_komitesinin_19_no_lu_genel_tavsiyesi_kadinlara_.pdf), E.T. 28.06.2013).

<sup>222</sup> CEDAW, 19 Nolu Genel Tavsiye, Genel Yorumlar, § 6. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz; **Şükran Ertürk/Demet Özdamar**, *Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık*, DEÜHFD, C. 11, Özel S. 2009, s. 1169-1218.

<sup>223</sup> **Feride Acar**, *CEDAW, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Sunum*, ([http://www.odtumd.org.tr/dosyaArsivi/Etkinlik/CEDAW\\_Prof\\_Dr\\_Feride\\_Acar.pdf](http://www.odtumd.org.tr/dosyaArsivi/Etkinlik/CEDAW_Prof_Dr_Feride_Acar.pdf), E.T: 28.06.2013); **Arıdemir**, s. 175.

- *Medeni hal ve üreme hakkında;* üreme hakları, toplumsal bir işlev olarak çocuk bakımı, çalışma yaşamı ve aile sorumluluklarının toplumsal yaşamla uyumlaştırılması;
- *Kültürel faktörlerin toplumsal cinsiyet ilişkilerine etkisi bakımından;* kadınların insan haklarından tam olarak yararlanmalarını engelleyen kültür öğeleri, gelenekler, ayrımcı normlar ve kültürel kalıplarını dönüştürme; kalıp yargılarını ortadan kaldırma yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Bu bakımdan Sözleşme kadını yaşamın her alanında ve ayrımcılığın bütün şekillerine karşı, aile içi ayrımcılığı da kapsayarak, şiddet dahil mağdur olabileceği her durumdan korumayı amaçlamaktadır<sup>224</sup>. Bu anlamda taraf devletlerin üzerine düşen görev, Sözleşme dahilinde bütün kadınları şiddet eylemlerinden etkili şekilde korumak ve buna maruz kalan kadınların gerçekten böyle bir şiddetten uzaklaşabilmeleri için gerekli şartları sağlamaktır.

### **3.Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) Hükümleri**

#### ***(a)Genel Olarak***

Çocuklar, erkekler, kadınlar ve yaşlılar gibi diğer kurbanları da içeren aile içi şiddet göz ardı edilemeyecek kadar çok aileyi etkileyen gizli bir olgudur<sup>225</sup>. Özellikle kadına yönelik şiddet, Avrupa'da cinsiyete dayalı insan hakları ihlallerinin en ciddi formlarından birisidir<sup>226</sup>. Yöntemler farklılık gösterse de, Avrupa Konseyi'nin üye devletler nezdinde yaptığı araştırmalar, tüm kadınların dörtte birinin yaşamları boyunca en az bir kez fiziksel şiddet yaşamış ve onda birinden fazlasının da kuvvet

---

<sup>224</sup> Özdamar, CEDAW, S. 98.

<sup>225</sup> Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Explanatory Report, Introduction, § 1; ([http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Exp\\_memo\\_Conv\\_VAW\\_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Exp_memo_Conv_VAW_en.pdf), E.T. 28.06.2013).

<sup>226</sup> Explanatory Report, Introduction, § 1.

kullanımını içeren cinsel şiddete uğramış olduğunu göstermektedir<sup>227</sup>. Şiddete uğrayan bu kadınların yaklaşık % 15'inin ise 16 yaşından beri aile içi ilişkilerde istismar edildiği anlaşılmaktadır<sup>228</sup>. Böylece çalışmalar çocuklara yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı ve evde şiddete tanık olan çocuklarda şiddetin yol açtığı travma arasındaki bağlantıyı da ortaya koymaktadır<sup>229</sup>. Bu sonuçlar göz önüne alındığında aile içi şiddet dahil olmak üzere kadına yönelik şiddetin Avrupa Konseyi'nin dayandığı temel değerleri zayıflattığı anlaşılır<sup>230</sup>. Bu nedenle Konsey kadın ve erkekler arasındaki eşitliğin sağlanması için bir komite kurarak 1990' lardan bu yana, kadınların şiddete karşı korunmasını teşvik etmek üzere bir dizi girişimleri üstlenmiş, kampanyalar düzenlemiş ve tavsiye kararları hazırlamıştır<sup>231</sup>. Konseyin düzenlediği kampanyalar ve hazırladığı tavsiye kararları sonrasında, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olaylarına istikrarlı ve sürekli bir şekilde karşı konulabilmesi bakımından bir sözleşme hazırlanmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine 2008 yılında uzman bir grup (CAHVIO) oluşturulmuş ve bu grup soruna ilişkin olarak 2010 yılında taslak

---

<sup>227</sup> Explanatory Report, Introduction, § 2. Uğranılan şiddet oranı, taciz dahil olmak üzere, şiddetin her türü için % 45 'i aşmaktadır (§ 2).

<sup>228</sup> Explanatory Report, § 3.

<sup>229</sup> Explanatory Report, § 4.

<sup>230</sup> Explanatory Report, § 7.

<sup>231</sup> Örneğin, 1993 yılında, Kadın ve Erkek Eşitliği üzerine 3. Avrupa Bakanlar Konferansı düzenlenerek toplumda kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için stratejiler geliştirilmiştir (Explanatory Report, § 8). Daha sonra ulusal yönetimler için geliştirilmiş ilk kapsamlı politika çerçevesi olan “*Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Eylem Planı*” düzenlenmiştir<sup>231</sup>. Bu çalışmayı Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin “*Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Rec (2002)5 sayılı Tavsiye Kararı*” izlemiştir. Söz konusu Tavsiye Kararı, 2002 yılından bu yana üye ülkelere kadına karşı şiddetle mücadelede en önemli referans metin olarak hizmet etmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nce 30 Nisan 2002 tarihinde kabul edilen bu kararda, aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi yöntemlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Tavsiye kararında ve ekinde toplumda bu konuda farkındalık yaratılması; polis, adli tıp, sosyal hizmetler alanında çalışanların ve yargı mensuplarına konuyla ilgili meslek içi eğitim verilmesi; şiddet mağdurunun güvenliğinin korunması için sığınaklar açılması, çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi, medyanın desteğinin alınmasına ilişkin düzenlenmeler yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Nazan Moroğlu**, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi: 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi* (6284 sayılı Yasa), s. 363. ([http://portal.ubap.org.tr/App\\_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf](http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf), E.T. 30.12.2013).

bir metin geliştirmiştir<sup>232</sup>. Nihai metin ise 11.05.2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmıştır. İstanbul Sözleşmesi olarak da anılan “*Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*” bugün itibariyle toplam 30 devlet tarafından imzalanmış ve bunlardan 14’ü tarafından onaylanmıştır. Türkiye ise hassasiyetini göstererek Sözleşmeyi onaylayan ilk ülke olmuştur<sup>233</sup>. Ancak Sözleşmenin “*İmzalama ve Yürürlüğe Girme*” başlıklı 75. maddesine göre, Sözleşmenin Avrupa Konseyince tam olarak yürürlüğe konabilmesi için toplam on devletin parlamentosu tarafından kabul edilmesi gerekmektedir. Yürürlük günü ise, bağlı kılınma rızalarını açıklayan en az sekizi Avrupa Konseyi üyesi olan on devlet tarafından imzalanmasından sonraki üç aylık süre sonunu takiben ayın ilk günü olarak belirtilmiştir<sup>234</sup> (m. 75/3). Böylece Sözleşme 01 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girecektir.

#### ***b)Sözleşmenin Amacı, Kapsamı ve Tanımlar***

İstanbul Sözleşmesi'nin asıl amacı kadınları her türlü şiddetten korumak, şiddeti önlemek ve ortadan kaldırmaktır (m.1/a). Bu şiddeti önlemede anahtar unsur ise kadınlar ve erkekler arasındaki fiili eşitliğin gerçekleştirilmesidir<sup>235</sup>. Nitekim kadınlar ve erkekler arasındaki tarihi güç eşitsizliği kadınlara yönelik ayrımcılığa neden olan başlıca unsurdur<sup>236</sup>. Sözleşmeyle kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın da ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesiyle temel eşitliği sağlamak hedeflenir (m.1/b). Bu itibarla kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarının korunması, yardım edilmesi için kapsamlı bir yaklaşıma ihtiyaç vardır (m.1/c)<sup>237</sup>. Ne var ki, şiddet biçimleri mağdurları üzerinde yıkıcı sonuçlar

---

<sup>232</sup> Explanatory Report, § 19.

<sup>233</sup> Diğer devletler ise; Arnavutluk, Andora, Avusturya, Bosna Hersek, Danimarka, Fransa, İtalyai Karadağ, Portekiz, Slovakya, İspanya, İsveç, Hindi'dir. Ayrıntılı bilgi için bkz, (<http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=210&CM=8&DF=17/07/2014&CL=ENG>, E.T. 17.07.2014).

<sup>234</sup> Sözleşmenin yürürlüğe girmesi ile taraf devletlerin bu sözleşmeyle ilintili olan diğer sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülükleri de etkilenmeyecektir (m. 73).

<sup>235</sup> İstanbul Sözleşmesi, Giriş § 9.

<sup>236</sup> İstanbul Sözleşmesi, Giriş § 10.

<sup>237</sup> Explanatory Report, § 32.



doğurabilir<sup>238</sup>. O halde, söz konusu yaklaşım mağdurlara daha fazla güvenlik sağlamak ve fiziksel, psikolojik sağlıklarını yeniden kazandırmak için değil, aynı zamanda onlara hayatlarını yeniden kurmaları bakımından kapsamlı bir çerçeve tasarımı için gereklidir<sup>239</sup>. Bu nedenle Sözleşmede insan hakları temelli bir yaklaşım üzerinde yoğunlaşılır ve taraf devletler uluslararası iş birliğine teşvik edilir (m.1/d).

Şiddeti ortadan kaldırmak, entegre bir yaklaşımın parçası olarak kapsamlı, çok dairesel bir işbirliğini gerektirir. Başka bir ifadeyle ilgili kuruluşlara, ve kolluk kuvvetlerine maddi yardım ve meslek içi eğitim vb. bilgilendirici seminerler ve yasal düzenlemelerle destek sağlanması gerekir. Şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadele için bu yaklaşımın sağlanması Sözleşmenin nihai amacı olarak belirtilmiştir (m 1/e). Bu amaçların yerine getirilmesi bakımından ise devletleri izleyen bir mekanizmanın kurulması gerektiğinin altı çizilmektedir (m. 1/2)<sup>240</sup>. Bu izleme mekanizması Sözleşmenin 9. bölümünde GREVIO adıyla anılır (m. 66).

Sözleşmenin kapsamına ise 2. maddesinde yer verilmektedir. Erkek ve çocuklara karşı işlenen aile içi şiddet de dahil olmak üzere Sözleşme kadınlara yönelik her türlü şiddet biçimini kapsamaktadır. Bunu genişletmek için verilecek karar ise taraflara kalmıştır<sup>241</sup>. Devletler ulusal özel durumları ve toplumdaki gelişmeleri dikkate alarak, en uygun gördükleri şekilde düzenlemeye gidebilir<sup>242</sup>. Ancak, aile içi şiddet türlerinden en sık karşılaşılan ve dünyada en çok mağduru bulunan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağduru olan kadına ayrıca önem atfedilmesi gerektiği özellikle vurgulanmaktadır (m. 2/ 2). Nitekim hemen takip eden maddede “*Kadına yönelik şiddet*”in tanımına yer verilmiştir. Bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık biçimi olarak nitelenen *kadına yönelik şiddet*, ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem

---

<sup>238</sup> Explanatory Report, § 32.

<sup>239</sup> Explanatory Report, § 32.

<sup>240</sup> Explanatory Report, § 35.

<sup>241</sup> Explanatory Report, § 37.

<sup>242</sup> Explanatory Report, § 37.

ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir (m. 3/a). Yapılan tanım, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin "Kadınların şiddete karşı korunmasına ilişkin" Rec (2002)5 sayılı Tavsiye Kararındaki tanımlamayla aynıdır<sup>243</sup>. Ayrıca tanım, CEDAW Komitesi 1992 tarihli 19 nolu Genel Tavsiyesi<sup>244</sup> ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesinin 1. maddesi<sup>245</sup> ile de paraleldir<sup>246</sup>. Ancak komite tarafından yapılan tanımla şiddet türlerinin kapsamı daha da genişletilmiştir<sup>247</sup>. Önceki tanımlar yalnızca fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet türlerinden bahsederken, İstanbul Sözleşmesinde türler arasına ekonomik şiddet türü de eklenmiştir.

Sözleşmenin 3. maddesinin (b) bendinde ise hanede veya aile içi birimin üyeleri arasında fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik şiddet eylemlerini de kapsayan "aile içi şiddet" tanımına yer verilmektedir. Buna göre aile içi şiddet başlıca iki türü içerir: Bunlar "aynı evi paylaşsın paylaşmasın mevcut ya da eski eşler ya da partnerler arasında" ve "ebeveynler ile çocukları arasında" meydana gelen kuşaklar arası yakın şiddettir<sup>248</sup>. Bu tanım, mağdur ve her iki cinsiyetten failleri kapsayan tarafsız bir tanımdır<sup>249</sup>. Tanımın kapsamına, Sözleşmenin giriş bölümünde de zikredildiği üzere erkeklerin, çocukların ve hatta aynı evi paylaşsın paylaşmasın heteroseksüel ve homoseksüel çiftler arasındaki şiddet dahi dahil edilmektedir<sup>250</sup>.

---

<sup>243</sup> Explanatory Report, § 40.

<sup>244</sup> Yapılan tanımda şiddet, "kadına fiziksel, zihinsel ya da cinsel yönden zarar veya acıya neden olan davranışları, bu davranışlara ilişkin tehditleri, zorlamayı ve özgürlüklerin kaybedilmesine neden olan diğer davranışları" kapsar. CEDAW Komitesi 1992 tarihli 19 nolu Genel Tavsiyesi (www.ihop.org.tr/dosya/CEDAW/CEDAWGT19.doc, E.T. 29.06.2013).

<sup>245</sup> Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi m. 1; "Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar".

<sup>246</sup> Explanatory Report, § 40.

<sup>247</sup> Explanatory Report, § 40.

<sup>248</sup> Explanatory Report, § 41.

<sup>249</sup> Explanatory Report, § 41.

<sup>250</sup> **Müge Demirkır Ünlü**, *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddet, İstanbul Sözleşmesinin Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi*, İstanbul 2012, s. 42, 43.

Bu nedenle Komite, kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti ayrı ayrı tanımlamayı tercih etmiştir.

Mağdurları korumak ve desteklemek için tüm önlemlerin alınabilmesi, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin ayrı incelenmesinin yanı sıra bunlara toplumsal bir cinsiyet anlayışı ile yaklaşılmasını gerektirir<sup>251</sup>. Toplumsal cinsiyet, kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikleri ifade eder (m. 3/c). Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ise Sözleşmede, kadınlara kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet olarak tanımlanmaktadır (m. 3/d). Maddede orantısız biçimde etkilenmekten bahsedilir. Burada kastedilen mağdura uygulanan orantısız şiddet değil, şiddet olayından orantısız biçimde etkilenmedir<sup>252</sup>. Örneğin yaralanmalar, ölüm vb. sonuçların ortaya çıkması etkilenmenin orantısızlığına işaret edebilir.

Sözleşmedeki dikkat çekici bir diğer tanım ise “*kadın*” terimidir. Sözleşmeye göre kadın terimi 18 yaşından küçük kızları da kapsar. Buradaki amaç hiç şüphesiz, 18 yaşından küçük mağdurları da Sözleşme kapsamına alarak, bahsedilen şiddet biçimlerine karşı her yaşta mağduru koruma altına almaktır<sup>253</sup>.

### ***(c) Taraf Devletlerin Şiddetin Önlenmesine Yönelik Yükümlülükleri***

#### ***(1) Genel Olarak***

İstanbul Sözleşmesi, diğer uluslararası sözleşmelerde de olduğu gibi taraflardan bir takım yükümlülüklerin yerine getirilmesini istemektedir. Bu yükümlülükler genel ve özel yükümlülükler başlıkları altında sıralanmaktadır. Bahsedilen yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğini izlemek için ise uzman bir grup (GREVIO) oluşturulması öngörülmüştür<sup>254</sup>. Taraflar, GREVIO'nun

---

<sup>251</sup> Explanatory Report, § 43.

<sup>252</sup> Ünlü, s. 44.

<sup>253</sup> Explanatory Report, § 46.

<sup>254</sup> İstanbul Sözleşmesi m. 66, Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı eylem uzman grubu; “1. Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı eylem uzman grubu (bundan sonra “GREVIO” olarak anılacaktır) Sözleşmenin Taraflarca uygulanmasını izler. 2.

hazırladığı bir soru formunu esas alarak Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, Sözleşme hükümlerinin uygulanabilirliğini sağlayacak yasama tedbirleri vd. tedbirleri içeren bir rapor sunacaktır (m. 68/1). Rapor GREVIO tarafından ilgili devletin temsilcileriyle birlikte değerlendirilecektir (m. 68/2). GREVIO, değerlendirmenin yanı sıra, ilgili devlete sorunların üstesinden gelebilmesine ilişkin teklif ve önerilerini de içeren bir rapor hazırlayacaktır (m. 68/10). Ardından rapor kamuoyuna açıklanacaktır (m. 68/11). Bu çalışma usulü GREVIO'nun bir karar mekanizması olmaktan çok denetim mekanizması olarak oluşturulduğunu gösterir. Yaptırımın olmadığı bir denetim ise tarafların üzerinde ne kadar etkileyici olur tartışılır. Ancak ülkemiz bakımından GREVIO'nun ötesinde AİHS ve CEDAW sistemine dahil olduğu ve Any. m. 90 kapsamında uluslararası antlaşmaların normlar hiyerarşisindeki yeri<sup>255</sup> unutulmamalıdır. Nitekim kadına karşı şiddet bir insan hakkı ihlalidir<sup>256</sup> ve mağdur, gerek CEDAW Komitesine gerekse de AİHM'ne bireysel başvuruda bulunabilir.

---

*GREVIO, toplumsal cinsiyet ve coğrafi dağılım dengesine ek olarak, çok disiplinli uzmanlık bilgileri de dikkate alınarak en az 10, en fazla 15 üyeden oluşur. Üyeleri Taraflar Komitesi tarafından Taraflarca aday gösterilenler arasından, bir kez yenilenebilir dört yıllık görev süresi için Tarafların vatandaşları arasından seçilir. 3. İlk on üyenin seçimi, iş bu sözleşmenin yürürlüğe girmesini izleyen bir yıl içerisinde yapılır. Ek beş üyenin seçimi 25. onay veya katılımı takiben yapılır. 4. GREVIO üyelerinin seçimi aşağıdaki ilkelere bağlıdır: a. Üyeler, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet ya da mağdurların korunması ve onlara yardımcı olma alanlarında muteber yetkinliğe sahip olarak bilinen yüksek ahlaki karakterli veya iş bu Sözleşme kapsamında belirlenen alanlarda deneyimli kişiler arasından şeffaf bir yöntemle seçilir; b. GREVIO'nun iki üyesi aynı devletin vatandaşı olamaz; c. Üyeler temel hukuk sistemlerini temsil etmelidir; d. Üyeler kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet alanında ilgili aktör ve organları temsil etmelidir; e. Üyeler kendi şahsi sıfatlarıyla görev yaparlar. Görevlerini yerine getirirken bağımsız ve tarafsızdırlar ve görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmeye hazır olmalıdırlar”.*

<sup>255</sup> **Teziç**, s. 93- 98; **Kaboğlu**, s. 27- 29; **Şeref Gözübüyük**, *Anayasa hukuku*, B. 15, Ankara 2007, s. 10; **Ali İbrahim Akkutay**, *Uluslararası Antlaşmaların Türk İç Hukukundaki Konumu ve Etkileri*, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ongün'e Armağan, C. XI, S. 1-2, Ankara 2007, s. 416.

<sup>256</sup> İstanbul Sözleşmesi, Giriş.

## (2) Genel Yükümlülükler

Sözleşmeye taraf devletlerin ilk yükümlülüğü, cinsler arası eşit davranma ve ayrımcılık yapmama yükümlülüğüdür. İstanbul Sözleşmesi'nin “*Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Yapılmaması*” başlıklı 4. maddesinde düzenlenen bu yükümlülüğe göre taraf devletler, herkesin ve özellikle kadınların yaşam haklarını korumak ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemek üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri almalıdır. Sözleşmenin açıklayıcı raporunda bu maddenin getiriliş amacına ve kadına karşı şiddet ile ayrımcılık arasındaki bağlantıya dikkati çekmek üzere “*Opuz / Türkiye Davası*” örneği verilmiştir<sup>257</sup>. Ülkemizin uluslararası bir sözleşmede kötü örnek olarak gösterilmesi her ne kadar hoşumuza gitmese de Opuz Davası sonuçları bakımından ülkemizdeki yasaların, uygulamaların, yaptırımların ve hatta yetkililerin yetersizliğini, eksikliğini ve yapılan bu ayrımcılık sonucu şiddet mağdurunun vahim sonu arasındaki bağlantıyı net olarak ortaya koyan ibret verici bir karardır<sup>258</sup>. Aslında kadına karşı şiddetin AİHM kararlarındaki tek örneği Opuz

<sup>257</sup> Explanatory Report § 49.

<sup>258</sup> **Ünlü**, s. 93. Hatırlanacağı üzere karara konu olayda Başvuran Nahide Opuz ve annesi 1995-2002 yılları arasında defalarca başvuranın eşi H.O tarafından şiddete, saldırıya uğramış ve ölümlü tehdit edilmişlerdir. Hatta bir keresinde H.O başvuranın ve annesinin üzerine arabasını sürmüş annenin; başka bir eyleminde ise yedi bıçak darbesiyle başvuranın ağır yaralanmasına neden olmuştur. Mağdurlar her defasında savcılığa ya da polise şikayette bulunmuş ancak, H.O sorgulandıktan sonra serbest bırakılmış, hatta hakkında açılan bir çok kamu davası da delil yetersizliğinden takipsizlikle sonuçlanmıştır. H.O, mağdurların ağır yaralanmasına sebep verdiği eylemlerinde dahi hakkında para cezasına hükmedilerek tutuklanmamıştır. Saldırlardan ve şiddetten fazlasıyla mağdur olan başvuran ve annesi ise en sonunda eşyalarını nakliye kamyonuna yükleterek şehri terk etmeye karar vermiş ancak çok geçmeden H.O kamyonun yolunu keserek başvuranın annesini öldürmüştür. Tüm bunların sonucunda Nahide Opuz AİHM'ne başvurarak ülkemizden şikayetçi olmuştur. Ülkemiz, başvuran ile annesinin şikayetlerini geri çekerek makamların H.O. aleyhindeki cezai kovuşturmasını takip etmelerini engellediğini ve saldırganın cezasız kalmasına katkıda bulduklarını ve hatta daha da ileri giderek başvuran ile eşi bir aile olarak birlikte yaşıyorlarken makamların bu kişileri ayırması ve H.O.'yu mahkum etmesinin AİHS'nin 8. maddesinin ihlali anlamına geldiğini savunmuştur. AİHM ise 9 Haziran 2009 günü mevcut düzenlemelerin yetersizliği, yaptırımların orantısızlığı, yetkililerin gerekli gayreti göstermediği gerekçesiyle ülkemizi tazminat ödemeye hükmetmiştir. Ayrıca Mahkeme ülkemizdeki yasaları eleştirirken kanunları uygulayan hakim ve savcılar da eleştirmiş, onları iç hukukun yanı sıra AİHS ve CEDAW hükümlerini uygulamamakla itham etmiştir. Böylece mahkemenin yapmış olduğu bu önemli tespit, düzenlemelere rağmen adalet mekanizmasının genel olarak şiddet olaylarına karşı tepkisizliğinin ve ülkemizde aile içi şiddet vakalarının önlenmesine yönelik yeterli duyarlılığın olmadığını göstergesi

Davası-Türkiye kararı değildir. Benzer kararlar Slovakya<sup>259</sup>, Bulgaristan<sup>260</sup>, Hırvatistan<sup>261</sup> vd. bazı ülkeler<sup>262</sup> aleyhine de verilmiştir. Bu kararlarda mahkemenin ortak yaklaşımı ise AİHS m. 2 (yaşam hakkı), m. 3 (işkence yasağı), m. 8 (özel yaşamın korunması hakkı), m. 14 (ayrımcılık yasağı) ve AİHS/ 7 nolu Protokol m. 5 (eşler arasında eşitlik hakkı) çerçevesindeki hakların ihlali neticesinde ülkelerin tazminata hükmedilmesi yönündedir<sup>263</sup>. Bu nedenle İstanbul Sözleşmesi devletlerden özellikle; ulusal Anayasalarında ve ilgili diğer mevzuatlarında kadın-erkek eşitliğini ve bu eşitliğin uygulanabilirliğini temin etme, yerine göre yaptırım uygulanmasını da sağlayarak kadına karşı ayrımcılığı yasaklama, kadınlara karşı ayrımcılık yapan yasa ve uygulamaları yürürlükten kaldırma yükümlülüklerini yerine getirmelerini istemektedir (m.4/2). Ayrıca maddenin son fıkrasında kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve kadınların korunması için alınacak özel tedbirlerin ayrımcılık olarak kabul edilemeyeceği belirtilerek pozitif ayrımcılık da açıkça desteklenmektedir.

---

olmuştur (Opuz Davası/ Türkiye, Başvuru No: 33401/02, (<http://www.aihmiz.org.tr/?q=tr/content/opuz-karari>, E.T: 16.09. 2013). Ayrıntılı bilgi için bkz. **Gülay Arslan Öncü**, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Yaklaşımları*, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 57.

<sup>259</sup> Kontrova / Slovakya Davası, Başvuru No. 7510/04, AİHM Basın Bildirisi, ([http://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_Violence\\_Woman\\_TUR.pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Violence_Woman_TUR.pdf), E.T. 20.09.2013).

<sup>260</sup> Bevacqua ve S. / Bulgaristan Davası, Başvuru No. 71127/01, AİHM Basın Bildirisi, ([http://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_Violence\\_Woman\\_TUR.pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Violence_Woman_TUR.pdf), E.T. 20.09.2013).

<sup>261</sup> Branko Tomašić ve Diğerleri / Hırvatistan Davası, Başvuru No. 46598/06, AİHM Basın Bildirisi, ([http://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_Violence\\_Woman\\_TUR.pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Violence_Woman_TUR.pdf), E.T. 20.09.2013).

<sup>262</sup> Kalucza / Macaristan Davası, Başvuru No. 57963/10; Izevbekhai / İrlanda Davası, Başvuru No. 43408/08; Omeredo / Avusturya Davası, Başvuru No. 8969/10; X. ve Y. / Hollanda Davası, Başvuru No. 8978/80; Maslova ve Nalbandov / Rusya Davası, Başvuru No. 839/02; I.G. Moldova Davası/Cumhuriyeti, Başvuru No. 53519/07; N. Davası/ İsveç, Başvuru No. 23505/09; B.S. Davası/ İspanya, Başvuru No. 47159, AİHM Basın Bildirisi, ([http://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_Violence\\_Woman\\_TUR.pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Violence_Woman_TUR.pdf), E.T. 20.09.2013).

<sup>263</sup> **Öncü**, s. 60.

Devletler sadece yukarıda bahsedildiği üzere toplumu şiddet konusunda yönlendirmekle kalmayıp, şiddetle mücadelede gerekli özeni gösterme, yasal ve idari tedbirleri almakla da yükümlüdür. Bu nedenle taraflar; devletin yetkilileri, görevlileri, organları ve kurumları ile kadına yönelik şiddete karşı birlikte mücadele etmelidir ( m. 5/1). Devlet dışı aktörlerin gerçekleştireceği eylemlerde ise tarafların önleme, soruşturma, cezalandırma ve bu eylemler nedeniyle tazminat verilmesi hususunda aktif rolleri vardır ( m. 5/2). Bu anlamda taraf devletlerin toplumsal cinsiyet konusunda tam hassasiyet göstererek gerekli politikaları geliştirmesi (m. 5/3), sivil toplum örgütlerini teşvik ederek, kadınları ve erkekleri daha çok bilinçlendirme, farkındalık yaratma faaliyetlerini yaygınlaştırması gerekir (m. 9). Yerine göre hükümet kuruluşları, ulusal, bölgesel ve yerel parlamentolar ve yönetimler ulusal insan hakları kurumları ve ilgili tüm aktörler mücadeleye müdahil edilmelidir (m. 6/3).

Çalışmamızın içerisinde de defalarca belirttiğimiz üzere taraf devletlerin, şiddetle mücadelede devlet çapında uygulanacak politikalar geliştirme ve onları yürütme yükümlülüğü de vardır. Nitekim Sözleşmenin 7. maddesinde devletlerin bu yükümlülüğünden bahseder. Maddeye göre, taraflar bu yükümlülüklerini yerine getirirken tüm kurum ve kuruluşlarıyla bir bütün olarak çalışmalıdır (m.7/1). Devletin kurum ve kuruluşlarının yanı sıra ulusal insan hakları kuruluşları ve sivil toplum örgütleri gibi devlet dışı aktörlerin de sürece müdahil edilmesi çok önemlidir<sup>264</sup> (m.7/3). Bu politikaların geliştirilmesi ve yürütülmesinde odak nokta ise mağdur haklarıdır (m. 7/2).

---

<sup>264</sup> İstanbul Sözleşmesinin bazı maddelerinde, örneğin 7. maddesinde olduğu gibi, şiddetle mücadeleye sık sık sivil toplum kuruluşlarının de dahil edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Sözleşmenin 9. maddesinde ise tek başına “*sivil toplum kuruluşları ve sivil toplum*” başlığı altında şiddetle mücadelede devletle sivil toplum kuruluşları arasındaki bağa yer verilmiştir. Buna göre taraf devletlerin, şiddetle mücadele alanında ilgili sivil toplum kuruluşları ve sivil toplumun her düzeydeki çalışmalarını göz önünde bulundurması, onları bu alanda çalışma üretmeleri bakımından teşvik etmesi, desteklemesi ve bu kuruluşlarla etkin olarak işbirliğinde bulunması istenmiştir.

Taraf devletlerin bir diğ er yükümlülüğ ü Sözleşmenin uygulanabilirliğini sağlayacak bir koordinasyon kurumunun kurulması (m. 10) ile düzenli veri toplama ve istatistiksel çalışmaları sürdürmektir (m. 11)<sup>265</sup>. Toplanan bu veriler raporlar halinde belirlenen aralıklarla GREVIO'ya sunulacaktır (m. 11/3)<sup>266</sup>. Ayrıca verilerin kamuoyuna açıklığının sağlanacak olması da şiddet karşıtı politikaların denetlenmesi ve şeffaflığı bakımından büyük önem taşımaktadır (m. 11/4)<sup>267</sup>.

### (3)Özel Yükümlülükler

Taraf Devletlerin özel olarak yükümlülükleri üç ana çerçevede incelenebilir<sup>268</sup>. Bunlar “şiddeti önleme ve engelleme yükümlülüğ ü”, “mağdurun korunmasına ve desteklenmesine ilişkin önlemler alma yükümlülüğ ü” ve “failin hukuki ve cezai yaptırıma tabi tutulmasına ilişkin yükümlülükleri” dir. Şiddeti önleme ve

<sup>265</sup> Ülkemizde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için politikalar üretmek, strateji geliştirmek, tüm paydaşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak ile İstanbul Sözleşmesinin 10. ve 11. maddelerinde bahsedilen düzenli veri toplamak ve istatistiksel çalışmaları yürütmek Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün misyonudur. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 20 Nisan 1990 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan 422 sayılı KHK ile "*Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı*" adıyla ve Başbakan'a bağlı olarak kurulmuştur. (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19068/Misyon-ve-Vizyon>, E.T. 16.09.2013). Misyonu gereği Müdürlük, ilgili kurum ve kuruluşların katılımlarıyla, dönem dönem ulusal eylem planları ve raporlar hazırlamaktadır. İstanbul Sözleşmesi, toplumsal gelişme ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurarak en son "*Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015*" hazırlanmıştır. Hazırlanan Plan ile toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin 5 temel alanda iyileştirme hedeflenmektedir. Bunlar; yasal düzenlemeler, farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümünün sağlanması, koruyucu hizmet sunumu ve şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi, sağlık hizmetlerinin sunumu, kurum/kuruluşlar arası işbirliğidir. (Ulusal Eylem Planı 2012- 2015, s. 5-7). Diğ er taraftan sunulan faaliyet raporları da planların ne derece yerine getirildiğinin kanıtıdır. Örneğ in 2012 yılında sunulan faaliyet raporunda ülkemizde yapılan ve devam etmekte olan çalışmalar ile özellikle alınan yasal tedbirlerle teşvik edilen sivil toplum örgütlerine vd. kuruluşlara ilişkin çalışmalar sunulmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi Kapsamında; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne Sorumlu/ İlgili Kurum ve Kuruluşlar Tarafından İletilen 24. Üç Aylık Döneme ilişkin Faaliyet Raporu (01.04.2012- 30.06.2012), Ağustos 2012. (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce /2012/24.pdf>, E.T. 16.09.2013).

<sup>266</sup> Bkz. § 2, II, B, 3, c), (1), "*Genel Olarak*" başlığ ı altındaki açıklamalar.

<sup>267</sup> Ünlü, s. 65.

<sup>268</sup> Ünlü, s. 65.



engelleme yükümlülüğü Sözleşmenin 12. maddesinde düzenlenmiştir<sup>269</sup>. Buna göre taraf devletler, kadınları erkekler karşısında ayıran ve aşağılayan her türlü ön yargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve uygulamaları kaldırmak, kadın ve erkeğe biçilen sosyal ve kültürel rollerin değişimini sağlamak bakımından gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür (m. 12/1). Bu hükmün amacı, Sözleşme kapsamına giren şiddet türlerini uygulamayı alışkanlık haline getirmiş olan bireylerin kalplerine ve zihinlerine ulaşmaktır<sup>270</sup>. Bunun için devletler erkekler ve erkek çocukları başta olmak üzere toplumun her üyesinin bu sürece aktif olarak katılmasını sağlamalıdır (m. 12/2,4). Bu tedbirlerin başında kültür, töre, din, gelenek veya sözde namus kavramlarının her türlü şiddet eylemine gerekçe olarak kullanılmasının engellenmesi gelir (m. 12/5)<sup>271</sup>. Konseyin bu tür gerekçelerden özellikle bahsetmesinin nedeni

---

<sup>269</sup> Taraf devletlerin önleme ve engelleme yükümlülüklerine ilişkin düzenlenen diğer maddeleri ise şöyledir: Şiddetin neden ve sonuçlarının araştırılarak halk arasında farkındalık yaratan programların yaygınlaştırılması bakımından “*Farkındalığın Arttırılması*” başlıklı 13. maddesi, toplumun her ferdinin daha ilkökul seviyelerinde başlayan kadın erkek eşitliğine ve şiddete başvurmadan çözüm geliştirme tekniklerinin geliştirilmesi bakımından “*Eğitim*” başlıklı 14. maddesi, ilgili tüm profesyonel kadroların şiddetin önlenmesine ve mağdurlarının korunmasına yönelik “*Profesyonel Kadroların Eğitilmesi*” başlıklı 15. maddesi, faillerin şiddete dayalı davranış kalıplarını değiştirmek amacıyla eğitim ve tedavi programlarının teşvik edilmesi bakımından “*Önleyici Müdahale ve Tedavi Programları*” başlıklı 16. maddesi ve son olarak da özellikle cinsel ve şiddet içerikli yayınların engellenmesi ve medyayı teşvik bakımından “*Özel Sektör ve Medyanın Katılımı*” başlıklı 17. maddesidir.

<sup>270</sup> Explanatory Report, § 85.

<sup>271</sup> 765 sayılı TCK döneminde 462. maddesinde özellikle adam öldürme eyleminin töre veya namus saikiyle işlenmesi hafifletici neden olarak kabul edilmekteydi. Neyse ki, Avrupa Birliğine giriş sürecinde hazırlanan 6. Uyum paketi (2003 yılı) kapsamında TCK’da değişiklik yapıldı ve töre cinayetleri hafifletici neden olmaktan çıkarıldı (R.G. T. 19.07.2003, S. 25173). 2004 yılında kabul edilen 5237 sayılı TCK’da ise töre saiki ve kan gütme amacıyla işlenen kasten öldürme fiilleri suçun nitelikli halleri arasında sayılmaktadır (TCK m. 82/1-j, k). Kanunun yeni haliyle artık töre saikiyle öldürme hâllerinde fail hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilecektir. Ancak gerekçede, bu hükmün uygulanabilmesi için, somut olayda haksız tahrik koşullarının bulunmaması gerektiğinin altı çizilmiştir. Bir eylemin “*haksız tahrik*” nedeni olarak sayılabilmesi için hiddet veya şiddetli elemin haksız bir fiil sonucu ortaya çıkması gerekir (TCK m. 29). Bu şartların getirilmesindeki amaç, “*töre veya namus cinayeti*” olarak adlandırılan akraba içi öldürme suçlarında haksız tahrik indiriminin yanlış biçimde uygulanmasının önüne geçmektir. (ayrıntılı bilgi için bkz. **Nur Centel**, *Ceza Hukuku Şiddete Karşı Kadını Koruyor mu?*, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 1-13; **M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/Caner Yenidünya**, *Ceza Hukuku*

etnik kökeni farklı olan ya da dini farklı olan ve birlikte yaşayan topluluklarda görülecek şiddetin töre, din, namus gibi kavramların arkasına sığınmasını engellemektir<sup>272</sup>.

Sözleşmede yer verilen bir diğer özel yükümlülük, mağdurun korunmasına ve desteklenmesine<sup>273</sup> yönelik olarak taraf devletlerin gerekli yasal vd. tüm önlemleri alması yükümlülüğüdür (m. 18/1). Bu konuda alınacak tedbirlerin ise özellikle insan hakları odaklı; mağdur, fail ve çocuklar arasındaki ilişki ile bunların yaşadığı toplumsal ortamı hep birlikte değerlendiren; ikincil bir mağduriyeti engelleyici; özellikle kadın mağdurları ekonomik vb. yönlerden güçlendiren ve onların korunması ve desteklenmesini kolaylaştıran (hizmetlerin aynı binada verilmesi gibi)

---

*Özel Hükümler*, B. 13, Ankara 2013, s. 189-197; **Doğan Soyaslan**, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, B. 8, Ankara 2010, s. 135; Veli Özer Özbek/ **Mehmet Nihat Kanbur/Koray Doğan/ Pınar Bacaksız/İlker Tepe**, *Türk Ceza Hukukunda Özel Hükümler*, B. 4, Ekim 2012, s. 135-141; **Tezcan/Erдем/Önok**, s. 160-166; Necati Meran, *Yeni Türk Ceza Kanununda Kişilere Karşı Suçlar*, Eylül 2007, s. 52-56; **Ersan Şen**, *Kadının ve Çocuğun Korunması*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, , C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 85, 86; **Onur Özcan**, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Töre Saikiyle Kasten Öldürme Suçu*, *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması* (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 253.). Töre ve namus gerekçeleri yaptırımında ağırlatıcı neden olarak sayılsa da ülkemizde töresel etkilerle ve Ceza Kanunumuzun nitelikli hallerinden kurtulabilmek açısından intihar süsü verilmiş adam öldürme eylemleri de oldukça fazladır. Bu tip eylemlerin cezası töre saikiyle kasten öldürme olmalıdır. Ancak cebir ve tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler yalnızca kasten öldürme suçundan sorumlu tutulmaktadırlar. Bu nedenle töre saikiyle hareket etmenin nitelikli bir hal olarak uygulanması mümkün görülmemektedir. Kanundaki bu boşluktan yaralanan faillerin adaletli bir şekilde cezalarını temin için yeniden düzenlemeye gidilmesi gerekebilir (Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ali Pehlivan**, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İntihara Yönlendirme Suçu*, *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması* (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 263).

<sup>272</sup> Explanatory Report, § 89.

<sup>273</sup> Mağdurun şiddet sonrasında iyileşmesini kolaylaştıracak destek hizmetleri önemi ayrıca vurgulanarak, yasal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, finansal yardım, konut sağlama, eğitim, öğretim ve iş bulma süreçlerinde yardımcı olma (m. 22/1), mağdurların bu tip sosyal ve sağlık hizmetlerine erişiminde kolaylığı sağlamak açısından profesyonel kadrolar oluşturma ve eğitimi konusu gibi bir çok maddede taraf devletlere özel yükümlülükler getirilmektedir. Bunların yanı sıra mağdur çocuk ve kadınların kalabileceği güvenli barınakların kurulması (m. 23), görüşmelerin gizli tutulduğu 7 gün 24 saat hizmet veren telefonla destek hatlarının oluşturulması istenmektedir (m. 24).

ve tüm mağdurların ihtiyaçlarına yönelik olması amaçlanmalıdır (m. 18/3)<sup>274</sup>. Taraf devletlerin bu yükümlülüğünü yerine getirirken yargı birimleri, savcılar, kolluk kuvvetleri, yerel ve bölgesel yönetimler, sivil toplum kuruluşları vb. ilgili tüm kuruluşlarla koordine ve işbirliği içinde çalışması gerekir (m18/2). Nitekim mağdurla ilk temasa geçen kolluk kuvvetlerinden, yerleştirildiği sığınma evlerine kadar ve genellikle yargıya intikal ile devam eden süreci de sayarsak tüm bu birimler arasındaki koordinasyon büyük önem arz etmektedir<sup>275</sup>.

Mağdurun korunması ve desteklenebilmesi için olaydan haberdar olmak da ayrı bir önem arz eder. Mağdurun ya da etrafındakilerin (özellikle komşuların, öğretmenlerin, iş arkadaşlarının) veyahut başvuru uzmanların (örneğin doktor ya da psikiyatristlerin) bu sessizliği kırma noktasında önemli rolleri vardır<sup>276</sup>. Bu nedenle Sözleşmede tanıkların ve mağdurun şiddeti yetkili makamlara bildirmesi konusunda teşvikini sağlayacak hukuki vd. tedbirlerin alınması konusu ayrıca ele alınır. “*Bildirim*”(m. 27) ve “*Uzmanlar Tarafından Bildirim*”(m. 28) başlıklarıyla iki ayrı maddede düzenlenen bu yükümlülüğü, taraf devletlerin daha şiddet olayı gerçekleşmeden haberdar olabilmesini sağlayacak bir takım tedbirleri almasını içerir. Başka bir ifadeyle yetkili makamlara bildirim teşviki yalnızca tanıklara yönelik değil, eylemin gerçekleşeceğine dair makul sebepleri olan ve hatta eylemin gerçekleşeceğini öngören kimseleri dahi kapsamaktadır<sup>277</sup>. Aynı durum uzmanlar için de geçerlidir. Yani uzmanların eyleme tanık olmasının dışında, eylemin gerçekleşeceğini öngörmesi de bildirim için yeterlidir<sup>278</sup>. Tüm bunların yanında,

---

<sup>274</sup> Sözleşmede cinsel şiddet mağdurları da ayrıca değerlendirilmekte ve tıbbi muayene, travma desteği ve danışmanlık üzere tecavüz kriz merkezleri ve cinsel şiddet yönlendirme merkezlerinin kurulmasına yönelik hukuki vd. tedbirlerin alınması öngörülmektedir (m.25).

<sup>275</sup> Explanatory Report, § 114.

<sup>276</sup> Explanatory Report, § 145, 146.

<sup>277</sup> İstanbul Sözleşmesi m. 27; “*Taraflar, bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eyleminin ifasına tanık olan veya eylemin gerçekleşeceğine yönelik makul gerekçeleri olan veya bir şiddet eyleminin daha gerçekleşeceğini ön gören herhangi bir kimsenin bunu ilgili kuruluşlara veya makamlara bildirmesini teşvik etmek amacıyla gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alır.*”

<sup>278</sup> İstanbul Sözleşmesi m. 28; “*Taraflar, iç hukuk tarafından bazı uzmanlara uygulanan gizlilik ilkesinin, tanıkların bu sözleşme kapsamındaki her türlü ağır şiddet eyleminin*

şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması bakımından devletin risk değerlendirmesi ve yönetiminin sağlanması için de gerekli düzenlemeleri yapması gerekir (m. 51)<sup>279</sup>.

Sözleşmede mağdurlar için koruyucu, önleyici ve telafi edici bir dizi önlemlere yer verilirken, özellikle devletlerin, ceza hukuku anlamında müdahale gerektiren şiddet biçimlerine ve faillerine karşı cezai önlemler alması konusunda da bir takım hukuki vd. tedbirleri alması gereği hükme bağlanmaktadır<sup>280</sup>. Sözleşmede ayrıca bazı suç tipleri tanımlanmakta ve devletlerin de bu tip eylemleri suç olarak değerlendirmesi ve failer ile faillere yardım ve yataklık edenler hakkında (m. 41) gerekli cezai yaptırımları uygulaması istenmektedir<sup>281</sup>. Tanımlanan suçlar sırasıyla; psikolojik şiddet (m. 33), ısrarlı takip (m.34), fiziksel şiddet (m 35), tecavüz dahil cinsel şiddet (m. 36), zorla evlendirme (m.37)<sup>282</sup>, kadın sünneti (m. 38), zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma (m. 39) ile cinsel taciz (m.40) eylemleridir. Bu eylemlerin gerçekleştirilmesinde kasıt aranırken, kasıtlı olarak başlanan eylemin teşebbüs aşamasında kalmasının da cezalandırılması gerektiği ayrıca belirtilmektedir (m. 41/2). Ceza hukukunun genel ilkelerine uygun olarak geçerli rıza, meşru müdafaa veya gerekli tıbbi prosedürler kapsamındaki eylemler ise cezai yaptırımlara tabi değildir<sup>283</sup>. Ancak eylemlerin mevcut ya da eski eşe, partnere, ailenin diğer bireyelerine, çocuğa karşı veya çocuğun gözü önünde işlenmesi halleri suçun ağırlaştırıcı halleri olarak kabul edilmektedir (m. 46).

---

*gerçekleştirileceğine dair makul sebepler olması ve daha sonra bir şiddet eylemi daha öngörülmesi durumlarında, bu tanıkların durumu ilgili kurum ve makamlara bildirme olasılığı önünde uygun koşullar altında bir engel teşkil etmeyeceğini sağlamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alır.”*

<sup>279</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. **Yenisey**, s. 11.

<sup>280</sup> Explanatory Report, § 149.

<sup>281</sup> Explanatory Report, § 155.

<sup>282</sup> Zorla evlendirme eyleminin suç kabul edilmesinin yanında dikkati çeken bir diğer madde de Sözleşmenin “Zorla Evliliklerin Hukuki Sonuçları” başlıklı 32. maddesidir. Maddeye göre taraflar, zorla gerçekleştirilen evliliklerin mağdura aşırı mali veya idari yük olmaksızın feshini, iptalini ve sonlandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki vd. tedbirleri almalıdır.

<sup>283</sup> Explanatory Report, § 156.

Taraf devletlerin cezai tedbir alma yükümlülüklerinin yanı sıra mağdurun hukuki taleplerinin de yerine getirilmesine olanak sağlayacak gerekli hukuki zemini oluşturması gerekir (m. 29/1). Belirtilen suçlardan herhangi birini işleyen faillerden mağdurun tazminat talep etme hakkının sağlanabilmesi (m. 30), çocuklarla güvenli bir şekilde kişisel ilişki kurma ya da şiddet eylemleri göz önünde bulundurularak çocuğun velayetinin kime verileceğinin kararlaştırılmasına ilişkin düzenlemeler (m. 31) örnek olarak gösterilebilir.

#### ***(d)İstanbul Sözleşmesinin İç Hukuka Etkisi***

Ülkemiz Sözleşmeyi onaylayan ilk ülke olmanın yanı sıra uygulanmasında da hızla adım atan bir ülke olmuştur. Bu açıdan atılan en önemli adım ise 6284 sayılı Kanunun kabul edilmesidir<sup>284</sup>. Sözleşmenin onaylanmasının ardından daha bir yıl geçmeden hazırlanarak kabul edilen Kanun, İstanbul Sözleşmesini referans olarak düzenlenmiştir. Nitekim Kanunun 1. maddesinde, hazırlanmasında esas alınan uluslararası sözleşmeler arasında İstanbul Sözleşmesi özellikle ve açıkça belirtilmektedir. Zaten 6284 sayılı Kanun incelendiğinde, maddelerin Sözleşme hükümlerinden esinlenilerek düzenlendiği anlaşılmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi şiddetin önlenmesi konusunda devletlere bazı yükümlülükler yüklemiştir. Bu yükümlülükler genel bir çerçevede toplanırsa; farkındalığı artırma, uzmanların eğitimi, önleyici müdahale, tedavi programları, özel sektör ve medya desteğinin alınması, psikolojik ve hukuksal destek hizmetleri, sığınma evlerinin kurulması, acil yardım hatlarının açılması, tanıklar için koruma, bedensel zarar görenlere tazminat, adli yardım hizmetleridir<sup>285</sup>. Bu yükümlüklerin birçoğu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından doğrudan yerine getirilirken<sup>286</sup>, diğer düzenlemelerde yer alanlar hariç<sup>287</sup> olmak üzere kalan

<sup>284</sup> Sözleşmenin iç hukukta etkileri bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. **Cumhur Şahin**, *İstanbul Sözleşmesi'nin Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerindeki Etkisi*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 17-19.

<sup>285</sup> **Nazan Moroğlu**, *Uluslararası Sözleşmelerde ve Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 32.

<sup>286</sup> Bakanlık tarafından "ALO 183" Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı ile Aile İç Şiddet Acil Yardım Hattı (0212 656 96 96) oluşturulmuştur.

yükümlüklerin de birçoğu 6284 sayılı Kanun kapsamında düzenlenmiştir. Kanunda Sözleşmeye paralel olarak düzenlenen maddeler arasında dikkati en çok çekenler ise şöyledir:

– Sözleşmenin “*temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması*” başlıklı 4. maddesinde yer alan düzenleme, Kanunun 1. maddesinde temel ilkeler başlığı altında benzer bir şekilde yer almaktadır<sup>288</sup>.

– Sözleşmenin 10. ve 11. maddelerinde koordinasyon biriminin kurulması ve bu birimin veri toplama, araştırma görevine ilişkin düzenlemelere paralel olarak, Kanunun 14. ve 16. maddeleri arasında Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerinin Kurulmasına (ŞÖNİM) ve vereceği destek hizmetlerine yönelik düzenlemeler yer almaktadır.

– Sözleşmenin en önemli hükümleri aynı zamanda 6284 sayılı Kanunun da en ayrıntılı düzenlenen hükümlerini oluşturmaktadır<sup>289</sup>. Gerçekten Sözleşmenin 6. bölümünde yer alan önleyici tedbirlerle, koruma ve destek başlıklı 4. bölümünde yer alan yükümlülükler, Kanunun 3. ve 10. maddeleri arasında düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlerin tespitinde, alınması ve uygulanmasında yol gösterici olmuştur. Özellikle Sözleşmenin 20. ve 56. maddelerinde sayılan, yasal ve psikolojik danışmanlık, mali yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulma desteği gibi hizmetler, Kanunun koruyucu tedbir kararlarına ilişkin maddelerinin düzenlenmesine ilham vermiştir.

---

<sup>287</sup> Örneğin, tanıkların korunması yükümlülüğü “*Tanık Koruma Kanunu*” ile, Sığınma evlerinin kurulması yükümlülüğü ise “*Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliği*” ile yerine getirilmiştir. Sözleşmenin 33. ve 47. maddeleri arasında sayılan suç tiplerinin çoğu ise TCK’daki hükümlerde yer almaktadır. Ayrıca Sözleşmenin 48. maddesinde yer alan kadına yönelik şiddet veya aile içi şiddette alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının yasaklanmasına ilişkin düzenlemeyi iç hukukta, “*Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu*” nda yer alan düzenlemeler karşılamaktadır.

<sup>288</sup> Şahin, s. 18.

<sup>289</sup> Şahin, s. 18.

– Sözleşmenin 13. ve 17. maddeleri arasında yer alan farkındalığı arttırma, eğitim, tedavi programları, özel sektör ve medya katılımı gibi konular, Kanunun 11, 15 ve 16. maddelerinde benzer şekilde ifadesini bulmaktadır<sup>290</sup>.

İstanbul Sözleşmesinde düzenlenen bazı hükümlere ise 6284 sayılı Kanunda yer verilmemiştir. Anayasanın 90. maddesi gereği, iç hukukta var olmasa da Sözleşmede yer alan hükümlerin kanun hükmünde kabul edilerek uygulanması mümkündür. Ancak İstanbul Sözleşmesi henüz yürürlüğe girmediği için 6284 sayılı Kanun hükümleri oldukça önemlidir. Ayrıca taraf devletlerin yükümlülükleri gereği Sözleşmede yer alan sorumlulukların da bir an evvel yerine getirilmesi gerekir. Sözleşmede yer alıp, 6284 sayılı Kanunda düzenlenmeyen hususlardan en önemlileri ise şunlardır:

– 6284 sayılı Kanunun daha tanımlar kısmında bazı eksiklikler veya farklılıklar dikkati çekmektedir. İstanbul Sözleşmesinin 3. maddesinde ayrı ayrı kadınlara yönelik şiddet, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, mağdur ve kadınlar kavramları açıklanmıştır. 6284 sayılı Kanunda daha fazla tanıma yer verilmiş olmasına rağmen, önemli bazı kavramların iç içe tanımlanması tercih edilmiştir. Örneğin Sözleşmede kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet kavramları açıklandıktan sonra kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kavramı tanımlanmıştır. Kanunda ise yalnızca *şiddet* ve *kadına yönelik şiddet* kavramlarının açıklanıyor olması eleştirilmiştir<sup>291</sup>. Toplumsal cinsiyet ve kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kavramları, Kanunda *kadına yönelik şiddet* tanımının içerisinde yer almış, ayrıca tanımlanmamıştır. Bundan başka Sözleşmede tanımlanan aile içi şiddet kavramı yerine de Kanunda ev içi şiddet kavramının tanımlandığı görülmektedir. Tanımlar birbirinin çok benzeri olmasına rağmen kanun koyucunun neden ev içi şiddet kavramını kullanmayı tercih ettiği bilinmemektedir. Ev içi şiddet kavramının aile içi

---

<sup>290</sup> Şahin, s. 18.

<sup>291</sup> Uğur, s. 345; Ülker Şener, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor (6284 Sayılı Kanun Ne Getiriyor)*, TEPAV Değerlendirme Raporu, Mart 2012, s. 3.

şiddeti de kapsayan bir üst kavram olduğu düşünülebilir<sup>292</sup>. Nitekim ev içinde olan bir şey aile içinde olmayabileceği gibi aile içinde olan her şey de aynı evde gerçekleşmeyebilir<sup>293</sup>. O halde bir evde bulunan hizmetli, bahçıvan veya bakıcının o evdeki diğer bireylerle olan ilişkisini ev içi şiddet tanımına göre değerlendirmek gerekir<sup>294</sup>. Diğer taraftan ev içi şiddet kavramı ilk bakışta aynı evde yaşayanlar arasındaki her türlü şiddeti anımsatmaktadır. Ancak tanımda “*aynı haneyi paylaşsın paylaşmasın*” ibaresine yer verilmesi, kavramın kapsamını genişleten bir yorum olmuştur.

– Bundan başka Sözleşmede tanımlanan ancak Kanunda yer verilmeyen kadın kavramından ne anlaşılması gerektiği de muğlaktır. Sözleşmede 18 yaşın altındaki kız çocukları kadın olarak tanımlanmıştır. Kanunun korumasından kadın ya da çocuk fark etmeksizin şiddete uğrayan herkesin eşit olarak yararlanacağı düşünüldüğünde, kadın teriminin ayrıca açıklanmamış olması bir eksiklik olarak görülmeyebilir. O halde kanun koyucunun çocuklara yönelik koruyucu tedbirlere daha çok yer vermesi gerekmektedir.

– Sözleşmede şiddetin önlenmesi ve mağdurun şiddete karşı korunması için devletin kolluk birimlerinin, Kanunla verilen özel yetkiye dayanarak, acil müdahale kabiliyetine sahip olması gerekir (İst. Söz. m. 50). Acil müdahale yoluyla mağdurların korunabilmesi ise temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına neden olabileceğinden kanunda bir düzenleme yapılmasını ve ilgili birimlere kanun ile özel yetkinin verilmiş olmasını gerektirir<sup>295</sup>. Bu noktada devletin “*risk değerlendirme ve risk yönetimi*” konularında düzenlemeler yapması beklenmektedir. Nitekim İstanbul Sözleşmesi’nin 51. maddesinde ölüm riskinin, durumun ciddiyetinin ve şiddetin tekrarlanması riskinin değerlendirilmesini yapmak, koruma ve destek sağlamak üzere gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması emredilmektedir. Yine ülkelerin yapacağı bu düzenlemede şiddet uygulama tehlikesi bulunan kimsenin ateşli silah taşıyor

---

<sup>292</sup> Aksi görüş için bkz. **Emiroğlu**, s. 106.

<sup>293</sup> **Uğur**, s. 348.

<sup>294</sup> **Uğur**, s. 348.

<sup>295</sup> **Yenisey**, s. 12.



olması olasılığını veya bu silahlara ulaşma olasılığının da göz ardı edilmemesi gerekir. 6284 sayılı Kanunda ise risk değerlendirmesi ve yönetimi konusu ele alınmamış, sadece “*şiddete uğrama tehlikesi*”nden bahsedilmiş, bu tehlikenin de ne tanımından ne de nasıl değerlendirileceğinden bahsedilmemiştir. Bu eksiklik nedeniyle, şiddetle karşılaşan ilk merci olan kolluğun kendi içgüdülerine göre hareket etmesi beklenmektedir. Nitekim ülkemizde riski doğru değerlendiremeyen kolluğun harekete geçmemesinin sonuçlarını hep birlikte görmekteyiz. Riskin varlığı için somut veriler arama gereği, kanunun uygulanmasını geciktirmekte kadının ağır yaralanmasına ve hatta ölümüne bile neden olabilmektedir. Kanunun şiddeti önlemeye ilişkin hükümlerinin uygulanmasında kolluğun keyfi davranmasının önüne geçmek için risk değerlendirmesi konusunda bir düzenlemeye ve kolluğun eğitimine acil olarak ihtiyaç vardır<sup>296</sup>.

– Kanunda değinilmeyen bir diğer husus, Sözleşmenin 30. maddesinin 2. fıkrasında yer alan devletin tazminat yükümlülüğüdür. Maddeye göre, şiddet sonucu ciddi bedensel zarar görmüş ya da sağlığı bozulmuş olan ve uğradıkları zarar fail, sigorta ya da devlet tarafından finanse edilen sağlık ve sosyal hizmetler gibi diğer kaynaklar tarafından karşılanmayanlara faile rücu etme hakkı saklı kalmak kaydıyla yeterli miktarda devlet tazminatı ödenmelidir. Bu tazminat verilen mali yardımın dışında bir ödemedir. Ancak, 6284 sayılı Kanun hazırlanırken bu hüküm görmezden gelinmiştir.

– Son olarak İstanbul Sözleşmesi’nin 25. maddesinde cinsel şiddet mağdurlarına özel olarak desteğin sağlanması bakımından ayrıca bir düzenleme yapılmış ve mağdurların kolayca erişebileceği kriz merkezlerinin yahut cinsel şiddet sevk merkezlerinin kurulması öngörülmüştür. 6284 sayılı Kanunda ise bütün şiddet mağdurları ŞÖNİM ve konukevlerinde toplanarak aynı hizmetlere tabi tutulmuştur. Kanunda cinsel şiddet mağdurları için ayrıca bir kriz merkezi veya cinsel şiddet sevk merkezi açılması öngörülmemiştir<sup>297</sup>. Ülkemizde uğradıkları cinsel şiddeti

---

<sup>296</sup> **Yenisey**, s. 12. Ayrıca bkz. § 1, III, A, “*Şiddete Uğrama veya Uğrama Tehlikesinin Bulunması*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>297</sup> **Demirkır Ünlü**, s. 87.

arkadaşlarıyla bile konuşmaya çekinen mağdurların varlığı düşünüldüğünde, kendisi gibi aynı tür şiddete maruz kalanlarla bir arada ve bu konuda uzmanlaşmış kimselerden destek alarak yaşadıkları travmayı atlatmalarının daha kolay olacağı gözden kaçırılmamalıdır. Bu nedenle düzenlemeye yer verilmemesi kanundaki bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

## C.Türk Medeni Kanunu'nda Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması

### 1. Evlilik Birliği Kavramı ve Evlilik Birliğinin Korunması

Evlilik birliği, eşler arasında evlendirme memuru önünde birbirine uygun olumlu iradelerini açıklamaları üzerine kurulan bir birliktir<sup>298</sup>. Başka bir deyişle evlilik birliği, evlenmeyle eşler arasında oluşan bir hayat ortaklığıdır<sup>299</sup>. Nitekim TMK m. 185/1'e göre de "Evlenmeyle, eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur". Maddede evlilik birliği ifadesiyle, yalnızca eşlerden oluşan dar anlamda aile kastedilmektedir<sup>300</sup>. Bu birliğe zamanla dünyaya gelen ortak çocuklar ve hatta eşlerden birinin kendisiyle birlikte yaşayan çocuk/çocukları da dahil olur<sup>301</sup>.

<sup>298</sup> Benzer tanımlar için bkz. **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 59; **Köprülü/Kaneti**, s. 62; **Hatemi**, s.29; **Hatemi/Kalkan Oğuztürk**, s. 27; **Öztan**, s.94, 95; **Feyzioğlu**, s.89; **Velidedeoğlu**, s. 37; TMK'nın 142. maddesi "Evlenme, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur. Memur, evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar" hükmü gereği taraflar, olumlu iradelerini beyan ettikleri anda hukuken evli kabul edilirler. Doktrinde birçok yazar tarafından da savunulan görüşe göre evlenme bu yönüyle nişanlıların evlilik birliğini meydana getirmelerini sağlayan bir aile hukuku sözleşmesi olarak nitelendirilmektedir. Diğer yandan evlenmenin şart-tasarruf olduğunu da savunan bir görüş de mevcuttur Bu görüşe göre, tarafların evliliğin kurulması esnasında iradelerini açıklamak dışında evliliğin hükümlerini kararlaştırmakta veya değiştirmekte serbest olmadıkları savunulur. Ancak tarafların serbestçe kararlaştırmadıkları ya da şartların (genel işlem şartları) yalnızca bir tarafça hazırlandığı hukuki işlemlerin de varlığı düşünüldüğünde bu işlemlerin de şart- tasarruf olarak kabul edilmesi gerekecektir. Bu nedenle biz de doktrinde kabul edilen "sözleşme" görüşünün daha isabetli bir görüş olacağı kanaatindeyiz. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Köprülü/Kaneti**, s. 62-66; **Dural/Öğüz, Gümüş**, s.46; **Feyzioğlu**, s. 100- 102; **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 60-61.

<sup>299</sup> **Akıntürk/ Ateş Karaman**, s. 59.

<sup>300</sup> **İsmail Lale/ Ömer Lale, Evlilikte Hukuksal İlişkiler**, Ankara 2009, s. 83.

<sup>301</sup> **Hatemi./ Kalkan Oğuztürk**, s. 70.

Bu itibarla eşler evlendikleri andan itibaren gerek birbirlerine gerekse de çocuklarına karşı bir takım hak ve yükümlülüklerle sahiptir<sup>302</sup>.

Eşlerin sahip oldukları hak ve yükümlülüklerin çoğu temelde evlilik bağı da dahil eşlerin kişisel değerlerini koruma amacı etrafında yapılandırılmıştır<sup>303</sup>. Ancak, eşlerin kendi iradeleri ve sonsuza kadar sürecek ümitleri ile kurdukları evlilik birliği, verilen hak ve yükümlülüklerin kullanılması noktasında zaman zaman sarsıntılar yaşayabilir, dağılma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir<sup>304</sup>. Önemli olan bu zamanlarda eşlerin bir arada tutulabilmesi, birliğin devamının sağlanabilmesidir. İşte, eşlerin hak ve yükümlülüklerini yerine getirmemeleri ya da birlikle ilgili önemli kararlarda uyuşmazlığa düşmeleri halinde müdahale yoluyla evlilik birliğinin korunması gündeme gelir.

Evlilik birliğinin korunması gerek eşler açısından, gerekse de toplum yararı açısından önemlidir<sup>305</sup>. Zira eşler arasındaki dirlik ve düzenin sağlanması, toplumdaki huzur ve refahın sağlanması ile doğru orantılıdır<sup>306</sup>. Bu sebeple evlilik birliğinin korunması devletin temel görevlerinden birisidir<sup>307</sup>. Nitekim Anayasa'nın 41. maddesinde "*Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretilmesi ve uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar*" şeklinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar, hükümet politikalarında, kalkınma planlarında aileyi ve aile bireylerini korumaya yönelik ihtiyaçların ve ailenin ve aile bireylerinin korunmasına yönelik gerekli teşkilatlanmanın sağlanması şeklinde kendini gösterdiği gibi, hukuki yönden

---

<sup>302</sup> **Bilge Könezoğlu**, *Aile ve Ailenin Korunması*, Danışmanı: Doç Dr. Şebnem Akipek, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006, s. 33.

<sup>303</sup> **Mustafa Alper Gümüş**, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri* (TMK m. 185- 281), İstanbul 2008, s. 131.

<sup>304</sup> **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 131; **Könezoğlu**, s. 42.

<sup>305</sup> **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 131; **Könezoğlu**, s. 39.

<sup>306</sup> **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 131; **Könezoğlu**, s. 39.

<sup>307</sup> **Ardahan Hüsnü Şenyuva**, *Evlilik Birliğinin Hakim Müdahalesi Yoluyla Korunması*, Danışmanı Prof. Dr. Kudret Güven, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s. 30.

de ailey ve evlilik birliğini koruyan dzenlemelerin yapılması Şeklinde karşımıza çıkmaktadır<sup>308</sup>. Bu dzenlemelerin başında 4721 sayılı “*Türk Medeni Kanunu*” hıkümleri yer alır. Bu hıkümler temelinde, birliğin sona ermesinin önlenmesini, eşlerin çözümler olarak “*boşanma*” haklarını kullanmadan evvel aralarında çıkabilecek uyuşmazlıkların aile içinde, bu mümkün değilse hakim ya da uzman yardımı olarak çözümlenmesini sağlanmasını amaçlamaktadır<sup>309</sup>. Burada hakim evlilik birliğine müdahalesi, eşleri yükümlülükleri bakımından aynen ifaya zorlamak değil, birliğin menfaatleri çerçevesinde sorunları çözüme kavuŐturmaktır<sup>310</sup>. Bu itibarla hakim alabileceği önlemler, TMK’nın 195. ve 201. maddeleri arasında yer alan dar anlamda evliliği koruyucu önlemler ile TMK’nın “*Aile Hukuku*” kitabının diğer maddelerinde yer alan geniş anlamda evliliği koruyucu önlemler ile sınırlıdır<sup>311</sup>. Çalışmamızın bu kısmında hakim birliğe müdahalesinin Şartları ve alabileceği önlemler bakımından özellikle TMK’nın 195-201 hıkümleri üzerinde durulacaktır.

## 2. Evlilik Birliğinde Hakimin Önlem Alması

### (a) Önlem Almaya İlişkin Şartlar

#### (1) Şekli Şartlar

Türk Medeni Kanunu m. 195/1’de evlilik birliğinde hakim önlem alabilmesi için bir takım Şekli Őartlara yer verilmiştir. Buna göre “*Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi halinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hakim müdahalesini isteyebilirler*”. Bir başka deyişle hakim evlilik birliğine ancak eşlerin talebiyle müdahale edebilir<sup>312</sup>. Hakimin resen harekete geçerek birliğin korunmasına ilişkin karar vermesi mümkün değildir.

---

<sup>308</sup> **Murat Samat**, *Evlilik Birliğinin Korunması*, , Danışmanı: Prof. Dr. Çiğdem Kırcı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara 2010, s. 8.

<sup>309</sup> **Gümüş**, s. 131; **Ayan**, s. 24.

<sup>310</sup> **Ayan**, s. 24.

<sup>311</sup> **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 173.

<sup>312</sup> **Gümüş**, s. 137; **Könezoğlu**, s. 41.

Bundan başka üçüncü kişilerin ihbarı da kabul edilemez<sup>313</sup>. Nitekim müdahaleyi talep, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır<sup>314</sup>. Bu hak eşler tarafından tek başına ya da birlikte kullanılabilir<sup>315</sup>. Yeter ki talepte bulunanlar, TMK hükümleri kapsamında geçerli olarak kurulmuş bir evliliğe sahip olsun. Bu bakımdan yok hükmündeki evliliklerin korunması için yapılacak talepler hukuken geçersiz kabul edilmelidir.

Evlilik birliğinin korunması bakımından gerekli olan bir diğer şekli şart ise eşlerin görevli ve yetkili mahkemeye talepte bulunmasıdır. Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201/1). Eşlerin yerleşim yerleri farklı ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuş ise, yetkili mahkeme ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m.201/2). Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda ise yetkili mahkeme, önlem kararını veren mahkemedir (TMK m. 201/3). Ancak, her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse, yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201/3). Görevli mahkeme ise 4787 sayılı “*Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun*” uyarınca Aile Mahkemeleridir. Dolayısıyla önlem alma yetkisi verilen hakim de Aile Mahkemesi hakimidir<sup>316</sup>.

## (2) Maddi Şartlar

### (a) Genel Olarak

Eşler arasındaki uyuşmazlıklarda hakimin müdahalesi bakımından şekli şartların varlığı yanında bazı maddi şartların da varlığı aranmaktadır. TMK m. 195 kapsamında bu şartlar “*Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine*

---

<sup>313</sup> **Gümüş**, s. 137.

<sup>314</sup> **Dural/Ögüz/Gümüş**, s. 174.

<sup>315</sup> **Cem Baygın**, 4721 Sayılı Yeni Medeni Kanunun Evlenme, Boşanma ve Evliliğin Genel Hükümleri Konusunda Getirdiği Değişiklikler, Prof. Dr. Ünal Tekinalp’e Armağan, C. 2, İstanbul 2003, s. 458; **Öztan**, s. 211.

<sup>316</sup> **Baktır**, s. 93 vd.

getirilmemesi” ve “Evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi” olmak üzere iki başlık halinde incelenecektir.

(b) *Evlilik Birliğinden Doğan Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi*

(i) *Genel Olarak*

Türk Medeni Kanunu m. 195/1 gereği hakim, eşlerin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde evlilik birliğine müdahale edebilir ve gerekli önlemleri alabilir<sup>317</sup>. TMK'nın 195. maddesinde evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin neler olduğu belirtilmemektedir. Nitekim TMK'nın Aile Hukuku kitabının “Evliliğin Genel Hükümleri” başlıklı üçüncü bölümünde, özellikle de TMK'nın 185. ve 186. maddelerinde evlilik birliğinden doğan yükümlülükler açıkça belirtilmiştir<sup>318</sup>. Kanununun 185. maddesi eşlerin genel olarak hak ve yükümlülüklerinden bahseder. Maddenin 2. fıkrasına göre, “Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler”. Yine aynı maddenin 3. fıkrasında, “Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar” hükmü yer alır. Kanununun 186. maddesinde ise “Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliği eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar” hükmü ile eşlerin “konut seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma” konusundaki hak ve yükümlülükleri belirtilmektedir<sup>319</sup>.

<sup>317</sup> Ayan, s. 191; Dural/ Ögüz/Gümüş, s. 175; Akıntürk/Ateş Karaman, s. 132.

<sup>318</sup> Akıntürk/Ateş Karaman, s. 133; Könezoğlu, s. 41.

<sup>319</sup> Eski Medeni Kanunumuzda evlilik birliğinin kurulması ile eşlerin sahip olduğu hak ve yükümlülükler karı ve koca için ayrı ayrı hükme bağlanmaktaydı. Bu hükümler özellikle evlilik birliği içinde karı aleyhine eşitlik ilkesine ters düşen hükümlerdi. EMK'da kocanın hak ve ödevleri; evlilik birliğinin reisi olmak, evi seçmek (EMK m. 152), evlilik birliğini temsil etmek (EMK m. 154), karının bir meslek veya sanatla uğraşmasına izin vermek (EMK m. 159), karıya ve çocuklara bakmaktır (EMK m. 152). Karının hak ve ödevleri ise kocanın soyadını kullanmak (EMK m. 153), evi idare etmek, eve ve çocuklara bakmak (EMK m. 153), evlilik birliğini temsil etmek (EMK m. 155), kocanın tedarik edeceği evde oturmaktır (EMK m. 152). Ayrıntılı bilgi için bakınız; **Lale Sirmen**, *Medeni Hukuktaki Son Gelişmelerin Işığı Altında Evlenme ve Boşanma Alanında Yeniden Düzenlenmesi Gereken Konular (Evlenme ve Boşanma)*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Hukukta Kadın Sempozyumu, B. 2, Ankara 2000, s. 83.

(ii) *Birliğin Mutluluğunu Sağlama Yükümlülüğü*

Eşler evlilik birliğinin kurulmasıyla birlikte bu birliğin dirlik ve düzen içerisinde devamını sağlamakla yükümlüdür<sup>320</sup>. Bu itibarla eşler, birliğin huzurunu bozacak davranışlardan kaçınmalı, evliliğin sosyal, manevi ve ahlaki amaçlarını gerçekleştirmek için ellerinden geleni yapmalıdır<sup>321</sup>. Birliğin mutluluğunu sağlamak eşler için yalnızca manevi bir yükümlülük değil, aynı zamanda hukuki bir yükümlülük olarak da karşımıza çıkmaktadır. Nitekim TMK'nın 185. maddesinin 2. fıkrasına göre eşler, evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamakla yükümlüdür<sup>322</sup>. Eşlerin birliğinin mutluluğunu temin için ne yapması gerektiği ise kanun maddesinde somut olarak belirtilmemiştir. Burada önemli olan yapılması gereken ne varsa, eşlerin tek başlarına söz sahibi olmak yerine birlikte karar vererek hareket etmeleridir<sup>323</sup>. Özellikle birliğin devamını sağlayacak (beslenme, maddi ve manevi destek, cinsel ihtiyaçlar<sup>324</sup> vb.) temel konular üzerinde sevgi, saygı ve anlayış içerisinde empati kurarak anlaşmaları çok önemlidir<sup>325</sup>. Eşlerin birliği ilgilendiren

<sup>320</sup> Ayan, s. 47; Könezoğlu, s. 42.

<sup>321</sup> Akıntürk/Ateş Karaman, s. 112; Könezoğlu, s. 42; Şenyuva, s. 12.

<sup>322</sup> Eski Medeni Kanunu'nun 151. maddesinde yer alan "*Karı koca yek diğerine karşı bu birliğin saadetini müttehiden temin ve çocukların iâşe ve terbiyesine beraberce ihtimam etmek hususlarını iltizam etmiş olurlar.*" hükmü gereği eşlerin birliğin mutluluğunu sağlama hususunda birbirlerine karşı yükümlü oldukları kabul edilmekteydi (Köprülü/Kaneti, s. 116; Velidedeoğlu, s. 81).

<sup>323</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 157.

<sup>324</sup> Mutluluğun sağlanması bakımından eşlerin birbirlerine cinsi yakınlık göstermesi gerektiği hususunda TMK'da bir açıklık yoktur. Ancak doktrinde baskın olan görüşe göre evliliğin en tabii icaplarından kabul edilerek eşlerin birbirine cinsi yakınlık göstermeleri ve müsaadecar bulunmaları mutluluğun sağlanması bakımından bir yükümlülük olarak savunulmaktadır (Velidedeoğlu, s.81; Köprülü/Kaneti, s. 112; Könezoğlu, s. 45). Ancak unutulmamalıdır ki, TCK'nın 102. maddesi 2. fıkrası gereği cinsel saldırı suçunun evlilik içinde işlenmesi halinde de takibi şikayete bağlı olmak üzere cezalandırılması gerektiği kanunen kabul edilmiştir. Böylece düzenleme ile evlilik ilişkisinin eşi cinsel ilişkiye zorlama hakkını vermediği ortaya koyulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Gülşah Korkusuz**, *Cinsel Saldırı Suçu*, İÜHFİM, C. LXXI, S. 1, s. 821.

<sup>325</sup> Köprülü/Kaneti, s. 112; Şenyuva, s. 13.

önemli konularda birbirlerinin görüşünü alarak ortak hareket etmeleri aynı zamanda birbirlerine karşı duydukları yakınlık ve saygının da bir göstergesidir<sup>326</sup>.

(iii) *Sadakat Gösterme Yükümlülüğü*

Eşlerin evlilik birliği kurulduğu andan itibaren birbirine karşı tam ve sınırsız olarak sadakat yükümlülüğü söz konusudur. Bu yükümlülük TMK m. 185/3’de “Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak, yardımcı olmak zorundadırlar” şeklinde ifade edilmektedir. Kanun koyucu birini diğerine göre ayrıcalıklı kılan bir düzenlemeye yer vermeksizin, kadın ve erkeğin aynı derecede birbirine sadık kalmasını emretmiştir<sup>327</sup>.

Sadakat yükümlülüğü denilince akla ilk gelen eşler arasındaki cinsel sadakattir<sup>328</sup>. Bu nedenle eşlerden her birinin, diğer eş dışında bir kişiyle zinası sadakat yükümlülüğünün ihlali anlamına gelir<sup>329</sup>. Nitekim TMK’nın 161. maddesinde de zina bir boşanma sebebi olarak kabul edilmektedir<sup>330</sup>. Eşlerin sadakati yalnızca cinsel bağlılık olarak yorumlanmamalıdır<sup>331</sup>. Eşler duygusal, ekonomik ve hatta kişisel olarak da birbirine sadık kalmak zorundadır<sup>332</sup>. Eşlerin birbirine yalan söylemesi, eşi dışında biriyle duygusal bir ilişki yaşaması duygusal sadakatsizliğe, eşlerden birinin savurgan tutumu ekonomik sadakatsizliğe örnek olarak gösterilebilir<sup>333</sup>. Hatta eşlerin gerek kişisel gerekse de birlikle alakalı sırlarını kendi ailesinden ya da dışarıdan biriyle paylaşması, 3. kişilerin menfaatlerini birliğin menfaatlerine tercih eden davranışlarda bulunması dahi sadakat yükümlülüğüne

<sup>326</sup> **Öztan**, s. 154. Buna rağmen aralarında bir anlaşmazlık söz konusu olursa eşler, 3. kişilerin görüşlerine de başvurabilir (**Ayça**, s. 27).

<sup>327</sup> **Akıntürk/ Ateş Karaman**, s. 113; **Ayan**, s. 50.

<sup>328</sup> **Öztan**, s. 155; **Lale/Lale**, s. 86; **Könezoğlu**, s. 45.

<sup>329</sup> **Köprülü/Kaneti**, s. 112; **Ayan**, s. 50.

<sup>330</sup> **Sevgican Aydın**, *Türk Aile Hukukunda Kadın Erkek Eşitliğine İlişkin Evliliğin Genel Hükümleri Maddelerinin İncelenmesi*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan, C.1, İstanbul 2009, s. 389.

<sup>331</sup> **Ayan**, s. 50; **Aydın**, s. 389; **Könezoğlu**, s. 45; **Şenyuva**, s. 13.

<sup>332</sup> **Aydın**, s. 389;

<sup>333</sup> **Könezoğlu**, s. 45; **Velidedeoğlu**, s. 81.



aykırı olarak değerlendirilir<sup>334</sup>. Eşlerin fiilen ya da mahkeme kararı ile ayrı yaşamaları da sadakat yükümlülüğünün ortadan kalkmasına yol açmaz<sup>335</sup>.

(iv) *Dayanışma ve Yardım Yükümlülüğü*

Evlilik birliği boyunca her günün üzülmeyen, sıkılmadan, sağlık ve esenlik içinde geçmesi mümkün değildir. Eşlerden biri kimi zaman maddi zorluklar çekebilir; kimi zaman ise manevi zorluklar ya da sağlık problemleri yaşayabilir<sup>336</sup>. Önemli olan her durumda eşlerin dayanışma içerisinde hareket ederek birbirine yardımcı olmalarıdır<sup>337</sup>. Sağlıklı ve sevinçli günler kadar, diğer eşin hastalıklı ve üzüntülü günleri de paylaşılmalıdır<sup>338</sup>. Nitekim TMK'nın 185. maddesinde de eşlerin birbirine yardımcı olma yükümlülüğünden bahsedilmektedir. Maddede “yardımcı olmak” ifadesiyle eşlerin sadece birbirine bulunacakları maddi destek kastedilmez<sup>339</sup>. Yukarıda da izah edildiği üzere eşin hasta olduğu günlerde diğer eşin onun bakımı konusunda gerekli özeni göstermesi, eşini teselli etmesi de dayanışma ve yardım yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmelidir<sup>340</sup>.

(v) *Çocukların Bakım ve Gözetimine Özen Gösterme Yükümlülüğü*

Türk Medeni Kanunu'nun 185. maddesinde düzenlenen bir diğer yükümlülük ise, eşlerin çocukların bakım ve gözetimine özen gösterme yükümlülüğüdür<sup>341</sup>. Bu itibarla eşler çocukların bakımlarını, korunup gözetilmelerini, eğitimlerini ve çocukların yetiştirilmesinde gereken tüm maddi ve manevi ihtiyaçlarını ellerinden gelen gayreti ve özeni göstererek karşılamakla yükümlüdürler<sup>342</sup>.

<sup>334</sup> Köprülü/Kaneti, s. 113; Aydın, s. 389; Könezoğlu, s. 45; Öztan, s. 155.

<sup>335</sup> Könezoğlu, s. 46; Öztan, s. 155; Şenyuva, s. 14.

<sup>336</sup> Könezoğlu, s. 46; Cengiz Koçhisarhoğlu, *İsviçre'de Evlilik Birliği Hukuku'ndaki Son Gelişmeler*, Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan, Konya 1991, s. 438, 439; Öztan, s. 157.

<sup>337</sup> Könezoğlu, s. 46.

<sup>338</sup> Lale/ Lale, s. 86; Köprülü/Kaneti, s. 113; Velidedeoğlu, s. 98.

<sup>339</sup> Velidedeoğlu, s. 82; Öztan, s. 155; Şenyuva, s. 18.

<sup>340</sup> Köprülü/Kaneti, s. 113; Aydın, s. 389.

<sup>341</sup> Öztan, s. 158; Ayan, s. 48; Köprülü /Kaneti, s. 113; Könezoğlu, s. 46.

<sup>342</sup> Aydın, s. 389; Könezoğlu, s. 46; Öztan, s. 158.

Benzer bir düzenlemeye TMK'nın 339. ve 341. maddeleri arasında da rastlanılmaktadır. Söz konusu düzenlemede eşlerin ana-baba sıfatıyla sahip oldukları velayetin kapsamı tespit edilmektedir. Buna göre ana ve baba çocukların bakım ve eğitimi konusunda menfaatini göz önünde tutarak kararlar almalı ve uygulamalıdır (TMK m. 339)<sup>343</sup>. Aynı zamanda ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitmek ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlamak ve korumakla yükümlüdür (TMK m. 340). Hatta çocukların dini eğitimlerini belirleme hakkı da ana ve baba sıfatıyla eşlere birlikte verilmiştir (TMK m. 341). Bu haliyle eşlerin çocukların bakım ve gözetimine özen göstermesi yükümlülüğünün velayet hakkına bağlı tutulmadığı anlaşılmaktadır<sup>344</sup>.

Çocukların bakım ve gözetimine özen gösterilmesi yükümlülüğü sadece eşlerin müşterek çocukları için geçerli değildir<sup>345</sup>. Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da aynı özeni ve ilgiyi göstermekle yükümlüdür (TMK m. 338/1)<sup>346</sup>. Kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde yardımcı olmak; durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için onu temsil etmek zorundadır (TMK m. 338/2). Bu itibarla eşler üvey çocuklarının da eğitimi, bakımı ve korunmasına ilişkin ellerinden gelen gayreti ve özeni göstermelidir<sup>347</sup>.

#### (vi) Birlikte Yaşama Yükümlülüğü

Evlilik birliğinin kurulduğu andan itibaren eşlerin ortak hayatı birlikte ve aynı çatı altında sürdürmeleri birliğin temel icaplarından biridir<sup>348</sup>. Kural olarak eşler

---

<sup>343</sup> Öztan, s. 629; Könezoğlu, s. 48; Şenyuva, s. 22.

<sup>344</sup> Velayet; küçüklerin, bazı durumlarda ise ergin kısıtlı çocukların temsili ile onların kişiliklerinin ve mallarının korunması bakımından ana ve babanın sahip oldukları hak ve yükümlülükleri ifade eder. Eşlerin çocukların bakımına ve gözetimine özen gösterme yükümlülüğü ise evlilik birliğinin eşlere yüklediği hak ve yükümlülüklerdendir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Öztan, s. 629; Könezoğlu, s. 48; Sinan Sami Akkurt, *Çocuğun Kişiliğinin Korunması ve Velayetin Belirlenmesinde Çocuğun Menfaati Olgusu*, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. 1, İstanbul 2010, s. 92.

<sup>345</sup> Aydın, s. 389; Öztan, s. 158.

<sup>346</sup> Velidedeoğlu, s. 82; Köprülü/Kaneti, s. 113.

<sup>347</sup> Aydın, s. 389; Öztan, s. 158; Şenyuva, s. 22.

<sup>348</sup> Koçhisarhoğlu, s. 437 vd.

haklı neden olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınamazlar<sup>349</sup>. Nitekim TMK'nın 185. maddesinde düzenlenen bir yükümlülük de eşlerin birlikte yaşama yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük ancak askerlik, öğrenim, hükümlülük, tedavi ve günümüzde sıkça rastlanan eşlerin meslekleri gereği gibi başka bir konutta ikametini gerektirecek sebepler yüzünden ve geçici olarak ihlal edilebilir<sup>350</sup>. Bunun dışında TMK, eşlerden birinin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğerini terk etmesi veya haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmemesi halini ağır bir yaptırıma bağlamış ve terkedilen eşe belli bir müddet beklemek şartıyla boşanma davası açma hakkı tanımıştır (TMK. m. 164)<sup>351</sup>.

#### *(vii) Birliği Beraberce Yönetme Yükümlülüğü*

Eski Medeni Kanun döneminde evlilik birliğinin yönetimi konusunda kocaya reislik verilmişti (EMK m. 152/1)<sup>352</sup>. Kadına ise ancak erkeğe yardımcılık ve danışmanlık etme görevi yüklenmişti (EMK m. 153/2)<sup>353</sup>. TMK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte evlilik birliğini yönetme yükümlülüğü her iki eşe eşit olarak tanınmış oldu<sup>354</sup>. Nitekim TMK m. 186/2'ye göre, eşler evlilik birliğini birlikte yönetmekle yükümlüdür. Bu itibarla eşlerden her biri, olağan ya da olağan üstü olsun, birliğin yönetime ilişkin hususlarda diğer eşini bilgilendirmek ve onun da katılımını sağlamak zorundadır<sup>355</sup>. Bu konuda eşlerin karşılıklı anlayış ve hoşgörü içinde sergileyecekleri tavır ve davranışlar aynı zamanda birliğin mutluluğu ve

---

<sup>349</sup> Aydın, s. 389; Şenyuva, s. 14.

<sup>350</sup> Şenyuva, s. 14.

<sup>351</sup> Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 49; Aydın, s. 389; Ayan, s. 49.

<sup>352</sup> Köprülü/Kaneti, s. 113. EMK m. 152, "Koca birliğin revidir. Evin intihabı, karı ve çocukların münasip veçhile iaşesi, ona aittir".

<sup>353</sup> Köprülü/Kaneti, s. 118.

<sup>354</sup> Turgut Akıntürk, *Medeni Kanun Tasarısında Kadın- Erkek Eşitliği*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Hukukta Kadın Sempozyumu, B. 2, Ankara 2000, s. 76; Zafer Zeytin, *Türk Medeni Kanununda Kadın- Erkek Eşitliğine İlişkin Düzenlemeler*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. 2, İstanbul 2009, s.1662; Baygın, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 450.

<sup>355</sup> Aydın, s. 391; Şenyuva, s. 24.

yönetimin uygun bir biçimde yürütülebilmesi bakımından önemlidir<sup>356</sup>. Eşlerden her biri diğer eşin girişimlerini pek önemli sebep olmaksızın engellemeye çalışmamalıdır. Aksi halde birliği yönetme hak ve yükümlülüğünün eşler tarafından kötüye kullanılması söz konusu olup, eşlerin bu tutumu TMK m. 2 anlamında dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir<sup>357</sup>.

Sonuç olarak TMK eşlere evlilik birliğinin yönetiminde eşit koşullarda söz sahibi olma hakkı tanımıştır. Eşler arasında birliğin yönetimi konusunda çıkabilecek uyuşmazlıkların engellenebilmesi, durumun hakime intikal ettirilmeden çözülmesi eşlerin bu konuda hassas davranmalarına ve birbirinin fikir ve beyanlarına karşı ellerinden gelen özen ve ihtimamı göstermelerine bağlıdır.

#### *(viii) Birliğin Giderlerine Katılma Yükümlülüğü*

Önceki Medeni Kanun döneminde ailenin geçimini sağlama karının, ve çocukların ihtiyaçlarını karşılama yükümlülüğü tek başına kocaya aitti. Kadının maddi durumu kocaya göre daha iyi olsa dahi evin giderlerinden sorumlu değildi<sup>358</sup>. Kadın-erkek eşitliğini erkekler aleyhine bozan bu hüküm TMK ile birlikte değiştirildi ve evlilik birliğinin giderlerine eşlerin güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılmaları hükmüne bağlandı (TMK m. 186/3)<sup>359</sup>. Böylece başta gıda olmak üzere konut, giyim, sağlık gibi birliğin temel ihtiyaçlarını karşılamak her iki eşin de yükümlülüğü olarak kabul edildi<sup>360</sup>. Şüphesiz, bu hükümde eşlerin evlilik birliği giderlerine eşit olarak katılmalarından bahsedilmemektedir<sup>361</sup>.

---

<sup>356</sup> Şenyuva, s. 24.

<sup>357</sup> Şenyuva, s. 24.

<sup>358</sup> Baygın, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 450; Özdamar, *Kadının Hukuki Durumu*, s. 242; Aydın, s. 390. Koca, ancak karısının mali imkanları mevcutsa, ondan birliğin zorunlu giderlerine uygun bir ölçüde katılmasını isteyebilirdi (EMK m. 190/1). Ayrıntılı bilgi için bkz. Köprülü/Kaneti, s. 119; Velidedeoğlu, s. 89.

<sup>359</sup> Akıntürk, s. 114; Ayan, s. 54; Kılıçoğlu, *Yenilikler*, s. 24; Özdamar, *Kadının Hukuki Durumu*, s. 242.

<sup>360</sup> Damla Gürpınar, *Eşlerin Evlilik Birliğinin giderlerine Katılma Borcu*, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C. 2, İzmir 2013, s. 1297; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 161; Zeytin, s. 1662.

<sup>361</sup> Ayan, s. 54.

Zira eşlerin ödeme gücü ve yaşam şartlarına göre birliğin giderlerine katkı oranı değişebilir<sup>362</sup>. Nitekim geliri düşük olan eşin birliğe katkı oranı, yüksek olan eşe göre daha az olmalıdır. Ayrıca birliğin giderlerine katılmada tek ölçüt eşlerin malvarlığı değerleri de değildir<sup>363</sup>. Eşler birliğin ihtiyaçlarını finanse etmek kadar birliğe kişisel çabalarıyla, emekleriyle de destekte bulunabilirler<sup>364</sup>. Eşlerin emekleriyle birliğe katkıda bulunmalarına TMK m. 196/2'de ışık tutulmaktadır<sup>365</sup>. Maddeye göre, birliğin giderlerine katkı miktarının belirlenmesinde eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması dikkate alınmalıdır<sup>366</sup>. Ülke genelinde kadın istihdam oranları göz önüne alındığında kadınların malvarlıklarından ziyade birliğe emekleriyle katkıda buldukları açıktır<sup>367</sup>. Yani koca birliğe parasal katkıda bulunuyorsa, ev kadınının birliğe katkısı da eve harcadığı emek olacaktır<sup>368</sup>. Böylece yapılan düzenlemeyle uzun yıllar boyu hesaba katılmayan kadının ev işlerinde çalışması, çocuklara bakması, kocanın iş ve işletmesinde yardımcı olması vb. emek faaliyetleri artık kanuni bir değere kavuşturulmakta ve belirli bir geliri olmayan evli kadınların mağduriyetinin büyük ölçüde önlenmesi hedeflenmektedir<sup>369</sup>.

*(ix) Meslek ve İş Seçiminde Özen Gösterme Yükümlülüğü*

Eski Medeni Kanununun 159. maddesine göre kadın, kocasının iznini almadan bir sanat veya işle uğraşamazdı. Koca izin vermekten kaçınırsa, evlilik birliğinin yararına olduğunu kanıtlayarak kadın, hakimden sanat veya işle iştigali için izin alabilirdi<sup>370</sup>. Ancak kadının sanat veya işle iştigali evlilik birliğinin zararına

---

<sup>362</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 161.

<sup>363</sup> Gürpınar, s. 1306.

<sup>364</sup> Akıntürk, *Kadın- Erkek Eşitliği*, s. 76.

<sup>365</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 160.

<sup>366</sup> Gürpınar, s. 1306.

<sup>367</sup> Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu, s. 80

<sup>368</sup> Kılıçoğlu, *Yenilikler*, s. 29.

<sup>369</sup> Kılıçoğlu, *Yenilikler*, s. 25; Gürpınar, s. 1308.

<sup>370</sup> Köprülü/Kaneti, s. 114; Aydın, s. 397.

görünüyorsa koca izin vermemekte haklı kabul edilir, hakim de izin vermekten kaçınırdı<sup>371</sup>. Kanundaki bu hüküm, kadının ve çocukların bakım ve geçiminden kocanın sorumlu olduğunu düzenleyen EMK'nın 152. maddesinin bir yansımasıydı. O halde evin geçiminden sorumlu olan kocaya, eşinin bir sanat veya işle uğraşıp uğraşmayacağı sorulması da doğal karşılanmalıdır. Neyse ki Anayasa Mahkemesi'nin 1990 tarihli kararı<sup>372</sup> sonucu 159. madde iptal edilmiş ve iptalden sonra bu konuya ilişkin bir düzenleme yapılmayarak kadının, kocasından izin almaksızın bir sanat veya işle iştigali mümkün kılınmıştır<sup>373</sup>.

Eşlerin meslek ve iş seçimi, TMK'nın kabulü ile 192. maddesinde yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm gereğince *“Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak, meslek ve iş seçiminde bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur”*. Böylece eşler birbirlerinin rızasını almaksızın istedikleri mesleği seçme ve yürütmede serbesttir. Ancak, bu hakkın kullanımı evlilik birliğinin huzur ve yararına aykırı olmamalıdır<sup>374</sup>. Yeni düzenlemeye göre, evlilik birliğinin huzur ve mutluluğunun korunması, eşlerin meslek ve iş seçiminden daha üstün tutulmaktadır. Ancak sırf çocuk sahibi oldukları için kadının seçtiği mesleğin huzuru bozacağı da düşünülmemelidir. Buna rağmen kadının ya da kocanın fark etmeksizin çok yoğun çalışmaları ve çocuklarını ancak günde birkaç saat görebiliyor olmaları kuşkusuz evlilik birliğinin huzurunu bozacaktır<sup>375</sup>. Bu nedenle eşlerin her ikisi de asıl amaçlarının evlilik birliğinin huzurunu sağlamak olduğu, meslek ve işin yürütülmesinin ise sadece bu amaca hizmet eden bir araç olduğunu unutmamaları gerekir.

---

<sup>371</sup> **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s.748,749; **Baygın**, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s.454; **Ayhan Uçar**, *4721 Sayılı Medeni Kanun İle Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler (Evliliğin Genel Hükümleri)*, AÜEHF'nin 15. Kuruluş Yılına Armağan, C.VI, S. 1-4, Erzincan, 2002, s. 318.

<sup>372</sup> Anayasa Mahkemesi T. 29.11.1990, E. 1990/30-31 sayılı kararı.

<sup>373</sup> **Aydın**, s. 398; **Hatemi**, s. 85.

<sup>374</sup> **Aydın**, s. 398; **Öztañ**, s. 161.

<sup>375</sup> **Aydın**, s. 398; **Şenyuva**, s. 25.

*(x) Eşlerin Bilgi Verme Yükümlülüğü*

Evlilik birliğinden doğan, eşlerin genel yükümlülükleri arasında sayılan ve evlilik birliğini koruyucu genel bir önlem olarak düzenlenen eşlerin birbirlerine bilgi verme yükümlülükleri İsviçre Medeni Kanunu'nun 159. ve 170. maddelerinde düzenlenmiştir<sup>376</sup>. Ancak söz konusu düzenlemeye TMK'da yer verilmemektedir. Kanunda yer almasa da eşlerin bilgi verme yükümlülüğü evlilik birliğinin bir yükümlülüğü olarak kabul edilmelidir. Çünkü birliğin huzurunun, mutluluğunun sağlanmasındaki bir başka unsur da eşlerin birbirine olan şeffaflığı ve güvenidir. Örneğin birbirlerinden aktifi ve pasifiyle malvarlıklarını saklamaları eşler arasında birlik olarak kurulan evlilik birliğinde daha baştan bir ayrılığın söz konusu olduğu anlamına gelir<sup>377</sup>. Eşler, ortak bir hayatı paylaşmalarının gereği olarak haklarının korunmasına faydalı olacağı ölçüde, birbirlerinin malvarlığı, alacak ve borçları hakkında birbirlerine bilgi verme yükümlülüğüne ve bilgi sahibi olma hakkına sahiptir<sup>378</sup>. Bu hak ve yükümlüğün sonucu olarak, ülkemizde de bilgi isteyen eş, haklı sebep olmaksızın bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşten, istenilen bilgi ve belgeleri vermesi için hakimın müdahalesini talep edebilmelidir<sup>379</sup>.

*(c) Evlilik Birliğine İlişkin Önemli Bir Konuda Uyuşmazlığa Düşülmesi*

Türk Medeni Kanunu'nun 195. maddesine göre, eşlerin evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşmesi halinde de hâkimin müdahalesi istenebilir. Evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi şartına EMK döneminde yer verilmemişti<sup>380</sup>. EMK'nın 161. maddesine göre eşlerden biri ancak, diğerini tehlikeye, zarara veya utanca düşürürse bundan etkilenen eş, hâkimin müdahalesini talep edebilirdi<sup>381</sup>. EMK'daki bu hüküm, TMK'nın 195. maddesindeki evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi şartını

<sup>376</sup> Dural/ Ögüz/ Gümüş, s. 157.

<sup>377</sup> Koçhisarlıoğlu, s. 445; Ayan, 181.

<sup>378</sup> Koçhisarlıoğlu, s. 445; Ayan, 181.

<sup>379</sup> Koçhisarlıoğlu, s. 445.

<sup>380</sup> Baygın, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 458.

<sup>381</sup> Köprülü/ Kaneti, s. 125.

karşılıkmaktadır. Çünkü eşlerin birbirlerine saygı ve sadakat gösterme yükümlülüğü, birliğin menfaatlerini koruma yükümlülüğü evlilik birliğinden doğmaktadır. TMK’da evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi şartının yanında evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hali yeni ve bağımsız bir şart olarak kabul edilmiştir<sup>382</sup>.

Hakimin birliğe müdahale edebilmesi için eşlerin “önemli bir konuda” uyuşmazlığa düşmeleri gerekir<sup>383</sup>. Yani eşlerin kişisel çekişmelerinden ziyade birliğin menfaatleri konusunda hakimin müdahalesi talep edilebilir<sup>384</sup>. Bu kapsamda eve alınacak eşyanın markasında yaşanan uyuşmazlık önemli bir konu olarak kabul edilemez<sup>385</sup>. Ancak konut seçimi, eşlerin birliğin giderlerine katılma oranlarının tespiti, eşlerin meslek ve iş seçimi gibi konularda uyuşmazlığa düşülmesi halinde hakimden müdahalesi istenebilir<sup>386</sup>. Eşler arasında herhangi bir uyuşmazlık olmadan konunun önemli görülmesi nedeniyle hâkimin fikrini almak için de başvuru yapılamaz<sup>387</sup>. Başvurunun değerlendirilebilmesi için aynı zamanda bir uyuşmazlığın var olması gerekir. Aksi halde müdahale evlilik birliğinin korunmasına ilişkin hükümlerin getiriliş amacına aykırılık teşkil eder. Çünkü hakim birliğe ancak eşler arasındaki sorunların çözümü ve birliğin huzurlu bir şekilde devamını sağlamak üzere müdahale edebilmektedir<sup>388</sup>. Diğer yandan eşler önemli bir konuda uyuşmazlığa düşseler dahi, uyuşmazlığa düşülen konu evlilik birliğine ilişkin değil ise eşler yine hakimin müdahalesini isteyemeyeceklerdir<sup>389</sup>. TMK’nın 195. maddesinde açıkça evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi şartı aranmaktadır. Örneğin, eşlerden birinin çalışma hayatıyla ilgili yaşadığı bir sıkıntıda kayınpederinin tavsiyelerine uymadığı gerekçesiyle eşler arasında ortaya

---

<sup>382</sup> Samat, s. 75.

<sup>383</sup> Öztan, s. 213; Ayan, s. 199; Könezoğlu, s. 60; Şenyuva, s. 40.

<sup>384</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 176.

<sup>385</sup> Gümüş, s. 140; Ayan, s. 200.

<sup>386</sup> Akıntürk/Ateş Karaman, s. 134.

<sup>387</sup> Şenyuva, s. 41.

<sup>388</sup> Ayan, s. 199.

<sup>389</sup> Şenyuva, s. 40.



çıkan uyuşmazlıkların giderilmesi için, evlilik birliğinin korunması hükümleri çerçevesinde hâkime başvuru mümkün değildir<sup>390</sup>.

Sonuç olarak her evlilikte eşler arasında küçük sorunlar, uyuşmazlıklar olabilir. Önemli olan saygı ve hoşgörü ortamında eşlerin kendi aralarında ya da koşulları varsa hakim aracılığıyla ortak bir çözüme ulaşabilmeleridir.

## ***b) Hakim Tarafından Alınabilecek Önlemler***

### ***(1) Genel Olarak***

Türk Medeni Kanunumuzun 195. maddesinin 2. fıkrasında, hakimin öncelikle eşleri ihlal ettikleri yükümlülükleri konusunda uyaracağı<sup>391</sup> ve onları uzlaştırmaya çalışacağı<sup>392</sup>, hatta ortak rızaları varsa eşlere uzman kişilerin yardımını<sup>393</sup>

---

<sup>390</sup> Ayan, s. 199.

<sup>391</sup> Kanunun 195. maddesinin 2. fıkrasına göre hakim, talep halinde önce eşlerden birini ya da her ikisini de uyarır. Bu uyarı, bir tür yükümlülüklerin hatırlatılması mahiyetindedir. Böylece eşler, yerine getirmedikleri yükümlülükleri konusunda ifaya davet edilmektedir. Bu nedenle uyarıyla birlikte eşlere uygun bir süre de verilmektedir. Böylece yükümlülüğünü ihlal eden eşin uyarıyı dikkate alarak gerekeni yapıp yapmadığının da denetimi sağlanmaktadır. Hakimin eşlere uyarıda bulunması her ne kadar hafif bir başlangıç gibi de gözükse bazen yapılan uyarılar alınan önlemlerden daha etkili olabilir. Nitekim uyarıya uyulmadığı takdirde kanunda öngörülen önlemlerin alınacağı da eşe bildirilir. Önlemlerin açıkça neler olduğunun sayılması kanunen zorunlu değildir. Ancak kanaatimce yapılan uyarının yükümlülüğü yerine getirmeyen eş üzerinde daha etkili olabilmesi için hakim tarafından alınabilecek önlemlerin kısaca sayılması yerinde olacaktır. TMK’da uyarı, yürürlükten kaldırılan EMK’nın 161. maddesinde belirtildiğinin aksine, diğer önlemlerin alınmasının bir ön koşulu olarak belirtilmemiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Köprülü/Kaneti**, s. 125, 126; **Feyzioğlu**, s. 206; **Ali İhsan Özüğür**, *Nafaka Hukuku*, Ankara 2002, s. 31.

<sup>392</sup> Kanunun 195. maddesinin 2. fıkrasında yer verilen uzlaştırmaya çalışma ise, hakimin eşlerin uyuşmazlığa düştüğü konularda tavsiyelerde bulunarak, uyuşmazlık bakımından eşler arasında bir orta yol bulmaya çalışma, çözüm yaratma çabasıdır. Bu durumda hakim eşleri ancak yönlendirerek uzlaştırmaya çalışmaktadır. Yoksa hakime eşlerin yerine geçerek karar verme yetkisi tanınmamaktadır. Burada amaç eşler arasındaki uyuşmazlığın yine eşlerin kararları doğrultusunda çözülmesidir. Hakime düşen görev, yalnızca gerekli uzlaşma ortamının teminidir. Buna rağmen eşler uzlaşmamakta direniyorsa hakim kanunda öngörülen önlemlere başvurabilir. Ancak eşlerin ortak rızaları varsa, kanundaki önlemlerin uygulanmasından evvel hakim, eşlerin uzlaşabilmeleri bakımından uzman kişilerin yardımını da isteyebilir. Uzman kişiler psikolog, pedagog, günümüzde evlilik danışmanı olarak da anılan danışman vb. kişiler olabilir. Nitekim 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun’un 5. maddesinde de her aile mahkemesine, davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyuşmazlık nedenlerine ilişkin

sağlayabileceği belirtilmiştir<sup>394</sup>. Uyarı, uzlaştırma ya da uzman kişilerin yardımını alma sonucunda eşler arasında bir anlaşmaya varılamazsa hakim, kanundaki önlemlere de başvurabilir (TMK m. 195/3)<sup>395</sup>. Bu önlemler eşlerin birlikte yaşamaları veya ayrı yaşamaları hallerine göre değişkenlik göstermektedir. Eşler birlikte yaşamaya devam ederken hakimin alabileceği dar anlamda önlemler, TMK'nın 196. maddesinde, eşlerin evlilik birliğine yapacağı parasal katkının belirlenmesi, borçlulara emir verilmesi ve eşlerden birinin belirli bir malvarlığı değeri üzerinde tasarruf yetkisinin sınırlandırılması şeklinde belirtilmektedir. Hakimin geniş anlamda başvuracağı önlemler de TMK'nın 196. maddesi dışında yer alan önlemlerdir. Eşlerin birlikte yaşamaya ara vermeleri durumunda ise alınabilecek önlemler TMK'nın 197. maddesinde ayrıca belirtilmektedir. Söz konusu hükümlerle hakime evlilik birliğine müdahale yetkisi tanınmıştır. Ancak, hakime verilen müdahale yetkisinin uyarı ve arabuluculuktan öteye geçemeyeceği de unutulmamalıdır<sup>396</sup>. Bir diğer ifadeyle eşlere yükümlülüklerini yerine getirmeleri konusunda zorlayıcı emir verilmesi söz konusu değildir<sup>397</sup>.

---

araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek üzere birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanacağı bildirilmiştir (Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özüğür**, s. 31; **Şenyuva**, s. 47, 48).

<sup>393</sup> Eşlerin uzman kişilerin yardımını isteme konusunda ortak rızası şarttır. Aksi halde hakim uzman yardımı isteyemez. Ancak eşlerin verecekleri rıza kanunen bir şekle bağlanmamıştır. Doktrinde ise rızanın açık olması konusunda görüşler mevcuttur. Kanaatimce de mahrem olan aile ilişkilerine üçüncü bir kişinin müdahalesi söz konusu ise rızanın açık olması daha uygun olacaktır (Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özüğür**, s. 32; **Şenyuva**, s. 48- 50).

<sup>394</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz, **Kudret Güven**, 4320 Sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun"un Getirdiği Hukuki Tedbirler, ([http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2\\_1.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_1.pdf), E.T.14.01. 2014); **Öztan**, s. 214.

<sup>395</sup> **Öztan**, s 215.

<sup>396</sup> **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 175; **Şenyuva**, s. 42.

<sup>397</sup> **Ayan**, s. 204; **Öztan**, s. 214.

## (2) Eşler Birlikte Yaşamaya Devam Ederken Alınabilecek Önlemler

### (a) Dar anlamda Önlemler

#### (i) Eşlerin Evlilik Birliği Giderlerine Yapacağı Parasal Katkının Belirlenmesi

Türk Medeni Kanunumuzun 186. maddesinin 3. fıkrasında; “Eşler, birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar” şeklinde düzenleme yapılmıştır<sup>398</sup>. Ancak katkı oranı açıkça belirtilmemiştir<sup>399</sup>. Bu oranın belirlenmesi eşlerin iradelerine bırakılmıştır<sup>400</sup>. Eşlerin uyuşmazlığa düşmesi halinde ise TMK’nın 196. maddesinin birinci fıkrasına göre; “Eşlerden birinin istemi üzerine hakim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler.” şeklindeki düzenlemeye dayanılarak hakime eşlerin talep etmesi şartıyla yapılacak parasal katkıyı belirleme ve uyuşmazlığı giderme yetkisi verilmiştir. Hakim bu yetkiyi kullanırken kanundaki ölçütleri göz önüne alarak bir değerlendirme yapmalıdır. Örneğin TMK’nın 186. maddesinde eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında parasal katkıda bulunmaları gerektiği esas alındığından, hakim eşlerden güçlerini aşacak şekilde katkıda bulunmalarını isteyemez<sup>401</sup>. Ancak yükümlü olduğundan daha fazla katkı sağlayan eş, hakkaniyet gereği, hakimin belirleyeceği miktar oranında diğer eşten bir iade alacağı talep hakkına sahip olacaktır (TMK m. 196/3)<sup>402</sup>.

Eşlerin birliğe yapacağı parasal katkı dışında kişisel çabaları, emekleri de dikkate alınmalıdır (TMK m. 186/3). Birliğin giderlerine katkı miktarının belirlenmesinde eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde

<sup>398</sup> EMK’nın 152. maddesinde; “Koca birliğin reysidir, evin intihabı (seçimi), karı ve çocukların münasip veçhile iaşesi, ona aittir.” denilmek suretiyle evi geçindirme, çocuklara ve kadına bakım yükümlülüğü evin reisi olarak kocaya bırakılmıştı. Diğer yandan 190. maddeye göre koca ancak; karısının münasip bir derecede aile masraflarına iştirakini isteyebilirdi. O halde, EMK’ya göre de eşlerin destek konusunda anlaşamamaları ve bu nedenle hakimin müdahalesini talep edebilmeleri söz konusu idi. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Köprülü/Kaneti**, s. 119; **Feyzioğlu**, s. 207.

<sup>399</sup> **Könezoğlu**, s. 67.

<sup>400</sup> **Kılıçoğlu**, *Yenilikler*, s. 26; **Ayan**, s. 212.

<sup>401</sup> **Öztan**, s. 216; **Könezoğlu**, s. 67.

<sup>402</sup> **Baygın**, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 451; **Koçhisarlıoğlu**, s. 439.

karşılıksız çalışması da değerlendirmeye katılır<sup>403</sup>. Böylece eşlerin birliğe gösterdiği emek ekonomik bir değere kavuşturulmaktadır<sup>404</sup>.

(ii) *Borçlulara Emir Verilmesi*

Türk Medeni Kanunu'nun 198. maddesine göre eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse hâkim, onun borçlularına ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir<sup>405</sup>. Amaç eşlerin birliğe güçleri oranında katılımını sağlamak ve birliğin tüm giderlerinin sadece bir eş tarafından karşılanmasını engellemektir. Bir diğer ifadeyle eşlerin yükünü hafifletmek amaçlanmaktadır. Ancak eşlerden biri bu yükümlülüğünü yerine getirmeyebilir. Örneğin, eşlerden biri malları kötü yönetebilir. Gelirinin büyük bir bölümünü kendisi için harcayıp ev masraflarına katılmayabilir. Kötü alışkanlıklara sahip olabilir. Savurgan ya da tam tersine cimri olabilir. Bu nedenlerle evlilik birliğinin giderlerine katılım yükümlülüğünü yerine getirmeyen eş hakkında diğer eş, hakimden m. 198 gereği önlem almasını talep edebilir<sup>406</sup>. Bu durumda hakim, savurgan eşin borçlularına ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emreder.

Hakim önce ödemeyi yapacak olan borçlu veya borçluları ve ödenecek miktarı belirler<sup>407</sup>. Belirlenen borçlulara yöneltilecek bu miktar katkı payının tamamını ya da bir kısmını karşılayacak bir miktar olabilir<sup>408</sup>. Miktarın ve borçluların tespitinden

<sup>403</sup> **Hatemi**, s. 88; **Kılıçoğlu**, *Yenilikler*, s. 29. **Uçar**, *Evliliğin Genel Hükümleri*, s. 327; **Öztañ**, s. 217.

<sup>404</sup> Eşlerin yapacağı parasal katkının üst sınırı eşlerin birlikteyken sahip olduğu standartları, alt sınırı ise eşlerin ve çocukların temel ihtiyaçlarını karşılayacak asgari düzey olmalıdır. Bu katkı geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir (TMK m. 196/3). Ayrıntılı bilgi için bkz. **Gümüş**, s. 165.

<sup>405</sup> **Hatemi**, s. 88. EMK döneminde de koca aile vazifelerini ihmal ederse hâkim, kocanın borçlularına borcun tamamını veya bir kısmını kadına ödemelerini emredebilirdi (**Köprülü/Kaneti**, s. 128, **Feyzioğlu**, s. 229, 230). TMK'da ise eşitlik ilkesi gereği EMK'dan farklı olarak her iki eşe de hâkime başvurup borçluların borçlarını kendilerine ödemelerini emretme imkanı getirilmiş oldu.

<sup>406</sup> **Zevkliler/Acabey /Gökyayla**, s. 766.

<sup>407</sup> **Gümüş**, s. 184.

<sup>408</sup> **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 182

sonra hakim durumu borçlulara tebliğ eder<sup>409</sup>. Söz konusu tebliğe rağmen borcunu aleyhine emir verilen eşe ödeyen borçlu, diğer eşe yeniden bir ödemede bulunmak zorunda kalır<sup>410</sup>. Borçlular alacaklı eşe yaptıkları ödemeyi daha sonra sebepsiz zenginleşmeye dayanarak talep edebilirler ya da ödenen paranın alacaklı eş tarafından diğer eşe verildiğini veyahut evlilik birliğinin giderlerine harcandığı ispat ederek borçtan kurtulabilirler<sup>411</sup>.

(iii) *Eşlerden Birinin Belirli Bir Malvarlığı Değeri Üzerinde Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması*

Türk Medeni Kanunu'nun 199. maddesinde, "*Ailenin ekonomik malvarlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hakim, belirleyeceği mal varlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verilebilir. Hakim bu durumda gerekli önlemleri alır. Hakim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırır, re'sen durumun tapu kütüğüne şerh edilmesine karar verir.*" denilmektedir<sup>412</sup>. Buna göre eşlerden biri savurgan tutumları

<sup>409</sup> **Güven**, s. 12; **Öztañ**, s. 225.

<sup>410</sup> **Güven**, s. 12.

<sup>411</sup> Üçüncü kişilerin borçlarının sözleşmeden ya da haksız fiilden doğmuş olmasının kural olarak bir önemi yoktur. Örneğin hakim, birliğin giderlerine katılmayan eşin hizmet sözleşmesine dayanan alacaklarının diğer eşe ödenmesini emredebilir. Bu durumda işveren çalışan eşe ödemesi gereken ücreti, emrin kendisine tebliğinden itibaren artık diğer eşe ödemelidir. Ancak üçüncü kişilere yönelik bu emrin yerine getirilebilmesi için, alacağın temlik edilmemiş veya haczedilmemiş olması gerekmektedir (**Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 141).

<sup>412</sup> Söz konusu önlemin alınabilmesi için bir takım seçimlik şartların varlığı aranmaktadır. Bu şartlardan ilki ailenin ekonomik varlığının tehlikeye düşmesidir. Bu nedenle eşlerden birinin tasarruf yetkisinin sınırlanabilmesi için evlilik birliğinin ekonomik varlığına ve güvenliğine yönelik eşten kaynaklanan ciddi ve yakın bir tehlikenin varlığı gerekir. Örneğin eşlerden biri malvarlığını veya gelirlerini hesapsız bir şekilde harcıyor, ev eşyalarını satıyor, ailenin ve kendisinin taşınmazlarını değerinin çok altında başkalarına devrediyor, ailenin mal varlığında ciddi azalmalar meydana geliyorsa ya da ailenin ekonomik geleceği ciddi bir tehlike altındaysa diğer eş, TMK m. 199 gereği müsrif eşin tasarruf yetkisinin sınırlanmasını talep edilebilir. Tehlikenin varlığının tespitinde eşlerin kasıtlı ya da kusurlu davranışları aranmaz. Her hangi bir zararın meydana gelmesi de şart değildir. Ekonomik varlığın zarar görme tehditi altında olması, önlemin uygulanabilmesi bakımından yeterli kabul edilir (**Alpaslan Akartepe**, *Evlilik Birliğinde Eşlerden Birinin Bazı Malvarlığı Değerleri Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması*, EÜHFD, C. XIII, S. 1-2, Y.

ve ölçüsüz harcamaları ile ailenin ekonomik varlığını tehlikeye sokuyorsa, eşine ve çocuklarına karşı olan mali yükümlülüklerini ihmal ediyorsa, diğer eş mahkemeye başvurarak hakimın müdahalesini, belirli malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların iznine bağlanmasını isteyebilir<sup>413</sup>. Bu hükmün asıl getiriliş amacı ise, TMK'nın genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, boşanmaya karar veren eşin özellikle de kocanın, karısına sırf nafaka, tazminat ödememek için mevcut mal varlıklarını elden çıkarması, satması, başkalarına devretmesi tehlikesinin doğduğu hallerde özellikle de kadın eşi korumaktır<sup>414</sup>. Bir diğer deyişle amaç eşlerin birbirinden mal kaçırmalarını önlemektir<sup>415</sup>.

Tasarruf yetkisi sınırlandırılan eş karardan sonra belirlenen malvarlığı değerleriyle ilgili tasarruflarını ancak diğer eşin rızasıyla yapabilir<sup>416</sup>.

---

2009, s. 171 vd; **Seda Öktem**, *Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması*, TBBD, S. 67, Y. 2006, s. 322; **Gümüş**, s. 189). Eşlerden birinin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması için gereken seçimlik şartlardan diğeri ise eşlerin evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüğünü yerine getirmemesidir. Bu kapsamda hakkında önlem alınması talep edilecek eşin evliliğin genel hükümlerinden doğan her türlü mali yükümlülükleri (TMK m. 185 vd.) ile eşler arasındaki mal rejiminden doğan yükümlülükleri (TMK m. 202 vd.) yerine getirmiyor olması gerekir. Evliliğin genel hükümlerinden doğan mali yükümlülüklerin en önemlisi ise evlilik birliğinin giderlerine katılma yükümlülüğüdür (TMK m.186/3). Evlilik birliğinin giderlerine katılma yükümünü ihlal eden eşin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması istenebilir. Ancak salt yükümlülüğün ihlali, eşin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması kararı verebilmek için yeterli değildir. TMK m. 199'un doğrudan uygulanabilmesi için ailenin ekonomik güvenliğinin de tehdit altında olması gerekir. Yoksa evlilik birliğinin giderlerine katılma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde diğer eş hakimden öncelikle yükümlülüğünü ihlal eden eşin katkı payını tespit ettirmelidir. Buna rağmen katkı payının ödenmemesi söz konusu ise artık TMK m. 199'un korumasından yararlanabilir (**Akartepe**, s. 171 vd; **Öktem**, s. 323 vd.; **Gümüş**, s. 190 vd.).

<sup>413</sup> **Barlas**, s. 133; **Gümüş**, s. 189; **Kılıçoğlu**, *Yenilikler*, s. 60.

<sup>414</sup> TMK'nın 199. madde gerekçesi

<sup>415</sup> **Uçar**, *Evliliğin Genel Hükümleri*, s. 324.

<sup>416</sup> **Ahmet M. Kılıçoğlu**, *Türk Medeni Kanunun'da Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı (Eşin Rızasına Bağlı İşlemler)*, Ankara 2002, s. 33; **Öktem**, s. 327. Hakim eşin tasarruf yetkisini sınırlayıcı önlemleri belirli bir malvarlığı değerine ilişkin olarak alır; yoksa eşin tüm malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf yetkisinin sınırlandırılması söz konusu değildir. Sınırlama konusu malvarlığı değeri bir taşınır, taşınmaz, para, ev eşyası, alacak hakkı vb. olabilir. Bu malvarlığı değerleri üzerinde hakim her türlü tasarrufun sınırlandırılmasına ya da belirli bir tasarruf işleminin yasaklanmasına karar

Bu rıza işlemin kurulmasından önce izin verme ya da işlemin kurulmasından sonra icazet verme şeklinde olabilir<sup>417</sup>. Rıza verilmeden yapılan tasarruf işlemi ise geçersizdir. Bu geçersizlik askıda geçersizlik olarak anılır. Yani rızanın verilmesiyle birlikte söz konusu işlem baştan itibaren geçerli kabul edilebilecektir<sup>418</sup>. O zamana kadar işlem, işlem tarafı eşi ve üçüncü kişiyi bağlamaz<sup>419</sup>. Bu nedenle hakim rızanın alınması ve alınan önlemin uygulanması hususunda da gerekli önlemleri almalıdır (TMK m. 199/2). Eşin bankadaki hesapları üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırıldığına ilgili bankaya bildirilmesi<sup>420</sup>, maliki olduğu otomobil üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırıldığına trafik sicil müdürlüğüne bildirilmesi hakim m. 199/2 gereği alabileceği önlemlere örnek olarak gösterilebilir<sup>421</sup>. Ayrıca aynı maddenin üçüncü fıkrası gereğince, hakim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırırsa söz konusu durumun resen tapu kütüğüne şerh edilmesine karar vermelidir<sup>422</sup>. Bu şerh açıklayıcı nitelik taşır<sup>423</sup>. Aynı zamanda da şerh tapu kütüğünü kilitleyici bir fonksiyona sahiptir<sup>424</sup>. Bu itibarla tapu memuru, diğer eşin rızası olmaksızın şerh edilmiş taşınmaza ilişkin yöneltilen tescil taleplerini reddedecektir<sup>425</sup>.

---

verebilir. Örneğin hakim, belirli bir taşınmaz hakkında ve yalnızca o taşınmazın satışının yasaklanması hakkında bir önlem alabilir (**Gümüş**, s. 191–193).

<sup>417</sup> **Gümüş**, s. 195; **Kılıçoğlu**, *Yenilikler*, s. 64.

<sup>418</sup> **Gümüş**, s. 195; **Kılıçoğlu**, *Eşin Rızasına Bağlı İşlemler*, s. 34.

<sup>419</sup> **Gümüş**, s. 195; **Hatemi**, s. 79; **Kılıçoğlu**, *Eşin Rızasına Bağlı İşlemler*, s. 34.

<sup>420</sup> **Baygın**, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 460.

<sup>421</sup> **Ayan**, s. 265.

<sup>422</sup> **Gümüş**, s. 197; **Kılıçoğlu**, *Yenilikler*, s. 68.

<sup>423</sup> **Öktem**, s. 331; **Hatemi**, s. 89.

<sup>424</sup> **Öztan**, s. 227; **Öktem**, s. 333.

<sup>425</sup> **Öktem**, s. 333; **Çabri**, s. 408.

(b) Geniş Anlamda Önlemler

(i) Eşlerden Birinin Evlilik Birliğini Temsil Yetkisinin Tamamen veya Kısmen Kaldırılması

Türk Medeni Kanunu'nun 188. maddesinin 1. fıkrasına göre eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder<sup>426</sup>. Evlilik birliğini temsil yetkisi, birliğin ihtiyaçlarını karşılamak için eşlerin her birinin gerekli hukuki işlemleri yapabilme yetkisidir<sup>427</sup>. Bu kapsamda eşlerden her biri, ailenin temel giysi ve gıda giderleri, çocukların eğitim giderleri, tedavi ve ilaç giderleri gibi ailenin günlük yaşantısını devam ettirebilmesi için gerekli olan

<sup>426</sup> EMK m. 154'e göre, "Birliği koca temsil eder. Mallarını idare hususunda karı koca hangi usulü kabul etmiş olursa olsun koca, tasarruflarından şahsen mesul olur", EMK m. 155'e göre ise, "Evin daimi ihtiyaçları için koca gibi kadın dahi birliği temsil hakkını haizdir. Karının üçüncü şahıslar tarafından malum olabilecek surette salahiyetini tecavüz etmeyen tasarruflarından koca mesuldür". Söz konusu hükümlere göre koca, yasal olarak evlilik birliğini temsil yetkisine sahipti. Evin sürekli ihtiyaçları için karı da koca gibi birliği temsil edebilirdi. Ancak, evlilik birliğinin gereksinimlerinden birinci derecede sorumlu koca idi. Başka bir ifadeyle karı evlilik birliği için harcama yapmış olsa da bu borçtan da koca sorumluydu. Kocanın yükünü ağırlaştıran, karının ise temsil yetkisini yok sayan bu hükümlerin yanı sıra eşitliğe aykırı olarak düzenlenen EMK m. 156 gereği ise karının temsil yetkisini kötüye kullandığını düşünen koca -hakim gibi- karının temsil yetkisini kaldırabilir ya da sınırlayabilirdi. Ayrıntılı bilgi için bkz, **Velidedeoğlu**, s. 91 vd.; **Köprülü/Kaneti**, s. 120, 121; **Feyzioğlu**, s. 209; **Güneş Ayyıldız**, *Eski ve Yeni Medeni Kanun'a Göre Kadının Hukuki Durumu İle İlgili Yenilik ve Değişiklikler*, İstanbul Barosu Dergisi, C. 79, S. 6, Y. 2005, s. 2079, 2080.

<sup>427</sup> **İlker Öztaş**, *Evlilik Birliğinin Temsili ve Evlilik Birliğini Temsil Yetkisinin Sona Ermesi*, MÜHF- HAD, C. 16, S.1-2, Y. 2010, s. 247. Evlilik birliğini temsil, Borçlar Hukukundaki temsilden farklıdır. Aile hukukuna göre evlilik birliğinin temsili, eşlerden birinin evlilik birliğinin nam ve hesabına hareket ederek hukuki işlemler yapmasıdır. Borçlar Hukuku anlamında bir birliğin nam ve hesabına yapılan bir iş söz konusuysa o birliğin bir tüzel kişiliği olmalıdır. Oysa ki evlilik birliğinin tüzel kişiliği yoktur. Bununla birlikte evlilik birliğinin temsili amacıyla yapılan işlemler eşler üzerinde sonuç doğurmaktadır. Bu itibarla evlilik birliğini temsil, aile hukukuna özgü, sui generis bir müessesedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Mehmet Demir**, *Türk Medeni Kanunu'na Göre Evlilik Birliğinin Temsili ve Aile Konutu İle İlgili İşlemler*, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 694; **Öztaş**, s. 250; **Öztaş**, s. 183. Kanunun gerekçesinde evlilik birliğinin tüzel kişiliği olmadığı için bu birliği temsilin sonuçlarının, temsile ilişkin kurullarla belirlenemeyeceği, bu nedenle TMK'da ayrıca düzenlenmesinin tercih edildiği vurgulanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Aydın**, s. 395.



ihtiyaçları karşılamak amacıyla evlilik birliğini temsilen işlem yapabilir<sup>428</sup>. Ailenin sürekli ihtiyaçları her somut olaya göre ve ailenin sosyal ve ekonomik durumu gözetilmek suretiyle belirlenir<sup>429</sup>. Ailenin sürekli olmayan, diğer ihtiyaçları için eşlerin birlikte hareket etmeleri gerekir<sup>430</sup>. Aksi takdirde, yapılan işlemde sadece işlemi yapan eş sorumlu olur<sup>431</sup>. Ailenin diğer ihtiyaçlarına, bir ev satın alınması veya kiralanması, bankadan kredi çekilmesi, ev için beyaz eşya vb. mobilya alınması örnek olarak gösterilebilir<sup>432</sup>. Sürekli olmayan ihtiyaçlar bakımından eşlerden birinin birliği temsil edebilmesi için, diğer eş tarafından veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınması ya da birliğin yararı bakımından gecikmede sakınca bulunması ve diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması veya benzeri sebeplerle rızasının alınmaması gerekir (TMK m. 188/2)<sup>433</sup>.

Eşlerden biri temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmakta yetersiz kalırsa TMK'nın 190. maddesine göre hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini tamamen veya kısmen kaldırabilir<sup>434</sup>. Örneğin, eşlerden birinin, akıl zayıflığı,

---

<sup>428</sup> **Baygın**, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 452; **Öztaş**, s. 254; **Zeytin**, s. 1662; **Öztaş**, s. 188.

<sup>429</sup> **Gümüş**, s. 201; **Aydın**, s. 394; **Ayşe Havutçu**, *Evlilik Birliğinin Temsili*, Ankara 2006, s. 75.

<sup>430</sup> **Hatemi**, s. 82; **Öztaş**, s. 259; **Aydın**, s. 394; **Öztaş**, s. 189; **Könezoğlu**, s. 71; **Havutçu**, s. 65.

<sup>431</sup> **Öztaş**, s. 262. Eşler, temsil yetkisi kapsamında yaptıkları işlemler nedeni ile üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu kabul edilmektedir (TMK m.189/1). Eşlerden her biri, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı iőlemlerden dolayı ise kişisel olarak sorumludur (TMK m. 189/2). O halde ailenin sürekli olmayan ihtiyaçları için diğer eşin rızası alınmamıősa, üçüncü kişilere karşı, yapılan işlemin sonuçlarından bizzat işlemi yapan eş sorumlu olacaktır. Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kiőilerce anlaőılamayacak Şekilde açılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludur (TMK m. 189/2). Böylece temsil yetkisinin aőıldıđını anlayamayacak durumda olan iyi niyetli üçüncü kişiler korunarak, gerekirse taleplerini diğer eşe yöneltme imkanı da sađlanmıőtır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Baygın**, s. *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 453; **Özdamar**, *Kadının Hukuki Durumu*, s. 254; **Öztaş**, s. 255; **Könezoğlu**, s. 71.

<sup>432</sup> **Öztaş**, s. 258; **Demir**, s. 696; **Aydın**, s. 394; **Öztaş**, s. 190.

<sup>433</sup> **Aydın**, s. 395.

<sup>434</sup> Eski Medeni Kanun'un 156. maddesi gereğince koca, hakim kararı olmadan dahi karısının temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilirdi. Başka bir ifadeyle koca hiç mahkemeye baővurmaksızın tek taraflı irade beyanı ile kadının temsil yetkisini kaldırabilirdi. Kadın bu

yaşlılığı, sakatlığı, deneyimsizliği veya hastalığı gibi bir nedenle, birliği temsil yetkisini gereği gibi kullanamadığı durumlarda<sup>435</sup> ya da giderler için ayrılan parayı hesap yapmaksızın harcadığı, maaşını aldığı ilk günden evin temel ihtiyaçları yerine lüks harcamalarda bulunduğu durumlarda hakimden temsil yetkisinin kullanılmasına ilişkin karar vermesi istenebilir<sup>436</sup>. Bu kararın üçüncü kişilere etkisi ise bu durumdan haberdar edilmelerine bağlıdır<sup>437</sup>. TMK'nın 190. maddesi gereği talepte bulunan eş, diğer eşin temsil yetkisi hakkında verilen kararı üçüncü kişilere kişisel duyuru yoluyla bildirebilir. Eğer mahkeme kararı ilan yoluyla üçüncü kişilere duyurulmuşsa, artık üçüncü kişilerin iyiniyet iddiaları dinlenmez<sup>438</sup>. Diğer ifadeyle üçüncü kişilerin eşlerin müteselsilen sorumlu olduklarını ve durumdan haberdar olmadıklarını ileri sürdükleri hallerde iddialarının dinlenebilmesi, temsil yetkisine ilişkin kararın yalnızca talepte bulunan eş tarafından kişisel duyuruyla bildirdiği hallerde söz konusudur. Dolayısıyla temsil yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına ilişkin kararın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurabilmesi bakımından kararın hakim tarafından ilan edilmesi gerekir<sup>439</sup>.

---

sınırlamaya uymazsa koca yine sorumlu olmaktadır. Sorumluluğunu bertaraf için durumu noter aracılığıyla ilan etmesi gerekmektedir. Temsil yetkisi kaldırılan kadın ise ancak mahkemeye başvurarak temsil yetkisini tekrar kazanabilirdi. Burada temsil yetkisinin kaldırılmasının haksız olduğunun ispatı da kadına yüklenmişti. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Baygın**, *Kanunun Getirdiği Değişiklikler*, s. 453.

<sup>435</sup> **Öztaş**, s. 193; **Öztaş**, s. 279; **Havutçu**, s. 153.

<sup>436</sup> **Öztaş**, s. 193; **Öztaş**, s. 277. Şüphesiz ki hakim talep olmaksızın kendiliğinden harekete geçemeyecektir. Talep olması halinde ise hakime geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır. Bir diğer ifadeyle hakim diğer eşin talebine rağmen yalnızca uyarı ile yetinebileceği gibi diğer eşin temsil yetkisinin kaldırılması veya belirli bir malvarlığı ile sınırlanmasına da karar verebilir. Ancak diğer eşin temsil yetkisinin sınırlanmasının istendiği halde hakim yetkinin kaldırılmasına karar veremez. Nitekim HMK m 26. gereği hakim taleple bağlıdır. Yani talep edilenden azına karar verebileceği halde fazlasına karar veremeyecektir (**Aydın**, s. 396. **Öztaş**, s. 280). HMK'nın 26. maddesine göre; "*Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir(1)*".

<sup>437</sup> **Aydın**, s. 396; **Könezoğlu**, s. 74; **Havutçu**, s. 156.

<sup>438</sup> **Öztaş**, s. 281; **Könezoğlu**, s. 74; **Havutçu**, s. 156.

<sup>439</sup> Eşlerden birinin istemi üzerine hakim, temsil yetkisinin kaldırılmasına ya da sınırlanmasına ilişkin verilen kararı değiştirebilir. Nitekim TMK'nın 191. maddesinde temsil yetkisinin hakim kararıyla geri verilebileceği hükme bağlanmıştır. Ancak önceki kararın verildiği

(ii) *Aile Konutuna İlişkin Tasarruflarda Diğer Eşin Rızasını Sağlayamayan Eşin Yetkili Kılınması*

Aile konutu kavramı, ilk kez, TMK' nın 194. maddesiyle hukuk düzenimize girmiştir<sup>440</sup>. Söz konusu madde, evlilik birliğinin sorunlu olduğu dönemlerde, aile konutu üzerinde hak sahibi olan eşin, bu hakkına dayanarak yapacağı kötüniyetli işlemlere karşı, aile konutu üzerinde hak sahibi olmayan eşi ve çocukları korumak ve aynı zamanda evlilik birliğinin korunmasına hizmet etmek amacıyla düzenlenmiştir. Maddeye göre, eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan rıza verilmeyen eş ise hakimin müdahalesini isteyebilir<sup>441</sup>.

---

dönemdeki koşulların değişmiş olması gerekir. Yani eşin temsil yetkisinin kaldırılmasına ya da sınırlandırılmasına sebep olan durumların bir süre sonra değişmesi veya ortadan kalkmış olması şarttır. İşte böyle durumlarda hakim somut olayı değerlendirerek eşin temsil yetkisini geri verebilir. Temsil yetkisinin geri verilebilmesi için yalnızca yetkisi sınırlanan ya da kaldırılan eşin başvurusu şart değildir. Eşlerden her biri kendisine veya eşine temsil yetkisinin geri verilmesini hakimden talep edebilecektir. Hakim ilk kararı ilan etmişse, temsil yetkisinin değişikliğine ilişkin kararı da ilan etmelidir (TMK m. 191/2). Ayrıntılı bilgi için bkz. **Aydın**, s. 397; **Özdamar**, *Kadının Hukuki Durumu*, s. 227.

<sup>440</sup> **Ömer Uğur Gençcan**, *Aile Konutu: Kavramı, Şerhi ve Üzerindeki Haklar*, İstanbul Barosu Dergisi, Aile Hukuku Özel Sayısı, Y. 2007, s. 19. Maddede tanımı yapılmayan kavram, Kanunun gerekçesinde “*Eşlerin, bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir alan*” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ömer Bağcı**, *Aile Konutu Üzerinde Tasarruf*, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. IV, S. 2, Y. 2002, s. 163; **Sezer Çabri**, *Aile Konutu Şerhi*, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 402; **Mahmut Kamacı**, *Aile Konutu ve Hak Sahibi Eşin Bu Konutla İlgili Tasarruflarına Diğer Eşin Katılma Hakkı (Rıza) TMK'nun 194. Maddesi*, Yargıtay Dergisi, C. 30, S. 1- 2, Y. 2004, s. 115.

<sup>441</sup> Eşlerin aile konutunun seçiminde anlaşmazlığa düşmeleri halinde hakimin müdahalesini istemeleri bu madde kapsamında sayılmaz. Bu durumda eşler birliğin genel olarak korunmasını sağlayan TMK'nın 195. maddesine dayanarak hâkimin müdahalesini isteyebilirler. Hâkim tarafları uyarıp uzlaştırmaya çalışır, eğer eşler uzlaşmaz ise eşlerin ortak rızasıyla uzman kişilerin yardımını alarak sorunu çözmeye çalışır. TMK 194. maddesi incelendiğinde, eşlerin evlilik birliği devam ederken bazı hukuki tasarruflara tek başına karar veremeyeceği anlaşılmaktadır.

Aile konutu eşler tarafından kiralanmış olabileceği gibi eşlerin birinin mülkiyetinde de olabilir. Eğer eşler kirada iseler sözleşme diğer eşin açık rızası olmaksızın feshedilemez<sup>442</sup>. Aynı şekilde aile konutu üzerindeki mülkiyet hakkını devretmeyi amaçlayan işlemler de TMK'nın 194. maddesi gereği diğer eşin açık rızasıyla mümkündür<sup>443</sup>. Bundan başka aile konutu üzerindeki hakların sınırlanması da rızaya bağlıdır. Aile konutu üzerinde sınırlı bir ayni hak kuran ya da mevcut bir ayni ya da şahsi hakkı ortadan kaldıran işlemlerde diğer eşin açık rızasının alınması gerekir<sup>444</sup>. Rıza alınamıyor, örneğin eşin nerede olduğu bilinmiyorsa<sup>445</sup> ya da diğer eş haklı bir sebep olmaksızın rızayı vermekten kaçınıyorsa, hakim diğer eşi tek başına tasarruflarda bulunabilme konusunda yetkili kılabilir<sup>446</sup>.

*(iii) Eşlerden Birinin Diğerinden Olan Alacağının Ertelenmesi*

Türk Medeni Kanununun “Eşler arasındaki mal rejimi” başlıklı 4. bölümünde yer alan 217. maddesi gereği eşler arasındaki mal rejimi birbirlerine olan borçlarının muaccel olmasını önlemez. Bu nedenle eşlerden biri evlilik birliği devam ederken diğerinden olan alacağını isteyebilir. Ancak, borcun yerine getirilmesi, borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eş hakimden ödeme için bir süre isteyebilir (m. 217/ c. 2). Hakim diğer eşin erteleme nedeniyle zarara uğrayacağını düşünüyorsa, istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar (m.217/c. son).

---

<sup>442</sup> **Can Yalçın Armutçuoğlu**, *Aile Konutuna Sağlanan Koruma ve Aile Komutu Şerhinin Hukuki Niteliği*, MÜHF- HAD, C. 17, S. 1- 2, Y. 2011, s. 418; **Gençcan**, *Aile Konutu*, s. 45.

<sup>443</sup> **Gençcan** *Aile Konutu*, s. 45.

<sup>444</sup> **Armutçuoğlu**, s. 416.

<sup>445</sup> **Dural/ Ögüz/Gümüş**, s. 167.

<sup>446</sup> **Ahmet Ayar**, *Türk Medeni Kanununda Yeni Bir Kurum: Aile Konutu*, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. 1, İstanbul 2010, s. 381.

*(iv) Ortaklık Mallarına Girecek Olan Miras Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması veya Kaldırılması*

Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir miras üzerinde tasarrufta bulunamaz<sup>447</sup>. Diğer bir ifadeyle, söz konusu miras reddedilemeyeceği gibi, tereke borca batıksa kabul de edilemez (TMK m. 265/1). Ancak diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunamazsa veya bu konudaki istem onun tarafından haklı sebep olmaksızın reddedilirse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabilir<sup>448</sup>.

*(iv) Diğer Eş ya da Üçüncü Kişilerden Bilgi Alınması*

Türk Medeni Kanununda yer verilmeyen eşlerin bilgi verme yükümlülüğü evlilik birliğinden doğan bir yükümlülük olarak kabul edilmelidir. Çünkü birliğin huzurunun, mutluluğunun sağlanmasındaki temel unsurlardan biri de eşlerin birbirine olan şeffaflığı ve güvenidir. Bu nedenle eşler birbirlerinden aktifi ve pasifiyle malvarlıklarını ve diğer hususları saklamadan istendiğinde ilgili bilgi ve belgeleri diğer eşe vermekten kaçınmamalıdır. Aynı şekilde üçüncü kişilerden de diğer eş hakkında istenen bilgi ve belgeler de verilmelidir. Bu hak ve yükümlüğün sonucu olarak bilgi isteyen eş haklı sebep olmaksızın bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen eşten ve üçüncü kişilerden istenilen bilgi ve belgeleri vermesi için hakim müdahalesini talep edebilir<sup>449</sup>.

**(3) Eşlerin Birlikte Yaşamaya Ara Vermesi Halinde Alınabilecek**

**Önlemler**

*(a) Şartları*

*(i) Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesinin Haklı Bir Sebebe Dayanması*

Evlilik birliğinin kurulmasıyla eşler birlikte yaşama ve ortak bir hayatı sürdürme yükümlülüğünü üstlenir. Ancak herşey yolunda gitmeyebilir. Zaman zaman eşler arasında bir takım uyuşmazlıklar çıkabilir ve bu uyuşmazlıkların

<sup>447</sup> Dural/ Ögüz/Gümüş, s. 245.

<sup>448</sup> Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 191.

<sup>449</sup> Koçhisarioğlu, *Son Gelişmeler*, s. 445.

çözülebilmesi için eşlerin ayrı kalmaları birliğin menfaatine olabilir. Ancak evlilik birliği içinde eşlerin ayrı yaşama kararı verebilmeleri için bu kararın TMK m. 197/1 gereğince haklı bir sebebe dayanması gerekir<sup>450</sup>. Bu sebepler maddede, ortak hayat sebebiyle eşlerden birinin kişiliğinin<sup>451</sup>, ekonomik güvenliğinin<sup>452</sup> ya da aile huzurunun<sup>453</sup> tehlikeye düşmesi olarak ifade edilmektedir<sup>454</sup>. Eşlerden birinin vücut

---

<sup>450</sup> **Gümüş**, s. 149; EMK döneminde de eşlerin ayrı yaşama kararının haklı bir sebebe dayanması gerekirdi. Bu hüküm, EMK'nın 162. maddesinde, “*Karı kocadan her biri, müşterek hayatın devamı yüzünden, sıhhati, şöhreti veya işinin terakkisi ciddi surette tehlikeye düştüğü müddetçe ayrı bir mesken edinebilirler. Boşanma veya ayrılık davası ikame edildikten sonra karı kocadan her biri, dava devam ettikçe, diğerinden ayrı yaşamak hakkını haizdir. Karı kocadan biri talep eder ve ayrı yaşamak keyfiyeti haklı olursa, hakim hangisi tarafından diğerinin iâşesi için ne miktar muavenette bulunulacağını tayin eder*” şeklinde düzenlenmekteydi.

<sup>451</sup> Eşlerden birinin kişiliğinin tehlikeye düşmesi nedeniyle ayrı yaşama hakkının doğabilmesi için eşin kişiliğinin ortak hayatın sürdürülmesi nedeniyle tehlikeye girmesi gerekir. Örneğin, eşin şiddete uğraması birlikte yaşamının bir sonucudur. Ayrı yaşamak eşin şiddete uğramasını engelleyecektir. Böyle bir durum eşe ayrı yaşama hakkı verir. Ancak var olan tehlikenin aynı zamanda önemli bir nitelik taşıması da gereklidir. Nitekim önemsiz sayılabilecek basit nedenler eşlere ayrı yaşam hakkını vermez (**Gümüş**, s. 154; **Ayan**, s. 230). Bu durumda şiddetin ya da hakaretin ağır olması gerekir. Örneğin psikolojik şiddete uğradığını iddia eden eşin sadece alınganlık derecesinde bir davranışa maruz kalması ona ayrı yaşama hakkı vermezken, arkadaşlarının yanında sürekli küçük düşürülmesi ya da ağır hakaretlere uğraması ayrı yaşam hakkının kullanılabilmesi için önemli bir nitelik taşıyabilir. Hakim kişiliğe karşı tehlike oluşturan eylemlerin önemli bir nitelik taşıyıp taşımadığını ya da haklı bir sebep oluşturup oluşturmadığını incelerken objektif ve sübjektif kriterleri bir arada değerlendirmelidir. Şüphesiz eşlerden birinin bitkilere alerjisi olduğunu bile evin her köşesini bitkiyle donatan bir eşin diğer eş için ortak hayatı çekilmez bir hale soktuğu aşıkardır. Eşin bu davranışı diğerinin kişiliğinin ciddi bir tehlikeye düşmesine neden olabilir (**Gümüş**, s. 155).

<sup>452</sup> TMK'nın 197. maddesinin ilk fıkrasında bahsedilen ekonomik güvenliğin tehlikeye girmesi ise eşlerden birinin, diğerinin meslek veya işinin geleceğini, gelişimini bir takım söz, tavır ve eylemleri ile tehlikeye sokması ve bu nedenle eşlerden birinin ekonomik güvenliğinin zarar görmesi, ailenin temel ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli olan gelirin tehlikeye düşmesidir<sup>452</sup>. Mesela eşlerden birinin diğer eşin mallarına zarar vermesi ya da mesleğini evde icra eden eşinin çalışmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunması diğerinin ekonomik geleceğinin tehlikeye düşmesine neden olabilir (**Akıntürk/ Ateş Karaman**, s. 138; **Gümüş**, s. 157; **Ayça Zorluoğlu Türk Medeni Kanunu'nun 195-201 Maddeleri Çerçevesinde Evlilik Birliğini Korumaya Yönelik Önlemler**, Danışmanı, Doç. Dr. Zarişe Şenocak, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara 2009, s. 127).

<sup>453</sup> Kanunda yer alan bir diğer haklı sebep ise ortak yaşamın devamı sebebiyle aile huzurunun ciddi bir şekilde tehlikeye düşmesidir. Evlilik birliği içinde yaşanan her uyuşmazlığın ya da anlaşmazlığın aile huzurunu tehlikeye düşürecek ciddiyette olduğu söylenemez. Bu itibarla hakim haklı sebebin varlığına kanaat getirdiğinde aile huzurunun bozulduğuna ve buna

bütünlüğüne gelebilecek saldırı onun kişiliğinin tehlikeye düşmesine örnek olarak gösterilebilir<sup>455</sup>. Yine eşlerden birinin kazanç elde etmekten kaçınması dolayısıyla ekonomik sıkıntıya düşen diğer eşin bir meslekle işgalinin ya da evlilik içinde çocukların huzurunun ancak eşlerin ayrı yaşamaları koşuluyla gerçekleşebilmesi de haklı sebep sayılabilir. Bahsedilen haklı sebeplerden biri yoksa eşler ayrı yaşama hakkına sahip değildir. Ayrıca eşlerden biri hakimden parasal katkı, konut ve ev eşyalarından yararlanma ve eşlerin mallarını yönetime ilişkin önlemlerin alınmasını istese dahi ayrılık kararı haklı sebebe dayanmadığından hakim bu önlemlerin alınmasına karar veremeyecektir. Öte yandan TMK'nın 197. maddesinde eşlere tanınan ayrı yaşama hakkının kullanılabilmesi için hakim kararı gerekmez. Ancak ayrı yaşanan süre boyunca konut ve eşyadan yararlanma vb. önlemlerin alınması isteniyorsa, hakim öncelikli olarak ayrı yaşama hakkının var olup olmadığını inceleyecektir<sup>456</sup>. Haklı sebebin var olmadığı durumlarda eşlerin talebi reddedilecektir<sup>457</sup>.

---

uygun önlemlere hükmetmelidir. Örneğin her evlilikte yaşanan küçük atışmalar ya da gerginlikler ayrı yaşamak için yeterli bir sebep değildir. Aile huzurunun bozulması özellikle çocukları da içine alan bir kavramdır. Nitekim ayrı yaşamanın asıl amaçlarından birisi de çocukların menfaatlerinin korunmasıdır. Şüphesiz çocuğun beden ve ruh sağlığının tehlikeye düştüğü bir evlilikte ana ve babanın ayrı yaşaması daha isabetli olacaktır. Bu durumda TMK m. 197/3'e dayanarak hakim ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere (özellikle kişisel ilişkiyi düzenleyen TMK'nın m. 323 vd. maddeleri, bakım ve eğitim giderlerini düzenleyen TMK'nın m. 327 vd. maddeleri ile velayete ilişkin TMK m. 336 vb. hükümlere) göre gereken önlemleri alır (**Gümüş**, s. 159).

<sup>454</sup> Eşler arasındaki anlaşmazlıkların ayrı kalarak çözümlenmesi zor görünse de m. 197 ile amaçlanan eşlerin ayrı kaldıkları sürede hatalarını gözden geçirmelerini sağlamak ve aralarındaki gerginliği yatıştırmaktır. Böylece haklı sebebe sahip olan eşin korunması ve boşanmaya gitmeden aradaki anlaşmazlıkları çözülmesi de mümkün olabilir. Burada asıl amaç evlilik birliğinin yeniden sorunsuz bir şekilde devamının sağlanmasıdır.

<sup>455</sup> **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 178; **Öztañ**, s. 219.

<sup>456</sup> Yarg. 2. HD. T. 22.03.2011, E. 2010/4151, K. 2011/5098, "Özet: Toplanan delillerden davalı-davacı kadının ayrı yaşamakta haklı olduğu kanıtlanmıştır. Kadının Türk Medeni Kanununun 197. maddesi gereğince açmış olduğu tadbir nafakası davasının kabulü gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir" (<https://www.corpus.com.tr/#1/Yasalar>).

<sup>457</sup> Buna rağmen, ayrı yaşama hakkına sahip olan eşin bu durumunu hakime tespit ettirmesi de menfaatinedir. Nitekim, ileride ayrı yaşamının terk sebebi ile boşanma davasına konu edilememesi ya da evi terk eden eşin yanına hangi eşyaları alabileceğinin belirlenmesi veya

*(ii) Haklı Bir Sebep Olmaksızın Diğer Eşin Birlikte Yaşamaktan Kaçınması*

Türk Medeni Kanunu m. 197/3 gereği eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın diğer eşin kendisi ile birlikte yaşamaktan kaçınması halinde de ayrı yaşama hakkına sahiptir. Evlilik birliğini keyfi olarak terk eden eşin evlilik birliğinin giderlerine katkı yükümlülüğü devam ettiği gibi terkedilen eş, velayete ve konut ile eşyaların kullanımına ilişkin de hakimden önlem almasını talep edebilir<sup>458</sup>. Eşlerden birinin diğerini haklı sebep olmaksızın ortak konuta almaması halinde de m. 197 hükmü uygulama alanı bulmalıdır. Nitekim TMK'nın terk sebebiyle boşanmayı düzenleyen 164 maddesinde de “Diğerini ortak konutu terk etmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engelleyen eş de terk etmiş sayılır” ifadesine yer verilmektedir. Bu nedenle haklı sebep olmadan ortak konuta dönmesi engellenen eş de m. 197 hükmü gereğince ayrı yaşama hakkına sahip olmaktadır.

*(iii) Ortak Hayatın Başka Bir Sebep Olanaksız Hâle Gelmesi*

Türk Medeni Kanunu'nun 197. maddesinin 3. fıkrasında ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hale gelmesi nedeniyle de 2. fıkrada öngörülen önlemlerin alınabileceği düzenlenmiştir. Örneğin eşlerden birinin gaip olduğu hallerde veya bitkisel hayata girdiği hallerde, bedensel veya ruhsal bir rahatsızlık sonucu uzun süre bir hastane veya tedavi kurumunda kalması gerektiğinde birlikte yaşamın olanaksızlaştığı kabul edilir. Bu gibi hallerde haklı sebebe dayanan eş hakimden, diğer eşin evlilik birliğine yapacağı parasal katkının belirlenmesi, konut ve ev eşyasından ne şekilde yararlanacağını tespiti, malların yönetimi ve velayetin kullanılması konularında önlem almasını isteyebilir.

*(b) Hakim Tarafından Alınabilecek Önlemler*

*(i) Eşlerden Birinin Diğerine Yapacağı Parasal Katkının Belirlenmesi*

Türk Medeni Kanunu'nun 197. maddesinin 2. fıkrasına göre, birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin talebi üzerine

---

çocuklarla ilişkilerinin düzenlenmesi gerekebileceğinden haklı sebeplerin varlığının hakime tespit ettirilmesinde yarar vardır (Akıntürk/Ateş Karaman, s. 137).

<sup>458</sup> Şükran Şıpka, *Aile Konutu ile İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, İstanbul 2002, s. 92.



birinin diğerine yapacağı parasal katkıyı belirler<sup>459</sup>. EMK'nın yürürlükte olduğu dönemde, evlilik birliği devam ederken ayrı kaldıkları sırada, kadının kendisi ve çocuklarının geçimi için kocadan istediği paraya, “nafaka” deniliyordu (EMK m. 137). EMK'da “nafaka” olarak adlandırılan miktar, TMK “parasal katkı” kavramı ile ifade edildi<sup>460</sup>. Ayrıca, EMK'nın 152. maddesinde, evin geçimi ile kadın ve çocukların temel ihtiyaçlarını sağlama yükümlülüğü kocaya verilmişti. Bu nedenle kocanın ayrı yaşama durumunda eşine parasal katkıda bulunmakla yükümlü olduğu kabul edilmekteydi. TMK'da ise her iki eşin de ayrım gözetmeksizin güçleri oranında evlilik birliği giderlerine katılmaları gerektiği kabul edildi. Böylece söz konusu hüküm aslında kocanın lehine bir düzenleme getirmiş oldu<sup>461</sup>.

(ii) *Eşlerin Konut ve Ev Eşyasından Yaralanma Tarzının Belirlenmesi*

Eşlerin birlikteyken yaşadığı müşterek konut (aile konutu) ve ev eşyası yaşamlarında oldukça önemli bir yer tutan mekan ve araçlardır<sup>462</sup>. Nitekim eşler uzun yıllar birlikte oturdukları ve belki de güçlkle sahibi oldukları konut ile içine kendi zevk ve gereksinimlerine göre döşedikleri eşyalarla bütünleşmekte, aralarında

---

<sup>459</sup> Kanununun 197. maddesinde yer verilen parasal katkı belirlenirken md. 186/3 ve m. 196 birlikte değerlendirilmelidir. Bir başka ifadeyle hakim eşlerden birinin diğerine yapacağı parasal katkıyı belirlerken, her eşin giderlere güçleri oranında katılımını sağlamalıdır (TMK m. 186/3). Eşler arasındaki bu güç dengesinin hesabında sosyal ve ekonomik durumları, ailenin ihtiyaçları, çocukların bakımı, diğer eşin işinde karşılıksız çalışma ya da eşin ev işlerini görmesi gibi hallerin göz önüne alınması gerekir (TMK m. 196/2). İsviçre Medeni Kanununun 164. maddesiyle evde oturan evli kadının çocuklara bakması, yemek yapması ya da ev işleriyle uğraşması sonucu evlilik birliğine emeği ile yaptığı katkının parasal karşılığı yasalışıdır. Cep harçlığı olarak da anılan bu karşılık, kadının serbestçe tasarruf edebileceği ve hakkaniyete göre uygun miktarda diğer eşten düzenli olarak alınacak bir değerdir. Kadına “Ücret” mahiyetini taşıyan ödemeye ise İsviçre Medeni Kanununun 165. maddesinde rastlanmaktadır. Özel Aylık olarak da nitelendirilebilecek bu ödeme, eşlerden birinin birliğe olan katkı miktarının göze batacak derecede aşması durumunda eşin hakkaniyete uygun bir karşılık alma hakkıdır. Bu iki düzenlemeye de TMK da yer verilmemiştir. Sadece katkı oranını hesaplanırken emeğin de hesaba katılması onun maddi bir karşılığa kavuşmasını sağlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Başpınar**, s. 99; **Koçhisarlıoğlu**, s. 438, 439; **Könezoğlu**, s. 51, 52.

<sup>460</sup> **Ayan**, s. 241-242; **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 915.

<sup>461</sup> **Ayan**, s. 242.

<sup>462</sup> **Kılıçoğlu**, *Yenilikler*, s. 39.

duygusal bir bağ oluşmaktadır<sup>463</sup>. Herşeyin yolunda gitmediği ve eşlerin ayrı yaşamak zorunda kaldıkları anda anılarıyla dolu bu konuttan ve içindeki eşyalardan kimin yararlanacağı ise önemli bir sorundur. Eşler bu konuda bir anlaşmaya varabilir<sup>464</sup>. Ayrı yaşayan eşler konut ve ev eşyasından yararlanma konusunda anlaşmaya varamadıkları halde her ikisinin ya da birinin talebi üzerine hakim önlem alır<sup>465</sup>. Nitekim TMK'nın 197. maddesinin 2. fıkrasına göre birlikte yaşamaya haklı nedenle ara verilmesi halinde alınacak önlemlerden bir diğeri de eşlerin konut ve ev eşyasından ne oranda yararlanacağını belirlemesidir<sup>466</sup>.

Hakim konut ve ev eşyasından yararlanma hususunda önlem alırken çocukların ve eşlerin menfaatlerini göz önüne alarak karar vermelidir<sup>467</sup>. Örneğin, ortak konutun çocuk/ çocukların velayetine sahip olan eşe verilmesinde yarar vardır<sup>468</sup>. Konut ya da ev eşyalarının eşlerden birine ait olması veya kira sözleşmesine eşlerden yalnızca birinin taraf olması da değerlendirmede ölçü olarak dikkate alınmaz<sup>469</sup>. Önemli olan eşlerin sosyal ve ekonomik durumlarının ve konuta olan ihtiyaçlarının göz önünde

---

<sup>463</sup> Kılıçoğlu, *Yenilikler*, s. 39.

<sup>464</sup> Murat Doğan, *Medeni Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessese: Aile Konutu*, AÜEHFD, C. IV, S. 1-4, s. 298.

<sup>465</sup> TMK'nın 169. maddesinde “Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır” hükmü düzenlenmektedir. Bu durumda hakim, ayrılık veya birlikte yaşamaya ara verilmesi kararı vermeden önce, dava sonuçlanıncaya kadar “geçici önlemler” den biri olarak eşlerin barınmasına ilişkin düzenlemeler yapabilir. Söz konusu hüküm, TMK'nın 197. maddesinin 2. fıkrası ile kıyaslandığında her iki madde de eşlerin konuttan nasıl faydalanacağına ilişkin önlem hakim tarafından alınır. Ancak 169. maddede alınacak önlemin boşanma veya ayrılık davası sırasında ve hakim tarafından resen alınması mümkünken, 197. madde gereği hakim kararı olmaksızın birlikte yaşamaya haklı nedenle ara verilmesi halinde ve eşlerden birinin talebi üzerine önlem alınabilir.

<sup>466</sup> Malik olmayan eşe konut ve ev eşyasından yararlanmaya ilişkin aile hukukundan doğan geniş bir mutlak hak tanınmaktadır. Bu hak intifa ya da oturma hakkı olarak nitelendirilmese de intifa hakkı veya oturma hakkına benzer bir nitelik taşıdığından bu hükümler kıyasen burada da uygulanır (Gümüş, s. 172).

<sup>467</sup> Könezoglu, s. 83.

<sup>468</sup> Gümüş, s. 171

<sup>469</sup> M. Doğan, *Aile Konutu*, s. 299

tutularak karar verilmesidir<sup>470</sup>. Hâkim bu kararı verirken, eşlerden birinin ortak konuttan ayrılması şeklinde bir karar vermek zorunda da değildir. Eşler için ayrı yaşam zorunlu değilse ve huzuru bozmayarak aynı konutta, aynı eşyaları birlikte kullanmak her ikisinin de daha menfaatine olacaksa ortak konutun ve eşyaların içeriden bölünmesi suretiyle de bir düzenleme yapılabilir<sup>471</sup>.

*(iii) Eşler ile Çocuklar Arasındaki İlişkilerin Düzenlenmesi*

Türk Medeni Kanunu'nun 197. maddesinin 4. fıkrasına göre, eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır<sup>472</sup>. Maddede her ne kadar ergin olmayan çocuklar tek başına anılmışsa da ergin olup da kısıtlanmış ve velayet altına alınmış çocuklar için de hâkim, çocuklarla ana ve baba arasında kişisel ilişki kurulmasına dair düzenlenen TMK m. 323 vd. hükümlerine göre gereken önlemleri almalıdır<sup>473</sup>. Hatta burada hakime resen önlem alma yetkisi tanınmaktadır<sup>474</sup>. Eşlerin birlikte yaşamaya ara vermeleri halinde kanunda sayılan önlemlerin alınabilmesi için eşlerden en az birinin talebi aranırken; çocuklarla ilgili bütün önlemler hakim tarafından kendiliğinden alınabilir.

---

<sup>470</sup> **M. Doğan**, *Aile Konutu*, s. 299.

<sup>471</sup> **Ayan**, s. 248.

<sup>472</sup> Hakim çocuk ile kurulacak kişisel ilişkiyi düzenlerken şüphesiz ki çocuğun yararını gözetilmelidir. Örneğin, ortak yaşama ara verildiğinde çocuğun eşlerden hangisinin yanında kalacağı hususu hakkında onun bugüne kadar alışkın olduğu ve uyum içinde yaşadığı koşullar dikkate alınarak karar verilmelidir. Ayrıca çocuğun ana ya da baba ile nasıl ilişki kuracağı detaylı bir şekilde düzenlenmeli; özellikle de eşlerin çocuğun ihtiyaçlarına ilişkin sağlayacağı katkı oranı ayrı ayrı tespit edilmelidir. Çocuğun velayetinde ise salt eşlerin aldığı ayrı yaşama kararı sonucu bir değişiklik olmaz (Ayrıntılı bilgi için bkz. **Köprülü/Kaneti**, s. 129). Ayrıca bkz. Yarg. 2.HD. T. 10.10.2008, E. 2008/9467, K. 2008/13057, "Özet: Davacı çocukları ile tedbiren kişisel ilişki kurulmasını istemiştir. Küçüklerin ve tarafların durumlarına göre ana babalık duygularının tatmini yanında küçüklerin bedeni ve fikri gelişimini olumsuz etkilemeyecek biçimde, gerekirse uzman görüşü alınarak, bir karar verilmelidir" (<https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar>).

<sup>473</sup> **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 765.

<sup>474</sup> **Gümüş**, s. 174.

*(iv) Eşlerin Ortaklık Mallarını Ne Şekilde Yöneteceğinin Belirlenmesi*

Türk Medeni Kanunu'nun 186. maddesinin 2. fıkrasına göre eşler birliği beraberce yönetirler. Evlilik birliğinin devam ettiği ancak eşlerin birlikte yaşamaya ara verdiği dönemde birliğin yönetimi bakımından sıkıntılar yaşanabilir. Bu durumda eşlerden birinin talebi üzerine TMK m.197/2'ye göre birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir nedene dayanıyorsa hâkim, eşlerin mallarının yönetimine ilişkin gerekli önlemleri alır. Bu önlem aslında, mal ortaklığı rejimine tabi olan evlilik birliği bakımından uygulama alanı bulmaktadır. Nitekim edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerden her biri kişisel malları ve edinilmiş mallarını yönetme ve bunlardan yararlanma, tasarruf etme hakkına sahiptir (TMK m. 223). Eşlerin ortaklık mallarından yararlanmaları ve tasarrufta bulunmaları bakımından ise Kanunda olağan ve olağan üstü yönetim ayrımına gidilmekte ve olağan yönetim dışında kalan konularda eşlerin, ancak birlikte veya biri diğerinin rızasını almak suretiyle ortaklığı yükümlülük altına sokabileceği veya mallarda tasarrufta bulunabileceği hükme bağlanmaktadır (TMK m. 263). Dolayısıyla birlikte yaşamaya ara veren eşlerin ortaklık mallarını ne şekilde yöneteceği belirlenmesi, eşlerin mal ortaklığı rejimini seçtiği hallerde mümkün olabilir.

Hakim ortaklık mallarından yararlanma şeklini belirlerken gerekirse, eşler arasındaki mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine de karar verebilir. Ancak TMK'nın 197. maddesi kapsamında alınan bu önleme ilişkin olarak doktrindeki bazı yazarların görüşü ile Yargıtay'ın verdiği kararlar arasında çelişki bulunmaktadır. Doktrine göre bu önleme başvurabilmek için sadece 197. maddenin esas alınması yeterli görülürken, Yargıtay'ın yerleşmiş kararları gereği ayrı yaşayan eşlerin mal rejimlerinin tedbiren mal ayrılığına dönüştürülmesi için ayrıca TMK m. 206 daki şartların varlığının da aranması gerekmektedir<sup>475</sup>. Kanunun 206. maddesine göre haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Özellikle maddede haklı sebep sayılan haller; diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının hacedilmiş

---

<sup>475</sup> Yarg. 2. HD. T. 24.05.2011, E. 2010/ 8448, K. 2011/8998. Karar metni için bkz. (<https://www.corpus.com.tr#!/Yasalar>).

olması, diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması, diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi, diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması, diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması, şeklinde ifade edilmektedir<sup>476</sup>. O halde Yargıtay'a göre salt ayrı yaşamak, evlilik birliğinde mal rejimi değişikliğine karar verilmesini haklı kılmamaktadır. Bizce de eşlerin ayrı yaşadığı dönemde mal ortaklığı rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine ilişkin önlem alınması, TMK'nın 206. maddesindeki koşulların varlığı halinde mümkün olmalıdır.

#### ***(4) Önlemlerin Süresi, Değiştirilmesi ve Kaldırılması***

Türk Medeni Kanununda, evlilik birliğinin korunması amacıyla hakim tarafından alınacak önlemlerin devam edeceği süreye ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak hakimin belirlediği önlemler sürekli bir nitelik arz etmezler<sup>477</sup>. Bu itibarla alınan önlemler, hakimin verdiği kararda her hangi bir süre belirlenmiş ise bu sürenin bitiminde, aksi halde yeni bir kararın alınması ile sona erer<sup>478</sup>. Önlemlerin alınmasına ilişkin koşulların değişmesi halinde ise TMK'nın 200. maddesi gereğince; hakim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebep ortadan kalkmışsa alınan önlemi kaldırır<sup>479</sup>.

Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201/1). Eşlerin yerleşim yeri farklı ise ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuş ise, yetkili mahkeme ilk istemde bulunan eşin yerleşim yeri mahkemesidir. (TMK m. 201/2) Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda da yetkili mahkeme önlem kararını veren mahkemedir.

---

<sup>476</sup> **Gümüş**, s. 173.

<sup>477</sup> **Öztan**, s. 228.

<sup>478</sup> **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 767; **Öztan**, s. 229.

<sup>479</sup> **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 767.

Ancak her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse, yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir (TMK m. 201/3).

### **§ 3. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'DA ÖNGÖRÜLEN KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER**

#### **I.Genel Olarak**

Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet sadece ülkemizde değil, dünyada çözüm bekleyen ve ağır insan hakkı ihlallerine yol açan toplumsal bir olaydır. Özellikle de evlilik birliği içinde yaşanan şiddet, toplumun temeli olan aile kurumuna telafisi güç zararlar vermektedir. Ülkemizde TMK hükümlerine göre ailenin ve evlilik birliğinin korunması mümkündür. Ancak TMK'da kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesine ilişkin özel hükümlerin yer almadığı ve diğer yandan mahkemelerin iş yoğunluğu nedeniyle yargılamanın geciktiği düşünüldüğünde, bu süreci hızlandırmak ve ev içi şiddeti veya kadına yönelik şiddeti tamamen ortadan kaldırmak için ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç vardı<sup>480</sup>. Bu nedenle 1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmış ve evlilik birliğinin şiddet nedeniyle sona ermesi ve alınacak tedbirlerle aile içi şiddetin önlenmesi hedeflenmiştir. Buna rağmen şiddetin önlenememesi, daha da yaygınlaşarak aile dışındaki bireylerin ve özellikle kadınların şiddete maruz kalmaları daha kapsamlı bir kanunun hazırlanmasına neden olmuştur. Böylece 2012 yılında kabul edilen 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'la hem TMK hükümlerinin bir tamamlayıcısı olarak ailenin, hem de kadınların ve diğer şiddet mağdurlarının korunması amaçlanmıştır.

Türk Medeni Kanunu ve mülga 4320 sayılı Kanun yalnızca aileyi ve evlilik birliğini korumaktaydı. Diğer yandan bu koruma genellikle uzun süren yargılamalar sonucunda mümkün olabilmekteydi. Çünkü Kanundaki tedbirler ancak hakim tarafından alınabilmekteydi. Oysa ki şiddetin ve sonuçlarının önlenmesi daha hızlı bir sürecin uygulanmasını gerektirmektedir. 6284 sayılı Kanun, içerisinde çok çeşitli tedbirlere yer vererek hızla uygulanması bakımından en çabuk ulaşılabilecek hakimi, mülki amiri ve hatta gecikmesinde sakınca bulunan bir hal mevcutsa kolluk

---

<sup>480</sup> Ayan, s. 299; Uçar, s. 148.

amirini bile tedbir almakla yetkilendirdi. Ayrıca 4320 sayılı Kanundan farklı olarak sadece şiddet uygulayanlar hakkında alınabilecek önleyici tedbirlere değil, mağdur hakkında alınabilecek koruyucu tedbirlere de yer verildi. Nitekim şiddet uygulayanın bir kez daha şiddete başvurmasını önleyici tedbirlerin yanında mağdurların hayati tehlikeden arı bir şekilde yaşamını sürdürebileceği koruyucu tedbirlerin de alınması gerekmektedir<sup>481</sup>. Koruyucu tedbirler mülki amir, hakim ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından alınabilir. Önleyici nitelikteki tedbirlere ise hakim ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından başvurulabilir. Çalışmamızın bu kısmında 6284 sayılı Kanuna göre alınacak önleyici ve koruyucu tedbirler detaylı olarak incelenecektir.

## **II.Mülki Amirler Tarafından Alınacak Koruyucu Tedbirler**

### **A.Genel Olarak**

Kadının, aile bireylerinin ve 6284 sayılı Kanunda belirtilen diğer mağdurların korunabilmesi ve şiddetin tekraren uygulanmasının önüne geçilebilmesi için faili caydırıcı bir takım tedbirlerin alınması gerekir. Bu tedbirler Kanunda koruyucu ve önleyici tedbirler şeklinde düzenlenmiştir.

Mülki amir tarafından alınabilecek koruyucu tedbir kararları Kanunun 3. maddesinde düzenlenmiştir. Adından da anlaşılacağı üzere koruyucu tedbir kararları daha çok şiddet mağdurunun ve şiddete tanık olan çocukların korunmasını hedeflemektedir. Madde bu amaç doğrultusunda okunduğunda mülki amirin verebileceği koruyucu tedbir kararları aslında acil ve etkin olarak şiddete uğrayan mağdurların bir kez daha şiddete uğramasını, şiddete uğrama tehlikesi altında olanların ise şiddetle karşılaşmasını önlemeye de hizmet etmektedir<sup>482</sup>. Bu amaçla mülki amir şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması bakımından; kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde

---

<sup>481</sup> **Ebru Ceylan**, *Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler*, TBBD, S. 109, Y. 2013, s. 29.

<sup>482</sup> **Emiroğlu**, s. 106.



veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması (m.3/1-a), geçici maddi yardım yapılması (m.3/1-b), psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi (m. 3/1-c), hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması (m. 3/1-ç), gerekli olması halinde kreş imkanının sağlanması (m.3/1-d), tedbirlerini alabilir.

Kanunda belirlenen tedbirler sınırlı (numerus clausus) olarak sayılmamıştır<sup>483</sup>. Mülki amire, Kanunun 3. maddesinin ilk fıkrasında sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verme konusunda takdir yetkisi tanınmıştır. Ancak uygulamada amirlerin Kanunda sayılanlar dışında verdiği bir tedbir kararına rastlanılmamaktadır.

### **B.Uygun Barınma Yeri Sağlanması**

Şiddete uğrayan kimselerin, bu eylemlere boyun eğmelerinin, razı olmalarının nedenlerinden biri, şiddetten kaçıp sığınabilecekleri bir yerin olmamasıdır<sup>484</sup>. Özellikle kadınlar, ailelerinin evine sığınmayı tercih etse de şiddet uygulayan tarafından tahmini kolay olduğu düşünüldüğünde, tehlikenin önlenmesi bakımından faydalı bir çözüm değildir. Öte yandan yılların bize getirdiği tecrübeler bakıldığında, hastalıklı zihniyete sahip olan failin şiddet mağduruna ve ailesine yönelttiği tehditler ve hatta uyguladığı şiddet, mağdurun ailesinin yanına saklanması pek de mantıklı bir çözüm olmadığını göstermektedir<sup>485</sup>. O halde kendisiyle beraber sığındığı kimseleri de tehlikeye sokan şiddet mağduru başka nereye gidebilir?

Devletin gerek sosyal devlet olması<sup>486</sup>, gerekse de İstanbul Sözleşmesinden doğan yükümlülükleri<sup>487</sup>, şiddet mağdurunu korumak maksadıyla ona uygun bir

---

<sup>483</sup> **Moroğlu**, *Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, s. 37.

<sup>484</sup> **Korku Owen/W. Owen**, s. 33.

<sup>485</sup> Opuz Davası/ Türkiye örneğinden de hatırlanacağı üzere, annesinin yanına sığınan Nahide Opuz'un şiddetle mücadelesi, annesinin vefatıyla sonuçlanmıştı. Ayrıntılı bilgi için bkz. § 2, II, B, 3, c), (2). "*Genel Yükümlülükler*" başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>486</sup> Any. m. 2, "*Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir*". Devlet bu nitelikleri

barınma yeri sağlamasını gerektirir<sup>488</sup>. Nitekim, 6284 sayılı Kanunun 3. maddesinde belirtilen tedbirlerden ilki şiddet mağduruna ya da şiddete uğrama tehlikesi altında bulunanlara ve varsa çocuklarına, mülki amirin vereceği bir kararla uygun barınma yerinin sağlanmasıdır. Başka bir ifadeyle, mülki amir şiddete uğrama tehlikesi altında olanlar da dahil olmak üzere şiddet mağdurlarının barınmasına yönelik karar verebilir. Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlerde barındırılır. Ülkemizde Bakanlık bünyesinde yer alan sığınma evlerinin sayısının yetersizliği göz önüne alındığında, mağdurların tamamının bu hizmetten yararlandırılması mümkün olmayabilir. O halde korunan kişiler; mülkî amir, kolluk veya Bakanlığın yapacağı talep üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakilleri sağlanıncaya kadar geçici olarak barınacaktır (Uyg.Yön.m.7/1)<sup>489</sup>.

---

gereği vatandaşlarını koruyan, huzur ve refahını sağlayan her türlü tedbiri alır. Ayrıca, Anayasanın 10. ve 41. maddeleri gereği de kadının ve ailenin korunması bakımından gerekli tedbirleri almalıdır. (Ayrıntılı bilgi için bkz. **Tanör/Yüzbaşıoğlu**, s. 120; **Bilir**, s. 365; **Öden**, s. 333 vd.).

<sup>487</sup> İstanbul Sözleşmesinin bir çok maddesinde ve özellikle 23. maddesinde, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere, mağdurlara güvenli barınma imkanı sunmak ve onlara ilişkin önceden önlem almak amacıyla yeterli sayıda, kolay erişilebilir ve uygun sığınma evleri kurmak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirlerin alınması istenmektedir.

<sup>488</sup> AİHM de bir kararında sığınma evlerinin önemini dile getirerek; devletin etkin koruma mekanizmalarına sahip olup olmadığını değerlendirirken olay bakımından değerlendirme yaptığı gibi devletin etkili mekanizmalara sahip olmadığını bir göstergesi olarak o devletin kaç tane sığınma evi açtığını da değerlendirmiştir (Hırvatistan, Başvuru no. 55164/08), Ayrıntılı bilgi için bkz. **Sever**, s. 32.

<sup>489</sup> Nitekim 18 Aralık 2013 tarihinde, Uşak milletvekili Dilek Aygün Yılmaz tarafından, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına kadın konukevleri hakkında yöneltilen 7/19922 esas numaralı soru önermesine Bakanlık tarafından verilen cevaplar pek de iç açıcı değildir. Bakanlığın cevabına göre; ülkemizde 22.10.2013 tarihi itibarıyla Bakanlığa bağlı 90 kadın konukevi 2411 kapasiteyle, yerel yönetimlere bağlı 32 kadın konukevi 779 kapasiteyle, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 2 kadın konukevi 30 kapasiteyle hizmet vermektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununda yapılan bir değişiklikle, nüfusu 50.000'nin üzerindeki belediyelerin konukevi açma zorunluluğunun nüfusu 100.000'i aşan belediyelere getirilerek, rakamda yapılan yükseklik de şiddetle mücadelede olumsuz bir adım olmuştur. Buna rağmen Ekim 2013 tarihi itibarıyla ülkemizde yalnızca toplam 1617 kişinin barınmadan faydalanan olması, şiddete uğrayanlarla iletişimin tam olarak kurulmadığının bir göstergesidir.

Kanunda yer alan barınma tedbiri, problemlerin çözülmesi bakımından tek başına yeterli değildir. Nitekim kanunlar sadece yazılı bir metinden ibarettir. Asıl olan ne kadar tatbik edildiğidir. Bu nedenle 2013 yılında “*Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik (KKAİHY)*”<sup>490</sup> yayınlanmış, sığınma evleri ve konukevlerinin açılması ve verilecek hizmetler bakımından hukuki bir zemin oluşturulmuştur<sup>491</sup>. Konukevleri kavramı da, KKAİHY’de sığınma evlerinin üstünde bir kavram olarak kullanılmıştır. Nitekim, Yönetmeliğin 3. maddesinin (i) bendinde konukevleri; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın *konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi* ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşu şeklinde tanımlanmaktadır.

Konukevlerine kadınlar ve varsa çocukları mülki amir, veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirinin kararı üzerine ŞÖNİM tarafından kabul edilirler<sup>492</sup> (KKAİHY m.12/1). Mülki amir veya kolluk amiri tarafından karar verilmediği hallerde ise, konukevlerine doğrudan başvuru söz konusu değildir. Eğer doğrudan bir başvuru söz konusu olursa kişi ŞÖNİM’e yönlendirilir (KKAİHY m.11/3). Öte yandan ŞÖNİM’e yapılan başvurular da yazılı olmalıdır. Yapılacak değerlendirme sonucunda barınma ihtiyacının olduğu tespit edilenler ise ilk kabul birimine yönlendirilir (KKAİHY m.12/2). *İlk kabul birimi*, Yönetmeliğin 3. maddesinin (f) bendinde ŞÖNİM’e başvuran kadınlar ve beraberindeki çocukların geçici kabulleri yapılarak ilk gözlemlerinin yapıldığı, tıbbi kontrol ve tedavilerinin

---

<sup>490</sup> R.G. 05.01.2013, S. 28519.

<sup>491</sup> Kabul edilen yönetmelikle, daha önce yürürlükte olan, 08.05.2001 tarihli ve 24396 sayılı Resmi Gazetede ilan edilen “*Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği*” kaldırıldı. Nitekim söz konusu yönetmelik düzenleme olarak yetersizdi. Yerine sunulacak destek hizmetlerinin ve çalışacak personelin niteliğini detaylı olarak düzenleyen *Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliği* kabul edildi.

<sup>492</sup> Uygun barınma yerinin sağlanmasına yönelik tedbir, hakim tarafından da alınabilir. Bu nedenle hakimin vereceği kararın uygulanışı da “*Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğe*” tabidir.

sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar kalabilecekleri birim olarak tanımlanmaktadır. Bu birimin açılmasındaki amaç, konukevlerine kabulden önce yapılan araştırma sırasında, kadınların bir kez daha mağdur olmalarının önlenmesidir. Diğer yandan bu birimde barınma süresi, iki hafta olarak belirtilir. O halde, ŞÖNİM tarafından yapılan incelemenin bir an evvel sonuçlandırılarak, kadının ve varsa çocuklarının konukevlerine yerleştirilmesi gerekir. Aksi halde iki haftalık sürenin sonunda, barındırılanlar hakkında ne yapılacağı bilinmemektedir. Ancak yapılan ön incelemeyle konukevine kabulü uygun görülen kadın ve beraberindeki çocukların, belgeleri sonradan tamamlamaları koşuluyla, doğrudan konukevine gönderilmesi de mümkündür (KKAİHY m.12/2)<sup>493</sup>.

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve beraberindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konukevine kabul edilir. Ancak, onsekiz yaşından küçük şiddet mağduru çocuklar, sosyal çalışmacı ile çocuk gelişimci tarafından uygun görüldüğü takdirde, il müdürlüğü tarafından uygun bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilir (KKAİHY m.13/1). On iki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınların ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, ŞÖNİM tarafından kira ve iaşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle barındırılması yoluna gidilir. Kadınlar ve beraberindeki çocuklar konukevi hizmetlerinden bu evde yararlandırılır. Evlerin, konukevine yakın çevreden, tercihen mobilyalı ve her bir kişi için en az yirmi metrekare yaşam alanı olmasına, bulunduğu ilin rayiç fiyatları üzerinden kiralanmasına da özen gösterilir<sup>494</sup>.

---

<sup>493</sup> ŞÖNİM tarafından doğrudan konukevine kabulü yapılan veya ilk kabul biriminde kalanlardan konukevine yerleştirilmesi uygun görülen kadınlar ve beraberindeki çocukları, Bakanlık, belediye, il özel idaresi veya sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerine yerleştirilirler. Bu suretle yerleştirilen kadınlar, konukevleri tarafından ŞÖNİM'in bilgisi dışında, takdir yetkisi kapsamında çıkarılamazlar (KKAİHY m.12/4).

<sup>494</sup> Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik m. 13/1-c. Konukevi hizmetlerinden yararlanabilecek olanlar diğer kimseler ise yönetmeliğin 13. maddesinde sayılmaktadır. Maddeye göre; “ b) Onsekiz yaşından küçük kız çocukları anneleri ile birlikte konukevi hizmetinden yararlanabilirler.....ç) İlk kabul biriminde psikiyatrik desteğe ihtiyacı olduğu gözlemlenen kadınlar hakkında psikiyatri uzmanından alınacak “toplulaşan yerde kalabileceğine dair rapor” doğrultusunda konukevine kabulleri yapılır. d) Bulaşıcı veya sürekli tıbbi tedaviyi gerektirir ağır hastalığı olduğu tespit edilen

Ayrıca kesin bir gizlilikle korunan kişinin kimliği ve ilgili diğer bilgi belgeleri de açıklanmaz<sup>495</sup>.

Barınma yeri sağlanması tedbirine, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri de başvurabilir. Tedbirin kolluk amirince uygulanması veya korunan kişinin kollukta bulunması hallerinde de korunan kişi çabucak ŞÖNİM'e ulaştırılmalıdır. Bunun mümkün olmaması halinde giderleri Bakanlık tarafından karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici barınma imkânı sağlanır (Uyg.Yön.m.7/4). Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak istememesi halinde ise aydınlatılmış rızası<sup>496</sup> alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılır. Kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde ise kolluk refakati talep edilir (Uyg.Yön.m.7/6).

### C.Geçici Maddi Yardım Sağlanması

Mülki amir, korunan kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına da karar verebilir (6284 S.K.m.3/1-b)<sup>497</sup>. Tedbir kararı, ilgiliye tefhim veya tebliğ edilir ve

---

*kadınların tedaviyi kabul etmeleri durumunda ilgili mevzuatları çerçevesinde tedavileri sağlanır. Tedaviyi kabul etmemeleri durumunda, 29 uncu maddenin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince işlem yapılır. e) Altmış yaşından büyük şiddet görmüş kadınlar ile akıl ve ruh sağlığının bozuk olduğu gözlemlenen veya zihinsel engelli kadınlar uygun sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir. f) Alkol ve madde bağımlıları, tedaviye başlamaları ve devam etmeleri koşulu ile konukevine kabul edilirler. g) Rehabilitasyon ve güçlendirme sürecinde farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan kadınlar, Bakanlıkça bu hizmet için kurulacak ve içinde hizmete uygun eğitim almış personelin istihdam edileceği ihtisaslaşmış konukevlerine yerleştirilirler. ğ) Öz bakımlarını kendi başlarına yapamayan kadınlar ilgili kuruluşlara yerleştirilir. h) Bedensel ve zihinsel engelli kadınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşlarından destek alınır. ı) Herhangi bir suç nedeniyle adli mercilerce haklarında arama, tutuklama, zorla getirme kararı verildiği veya yakalama emri düzenlediği anlaşılan kadınlar derhal kolluk birimlerine bildirilir ve haklarında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.”*

<sup>495</sup> Karınca, s. 18.

<sup>496</sup> 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği uyarınca aydınlatılmış rıza, korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanını ifade eder (m.3-1/a).

<sup>497</sup> İstanbul Sözleşmesinin 20. maddesinde genel destek hizmetlerinden bahsedilmektedir. Bu yardımlar arasında korunan kişiye iş bulma ve mali yardım desteği de yer alır.

yerine getirilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir (Uyg.Yön.m.8/2). Karara göre, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Birden fazla kişi korunuyorsa, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır<sup>498</sup>. Korunan kişilere aynı zamanda barınma yeri de sağlanmışsa yapılacak yardım tutarı yarı oranında azaltılarak uygulanır<sup>499</sup>. Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz<sup>500</sup>.

Yapılan maddi yardım, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır (6284 S.K.m. 17/2). Yapılan ödemeler için daha sonra şiddet uygulayana rucü edilir. Şiddet uygulayana, ödeme tutarı, ödemenin yapılacağı yer ve tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödeme yapılması hususu tebliğ edilmelidir (Uyg.Yön.m. 42/1). Ödemenin süresinde yapılmaması halinde ise tebliğ edilen tutar, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir.

Eğer korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu ihbar edilir veya kollukta ya da ŞÖNİM tarafından kararların uygulanması izlenirken tespit edilirse, bu hususa ilişkin tutanak tutulur (Uyg.Yön.m.42/2). Bu durumda yapılan ödemeler, kendisine ödeme yapılan kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir. Bu arada şiddet uygulayandan bir tutar tahsil edildiyse kendisine iade edilir (Uyg.Yön.m. 42/3).

---

<sup>498</sup> Bu madde kapsamında yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden istisnadır. 6284 sayılı Kanun m. 17/1; 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği m. 8/7.

<sup>499</sup> Korunan kişinin birden fazla ise, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez (6284 S.K.m. 17/1; Uyg.Yön.m. 8/3).

<sup>500</sup> 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği m. 8/4'e göre; "Geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Bordro, her ayın onbeşinde ve otuzunda düzenlenerek tahakkuk eden meblağ ilgililerin banka hesabına yatırılır. Aynı tedbir kararında birden fazla kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair karar verilmesi halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilir ve ödemeler aynı banka hesap numarasına yapılır. Ödeme evrakına karar örneği eklenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır" .

Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar ise geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz (Uyg.Yön.m. 8/6). Örneğin, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu<sup>501</sup> gereği korunan kişi aynı zamanda, mülki amirlerin doğal başkanı olarak il veya ilçelerde kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının, muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile geçici olarak eğitim ve öğretim imkanı sağlanması halinde topluma faydalı hale gelebilecek kişilere yaptığı yardımlardan da faydalanabilir. Diğer yandan bu yardımları alması, mülki amirin geçici maddi yardım kararı vermesine de engel değildir. Şüphesiz ki mülki amir somut olayın özelliklerine ve hakkaniyete göre hareket etmelidir.

İlk kabul birimi veya konukevi hizmetlerinden yararlanan ve geliri bulunmayan kadınlara ve çocuklara, 6284 sayılı Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmiş olmasa da sosyal inceleme raporlarına dayanılarak, konukevi müdürünün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile maddi yardım yapılabilir (KKAİHY m.23/1). Harçlık adıyla ödenecek bu miktar, Bakanlığa ait konukevlerinde Bakanlık bütçesinden, Belediyelere ait konukevlerinde ise belediye bütçesinden karşılanır<sup>502</sup>.

Yapılan yardımlar korunan kişiye nakit olarak ödenir. Mülki amir sağlanan maddi yardımın dışında, 6284 sayılı Kanun kapsamında giyim ve beslenme yardımı yapılmasına karar veremez. Ancak korunan kişi konukevine yerleştirilmişse, ihtiyaca göre aynı olarak giyim yardımı (KKAİHY m.23/6) ve günde üç ana öğün beslenme yardımı alabilir (KKAİHY m.21/1). Bu yardım, çocuklara iki ara öğün daha eklenerek verilir.

---

<sup>501</sup> R.G. 14.06.1986, S. 19134.

<sup>502</sup> Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin 23. maddesinin 2. fıkrasına göre, harçlık, konukevi tarafından hazırlanacak bordroya göre, imza karşılığında her ayın birinci günü peşin olarak ödenir. Ayın onuncu gününe kadar konukevine kabul edilen kadın ve çocuklarına tam harçlık, daha sonra kabul edilenlere ise kaldıkları gün sayısı üzerinden hesaplanacak harçlıkları ödenir. İşe yerleştirilen kadınların harçlıkları, maaşlarını alıncaya kadar kesilmez. Bakanlığa gönderilen 7/19922 esas no'lu soru önermesine verdiği cevapta, 2012 yılında 87 kadının işe yerleştirildiği bildirilmektedir.

### **D.Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi**

Mülki amir gerekirse korunan kişiye psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine karar verebilir<sup>503</sup>. Bu hizmetler, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde verilir (Uyg.Yön.m.9/1). Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından sağlanır (Uyg.Yön.m.9/3).

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti çerçevesinde korunan kişiye haklarını öğretmek, destek alabileceği kurumları göstermek, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak için psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan yardımcı olunmaktadır (Uyg.Yön.m.9/1). Bu hizmetin verilmesindeki asıl amaç geçici olarak korunan veya yardım edilen kişinin bundan sonra hayatla kendi başına mücadele edebilmesini ve bir meslek edinerek geçimini temin etmesini sağlamaktır.

Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde ise, şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir (Uyg.Yön.m.9/2).

### **E.Geçici Koruma Altına Alınması**

Mülki amir tarafından alınması gereken tedbirlerden en önemlisi bizce, hayati tehlikenin varlığı halinde şiddet mağdurunun geçici koruma altına alınmasıdır. Çünkü bir kimsenin korunması gereken en temel hakkı onun yaşama, nefes alma

---

<sup>503</sup> İstanbul Sözleşmesinin 20. maddesinde yer verilen genel destek hizmetleri arasında mağdura rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulması hakkındaki tedbire de yer verilmektedir. Ancak bu tedbire ek olarak sözleşmenin 25. maddesinde cinsel şiddet mağdurlarına yönelik olarak danışmanlık ve tecavüz kriz merkezlerinin kurulması için hukuki ve diğer tedbirlerin alınması da istenmektedir. Ülkemizde ise ne 6284 sayılı Kanunda ne de konukevlerinin kuruluşu ve işleyişi hakkında çıkarılan yönetmelikte bu hizmete yer verilmemiştir.



hakkıdır. Bu hak kişiye tam ve sağlıklı olarak hayatını devam ettirmesini sağlar. Yani şiddetten korunan başta kadın olmak üzere tüm mağdurların vücut bütünlüğünü ve yaşam hakkını korumak devletin görevidir. Hayati tehlike altında olmayan kadınların barınmaları için bir yer bulmak, onların beslenmesini ve bakımını üstlenmek kolaydır. Zor olan onu hayatta tutabilmektir. Ancak ne yazık ki her gün kadına yönelik şiddet, ölüm ve yaralama olaylarıyla karşılaşmaktadır.

Mülki amir ilgilinin talebi üzerine veya resen, 6284 sayılı Kanunun 3. maddesinin (ç) bendine ve Uygulama Yönetmeliğinin 10. maddesine göre olayın niteliği, şikâyet ve ihbarı göz önünde bulundurarak, şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde, geçici koruma altına alınmasına karar verir (Uyg.Yön.m. 10/1). Ancak bu kararın verilmesinden çok uygulanabilmesi önemlidir. Geçici koruma altına alma kararları, korunan kişinin yerleşim yerindeki veya bulunduğu yerdeki ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk tarafından yerine getirilir (Uyg.Yön.m. 10/2). Eğer korunan kişi başka bir yere gidecekse, gideceği yere ilişkin olarak görevli ve yetkili kolluğa bilgi vermelidir<sup>504</sup>. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceği yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam eder (Uyg.Yön.m. 10/2).

Korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle belirlenir. Bu belirleme, hâkim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise kolluk tarafından ve “Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik”te<sup>505</sup> yer alan fiziki koruma tedbirlerine göre yapılır. Bu Yönetmeliğin 14. maddesinde yer alan fiziki koruma tedbiri, hakkında bu tedbirin uygulanmasına karar verilen kişinin, gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmi dört saat esasına göre kesintisiz olarak her türlü tehlikeden korunması amacıyla ilgili kolluk veya koruma birimi tarafından yerine

---

<sup>504</sup> Bu bilgi, acil durumlarda hemen, diğer hallerde ise yirmi dört saat öncesinden verilmelidir (Uyg.Yön.m.10/2).

<sup>505</sup> R.G. 11.11.2008, S. 27051.

getirilen tedbir olarak tanımlanır. Bu koruma tedbiri kapsamında yakın koruma, konutta koruma, işyerinde koruma, motorize veya yaya devriye ile koruma, çağrı üzerine koruma usullerinden biri veya bir kaçı uygulanabilir<sup>506</sup>.

Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriği hakkında bir tebligat gönderilir. Tebligatta, korunan kişinin şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar açıklanmaktadır (6284 S.K.m.3/1-ç).

### **F.Çocuklar İçin Kreş İmkanının Sağlanması**

Çocuk sahibi olan korunan kişinin, mülki amirin vereceği bir tedbir kararıyla gerekirse çocukları için kreş imkanının sağlanması da mümkündür. 6284 sayılı Kanunun 3. maddesinin (d) bendinde yer alan bu tedbir, korunan kişinin çalışıp çalışmamasına göre farklılık gösterir. Korunan kişinin çalışmaması halinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olacak şekilde Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri alınır. On altı yaşından büyüklerin ise bu imkandan faydalanabilmesi, kreş giderinin, her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemesi ve bunun belgelendirilmesine bağlıdır.

Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüğüne ibraz etmelidir (Uyg.Yön.m.11/2). Bundan sonra müdürlük tarafından ilgili kreşe her ay ödeme yapılır<sup>507</sup>. Korunan kişiye ise, kreş giderlerini karşılaması için herhangi bir harçlık verilmemektedir. Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin suistimalinin öğrenilmesi halinde ise ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilir (Uyg.Yön.m.11/4).

<sup>506</sup> Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik m. 14/3.

<sup>507</sup> Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır (Uyg.Yön.m. 11/2).

### III.Kolluk Amiri Tarafından Alınacak Koruyucu ve Önleyici Tedbirler

Her toplumda ortak yaşamın sürdürülebilmesi için belli bir düzene ve disipline ihtiyaç vardır. Bireylerin temel hak ve özgürlüklerini koruyabilmek, ülke güvenliğini, dirlik ve düzenini temin etmek, bireylerin sağlık içinde yaşamalarını sağlamak devletin başlıca görevlerindedir<sup>508</sup>. Devlet adına kamu düzenini sağlama ve koruma görevi ise kolluğa verilmiştir. Bu nedenle kadının veya aile bireylerinin korunmasında başlıca görevli kolluktur. 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde kolluk, polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri olarak; kolluk amiri ise, hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanı, amiri olarak tanımlanmıştır (Uyg.Yön.m.3/1-h,1). Sayılan birimlere şiddeti önleme, müdahale etme ve eylem suç niteliğinde ise şiddet uygulayanı yakalama ve gözaltına alma gibi görevler verilirken<sup>509</sup>, kolluk amirine 6284 sayılı Kanun kapsamında bir takım yetkiler de verilmiştir. Bu yetkiler kapsamında kolluk amiri, mülki amirin veya hakimini verebileceği koruyucu ve önleyici tedbirlerden bazılarını hükmedebilmektedir<sup>510</sup>.

Mülkî amir tarafından alınabilecek koruyucu tedbirlerden barınma yeri sağlanmasına ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince de alınabilir<sup>511</sup>. O halde ilgili kolluk amirince koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için iki şartın varlığı gerekir. İlk olarak, kolluk amiri korunan kişi ve varsa çocukları hakkında yalnızca uygun barınma yeri

<sup>508</sup> **Günday**, s. 292 vd; **Gözler/Kaplan**, s. 577 vd; **Zabunoğlu**, s. 546 vd.

<sup>509</sup> CMK m. 90. maddesine göre, kolluk, tutuklama veya yakalama kararı düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ve Cumhuriyet savcısına veya amirlerine derhal başvurma olanağı da yoksa yakalama yetkisine sahiptir. Yakalanan kimse hakkında savcıya derhal bilgi verilmelidir. Verilen bilgi üzerine savcılıkça bırakılmayanlar ise gözaltına alınır (CMK m. 91). Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kunter/Yenisey/Nuhoğlu**, s. 778 vd.

<sup>510</sup> **Nuhoğlu**, s. 75.

<sup>511</sup> **Tosun**, s. 98.

sağlanmasına veya geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirlere başvurabilir. Başka bir ifadeyle mülki amir tarafından alınan çocuklar için kreş imkanının sağlanması, geçici maddi yardımın sağlanması, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine ilişkin tedbirlerin alınmasına karar veremez. Ayrıca kolluk amiri, 6284 sayılı Kanunun 3. maddesinin ilk fıkrasında mülki amire verilen, Kanunda sayılmayan diğer tedbirleri alma yetkisinden de faydalanamayacak, yalnızca aynı maddenin (a) ve (ç) bentlerinde yer alan barınma yeri sağlanması ve geçici koruma altına alma tedbirlerine karar verebilecektir.

Mülki amir tarafından alınabilen tedbirlerden bazılarının kolluk amiri tarafından da alınabilmesi için gereken ikinci şart ise, kolluk amirinin bu tedbirlere ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde başvurabilmesidir. 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde gecikmesinde sakınca bulunan hal, kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması hali olarak tanımlanmıştır. İşte kolluk amirinin sayılan tedbirlere karar vermemesi halinde korunan kişide telafi edilemeyecek bir zarar meydana gelecekse, kolluk amiri gerekli tedbirin alınmasına karar verebilir. Ancak kararı içeren evrakın en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunulması ve mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanması gerekmektedir. Aksi halde alınan tedbirler kendiliğinden kalkar. Tatil günleri de sürenin hesabına dâhildir. Sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonuna rastlarsa, süre takip eden ilk iş günü sona erer (Uyg.Yön.m.29/3).

Kolluk amiri gecikmesinde sakınca bulunan hallerde hakim tarafından alınabilecek önleyici tedbirlerden de bazılarını alabilir. Kanunun 5. maddesinin 2. fıkrasında kolluk amirinin hangi tedbirlere başvurabileceği düzenlenmiştir. Buna göre amir, şiddet uygulayanı mağdura yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret,

aşğılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması konusunda uyarabilir; müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesine veya korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmamasına, gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmamasına karar verebilir<sup>512</sup>. Ancak bu karar en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunulmalıdır. Aksi halde tedbirler kendiliğinden kalkar.

Mülki amirin ve hakimin verebileceği bazı tedbirlerin kolluk amiri tarafından da verilebiliyor olması telafisi güç zararların doğmasını engelleyebilir. Ancak, kararların mülki amir veya hakim tarafından belli bir süre içinde onaylanması, onaylanmazsa kendiliğinden kalkmasının, uygulamada büyük zararlara yol açacağı düşünülmektedir<sup>513</sup>. Örneğin yoğun şiddet gördüğü ve ölüme tehdit edildiği gerekçesiyle cuma akşamı kolluğa sığınan bir kadın hakkında kolluk amirinin geçici koruma altına alınması tedbirine başvurması halinde, tedbirin hafta sonu mülki amire sunulması ve mülki amir tarafından 48 saat içinde onaylanması mümkün olmazsa tedbirin kendiliğinden kalkmasının mağdurun ölümüne neden olabileceği tartışılmıştır<sup>514</sup>. Düzenlemenin uygulanmasında çıkabilecek aksaklıkların giderilmesi, korumanın devamı bakımından onay makamlarının da 7 gün 24 saat çalışma sistemiyle konunun hassasiyetine uygun davranması sağlanmalıdır. Nitekim Uygulama Yönetmeliğinin 29. maddesinde bu endişeyi giderecek bir düzenlemeye yer verilerek sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonuna rastlarsa, sürenin takip eden ilk iş günü sona ereceği belirtilmiştir.

---

<sup>512</sup> Tosun, s. 98.

<sup>513</sup> Moroğlu, *Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, s. 39.

<sup>514</sup> Moroğlu, *Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, s. 39. Ayrıca bkz. Uğur, s. 352; Sağiroğlu, s. 82.

## IV. Hakim Tarafından Alınacak Koruyucu ve Önleyici Tedbirler

### A.Koruyucu Tedbir Kararları

#### 1.Genel Olarak

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kişilerin korunabilmesi için mülki amirden başka hakime de tedbir alma yetkisi tanınmıştır. Ancak, mülki amirden farklı olarak hakim, hem koruyucu tedbir kararı, hem de önleyici tedbir kararı alabilmektedir<sup>515</sup>. Koruyucu tedbirlere Kanunun 4. maddesinde yer verilir. Buna göre korunan kişi hakkında hakim; işyerinin değiştirilmesi, kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yerinin belirlenmesi, TMK'daki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması, korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması halinde kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi şeklide sayılmaktadır. Ancak maddede yer alan tedbirler tahdidi değildir. Hakime karar verirken tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verme yetkisi tanınmaktadır (6284 S.K.m4/1). Diğer bir deyişle hakim, somut olayın özelliğine göre Kanunda sayılan tedbirlerin yetersiz kalacağına kanaat getirirse, maddede yer almayan başkaca tedbirlere de başvurabilecektir. Başka bir ifadeyle hakim mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbirlere ve hatta somut olayın gereklerine göre tamamen farklı tedbirlere de hükmedebilir.

#### 2.İşyerinin Değiştirilmesi

Hâkim, kişinin muhtemel bir şiddete uğramasının ya da daha evvel uğranan şiddet eyleminin tekrarlanmasının engellenmesi için işyerinin değiştirilmesi tedbirine karar verilebilir. Bu tedbir, korunan kişinin işçi, memur veya serbest meslek sahibi olmasına göre farklılık arz etmektedir<sup>516</sup>. Hakim, korunan kişinin tabî olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle, işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verebilir (Uyg.Yön.m.13/1). Örneğin korunan kişinin memur olması halinde hakim

---

<sup>515</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 191.

<sup>516</sup> Sağiroğlu, s. 87.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu<sup>517</sup> ve Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik<sup>518</sup> ve istihdam ettiği kurulların bağlı bulunduğu bakanlıklarca çıkarılan yer değiştirme yönetmelikleri hükümlerine uygun olarak karar vermelidir. Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir (Uyg.Yön.m.13/2). Tebliğ üzerine, yetkili kurum veya kişi tarafından karar derhal yerine getirilmelidir. Örneğin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı bir memurun kurum içinde işyerinin değiştirilmesi Bakanlığın Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine<sup>519</sup> uygun olarak ve özellikle can güvenliği söz konusuysa belirlenen dönemleri beklemeksizin gerçekleştirilebilir<sup>520</sup>. Bu durumda şiddet gören memur bulunduğu bölgenin zorunlu çalışma süresini tamamlamışsa bir üst bölge veya alt bölgelerde bir yere, tamamlamamışsa bölge içerisinde veya bulunduğu il içerisinde başka bir yere atanmak üzere değerlendirilir<sup>521</sup>.

İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar yine ilgili işyerine tebliğ edilmelidir (Uyg.Yön.m.13/3).

---

<sup>517</sup> R.G. 23.07.1965, S. 12056.

<sup>518</sup> R.G. 25.06.1983, S. 18088.

<sup>519</sup> R.G. 17.05.2013, S. 28650.

<sup>520</sup> Aile ve sosyal Politikalar Bakanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, m. 17/1'e göre, "Eşi veya çocuğu vefat eden personel ile herhangi bir nedenle görev yaptığı ilde kendisinin, eşinin veya bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının can güvenliğinin tehlikeye düştüğünü adli veya mülki idare makamlarınca verilen belgeyle belgelendirenlerin atama talepleri, olayın gerçekleştiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde müracaatta bulunmak ve bir defaya mahsus olmak üzere, bulunduğu bölgenin zorunlu çalışma süresini tamamlamışsa bir üst bölge veya alt bölgelerde bir yere, tamamlamamışsa bölge içerisinde veya bulunduğu il içerisinde başka bir yere atanmak üzere değerlendirilebilir(1)".

<sup>521</sup> Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği, m. 17/2'ye göre "(2) 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca hakkında adli makamlarca iş yerinin değiştirilmesine ilişkin koruyucu tedbir kararı alınan personelin atama talebi, bulunduğu bölgenin zorunlu çalışma süresini tamamlamışsa bir üst bölge veya alt bölgelerde bir yere, tamamlamamışsa bölge içerisinde veya bulunduğu il içerisinde başka bir yere atanmak üzere değerlendirilir".

### 3.Yeni Yerleşim Yerinin Belirlenmesi

Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı, yeni bir yerleşim yeri belirlenebilir (Uyg.Yön.m.14/1). Bu tedbire başvurulabilmesi için korunan kişinin evli olması ve şiddet uygulayan kişiyle aynı yerleşim yerine sahip olması gerekir. Dolayısıyla, aynı evde yaşayan sevgililer ile evli olsalar da TMK'nın 197. maddesine istinaden ayrı yaşayanlar hakkında hakim somut olaya göre başkaca tedbirlere karar vermelidir. Eşler yalnızca TMK m. 197'deki sebeplerle ayrı yaşıyor olmayabilir. Örneğin, EMK'nın 21. maddesi kadının ikametgahını (yerleşim yeri), kocanın ikametgahı saymaktaydı. Bu hükme TMK'nın "yerleşim yeri" başlıklı 19. vd. maddelerinde yer verilmedi<sup>522</sup>. Böylece karı kocanın evlilik birliği içerisinde ayrı yerleşim yeri edinebilmeleri imkanı doğmuş oldu. Dolayısıyla farklı şehirlerde çalışan ve bu nedenle ayrı yerleşim yerlerine sahip olan eşlerden birinin koruma altına alınması üzerine hakimin o eş hakkında, yeni yerleşim yerinin belirlenmesi tedbirine hükmetmesi hayatın olağan akışına aykırıdır. O halde hakim şiddet uygulayanın, diğer eşin konutuna yaklaşmaması vb. önleyici tedbirlerin alınmasına karar verebilir.

Sonuç olarak evli eşler aynı konutu paylaşıyorsa, diğer eş şiddetten koruyabilmek için hakim yeni bir yerleşim yeri belirleyebilir. Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, adresle ilgili işlemler nüfus müdürlüğü tarafından yerine getirilir (Uyg.Yön.m.14/2).

### 4.Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması

Kanunun 4. maddesine ve Uygulama Yönetmeliğinin 15. maddesine göre hâkim, TMK'daki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verebilir. O halde ilk önce "aile konutu nedir ve hangi şartlarda konuta şerh verilmesi gerekir" sorusu cevaplandırılmalıdır. Aile konutu, eşlerin ve varsa çocukları ile yanlarında yaşayan diğer aile bireylerinin kullanımına özgülenmiş, ailevi faaliyetlerin merkezini oluşturan, genellikle sabit

---

<sup>522</sup> Yerleşim yeri, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir (TMK m. 19/1). Bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz (TMK m. 19/2).



nitelikteki yeri ifade eder<sup>523</sup>. Bu özellikleri taşıyan konuta malik olmayan eş, TMK m. 194 hükmü gereği, rızası alınmaksızın aile konutuyla ilgili kira sözleşmesinin feshini, konutun devrini ya da konut üzerindeki hakların sınırlandırılmasını engellemek için tapu kütüğüne gerekli şerhin verilmesini isteyebilir<sup>524</sup>. Bu şerh açıklayıcı nitelik taşır<sup>525</sup>. Aynı zamanda da tapu kütüğünü kilitleyici bir fonksiyona sahiptir<sup>526</sup>. Bu itibarla tapu memuru, diğer eşin rızası olmaksızın şerh edilmiş taşınmaza ilişkin yöneltilen tescil taleplerini reddetmelidir<sup>527</sup>.

6284 sayılı Kanun gereği şiddete uğrayan eş bakımından da talepte bulunursa, aile konutu üzerinde yapılabilecek tasarrufların engellenebilmesi için hakim tarafından tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir. Bu karar, ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir (Uyg.Yön.m.15/2). Kanunun gerekçesinde, hakim tarafından koruyucu tedbir kararlarının şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kişilerin güvenliğinin ve korunmasının sağlanması amacıyla verileceği ifade edilmektedir. Tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması tedbiri ise korunan kişinin şiddete uğramasını engelleyici ve can güvenliğini koruyan bir tedbir değildir. Bu tedbir, daha çok aile konutuna ilişkin tasarrufların diğer eşin rızası olmaksızın yapılmasını engelleyen bir fonksiyona sahiptir<sup>528</sup>. Bu itibarla söz konusu tedbirin şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi olan eşin aile konutundaki haklarının korunmasına hizmet ettiği bir gerçektir. Diğer yandan TMK’da evlilik birliğinin korunmasına yönelik hakim geniş anlamda alabileceği önlemler arasında detaylı olarak yer verilen aile konutu şerhine, 6284 sayılı Kanunda ve Uygulama Yönetmeliğinde bir kez daha yer verilmesi, gereksiz bir

---

<sup>523</sup> **Faruk Acar**, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu ve Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, B. 3, Ankara 2012, s. 17.

<sup>524</sup> **Kılıçoğlu**, *Eşin Rızasına Bağlı İşlemler*, s. 9.

<sup>525</sup> **Öktem**, s. 331; **Hatemi**, s. 77; **Ayar**, s. 383.

<sup>526</sup> **Öktem**, s. 333.

<sup>527</sup> **Öktem**, s. 333; **Çabri**, s. 408. Aile Konutu ve Aile Konutu şerhi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. § 2, II, C, 2, b), (2), (b), (ii), “*Aile Konutuna İlişkin Tasarruflarda Diğer Eşin Rızasını Sağlayamayan Eşin Yetkili Kılınması*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>528</sup> **Ceylan**, s. 37.

tekrar gibi görünebilir. Ancak bazen yapılan tekrarlar, unutulması muhtemel hakların hatırlatılmasına da faydalı olmaktadır. Öte yandan, Kanunun 4. maddesine göre aile konutu şerhi kararı ancak talep edilirse mümkündür. TMK m.194/3'e göre ise malik olmayan eş, tapu sicil memurundan gerekli şerhin yapılmasını, hakim kararı gerekmeksizin, isteyebilir<sup>529</sup>. O halde korunan kişi TMK' daki şartların varlığı halinde tapu sicil memurundan aile konutu şerhinin konulmasını talep edebilirken, 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir alma kararı veren hakim talep yoksa tapuda aile konutu şerhi konulmasına karar veremeyecektir.

### **5.Kimlik ve Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi**

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde, hakim tarafından, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak verilen bir tedbir kararıdır (Uyg.Yön.m.16/1). Hakimin bu tedbire başvurabilmesi, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunmasına bağlıdır. Hayati tehlikenin var olup olmadığının tespiti ise somut olaya göre değişiklik gösterebilir. Örneğin şiddet uygulayanın korunan kişiyi öldürmeye teşebbüs etmesi ve eylemin soruşturma ya da kovuşturmasının devam ediyor olması ya da fiziksel şiddetin ölümcül boyutlara ulaştığını gösteren hastane kayıtlarının bulunması halinde hakim bu tedbirin alınmasına karar verebilir. Hatta kanaatimizce korunan kişinin hayatına yönelik bir tehdit alması bile herhangi bir kayıt şartı aranmaksızın bu tedbirin uygulanması için yeterli kabul edilmelidir. Nitekim şiddete uğrayan veya uğrama

---

<sup>529</sup> Aynı zamanda Tapu Sicil Tüzüğü'nün 17. maddesinin 2. fıkrası gereği "Aile konutu olarak özgülünen taşınmazın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutun aile konutu olduğuna dair şerhin verilmesini isteyebilir".(R.G. 17.08.2013, S. 5150). Aile konutu şerhi için merkezi nüfus idaresi sisteminden veya nüfus müdürlüğünden alınan yerleşim yeri belgesi ile medeni hâli gösterir nüfus kayıt örneğinin getirilmesi gerekir (m. 49/c). Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 2014/4 nolu genelgesine göre de malik olan veya olmayan eşin ya da eşlerden her ikisinin birlikte, gerekli belgeler ile istemde bulunmaları durumunda, tapu siciline 'aile konutu' şerhi verilebilir. Tescil, tapu sicilinin şerhler hanesine "Aile Konutu Şerhi-Tarih-Yevmiye Numarası" şeklinde yapılır. ([http://www.tkgm.gov.tr/sites/default/files/mevzuat/2014-4\\_s.\\_aile\\_konutu-\\_mal\\_rejimleri\\_-\\_cocuk\\_mallari\\_hakkinda\\_genelge.pdf](http://www.tkgm.gov.tr/sites/default/files/mevzuat/2014-4_s._aile_konutu-_mal_rejimleri_-_cocuk_mallari_hakkinda_genelge.pdf), E.T.01.07.2014).

tehlikesi bulunan kişilerle ilgili koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için herhangi bir delil araştırması veya belge ibrazı aranmamaktadır<sup>530</sup>.

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak verilmelidir. Başka bir ifadeyle korunan kişinin, tedbir kararının anlaşılabilir bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanının alınması gerekmektedir. Çünkü kişinin belli bir yaşa kadar sahip olduğu ve onu diğerlerine tanıtan kimliğine dair bilgi ve belgelerin tamamen değiştirilerek, ölmüş gibi kabul edilmesi ve kişinin hayatına o güne kadar olandan farklı bir kimlikle devam etmesi oldukça zordur. Bu nedenle korunan kişinin yazılı rızasının alınması önemlidir.

Hakim, korunan kişinin kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine Tanık Koruma Kanunu (TKK)<sup>531</sup> hükümlerine göre karar verir. Bu Kanun, bazı suçlara ilişkin<sup>532</sup> tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemektedir (TKK m.1). Kanununun 5. maddesinin (d) bendinde ise “*Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi*” tedbiri yer alır. Kanuna göre bu tedbir kapsamında, adli sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtların, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmî belgelerin ve taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılmasına ilişkin belgelerin düzenlenmesi ve değiştirilmesi gerekir. Hakim TKK hükümlerine

---

<sup>530</sup> Sağıroğlu, s. 93.

<sup>531</sup> R.G. 05.0.2008, S. 26747.

<sup>532</sup> TKK'nın “*Tanık koruma tedbiri alınması gereken suçlar*” başlıklı 3. maddesine göre; “*(1) Bu Kanun hükümleri, aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir: a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ve ceza hükmü içeren özel kanunlarda yer alan ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar. b) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ile terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar*”.

dayanarak verdiği tedbir kararını, Cumhuriyet başsavcılığına (Uyg.Yön.m16/2), savcılık ise gereğini yerine getirmek üzere kararı, ivedilikle İçişleri Bakanlığına gönderir. Karar üzerine Bakanlık kimlik ve diğer bilgi ve belgelerdeki gerekli değişikliklerin yapılmasını emreder. Yapılan işlemin sonucu ise Bakanlıkça, Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

Son olarak bu tedbire karar verilebilmesi için, hayati tehlikenin varlığı halinde diğer tedbirlerin uygulanmasının yetersiz kalacağının da anlaşılması gerekir (Uyg.Yön.m16/1).

## **B.Önleyici Tedbir Kararları**

### **1.Genel Olarak**

Kanunun 4. maddesinde şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kişileri koruyucu tedbirlere yer verilirken, Kanunun 5. maddesinde şiddet uygulayanlarla ilgili olarak hakim tarafından alınabilecek önleyici tedbirlere yer verilmektedir. Maddede şiddet mağduruna yönelik olarak şiddete ve korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunulmaması, şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişinin müşterek konuttan veya halen bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi, korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okuluna ve işyerine yaklaşmaması, silahlarını kolluğa teslim etmesi, kamu görevlisiyse silahını kuruma teslim etmesi tedbirleri düzenlenmiştir. Hakimin bu tedbirlere başvurabilmesi için kişinin şiddet uyguladığı veya uygulama tehlikesinin bulunduğu hususunda olguların bulunması gerekir<sup>533</sup>. Bu takdirde hakim, uygulanan şiddetin yoğunluğuna ve türüne göre bir tedbirin alınmasına karar verir. Nitekim, daha hafif bir tedbirle şiddetin önlenmesi mümkünken, ağır bir tedbire karar verilmesi Kanunun amacını aşan bir yaklaşım olur<sup>534</sup>. Diğer yandan alınacak tedbirlerin, şiddet uygulayan bakımından kişi hak ve özgürlüklerini sınırlandırabileceği dikkate alındığında, hakimin daha hassas davranması gerekir<sup>535</sup>.

---

<sup>533</sup> Sağıroğlu, s. 93.

<sup>534</sup> Erdem, s. 59.

<sup>535</sup> Sağıroğlu, s. 93; Erdem, s. 59.

Ancak şiddet uygulama olgusunun aranması ve uygun tedbire karar verilmesi, tedbirlerin uygulanmasını da geciktirmemelidir. Gecikme nedeniyle yaşanacaklar, bu kez korunan kişinin hak ve özgürlüklerinin ağır bir şekilde ihlaline neden olabilir<sup>536</sup>.

Önleyici tedbirler Kanunda sınırlı olarak sayılmamıştır<sup>537</sup>. Hakim tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verebilir. Örneğin hakim, alkol ve uyuşturucu, uyarıcı madde bağımlısı olan kişiler hakkında müşterek konuttan uzaklaştırılması ve konutun korunan kişiye tahsis edilmesiyle birlikte, şiddet uygulayanın bir sağlık kuruluşuna yatırılarak tedavi edilmesine ve hatta yer yönünden yetkili mahkemeye<sup>538</sup> TMK'nın 406. maddesine<sup>539</sup> göre kısıtlanmasına karar verebilir<sup>540</sup>. Önemli olan hakimin Kanundaki bir tedbire veya Kanunda yer almayan başka bir tedbire başvururken, alacağı tedbirin şiddeti önlemek ve ortadan kaldırmak konusunda uygun olup olmadığına dikkat etmesidir<sup>541</sup>.

## **2.Şiddet Uygulayanın Şiddet Tehdidinde veya Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmaması**

Hâkim tarafından önleyici olarak alınabilecek ilk tedbir, şiddet uygulayanın, korunan kişiye karşı tehdit, hakaret, aşağılama, küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlara son vermesi hususunda uyarılmasıdır (Uyg.Yön.m.18). Bu tedbire 4320 sayılı Kanun döneminde, kusurlu eşin veya bir aile bireyinin, diğer aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunması halinde

---

<sup>536</sup> 6284 sayılı Kanunun 8. maddesi le ilgili olarak TBMM Önerge Değişiklik gerekçesi, **Sağiroğlu**, s. 93.

<sup>537</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. **Mustafa Akın**, *Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması*, Terazi Hukuk Dergisi, S. 14, Y. 2007, s. 14.

<sup>538</sup> TMK m. 411'e göre vesayet işlerinde yetki, küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerine aittir.

<sup>539</sup> TMK m. 406'ya göre "*Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her ergin kısıtlanır*".

<sup>540</sup> **Erdem**, s. 67.

<sup>541</sup> **Erdem**, s. 59.

başvurulmaktaydı (m.1/a)<sup>542</sup>. Başlangıçta fail ve mağduru genişleten<sup>543</sup> 6284 sayılı Kanun, “şiddete ve korkuya yönelik söz ve davranışlar” ifadesini de değiştirerek, yerine “tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlar” ifadesini kullanmış ve böylece eylemleri somutlaştırarak genişletmiştir.

Hakimin, şiddet uygulayanın Kanunda sayılan söz ve davranışlarda bulunmamasını emretmesi aslında bir uyarı mahiyetindedir<sup>544</sup>. Bu uyarı; şiddet uygulayanın her türlü dövme, sövme, fiziksel veya sözel işkence ve şiddete maruz bırakma, alay etme, aşağılama, hakaret etme, bir yere kapatma, zora koşma, ölüm vb. unsurlarla tehdit etme ve korkutma vb. şiddetin bütün türlerini kapsayan eylemleri gerçekleştirmesini, şayet bir kere de olsun maruz kalınmışsa en azından bir daha tekrarlanmasını önlemeyi amaçlamaktadır<sup>545</sup>. Bu nedenle fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü ve ekonomik her türlü şiddetin uygulanması halinde hakim bu tedbire hükmedebilir<sup>546</sup>. Nitekim Kanun maddesinde, tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşüren sözlerin dışında davranışların da men edilebileceği düzenlenmiştir.

Hakimin şiddet uygulayanı söz konusu davranışlardan men eden ihtarının, ne kadar etkileyici olacağı ise tartışılır<sup>547</sup>. Yine de bu ihtarın yapılmasında büyük fayda

---

<sup>542</sup> **Kibar Seyhun Sarı**, *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Danışmanı Doç. Dr. Gülriz Uygur, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 98.

<sup>543</sup> Bu konu, § 4, “IV. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunla Karşılaştırılması” başlıklı konu altında detaylı olarak incelenecektir.

<sup>544</sup> **Ayan**, s. 323; **İnci Biçkin**, *4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Düzenlenen Geçici Hukuksal Koruma Önlemleri*, İstanbul Barosu Dergisi, C.80, S. 4, Y. 2006, s. 1452.

<sup>545</sup> **Burhan Caner Hacıoğlu**, *4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunla İhdas Edilen “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a Muhalefet Suçu” Üzerine Bir İnceleme*, EÜHFHD, C. III, S. 1, s. 42; **Ahmet Cemal Ruhi**, *Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması (Aile İçi Şiddet)*, AÜEHFD, C. VIII, S. 1-2, Y. 2004, s. 540; **Ayan**, 323, 324; **Biçkin**, s. 1452; **Könezoğlu**, s. 116; **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 769.

<sup>546</sup> **Ruhi**, *Aile İçi Şiddet*, s. 540; **Biçkin**, s. 1453; **Sarı**, s. 99; **Güven**, s. 24; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 156, 157.

<sup>547</sup> **Karınca**, s. 79.

vardır. Gerekirse hakim bu tedbirin yanında diğer tedbirlere de başvurabilir<sup>548</sup>. Ancak bu tedbirin uygulanmasındaki amaç ihtar ile davranışlara son verilmesi ihtimalini değerlendirmektir. Nitekim tedbirin tebliğiyle beraber, karara uymayanlar hakkında uygulanacak zorlama hapsinin de ihtarı yapılmaktadır (6284 S.K.m.8/5). Sadece bu tedbire başvurulması bile, şiddet uygulayanın zorlama hapsi baskısıyla şiddete son vermesini sağlayabilir<sup>549</sup>.

Hakimin bu tedbire hükmederken kanaatimce, şiddet uygulayanın korunan kişiye karşı özellikle tehdit ve hakaret içeren söz ve eylemlerde bulunmasının suç teşkil edeceğini de hatırlatması gerekir<sup>550</sup>. Bazen hakim tarafından yapılacak bir hatırlatma, eylemin gerçekleştirilmesini ya da tekrarlanmasını engellemede daha etkili olabilir.

---

<sup>548</sup> **Erdem**, s. 61; **Biçkin**, s. 1452; **Sarı**, s. 99.

<sup>549</sup> **Erdem**, s. 61.

<sup>550</sup> TCK'nın "Tehdit" başlıklı 106. maddesine göre; "(1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikayeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur. (2) Tehdidin; a) Silahla, b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle, c) Birden fazla kişi tarafından birlikte, d) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak, İşlenmesi halinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (3) Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir". Ayrıca TCK'nın "Hakaret" başlıklı 125. maddesine göre; "(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden (...) (1) veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir. (2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur. (3) Hakaret suçunun; a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı, b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı, c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle, İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz" Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe**, s. 364 vd, 452 vd.

### 3.Şiddet Uygulayanın Müşterek Konuttan Uzaklaştırılması ve Konutun Korunan Kişiyeye Tahsisi

Kanunun öngördüğü önleyici tedbirlerden bir diğeri, şiddet uygulayanın, korunan kişi ile birlikte oturdukları müşterek konuttan uzaklaştırılarak, konutun korunan kişiye tahsis edilmesidir<sup>551</sup>. Uygulanan şiddetin yoğunluğu, hakimin bu tedbiri almasını haklı kılabilir<sup>552</sup>. Şiddetin türü ise önemli değildir. Nitekim hakim, sadece fiziksel şiddet halinde değil, cinsel, psikolojik ve hatta ekonomik şiddetin uygulandığı hallerde de bu tedbire başvurulabilir<sup>553</sup>. Ancak hakim bu tedbiri alırken varsa çocukların yaşları, cinsiyetleri, sağlık veya psikolojik durumları gibi menfaatlerini gerektiren halleri dikkate almalıdır<sup>554</sup>.

Şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutta bulunan kişisel eşya ve belgeleri varsa bunlar, talep edilmek şartıyla hakim veya mülki amir tarafından kolluk marifetiyle şiddet uygulayana teslim edilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir (Uyg.Yön.m.19/2).

Şiddet uygulayanın konuttan uzaklaştırılması ve konutun korunan kişiye tahsisi tedbirine rağmen, şiddet uygulayan uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam eder (Uyg.Yön.m.19/3)<sup>555</sup>.

---

<sup>551</sup> **Ruhi**, *Aile İçi Şiddet*, s. 540; **Ayan**, s. 325; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 157. Şiddet uygulayanın konuttan uzaklaştırılması ve konutun korunan kişiye tahsisi tedbiri mülga 4320 sayılı Kanunda “*Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireyelerine tahsisi ile bu bireyelerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması*” şeklinde 6284 sayılı Kanunun 5. maddesinin (b), (c) ve (d) bentlerini kapsamaktaydı. Başka bir ifadeyle mülga kanunda öngörülen bu tedbir, kusurlu eş veya diğer aile bireyelerinin müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireyelerine tahsisi ile bu bireyelerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmamasını emretmekteydi. 6284 sayılı Kanun ise bu tedbiri genişletilerek ayrı ayrı üç bende ayırdı ve şiddet uygulayanı müşterek konuttan uzaklaştırarak konutun korunan kişiye tahsisi, şiddet uygulayanın korunan kişinin bulunduğu diğer tüm yerlere yaklaşmasının yasaklanması ve sadece aile bireyelerini değil şiddete tanık olanlara, yakınlarına ve çocuklarına da yaklaşmasını engelleyen tedbirler ayrı ayrı düzenlenmiş oldu.

<sup>552</sup> **Ayan**, s. 326; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 157.

<sup>553</sup> **Erdem**, s. 62.

<sup>554</sup> **Erdem**, s. 62.

<sup>555</sup> **Emel Baydur**, *Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler*, TBB Dergisi, S. 84, Y. 2009, s. 85; **Karınca**, s. 82; **Sarı**, s. 102.



TMK'nın evlilik birliğini koruyan hükümleri arasında da eşlerin ayrı yaşamaları halinde konut ve ev eşyasından yararlanma tarzlarının ve evlilik birliğine yapılacak parasal katkının belirlenmesi, diğer eş tarafından talep edilebilmektedir. Hakimin birliğe müdahale etmesi ve aile konutunu bir eşe özgülemesi onun evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmesini engellemez. Şüphesiz TMK'daki söz konusu hükümler evlilik birliğini koruyucu hükümlerdir. Yoksa şiddete uğrayan eş konuttan uzaklaştırma amacı söz konusu değildir. Diğer yandan hakim, 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayanı uzaklaştırma tedbiri aldığı anda, TMK hükümleri gereği eşler arasında evlilik birliğinden doğan bir takım yükümlülükler devam edecektir.

Şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun mülkiyetinin şiddet uygulayana ait olması, kiralık olması tedbirin alınmasına engel değildir<sup>556</sup>. Hatta hâkim konutun kiralık olması halinde şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince, aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu niteliğindeyse tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun göreceği diğer tedbirlere de karar verebilir (Uyg.Yön.m.19/3). Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmamasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirmelidir (Uyg.Yön.m.19/4). Diğer yandan hakim, şiddet uygulayan hakkında konuttan uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsisi tedbiriyle beraber, koruyucu tedbir olan tapuya aile konutu şerhi konmasına ilişkin Kanunun 4. maddesinin (c) bendini de uygulayabilir.

---

<sup>556</sup> **Ayan**, s. 325; **Samat**, s. 134; **Sarı**, s. 100; **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 770; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 157.

#### 4.Şiddet Uygulayanın Korunan Kişinin Bulunduğu Yere Yaklaşmaması

Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye, konuta, okula, işyerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir. Bu kararın verilmesindeki amaç şüphesiz, şiddet uygulayanın konut vb. yerlere yaklaşmasını engelleyerek, kadına yönelik veya ev içi şiddeti önlemek ve mağdurlarını korumaktır.

Tedbir kararına konu olan konutun mutlaka aile konutu olması gerekmez<sup>557</sup>. Evli olmasa da aynı evi paylaşan kişilerin müşterek konutu ya da geçici bir süre kalmak için bulunulan yazlık ev, bağ evi gibi konutlar da tedbire konu edilebilir<sup>558</sup>. Bundan başka şiddet uygulayan hakkında korunan kişinin işyerine, eğitimine devam ediyorsa okuluna ve korunan kişinin mütemediyen bulunabileceği ailesinin konutu, ev arkadaşlarıyla paylaştığı konuta ve hatta korunan kişinin kaldığı sığınma evine bile yaklaşmaması kararı verilebilir<sup>559</sup>. Bu sayede şiddet uygulayanın oturulan konuta, okula veya korunan kişinin işyerine giderek tehdit oluşturma riski ortadan kaldırılmış olur<sup>560</sup>. Ancak bu riskin tamamen ortadan kalkması için, hakimin tedbire karar verirken ”yaklaşmama” kavramını açıklığa kavuşturması gerekir. Kanaatimce kararda metre veya kilometre şeklinde bir mesafe sınırı getirilebileceği gibi somut olayın özelliklerine göre bir ilçe veya mahalleye giriş yasağı gibi sınırlamalar getirilebilir<sup>561</sup>. Dolayısıyla işyerinin, konutun içine girmek değil, karara göre semtine bile yaklaşmak tedbir kararının ihlali anlamına gelir.

---

<sup>557</sup> **Erdem**, s. 63; **Biçkin**, s.1453; **Könezoğlu**, s. 117.

<sup>558</sup> **Ayan**, s. 326; **Erdem**, s. 63; **Karınca**, s. 81; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, 157; **Biçkin**, s. 1453; **Baydur**, s. 85.

<sup>559</sup> **Baydur**, s. 85.

<sup>560</sup> **Şenyuva**, s. 127; **Ayan**, s. 325; **Uçar**, s. 157.

<sup>561</sup> **Samat**, s. 134.

## 5.Şiddet Uygulayanın Çocukla Kişisel İlişki Kurmasının Sınırlandırılması

Türk Medeni Kanunu'na göre aile mahkemesi hakimi eşlerin boşanmasına veya ayrılığına hükmederken, olanak buldukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocukla olan kişisel ilişkilerini düzenler (m. 182/1). Bu düzenlemede kendisine velayeti bırakılmayan tarafın çocukla kuracağı kişisel ilişkinin ne şekilde olacağı ise, öncelikle çocuğun yararı gözetilerek, tüm detaylarıyla tespit edilir<sup>562</sup>. Öte yandan TMK 'nın 324. maddesine göre; ana ve babadan her biri; diğerinin çocuk ile kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür. Kişisel ilişki sebebiyle; çocuğun huzuru tehlikeye girer, ana ve baba bu haklarını Kanunda öngörülen yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar, çocuk ile ciddi olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler oluşursa, kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebilir veya kendilerinden alınabilir. Ayrıca daha hızlı karar verilmesi gereken bir şiddet olayının varlığı halinde, 6284 sayılı Kanunun 5. maddesine göre de önceden verilmiş olan bir kişisel ilişki kararının sınırlandırılmasına veya kaldırılmasına karar verilebilir (m.5/1-ç). Başka bir deyişle, boşanmış ya da ayrılmış ve hatta hiç evlenmemiş olsalar dahi mevcut ilişkide taraflardan birine şiddet uygulanması söz konusuysa hakim, çocuğun güvenliğinin sağlanması ve kaçırılmasının önlenmesi bakımından, daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına veya durumun özelliğine göre sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına karar verebilir (Uyg.Yön.m.21). Bu sayede ana ve babanın birbirlerinden intikam almak ya da birbirlerini incitmek maksadıyla çocuğu kullanmaları da engellenmiş olacaktır.

---

<sup>562</sup> TMK'nın 182. maddesine göre, "(2)Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır". Ayrıntılı bilgi için bkz. **Bilge Öztan**, *Aile Hukuku*, B. 5, Ankara 2004, s. 605; **Baygın**, *Soybağı Hukuku*, İstanbul 2010, s. 110; **Fulya Erlüle**, "Çocuk İle Kişisel İlişki Kurulması", MÜHF, Hukuk Araştırma Dergisi, C. 16, S. 3-4, İstanbul 2010, s. 223.

## **6.Şiddet Uygulayanın Korunan Kişinin Yakınlarına, Çocuklarına ve Şiddetin Tanıklarına Yaklaşmaması**

Hâkim tarafından gerekli görülmesi hâlinde şiddet uygulayanın, korunan kişinin yakınlarına, şiddetin tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir. Kuşkusuz sadece şiddete tanık olduğu ve ilgili makamlara ihbar ettiği için komşular, akrabalar ve hatta doktor vb. kimselerle, korunan kişinin sığındığı ana ve babası, ona yardım etmeye çalışan yakınları da şiddet tehditi altındadır. Nitekim bir kez şiddet uygulayan kimse, onu alışkanlık haline getirir ve normalleştirerek herkese uygulayabilir.

Şiddet uygulayanın, alınacak bir tedbir kararıyla müşterek çocuklara da yaklaşması men edilebilir<sup>563</sup>. Tedbirin alınmasındaki amaç, şiddet uygulayanın çocukların okullarına, iş yerlerine ve buldukları diğer yerlere giderek onları rahatsız etmesini engellemektir<sup>564</sup>. Ancak çocuklarla şiddet uygulayan arasında kişisel ilişki kurma kararı mevcutsa, bu karardaki düzenlemeler dikkate alınarak tedbire hükmedilmelidir (6284 S.K.m.5/d). Bundan başka hakim somut olayın özelliklerine göre, çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin tedbir kararıyla birlikte, 5. maddede yer alan “*şiddet uygulayanın çocukla kişisel ilişki kurmasının sınırlandırılması*”na ilişkin tedbire de hükmedebilir.

## **7.Şiddet Uygulayanın Korunan Kişinin Eşyalarına Zarar Vermemesi**

Mülga 4320 sayılı Kanunda olduğu gibi 6284 sayılı Kanunda da şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kişilerin vücut bütünlüğünün, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının yanında mal varlığı değerlerinin de korunması amaçlanmaktadır<sup>565</sup>. Örneğin şiddet uygulayan korunan kişinin eşyalarını elinden zorla alıyor, tahrip ediyor, bozuyor ya da herhangi bir şekilde yok ediyorsa hâkim,

---

<sup>563</sup> **Balo**, s. 28; **Ayan**, s. 325.

<sup>564</sup> **Ayan**, s. 325; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 157.

<sup>565</sup> **Sarı**, s. 103; **Könezoğlu**, s. 118; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 157.

şiddet uygulayanın, korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verebilir<sup>566</sup> (6284 S.K.m.5/e; Uyg.Yön.m. 23).

Hakim vereceği tedbir kararıyla Kanuna göre, şiddet uygulayana korunan kişinin “*şahsi eşyaları ve ev eşyalarına*” zarar vermemesini emretmektedir. Kanunda eşya tanımı yapılmamış olmakla beraber taraflar evli değilse, şahsi eşyaların yalnızca diğerinin kullanımına özgülenmiş taşınır ve taşınmazlar olduğu açıktır<sup>567</sup>. Başka bir ifadeyle, kadına ait olan makyaj malzemeleri, kıyafetler, ziynet eşyası gibi taşınırlara veya miras kalmış ya da bizzat kendisinin malik olduğu bir taşınmaza zarar verilmemesi emredilebilir. Taraflar evliyse ve eşler arasındaki mal rejiminin yasal mal rejimi olduğu kabul edilirse, eşlerin sahip oldukları şahsi (kişisel) mallar kanundan veya aralarındaki bir sözleşmeyle ayrılabilir<sup>568</sup>. TMK’ya göre, *kişisel mallar*; eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, manevî tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerler olarak belirtilmektedir (m. 220)<sup>569</sup>. Eşler şayet aralarında yaptıkları bir sözleşmeyle bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul etmişler ya da kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını kararlaştırmışlarsa artık, mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle edinilen malvarlığı değeri ve kişisel malların gelirleri de kişisel mal sayılmaktadır<sup>570</sup> (m. 221). Bu itibarla hakim, şiddet uygulayan eşin kanundan ve sözleşmeden dolayı şahsi (kişisel) malı kabul edilen eşyalara zarar vermemesine hükmedebilir.

---

<sup>566</sup> **Erdem**, s. 63; **Karınca**, s. 83; **Ruhi**, *Aile İçi Şiddet*, s. 540; **Hacıoğlu**, s. 43; **Ayan**, s. 327; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 157; **Biçkin**, s. 1453; **Baydur**, s. 86;

<sup>567</sup> **Ruhi**, *Aile İçi Şiddet*, s. 540; **Sarı**, s. 103; **Hacıoğlu**, s. 43; **Ayan**, s. 327; **Balo**, s. 28.

<sup>568</sup> **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 159; **Hatemi/Kalkan Oğuztürk**, s. 89; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 205, 206.

<sup>569</sup> **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 159; **Hatemi/Kalkan Oğuztürk**, s. 89; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 205, 206.

<sup>570</sup> **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 159; **Hatemi/Kalkan Oğuztürk**, s. 89; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 207.

Zarar verilmemesinin emredildiği diğer bir eşya tipi de ev eşyasıdır. Tedbire konu eşyanın yaşayan partner veya eşler bakımından müşterek olması veya korunan kişinin mülkiyetinde olması şart değildir<sup>571</sup>. Tarafların evli olduğu durumlarda ev eşyası zarar verenin mülkiyetinde bulunsa dahi, mülkiyet hakkının tanıdığı geniş tasarruf yetkisine rağmen hakim, bu tedbirin uygulanmasına karar verebilir<sup>572</sup>. Bu şekilde buzdolabı, bulaşık ve çamaşır makineleri gibi sosyal hayatın vazgeçilmez ihtiyaçlarından olan eşyaların zarar görmesi de önlenmiş olur<sup>573</sup>.

Türk Medeni Kanununun evlilik birliğini koruyan hükümlerine göre de hakime, eşlerin ayrı yaşadığı dönemlerde talep halinde ortak konuttan ve ev eşyalarından yararlanma biçimlerini düzenleme yetkisi verilmiştir (TMK m. 197/2). Kanaatimizce söz konusu tedbir, 6284 sayılı Kanundaki şiddet uygulayanın eşyalara zarar vermemesine ilişkin verilecek tedbir kararıyla bütünlük teşkil eder. Şayet, evliyken şiddet nedeniyle birlikte yaşamaya ara veren eşlerden, korunan eş TMK hükümlerine göre başlangıçta aile hakiminden konutun kendisine tahsisini ve eşyalardan yararlanma biçimlerinin tespitine hükmedilmesini isteyebilir. Ancak şiddet uygulayan eş eşyalara zarar veriyorsa, bu kez korunan kişi hakimden uygulama imkanı daha hızlı olan 6284 sayılı Kanununa göre, şiddet uygulayanın konuttan uzaklaştırılması ve eşyalara zarar vermemesine ilişkin tedbire karar verilmesini isteyebilir.

### **8.Şiddet Uygulayanın Korunan Kişiyi İletişim Araçlarıyla Rahatsız Etmemesi**

Hâkim, diğer tedbirlerin yanında veya tek başına şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verebilir<sup>574</sup> (6284 S.K.m.5/f; Uyg.Yön.m.24). 4320 sayılı Kanunda da yer verilen bu tedbir, 6284 sayılı Kanunda biraz daha açıklanarak, şiddet uygulayanın hangi iletişim araçlarını kullanarak korunan kişiyi

---

<sup>571</sup> **Erdem**, s. 63; **Karınca**, s. 83.

<sup>572</sup> **Ayan**, s. 327.

<sup>573</sup> **Şenyuva**, s. 129; **Güven**, s. 25.

<sup>574</sup> **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 770; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 158.

rahatsız etmemesi gerektiği “görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçları” ifadesiyle sayılarak örneklendirilmiştir. O halde şiddet uygulayan telefon, e-posta, mektup veya radyo ve televizyon gibi sair iletişim araçlarıyla<sup>575</sup> hakaret etmesi, korunan kişiyi tehdit etmesi, korkutucu sözler sarfetmesi vb. hareketlerle korunan kişiyi rahatsız etmesi halinde hakim, söz konusu tedbire başvurabilir<sup>576</sup>. Bundan başka tehdit veya hakaret içermese de sırf rahatsız etmek nedeniyle korunan kişinin geceleri aranması ve telefonda müzik dinletme, nefes alıp verme gibi korunan kişiyi tedirgin edecek davranışlarda bulunulması da bu tedbire haklılık teşkil eder<sup>577</sup>. Hatta tehditlerin başka bir kişiyle korunan kişiye iletilmesi bile tedbirin kapsamındadır<sup>578</sup>.

Şiddet uygulayanın korunan kişiyle iletişimi, onun huzurunu bozacak davranışlar içermediği takdirde yasaklanmamalıdır<sup>579</sup>. Aksi durum Kanunun amacına aykırılık teşkil eder. Nitekim çocuklarıyla kişisel ilişki kurmak maksadıyla ev telefonunu arayan şiddet uygulayanın, telefona önce korunan kişinin cevap vermesi halinde onun halini hatırlama sorması, korunan kişiye hakimden, sırf şiddet uygulayanın sesini bile duymaya katlanmaması nedeniyle bu tedbire karar vermesini isteme hakkı vermez. Ancak hakim, korunan kişinin gerçekten huzurunun bozulması ve rahatsız edilmesi halinde, her türlü iletişimin yasaklanmasına da karar verebilir<sup>580</sup>.

### 9.Şiddet Uygulayana Ait Silâhların Kolluğa Teslim Edilmesi

Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait silâhların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilebilir (6284 S.K.m.5/g, Uyg.Yön.m.25). Bu tedbire silah vb. araçların

---

<sup>575</sup> Erdem, s. 64; Ruhi, *Aile İçi Şiddet*, s. 540; Karınca, s. 84; Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 158; Ayan, s. 328; Hacıoğlu, s. 43; Könezoğlu, s. 119; Biçkin, s. 1453.

<sup>576</sup> Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 158; Ayan, s. 328; Hacıoğlu, s. 43; Ruhi, *Aile İçi Şiddet*, s. 541.

<sup>577</sup> Şenyuva, s. 130; Sarı, s. 104.

<sup>578</sup> Şenyuva, s. 130.

<sup>579</sup> Ayan, 328; Erdem, s. 64; Karınca, s. 84.

<sup>580</sup> Erdem, s. 64.

özellikle şiddet tehditi olarak kullanıldığı durumlarda hükmedilmelidir<sup>581</sup>. Korunan kişinin daha evvel silahla vurularak yaralanması ya da silahla tehdit edilmesi halleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Ancak, silahların teslim edilmesinin emredilebilmesi için o zamana kadar uygulanan şiddet olayalarında bu araçlara başvurulmuş olması da gerekmez<sup>582</sup>. Önemli olan, ileride doğabilecek zararların ve hatta hayati tehlikenin önlenbilmesidir<sup>583</sup>.

Silah ve benzeri araçların neler oldukları “*Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmeliğin*<sup>584</sup>” tanımlar başlıklı 2. maddesinde açıklanmaktadır<sup>585</sup>. Hakim, şiddet uygulayana ait silahların kolluğa teslimini

---

<sup>581</sup> Sarı, s. 105; Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 158.

<sup>582</sup> Erdem, s. 64; Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 158.

<sup>583</sup> Ruhi, *Aile İçi Şiddet*, s. 541; Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 158.

<sup>584</sup> R.G. 01.6.1991, S. 20888.

<sup>585</sup> Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik m. 2’ye göre; “....b) Silah: Uzaktan veya yakından canlıları öldürebilen, yaralayan, etkisiz bırakan, canlı organizmaları hasta eden, cansızları parçalayan veya yok eden, ruhsata tabi araç ve aletlerin tümünü, c) Armağan silah: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı tarafından veya yabancı ülkelerin devlet veya hükümet başkanları, hükümet üyeleri, genelkurmay başkanları, kuvvet komutanları veya hükümetleri adına yetkilendirilmiş kurum veya kuruluş başkanları tarafından armağan olarak verildiği usulüne uygun olarak belgelendirilen tabancalar ile av veya sporda kullanılan her nevi ateşli, ateşsiz silahları ve bıçakları, d) Hatıra silah: Kanununun 11 inci maddesinin dördüncü fıkrası ile Kanunda değişiklik yapan 22/11/1990 tarihli ve 3684 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesine göre tesbit edilen ateşli ve ateşsiz silahları, e) Ateşli silah: Mermi çekirdeği veya saçma tabir edilen özel şekil ve nitelikteki maddeleri, barut gazı veya bu neviden patlayıcı ve itici güç ile uzak mesafelere kadar atabilen silahları, f) Tabanca: Tam otomatik olmamak şartıyla, namlu uzunluğu fişek yatağı hariç otuz santimetreyi ve tüm uzunluğu elli santimetreyi geçmeyen, dumanlı veya dumansız barut veya bu neviden bir patlayıcı ve itici güç ile gülle, mermi, saçma veya füze ile gaz ya da diğer nesnelere atabilen, belli bir çapta namluya uygun imal edilmiş ateşli silahları, g) Tam otomatik silah: Tetik çekili tutulduğunda sürekli atış yapabilen ateşli yivli silahları, h) Yivli av tüfeği: Namlu uzunluğu fişek yatağı hariç otuz santimetreden fazla, uzun menzilli ve delici güce sahip, sabit dipçikli, tam ve yarı otomatik atış yeteneği olmayan ve münhasıran avda veya atıcılıkta kullanılan ateşli-yivli silahları, ı) Spor ve nişan tüfek ve tabancaları: Çapı ve diğer nitelikleri bakımından Uluslararası Atış Birliği (U.I.T) Tüzüğünde belirtilen, yarışmalarla uluslararası askeri yarışmalara katılmaya elverişli ve münhasıran spor amacıyla kullanılan yivli ve yivsiz tüfek ve tabancaları, i) Diğer saldırı ve savunma aletleri: (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h) ve (ı) bentlerinde sözü edilen ateşli ve ateşsiz silahlar dışında kalan bıçaklar ile özel olarak saldırı ve savunmada kullanılmak amacıyla yapılmış her türlü ateşli ve ateşsiz aletleri, ...m) Antika silahlar: Eskiden kalma, değerli, belli bir özelliği olan, benzerlerine



emrederken, silah vb. araçların neler olduğunu söz konusu yönetmeliğe göre tespit etmelidir. Yönetmelikte silah, uzaktan veya yakından canlıları öldürebilen, yaralayan, etkisiz bırakan, canlı organizmaları hasta eden, cansızları parçalayan veya yok eden, ruhsata tabi araç ve aletlerin tümü olarak tanımlanmaktadır (m.2/b). Bu itibarla yaralayıcı nitelikte olmasa bile ateşli silahlar vb. aletler, bıçak, kılıç gibi kesici ve delici aletler dahi teslim edilmesi bakımından Kanun kapsamında kabul edilecektir<sup>586</sup>. Bundan başka, hakim şiddet uygulayana silahların teslimi konusunda bir süre tayin etmelidir<sup>587</sup>. Bu süre içerisinde silahlar teslim edilmezse, şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsine hükmedilir<sup>588</sup>.

Silahların kolluğa teslim edilmesine ilişkin tedbir kararına 4320 sayılı Kanunda da aynen yer verilmekteydi. Ancak bu tedbirin; polis, asker, güvenlik görevlisi gibi kamu görevi nedeniyle silah taşıyanlar hakkında nasıl uygulanacağına dair bir hüküm yoktu. 6284 sayılı Kanunun 5. maddesinin (ğ) bendi ile şiddet uygulayan hakkında tedbiren, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile, bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine ilişkin karar verilebileceği hükme bağlandı. Söz konusu hükme göre, silahı teslim alan kurum amirinin, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe, verilen tedbir kararını uygulamaya devam etmesi ve silahı hiçbir şekilde şiddet uygulayana iade etmemesi emredilmektedir (Uyg.Yön.m.26/2)<sup>589</sup>. Aksi halde, kurum amirinin de sorumluluğu doğabilir. Öte

---

*az rastlanan ve artık imal edilmeyen ateşli, ateşsiz silah, bıçak ve kılıç gibi aletleri, n) Zati demirbaş tabanca: Emniyet Genel Müdürlüğü'nce temin edilen ve Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli ile Emniyet Genel Müdürlüğü'nün merkez ve taşra birimlerinde istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerine ve Türk Silahlı Kuvvetlerince bünyesindeki subay, astsubay ve uzman jandarma çavuşlara görevlerinde kullanılmak üzere, bedeli mukabili zati demirbaş olarak satılıp da emekli olduklarında kendilerine zati silah olarak ruhsata bağlanacak tabancaları,....ifade eder”.*

<sup>586</sup> **Hacıoğlu**, s. 44; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 158; **Ayan**, s. 329; **Ruhi**, *Aile İçi Şiddet*, s. 541; **Balo**, s. 29; **Zevkililer/Acabey/Gökyayla**, s. 770.

<sup>587</sup> **Erdem**, s. 64. Aksi görüş için bkz. **Karınca**, s. 85.

<sup>588</sup> **Erdem**, s. 64.

<sup>589</sup> Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilir (Uyg.Yön.m.26/3).

yandan tedbir kararı sona erdiğinde silahını teslim alan şiddet uygulayanın, bir daha silahını kullanmayacağını nasıl garanti edileceği konusu da şüphelidir. Kanaatimce bir kez silahına başvuran veya teşebbüs eden kişilere tekrar silah verilmemesi gerekir.

### **10.Şiddet Uygulayanın Korunan Kişilerin Buldukları Yerlerde Alkol veya Uyuşturucu ya da Uyarıcı Madde Kullanmaması ve Bağımlılık Halinde Muayene ve Tedavi Edilmesi**

Kanun, bağımlılık yaratan ve ayırt etme gücünü etkileyen alkol veya uyuşturucu madde kullanımı ile suçluluk arasındaki ilişkiden hareketle, bu maddelerin etkisi altında kalan şiddet uygulayanın her an şiddete başvurma imkan ve ihtimalinin varlığını da göz önünde bulundurarak hâkime, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verme yetkisini tanımaktadır<sup>590</sup>. Tedbire hükmedilebilmesi için korunan kişinin ayrıca fiziksel şiddete maruz kalması aranmaz<sup>591</sup>. Şiddet uygulayanın alkol ve uyuşturucu madde etkisindeyken korunan kişinin konutuna gelerek, bulunduğu sokakta bağırıp, çağırıp onu küçük düşürücü hareketlerde bulunması, işyerine gelerek kişiyi arkadaşlarının önünde rencide etmesi bu tedbire hükmedilmesi için haklı nedenler arasında sayılabilir<sup>592</sup>. Diğer yandan şiddet uygulayanın kendi kendine, kimseye zarar vermeden ve nadiren kullandığı alkol ve uyuşturucu madde sebebiyle hakim bu tedbire karar vermesi, Kanunun amacını aşan bir yorum olur<sup>593</sup>.

---

<sup>590</sup> **Ruhi**, *Aile İçi Şiddet*, s. 541; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 158, 159; **Hacıoğlu**, s. 44; **Balo**, s. 29.

<sup>591</sup> **Karınca**, s. 86; **Ayan**, s. 330.

<sup>592</sup> **Biçkin**, s. 1455.

<sup>593</sup> **Hacıoğlu**, s. 44; **Ayan**, s. 330; **Uçar**, *Aile İçi Şiddet*, s. 159.

Alkol ve uyuşturucu, uyarıcı maddelerin kullanımı şiddet uygulayanda bağımlılık yarattıysa hakim, hastaneye yatmak dâhil, şiddet uygulayan hakkında muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik de karar verebilir. Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir (Uyg.Yön.m.27/2). Şiddet uygulayanın sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde ise durum tutanakla tespit edilerek, ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilmelidir (Uyg.Yön.m.27/3).

Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır (Uyg.Yön.m.44/3).

### **11. Şiddet Uygulayanın, Şiddet Eğilimine Yol Açan Davranışlarının Tedavi Edilmesi**

Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir (6284 S.K.m.5/1-1). Kanunda bu tedbirle şiddet eğilimin belirli rahatsızlıklar sonucu da ortaya çıkabileceği dikkate alınmaktadır. Tedbirin amacı, öncelikle şiddet uygulayanın herhangi bir rahatsızlığının olup olmadığının tespiti, şayet varsa rahatsızlığının tedavi edilerek şiddetin ortadan kaldırılmasıdır<sup>594</sup>. Böylece ev içi şiddetin ve kadına yönelik şiddetin kalıcı olarak sona erdirilmesi amaçlanmaktadır<sup>595</sup>.

---

<sup>594</sup> Karınca, s. 87.

<sup>595</sup> Şenyuva, s. 133.

Şiddetin kaynağında birden fazla neden olabilir. Şiddet uygulayanın şiddete eğilimi olan davranışları sosyolojik açıdan cinsiyetçi rollerin öğrenilmesine bağlı olarak bir alışkanlıktan da ileri gelebilir; genetik faktörlerin, bazı nörolojik ve ağır ruhsal bozuklukların neden olduğu saldırganlıktan da kaynaklanabilir<sup>596</sup>. Şiddet uygulayanın iletişim sorunları ve yeterince empati kuramaması da şiddetin en temel nedenlerinden biridir. Bu tip nedenlerle şiddet uygulayan birinin öfke ve saldırganlıklarının kontrol altına alınması, tedavi edilmesi gerekir. Bu tedaviye kendiliğinden razı olmayan kişi hakkında hakim tarafından alınacak tedbir kararı ve uymaması halinde uygulanacak zorlama hapsinin baskısıyla da şiddet uygulayanın muayene ve tedavisi mümkün olabilir.

Muayene ve tedavinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur (Uyg.Yön.m.28/2). Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilir. İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir (Uyg.Yön.m.28/3). Şiddet uygulayanın, sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde ise durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilmelidir (Uyg.Yön.m.28/4).

Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır (Uyg.Yön.m.44/3).

---

<sup>596</sup> Mertoğlu, s. 52, 53.

## C.Diğer Kararlar

### 1.Hakim Tarafından Çocuk Koruma Kanunu'nda Yer Alan Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlere ve Velayet, Kayyım, Nafaka ve Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Karar Verilmesi

#### a)Genel Olarak

Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 03.07.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile, 4721 sayılı TMK hükümlerine göre de karar vermeye yetkilidir (6284 S. K. m. 5/3). Başka bir ifadeyle hakim, 6284 sayılı Kanun kapsamında önleyici veya koruyucu bir tedbir alırken, bu tedbirle birlikte Çocuk Koruma Kanunu veya TMK'nın velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulmasına dair hükümlerine göre de karar verebilir. Yani bu Kanundaki tedbirlerin uygulanması, diğer Kanunlarda yer alan çocuğu ve diğer mağdurları koruyan hükümlerin uygulanmasına engel değildir. Bilakis bu hükümler birbirini tamamlayan ve destekleyen nitelikteki hükümlerdir.

#### b)Çocuk Koruma Kanunu'nda Yer Alan Tedbirlere Başvurulması

Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve ahlaki olarak yetişmesi, eğitilmesi; aile ve toplum içindeki yerinin özellikle hukuk kurallarıyla korunması çağdaş toplumların birincil görevidir<sup>597</sup>. Nitekim her çocuğun mükemmel bir birey olarak yetiştirilmesi, ülkelerin gelişimiyle doğru orantılıdır<sup>598</sup>. Bu nedenle sosyal politikaların geliştirilmesi ve gerekli hukuki düzenlemelerin yapılarak çocuğun korunması çok önemlidir. Çocuğun ihmal ve istismara, özellikle de şiddete uğramasının engellenmesi başta Anayasa<sup>599</sup>, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme<sup>600</sup> ve iç hukuktaki Kanunlarla güvence altına alınmaktadır. İç hukukta düzenlenen kanunların başında ise Çocuk Koruma Kanunu ve TMK gelmektedir. Bundan başka 6284 sayılı Kanunda da çocuk-yetişkin ayrımı yapılmaksızın ev içi şiddetin

---

<sup>597</sup> Sağıroğlu, s. 95;

<sup>598</sup> Emine Akyüz, *Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması*, B. 2, Ankara 2012, s. 1.

<sup>599</sup> Anyasa m. 41/son; "Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır".

<sup>600</sup> R.G. 27.01.1995, S. 22184.

önlenmesi amaçlandığından, hakim Kanun kapsamında yer alan tedbirleri çocuk hakkında da uygulayabilir. Kanunun 5. maddesinin 3. fıkrasında yapılan bir düzenlemeyle hakim Kanun kapsamında alacağı tedbirlerle beraber 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlere de başvurabileceği hükmedilmiştir.

Çocuk Koruma Kanununun en temel amacı, özel korunma ihtiyacı olan çocukları içinde buldukları tehlikeden koruyan, onların temel haklarını temin eden, fiziki ve manevi varlıklarının korunmasını, sağlıklı gelişimini gerçekleştirmek üzere ekonomik, sosyal, kültürel ve hukukî şartları sağlayan ve bu çocukları etkili ve işlevsel bir kişilikle topluma kazandıran çocuk adalet sisteminin usullerine ilişkin hükümleri düzenlemektir<sup>601</sup>. Aile hakiminin Kanunda başvurabileceği koruyucu ve destekleyici tedbirler ise, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan; *danışmanlık tedbiri*, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye; *eğitim tedbiri*, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına, iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine; *bakım tedbiri*, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine; *sağlık tedbiri* çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına ve son olarak *barınma tedbiri* ise, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirlerdir (ÇKK m. 5/1)<sup>602</sup>. Hakim, 6284 sayılı Kanun

---

<sup>601</sup> Çocuk Koruma Kanunu “Amaç” başlıklı 1. maddesinin gerekçesi ([http://www.sucveceza.org/cocuk-suclari/ckk\\_gerekcesi.doc](http://www.sucveceza.org/cocuk-suclari/ckk_gerekcesi.doc), E.T.14.04.2014)

<sup>602</sup> **Sağiroğlu**, s. 95; Ayrıntılı bilgi için bkz. **Baygın**, *Soybağı*, s. 325 vd.; **Oktay Erdoğan**, *Çocuk Ceza Hukuku*, Ankara 2012, s. 199 vd.

kapsamında aldığı tedbirlerin yanında her olayın şartlarına göre ve her çocuk için uygun olan hangisiyse ÇKK kapsamında yer alan bu tedbirlerden birine veya birkaçına da başvurabilir<sup>603</sup>.

### ***c)Türk Medeni Kanunu'na Göre Velayet, Kayyım, Nafaka ve Kişisel İlişki Kurulması Hakkında Karar Verilmesi***

#### ***(1) Velayete İlişkin Tedbirlerin Alınması***

Velayet, ana ve babanın, bakım ve gözetimleri için küçüklerin ve bazen de kısıtlıların kendileri ve malları üzerinde sahip oldukları görev, yetki ve hakların tamamını ifade eder<sup>604</sup>. Ergin olmayan çocuk bakımından bu haklar ana ve babası tarafından ve evlilik devam ettiği sürece birlikte kullanılır<sup>605</sup> (TMK m. 335, 336/1). Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir (TMK m. 336/2). Boşanmada ise velâyet, çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir (TMK m. 336/3). Eğer ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir (TMK m.337/1).

Velayet hakkının kapsamı bakımından ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitiminden (TMK m. 339), üçüncü kişilere karşı temsilinden (TMK m. 342), özetle menfaatlerine uygun hareket etmekten sorumlu oldukları gibi; çocuğun adını koyma (TMK m. 339/son), dini eğitimini belirleme (TMK m.341/1), mallarını yönetme gibi hak ve yükümlülüklerle de (TMK m. 352/1) sahiptir<sup>606</sup>. Ancak, çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düşer, ana ve baba bu duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır<sup>607</sup> (m.346).

---

<sup>603</sup> Baygın, *Soybağı*, s. 326; Sağiroğlu, s. 95.

<sup>604</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 340; Akıntürk/Ateş Karaman, s. 406, Hatemi/Kalkan Oğuztürk, s. 155; Akkurt, s. 92; Baygın, *Soybağı*, s. 259; Rona Serozan, *Çocuk Hukuku*, İstanbul 2005, s. 250; Selma Baktır Çetiner, *Velayet Hukuku*, Ankara 2000, s. 27; Hayrunnisa Özdemir/Ahmet Cemal Ruhi, *Çocuk Hukuku*, Ankara 2012, s. 755.

<sup>605</sup> Baygın, *Soybağı*, s. 262; Çetiner, s. 38.

<sup>606</sup> Akkurt, s. 94. Baygın, *Soybağı*, s. 280 vd; Çetiner, s. 51 vd.

<sup>607</sup> Baygın, *Soybağı*, s. 318; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 260; Çetiner, s. 134 vd; Özdemir/Ruhi, s. 757 vd.

Hakimin vereceği karar, çocukların kişiliğini veya mallarını korumaya yönelik bir tedbir niteliğindedir<sup>608</sup>.

Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir (TMK m.347/1)<sup>609</sup>. Çocuğun normalin dışında hareketlerde bulunması, arkadaş edinmemesi, okuldan ve ya toplumsal alanlarda insanlardan kaçması, ana ve babanın da çocuğu manevi olarak eğitmekten ve desteklemekten kaçınması, bu duruma örnek olarak gösterilebilir<sup>610</sup>. Özellikle çocuğun bedeni ve zihinsel gelişimi şiddete maruz kalması veya ev içi şiddete tanık olması nedeniyle tehlike altındaysa, aile hakimi, 6284 sayılı Kanundaki tedbirlerin yanı sıra çocuğun aile yanından alınarak ilgili kurumlara yerleştirilmesine karar verebilecektir. Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine de hâkim aynı önlemleri alabilir (TMK m.347/2).

Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz veya bu önlemlerin yetersiz olacağı hakim tarafından önceden anlaşılırsa ve ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi ya da ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi ya da ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması nedeniyle ana ve babanın her ikisi hakkında ya da biri hakkında velayetin kaldırılmasına karar verilir (TMK m. 348)<sup>611</sup>. Örneğin çocuk yoğun şiddete maruz kalıyor ve şiddet uygulayan tarafından velayet görevi gereği gibi yerine getirilemiyorsa, hakim 6284 sayılı Kanundaki tedbirlerin dışında şiddet uygulayanın velayetinin kaldırılmasına; yaşanan ev içi şiddet nedeniyle ailenin huzurunun

---

<sup>608</sup> **Akkurt**, s. 99.

<sup>609</sup> **Akkurt**, s. 100; **Baygın**, *Soybağı*, s. 332 vd; **Çetiner**, s. 119.

<sup>610</sup> **Baygın**, *Soybağı*, s. 335.

<sup>611</sup> **Akkurt**, s. 100; **Baygın**, *Soybağı*, s. 345 vd; **Serozan**, *Çocuk Hukuku*, s. 292 vd; **Özdemir/Ruhi**, s. 761 vd.



tamamen bozulmuş ve bu nedenle çocuğa karşı sorumluluklar yerine getirilemez hale gelmişse hakim, ana ve babanın her ikisi hakkında da velayetin kaldırılmasına hükmedebilir. Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır<sup>612</sup> (TMK m. 348/2). Kararda aksi belirtilmedikçe, velâyetin kaldırılması mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar (TMK m. 348/son).

Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hak ve yükümlülüğüne de sahiptir. Kural olarak bu yönetim hakkında hesap ve güvence de vermezler (TMK m.352/1). Ancak, ana ve babanın, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermedikleri anlaşılırsa hâkim, malların korunması için de uygun önlemleri alır<sup>613</sup> (TMK m.360/1). Özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir (TMK m. 360/2). Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesinin önlenmesi başka bir şekilde mümkün değilse hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine de karar verebilir (TMK m. 361). Örneğin genç bir kızın malları, onun bakım, eğitim ve yetiştirilmesi için sarfedilmiyor, çocuğa harçlık verilmiyor ve ekonomik şiddet uygulanıyor ve mallar şiddet uygulayanın kişisel giderleri için sarfediliyorsa hakim, çocuğun korunması bakımından 6284 sayılı Kanundaki tedbirler ve TMK'nın 360. maddesinde yer alan tedbirlere birlikte başvurabilir.

## (2) *Kayyım Atanması*

Kayyım bir vesayet organıdır<sup>614</sup>. Belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için görevlendirilir (TMK m. 403/2). Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse, bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa, yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir

---

<sup>612</sup> **Baygın**, *Soybağı*, s. 358.

<sup>613</sup> **Baygın**, *Soybağı*, s. 434. **Serozan**, *Çocuk Hukuku*, s. 265; **Çetiner**, s. 137 vd; **Özdemir/Ruhi**, s. 1177 vd.

<sup>614</sup> **Ekrem Yıldız/Serhan Gürsoy**, *Kayyımlık ve Kayyım Katılımıyla Görülmesi Gereken İşler ve Davalar*, İstanbul 2007, s. 3; **Mustafa Alper Gümüş**, *Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık*, Şubat 2006, s. 1.

engel varsa, ilgilisinin isteği üzerine veya re'sen vesayet makamı tarafından temsil kayyımı atanabilir<sup>615</sup> (TMK m. 426). Bundan başka, çocuğun korunması bakımından, çocukla ana ve babası arasında yapılan ve çocuğu borç altına sokan işlemlerde çocuğu temsil etmek üzere (TMK m. 345), ana ve babanın çocuğun mallarına zarar verdiği hallerde mallarını yönetmek üzere (TMK m. 360), evlilik dışında doğan çocuğun menfaatlerini korumak üzere (TMK m. 301/3, 303/2), soybağının reddinde (TMK m. 291) ve babalık davasında da (TMK m. 301) çocuğu temsil etmek üzere temsil kayyımı atanır<sup>616</sup>.

Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse, vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa, bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılırsa, bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa, bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa, vesayet makamı bu kez, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve bir yönetim kayyımı atar<sup>617</sup> (TMK m. 427). İsteğe bağlı kısıtlama sebeplerinden biri varsa, ergin bir kişiye kendi isteği üzerine de bir kayyım atanabilir (TMK m. 428).

Sonuç olarak, hakim, 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu veya önleyici bir tedbire karar verirken, yukarıdaki şartların varlığı halinde çocuğa veya ergine de geçici olarak bir kayyım atanmasına karar verebilir.

### ***(3) Nafakaya Hükmedilmesi***

Türk Medeni Kanunu'nda birden çok nafaka türüne yer verilmektedir. Nafaka türleri arasından iştirak, yoksulluk, tedbir ve yardım nafakası örnek olarak gösterilebilir. Bunlardan boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek tarafa, kusuru daha

---

<sup>615</sup> Yıldız/Gürsoy, s. 3; Gümüş, *Kayyımlik*, s. 14 vd.

<sup>616</sup> Sağıroğlu, s. 99; Yıldız/Gürsoy, s. 9 vd; Gümüş, *Kayyımlik*, s. 22 vd.

<sup>617</sup> Yıldız/Gürsoy, s. 34 vd; Gümüş, *Kayyımlik*, s. 60 vd.

ağır olmamak şartıyla, boşanmadan sonraki geçimi için ödenecek nafakaya yoksulluk nafakası denir (TMK m. 175)<sup>618</sup>. Çocuğun boşanma davasından sonra velayeti kendisine bırakılmayan tarafça, çocuğun bakımına katkıda bulunmak üzere ödenecek nafaka ise iştirak nafakasıdır<sup>619</sup>. Yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoy ve altsoy ile kardeşlere ödenmesi gereken nafaka da yardım nafakası olarak adlandırılır (TMK m. 364). Altsoy olarak ancak şartları varsa ergin olan çocuklar yardım nafakası talep edebilirken<sup>620</sup>; ergin olmayan çocuklar, TMK m. 329 ve devam eden hükümlere göre ana veya babadan bakım borçlarını yerine getirmediikleri nedeniyle iştirak nafakası isteyebilirler. Tedbir nafakası ise, geçici nitelikte olup boşanma veya ayrılık davası devam ederken diğer eşin ve çocukların geçimini sağlamak üzere ödenen nafakadır<sup>621</sup>.

Ev içi şiddet, aile içi şiddet veya kadına yönelik şiddetin söz konusu olduğu durumlarda da hakim, 6284 sayılı Kanundaki tedbirlerle birlikte örneğin eşler boşanma aşamasındaysa ve haklarında nafakaya ilişkin daha evvel verilmiş bir karar yoksa diğer eş ve çocuklar için tedbir nafakasına ya da boşanmışlarsa çocuk için iştirak ve diğer taraf için de yoksulluk nafakasına hükmedebilir.

Hakimin nafakaya karar vermesi hâlinde, Kanununun 18. maddesine göre, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilmelidir. Korunan kişi hakkında aynı zamanda gizlilik kararı bulunması halinde icra müdürlükleri tarafından yapılacak işlemlerde de korunan kişinin bilgileri gizli tutulur. Şiddet uygulayanın Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması halinde ise “*korunan kişinin başvurusu aranmaksızın*” nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından resen tahsil edilir (Uyg.Yön.m. 43/3). İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri de Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır. Ayrıca harç ve benzeri hiçbir ad altında da masraf alınmaz (Uyg.Yön.m. 43/4).

---

<sup>618</sup> Özuğur, s. 196 vd; Ahmet Cemal Ruhi, *Nafaka Hukuku*, B. 2, Ankara 2005, s. 71 vd.

<sup>619</sup> Akıntürk/Ateş Karaman, s. 286; Özuğur, s. 121 vd; Ruhi, *Nafaka*, s. 107 vd.

<sup>620</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 360.

<sup>621</sup> Akıntürk/Ateş Karaman, s. 285; Özuğur, s. 26; Ruhi, *Nafaka*, s. 107 vd.

#### (4) Çocukla Kişisel İlişki Kurulması

Çocuğun problemlerinde, hastalığında onun yanında olmak, ona destek vermek arzusu ile velayeti kendisine bırakılmayan diğer eşin çocuğuyla görüşmek, iletişim kurmak, analık ya da babalık duygularını tatmin etmek isteği kaçınılmaz olacaktır<sup>622</sup>. Bu zorunlu ve haklı ihtiyaç karşısında kanun koyucu, Türk Medeni Kanununun 323. maddesi ile ana ve babadan her birine, velayeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocuk ile uygun kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkı vermiştir. Böylece ana ya da baba birbirlerinin ve başta çocuğun menfaatlerini zedelemeyen uygun aralıklarla ve sürekli olarak görüşmeyi, iletişim kurmayı talep edebilecektir. Şüphesiz ki, bu hak velayet hakkı kadar geniş olmayıp çocuğun yaşamına müdahale etme yetkisi vermekten ziyade; ancak özlem gidermeyi sağlayacak kadar çocukla ilişki kurulmasını hedefler<sup>623</sup>. Bu da, yazışma, e-posta, bilgi edinme, telefonlaşma ya da yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilebilir<sup>624</sup>. TMK'nın 325. maddesi, çocukla kişisel ilişki kurma hakkını, velayeti kendisine bırakılmayan ana ya da babanın yanında olağanüstü hâller mevcutsa, çocuğun menfaatine uygun düştüğü ölçüde, diğer kişilere, özellikle hısımlara da tanımıştır<sup>625</sup>.

Kişisel ilişkinin kurulmasının amacı, çocukla ana ve baba arasındaki manevi bağın devamının sağlanmasıdır. Bu amaçla TMK. m. 323, kurulacak kişisel ilişkinin “*uygun nitelikte*” olmasını öngörmektedir. İlişkinin uygun nitelikte olup olmadığına karar verme ve ilişkinin kapsamını düzenleme yetkisi ise hakim takdirine bırakılmıştır (TMK. m. 182/1). Hakim takdir yetkisini kullanırken, mümkünse ana, baba ve çocuk vesayet altında ise vasi ve vesayet makamını dinler, onların da görüşlerini alır. Doktrinde, küçüğün ayırt etme gücüne sahip olduğu durumlarda

---

<sup>622</sup> Dural/Öğüz/Gümüş, s. 331; Akıntürk/Ateş Karaman, s. 395–396; Öztan, s. 605; Gülçin Elçin Grassinger, *Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler*, İstanbul, 2009, s. 193.

<sup>623</sup> Serozan, , *Çocuk Hukuku*, s. 241.

<sup>624</sup> Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 241; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 320.

<sup>625</sup> Baygın, *Soybağı*, s. 109.

küçüğün de dinlemesi gerektiği vurgulanmaktadır<sup>626</sup>. Şüphesiz ki hakim, düzenleme yaparken bu görüşlerle ve hatta tarafların anlaşmasıyla bağlı olmayacaktır<sup>627</sup>.

Kişisel ilişki kurma hakkının düzenlenmesi, evliliğin sona erdiği haller için söz konusu olduğu kadar, ayrıca çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin tehlikede olması veya manen terk edilmesi sebebiyle hakimin, çocuğun ana ve babadan alınarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirilmesine karar verdiği (TMK. m. 347/1) veya velayeti kaldırdığı hallerde de (TMK. m. 348- 349) mümkündür<sup>628</sup>. Hakim, çocuk ile kişisel ilişki kurulmasına yönelik bir düzenleme yapıncaya kadar, velâyet hakkına sahip veya çocuk kendisine bırakılmış kişinin rızası dışında çocukla kişisel ilişki kurulması ise mümkün değildir (TMK. m. 326).

Bundan başka 6284 sayılı Kanunun 5. maddesinin 3. fıkrasına göre de, Kanundaki tedbirlerle birlikte hakim, TMK hükümlerindeki şartlar mevcutsa, şiddet uygulayanla çocuk arasında kişisel ilişki kurulmasına dair bir karar verebilir. İlişkinin düzenlenmesi yine TMK hükümlerine göre olmalıdır. Ancak hakim, daha evvel verilen bir kişisel ilişki kararı varsa, sınırlandırılmasını 6284 sayılı Kanunun 5.maddesinin 3. fıkrasına göre değil, maddede ayrıca önleyici bir tedbir olarak düzenlendiğinden, maddenin (ç) bendine göre karar vermelidir. Maddenin ç bendi, hakim tarafından şiddet uygulayan hakkında, çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması tedbirini düzenler. Şüphesiz bu tedbire de TMK hükümleri çerçevesinde karar verilmelidir.

---

<sup>626</sup> **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 333; **Baygın**, *Soybağı*, s. 113.

<sup>627</sup> “...Mahkemece tarafların çocuğu Sanem Su ile ayda 3 gün davalı babasının gece yatılı olarak kalacak şekilde kişisel ilişki tesisi çocuğun yaşı nazara alındığında çocuğun bedeni ve fikri gelişmesine olumsuz etki yapacağı gibi, tarafların anlaşmalarına uygunda değildir. Bu yön nazara alınmadan hüküm tesisi doğru görülmemiştir.” Yarg. 2. HD. E. 1093, K. 2503, T. 26.2.2003, (<http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=4239>, Erişim tarihi 29.04.2014).

<sup>628</sup> **İknur Serdar**, *Kişisel İlişki Kurma Hakkı*, DEÜHFD, C.9, Özel Sayı, 2007, s. 759.

## 2.Hakim Tarafından Tedbir Nafakasına Karar Verilmesi

Kanunun 5. maddesinin son fıkrasına göre, şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan bir kişi ise hâkim, 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir<sup>629</sup>. Kanun kapsamında hakimin tedbir nafakasına hükmedebilmesi için şiddet uygulayanın, korunan kişiyle evli olması ve ailenin geçiminden sorumlu olması yahut katkıda bulunuyor olması gerekmektedir. Aslında şiddet uygulayan eşin birliğin giderlerine katkıda bulunması, onun evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerindedir. Birliğe katkı oranının tespiti ve ödenmesinin istenmesi ise 4721 sayılı TMK’da “nafaka” olarak ifade edilmemektedir. Ancak, EMK döneminde evlilik birliği devam ederken ayrı kaldıkları sırada, kadının kendisi ve çocuklarının geçimi için kocadan istediği paraya, “nafaka” denilmekteydi (EMK m. 137). EMK’da “nafaka” olarak adlandırılan bu miktar, TMK da “parasal katkı” kavramıyla ifade edildi<sup>630</sup>. Tedbir nafakası ise, TMK ile birlikte boşanma veya ayrılık davası devam ettiği sürece bir eşin diğerine bakım ve geçimi için ödeyeceği parayı ifade etmektedir<sup>631</sup>. Bu durumda, 6284 sayılı Kanunun söz konusu maddesi 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1. maddesinin 4. fıkrası hükmünden aynen alınarak, EMK dönemine uygun bir ifadeyle düzenlenmiştir. O halde madde, ikili bir ayrıma gidilerek, “hakim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiyle evli olması halinde, TMK hükümlerine göre, birliğe yapacağı parasal katkının belirlenmesine; şayet aralarında devam eden bir boşanma veya ayrılık davası varsa, daha önce nafakaya hükmedilmemek şartıyla, talep olmasa dahi tedbir nafakasına hükmedilebilir” şeklinde okunmalıdır.

<sup>629</sup> İzzet Doğan, *Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Belgeler, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme (Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme)*, İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 3, Y. 2008, s. 1231.

<sup>630</sup> Ayan, s. 241-242; Akıntürk/Ateş Karaman, s. 285.

<sup>631</sup> Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 285; Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 159.

Maddede dikkati çeken diğerk bir düzenleme ise hakimin tedbir nafakasına veya birliğin giderlerine katkıda bulunmasına talep olmaksızın karar verebilmesidir<sup>632</sup>. Bir başka ifadeyle, hakim nafaka konusunda istemle bağılı değildir<sup>633</sup>. Örneğin hakim, şiddet uygulayanı müşterek konuttan uzaklaştırma tedbirine hükmederken, evlilik birliğı devam ediyorsa, şiddet uygulayanın birliğı katkı oranını kendiliğinden tespit edebilir; başka bir aile mahkemesi nezdinde devam eden bir boşanma davası varsa, davayı gören hakim tarafından tedbir nafakasına hükmedilmemişse, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak, kendiliğinden tedbir nafakasına hükmedebilir. Kanaatimce karar verilirken korunan kişinin yaşam düzeyi ve şiddet uygulayanın ödeme gücü arasındaki dengenin de bozulmamasına dikkat edilmelidir.

Hakim tedbir nafakasına karar verirken, Kanunda yer alan diğerk tedbirlerde olduğu gibi ilk defasında altı ayı geçmemek üzere karar verebilir. Bu süre zarfında kararın yerine getirilmemesi halinde zorlama hapsine karar verilebileceğı gibi kararın İİK hükümlerine göre de tahsili sağlanabilir<sup>634</sup>.

---

<sup>632</sup> **İ. Doğan**, *Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme*, s. 1231.

<sup>633</sup> **İ. Doğan**, *Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme*, s. 1231.

<sup>634</sup> **Ruhi**, *Aile İçi Şiddet*, s. 542.

## **§ 4. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'UN UYGULANMA USULÜ**

### **I.Genel Olarak**

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, mağdur veya üçüncü kişilerin şiddet ya da şiddete uğrama tehlikesini kolluğa, Cumhuriyet başsavcılığına, hakime, mülki amire, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüğüne ya da ŞÖNİM'e ihbar ve şikayet etmesiyle harekete geçmektedir<sup>635</sup>. Cumhuriyet başsavcılığına, ŞÖNİM ve Müdürlüklere yapılan ihbar ve şikâyetler gecikmeksizin, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime bildirilir (Uyg.Yön.m.5/2, 4/4). Böylece, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığından haberdar olan mülki amir, hakim ya da kolluk amiri, istem üzerine ya da resen tedbir kararı verdiği anda Kanun uygulama alanı bulmaktadır. Artık bu aşamadan itibaren varsa tedbir kararına itirazların incelenmesi ve itiraz edilmediyse taraflara tedbir kararının bildirim ve kararın uygulanması söz konusu olmaktadır.

Kararın uygulanması ve takibi başta kolluk görevlilerinin yükümlülüğü altındadır. Bundan başka pilot illerde kurulan ŞÖNİM de Kanunun 15. maddesinde şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin bir şekilde izlenmesi bakımından destek hizmetleri vermek üzere görevlendirilmiştir. Bu hizmetlerin yanında ŞÖNİM'de korunan kişi ve şiddet uygulayan hakkında, ayrı birimlerde verilmek üzere, birbirinden farklı destek hizmetleri de verilmektedir.

Kanunda, tedbir kararlarını yerine getirmeyen şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsine karar verileceği de hüküm altına alınmaktadır. Disiplin hapsi niteliği olan zorlama hapsi, tedbir kararı yerine getirildiği anda sona ermektedir.

---

<sup>635</sup> 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği m. 3/o'ya göre ŞÖNİM, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezdir.



Tedbir kararları, kararlara itiraz usulü ve tedbir kararına uymayanlar hakkında izlenecek usulün yanında şiddetle mücadelede Kanunun kurumlar arası koordinasyon ve eğitim konusuna da dikkati çektiği görülmektedir. Örneğin medyanın belirli saatlerde kadına karşı şiddeti önleyici ve kadınların çalışma yaşamına katılımını destekleme maksadıyla kamu spotu niteliğindeki materyalleri yayınlamak zorunda olması, Kanunun etkin bir şekilde uygulanmasında önem arz etmektedir. Diğer taraftan ilköğretim ve orta öğretim müfredatına kadının insan hakları ve kadın-erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik derslerin konulması zorunluluğu da şiddetle mücadele Kanununda getirilen etkili bir yöntemdir.

Çalışmamızın bu kısmında, Kanunun yukarıda değinilen uygulama usulü anlatılarak, bu kapsamda ŞÖNİM'in sunacağı hizmetlerden ve şiddetle mücadelede kurumlar arası koordinasyon ve eğitimin önemine değinilecektir.

## II. Tedbir Kararının Verilmesi

### A. İhbar ve Şikayet

Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 3. maddesinin (g) bendine göre; ihbar, üçüncü kişiler tarafından ilgili makam veya mercilere olayın yazılı, sözlü veya başka bir suretle bildirilmesini; şikâyet ise, şiddet mağdurunun şiddet veya şiddet tehlikesi halinde ilgili makam veya mercilere müracaat etmesini ifade eder. O halde üçüncü kişilerin yetkili makamları olaydan haberdar etmesi “ihbar” anlamına gelirken, mağdur tarafından ilgili makamlara yapılan başvuru “şikayet” olarak nitelendirilmektedir. Nitekim 6284 sayılı Kanunun 7. maddesinde de şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı hâlinde bu durumun resmi makam veya mercilere herkes tarafından ihbar edilebileceği belirtilmektedir<sup>636</sup>. Ayrıca şiddet veya şiddete

---

<sup>636</sup> Şiddet konusu eylemin aynı zamanda TCK anlamında suç teşkil etmesi halinde ihbar yükümlülüğüne aykırı hareket edenlerin TCK m. 278 kapsamında yaptırımlarla karşı karşıya kalacağı da unutulmamalıdır. TCK'nın “Suçu Bildirmeme” başlıklı 278. maddesine göre; “İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (1). İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır (2). Mağdurun onbeş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre

uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları da durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır (Uyg.Yön.m.4/1). Kanunda ihbar veya şikâyetin ayrıca düzenlenmiş olması ise çok önemlidir. Zira bugüne kadar pek çok olay şiddet mağdurlarının bilgisizliklerinden veya çevre baskısı yüzünden ilgili kurumları haberdar edememesinden dolayı telafisi güç zararlarla sonuçlanmıştır<sup>637</sup>. En azından ihbar veya şikâyetin muhatabı olan kurum ve kuruluşların Kanunda doğrudan gösterilmiş olması mağdurlara bir yol haritası çizmektedir. Bundan başka mağdurun bizzat şikâyet edemediği durumlarda da şiddetten haberdar olan diğer kişi veya kurumlara şiddeti ihbar yükümlülüğü getirilmesi de önemli bir adım sayılabilir.

Mağdur ya da üçüncü kişiler, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesini kolluğa, Cumhuriyet başsavcılığına, hakime, mülki amire, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüğüne ya da ŞÖNİM'e ihbar ve şikâyetle bulunabilirler. Eğer ihbar ve şikâyet kolluğa<sup>638</sup> yapılmışsa kolluk amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında sayılan tedbirleri kendiliğinden almalıdır. Kendi yetkisini aşan bir tedbirlerin alınması gerekiyorsa, tedbirin niteliğine göre mülki amir veya aile mahkemesi hakimini<sup>639</sup> haberdar etmekle yükümlüdür. Kolluk amiri ayrıca kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM'i de haberdar etmelidir.

---

*verilecek ceza, yarı oranında artırılır (3). Tanıklıktan çekinebilecek olan kişiler bakımından cezaya hükmolunmaz. Ancak, suçu önleme yükümlülüğünün varlığı dolayısıyla ceza sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır (4)”. Diğer yandan uygulanan şiddet herhangi bir kanun gereği suç sayılmamakta ise veya bazı hallerde re’sen kovuşturulan suç değilse 6284 sayılı Kanun kapsamında bildirim yükümlülüğü olmadığı ileri sürülmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Nuhoğlu**, s. 71, 72.*

<sup>637</sup> **Pınar Bacaksız**, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu Kapsamında Kadını Korunması*, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 21.

<sup>638</sup> 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği m. 3/h’ye göre “*kolluk*” ifadesiyle, polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri kastedilmektedir. O halde bu birimlerden birine yapılan ihbar ve şikâyetler değerlendirilmek üzere kabul edilmelidir.

<sup>639</sup> Tedbirlerin alınması bakımından karar vermeye yetkili hakim, Aile Mahkemesi Hakimidir (6284 S.K.m.2/c).

Cumhuriyet başsavcılığına yapılan ihbar ve şikâyetlerde savcılık olayla ilgili bir evrak düzenler ve evrakın bir örneğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkime veya mülki amire gönderir (Uyg.Yön.m.5/2). İhbar veya şikâyet mülki amire yapılmışsa, Kanunun 3. maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere doğrudan karar verilebilir. Ayrıca mülki amir, olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

Mağdur ya da üçüncü kişiler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlüğüne ya da ŞÖNİM'e de ihbar veya şikâyetle bulanabilirler. Müdürlük veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir (Uyg.Yön.m.4/4).

İhbarın şekli konusunda bir sınırlama yoktur. Yazılı veya sözlü olabileceği gibi başka bir suretle de gerçekleştirilebilir (Uyg.Yön.m.4/1). Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilmelidir (Uyg.Yön.m.4/5).

### **B.Tedbir Kararı**

Tedbir kararı, şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi olan kişi, vekili, velisi veya vesayet altında ise vasisinin talebi veya Cumhuriyet savcısının, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, Bakanlığa bağlı il veya ilçe müdürlüğünün, ŞÖNİM<sup>640</sup> ya da kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine<sup>641</sup>; en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer

---

<sup>640</sup> 6284 sayılı Kanunun 8. maddesinde tedbir kararı verilmesini isteyebilecek olanlar arasında ŞÖNİM ve müdürlük sayılmazken 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 30. maddesinde başvurabilecekler arasına ŞÖNİM ve müdürlük de eklenmiştir. Ancak bu kez, "Bakanlık" başvurabilecekler arasından çıkarılmıştır. Kanun koyucunun gözden kaçırdığı varsayılarak yönetmelikteki ve Kanundaki kişi ve makamlar birleştirilerek tedbir kararı verilmesi için başvurabileceklerin genişletilmesi gerekir.

<sup>641</sup> Tedbir talebinde bulunabilecek olan kişilerin ve kurumların aynı zamanda TCK'nın "Görevi kötüye kullanma" başlıklı 257, "Suçu bildirmeme" başlıklı 278, " Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi" başlıklı 279 ve "Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi" başlıklı 280. maddeleri uyarınca da tedbir talebinde bulunmaları gerekir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Nuhoğlu**, s. 72.

aile hakimi, mülki amir ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise kolluk amiri tarafından verilir (6284 S.K.m.8/1). Hükümde tedbir talebinde bulunabilecekler ile tedbir kararı vermeye yetkili mercilerin belirtilmesinden ziyade, öncelikle tedbir kararlarının mümkün olan en hızlı şekilde alınması amaçlanmaktadır<sup>642</sup>. Bu itibarla tedbir kararı vermeye yetkili makamların “*en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yerde*” bulunan makamlar olduğu vurgusu yapılır.

Tedbir kararı vermeye yetkili makamlar, şiddetin niteliğine göre, şiddet mağduru, yakınları ve çocukları hakkında koruyucu tedbir kararına; şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi olanlar hakkında ise önleyici tedbir kararına hükmedebilir<sup>643</sup>. Önleyici tedbir kararları kişi hak ve hürriyetlerine doğrudan müdahale eder niteliktedir. Bu itibarla söz konusu tedbire kural olarak hakim tarafından başvurulabilir. Koruyucu tedbirler ise daha çok korunan kişinin bir kez daha şiddete uğramasını engellemek, maddi ve manevi bütünlüğünü, yaşam hakkını garanti altına almak için başvuru edilen tedbirlerdir<sup>644</sup>. Bu nedenle koruyucu tedbir kararı hakim dışında mülki amir tarafından da verilebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan bir hal mevcutsa önleyici veya koruyucu tedbirlerden bazılarında kolluk amiri tarafında da başvurulabilir.

Hangi tedbire hangi makamın karar verebileceği Kanunda açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, şiddet uğrayan kimsenin bir an evvel koruma altına alınması isteğiyle aynı anda birden fazla makama başvurusu, tedbirin uygulanması bakımından problem yaratabilir ve şiddet uygulayanın kişi hürriyetlerine zarar verecek bir uygulamaya neden olabilir. Örneğin, koruyucu tedbir kararları hem hakim, hem de mülki amir tarafından alınabilir. Kanunun 3. ve 4. maddesinde alınabilecek koruyucu tedbirler ayrı ayrı sayılmış olmasına rağmen sınırlandırılmamış, başkaca tedbirlere de başvurulabileceği belirtilmiştir. O halde maddelerden birinde sayılan bir tedbir, aynı anda yapılan bir başvuru sonucunda önce mülki amir tarafından alınmış ve uygulamaya başlanmış ancak o sırada hakim

---

<sup>642</sup> **Bacaksız**, s. 26.

<sup>643</sup> **Ceylan**, s. 28.

<sup>644</sup> **Ceylan**, s. 29.

tarafından da alınmışsa tedbirin süresi ve uygulaması bakımından haksızlıklara yol açabilir<sup>645</sup>. Bu nedenle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının programlamayı amaçladığı ve ilgili kurumların online olarak takip edebileceği veri tabanının bir an evvel oluşturularak, kayıtların düzenli olarak tutulmaya başlamasında fayda vardır.

Yetkili makamlar tarafından hangi tedbire başvurulması gerektiği, yani tedbirin niteliği uygulanan şiddetin türü ve yoğunluğuna göre belirlenmelidir<sup>646</sup>. Şüphesiz, her somut olaya uygun bir tedbirin alınması, şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacına doğrudan hizmet eder. Örneğin mağdur, şiddet uygulayanın ruhsatlı silahıyla tehdit ediliyorsa hakim ilk olarak şiddet uygulayana silahını kolluğa teslim etmesini emretmelidir. Ancak, somut olayda taraflardan biri fiziksel şiddet uyguluyor, bunun üzerine diğeri onu ruhsatlı silahıyla tehdit ediyorsa hakim nasıl karar vermelidir? Her iki taraf bakımından da önleyici veya koruyucu tedbire hükmedebilir mi? Bu durumda her iki taraf da şiddet uygulayan veya uygulama tehditi olan bir kişi veya şiddete uğrayan ya da uğrama tehditi altında olan kişilerdir. Bu itibarla hakimin her ikisi hakkında da ayrı ayrı uygun olan tedbire hükmedebilmesi gerekir<sup>647</sup>.

Hakim ya da mülki amir uygun olan tedbirin alınmasına karar verirken, ayrıca bu tedbirin ne kadar müddetle uygulanacağına da karar vermelidir<sup>648</sup>. Daha az süreyi gerektiren bir hal yoksa, verilecek tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir<sup>649</sup>. Kanunun açık hükmüne göre tedbirin süresine karar verirken yetkili makama sınırlı bir takdir yetkisi bırakılmıştır<sup>650</sup>. Diğeri bir ifadeyle hakim veya mülki amir, halin şartlarına göre tedbirin uygulanması bakımından altı aydan kısa bir süreye karar verme konusunda serbesttir<sup>651</sup>. Ancak bu süre ilk defasında altı ayı

---

<sup>645</sup> **Moroğlu**, s. 39.

<sup>646</sup> **Erdem**, s. 59.

<sup>647</sup> **Erdem**, s. 60.

<sup>648</sup> **Erdem**, s. 59; **Bacaksız**, s. 25.

<sup>649</sup> **Sağiroğlu**, s. 107.

<sup>650</sup> **Erdem**, s. 59.

<sup>651</sup> **Erdem**, s. 59.

geçemeyecektir. Şiddetin veya şiddet uygulama tehlikesinin devam ettiği hâllerde, korunan kişinin ya da Bakanlık, kolluk görevlilerinin, müdürlük veya ŞÖNİM'in talebi üzerine veya resen yetkili makam tarafından tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir (6284 S.K.m.8/2).

Şiddete maruz kalan veya maruz kalma tehlikesi altında bulunan kişi ile ilgili olarak koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, herhangi bir delil araştırması veya belge ibrazı aranması gerekmez<sup>652</sup>. Nitekim kişinin şiddete uğradığına dair bir sağlık raporu istenmesi, kararın verilmesini geciktirebilir ve bu nedenle şiddetin devam etmesi sonucunu doğurabilir<sup>653</sup>. Daha büyük mağduriyetlere sebebiyet vermemek için ister hâkim, ister mülkî amir ve hatta ister kolluk tarafından verilsin, delil araştırmasına veya belge ibrazına ihtiyaç olmadan, başvuru hâlinde derhal koruyucu tedbir kararının verilebilmesi gerekmektedir. Diğer yandan bu durum masumiyet karinesini ihlal ettiği gerekçesiyle eleştirilebilir<sup>654</sup>. Ancak, ülkemiz koşulları değerlendirildiğinde erken müdahale amacını taşıyan bu hükmün yerinde olduğu söylenebilir.

Önleyici tedbir kararı verilebilmesi içinse kişinin şiddet uyguladığı veya uygulama tehlikesinin bulunduğu hususunda olguların bulunması gerekmektedir<sup>655</sup>. Nitekim Kanunun 8. maddesinin 3 fıkrasında koruyucu tedbir kararı verilmesi için belge ve delil sunulması gerekmediği açıkça ifade edilirken, önleyici tedbir kararından bahsedilmemektedir. Zaten aksi yöndeki uygulama, hakkın kötüye kullanılmasına sebebiyet verebilir. Çünkü önleyici tedbir kararları, kişi hak ve özgürlükleri bakımından önemli sınırlamalar doğurmaktadır. Bu nedenle kararın olgulara dayalı olarak verilmesi yerinde olacaktır. Ancak bu gereklilik, kararın verilmesini geciktirmeye matuf bir sonuç da doğurmamalıdır<sup>656</sup>.

---

<sup>652</sup> **Bacaksız**, s. 26.

<sup>653</sup> TBMM – Önerge Değişiklik Gerekçesi için bkz. **Sağiroğlu**, s. 109.

<sup>654</sup> **Bacaksız**, s. 26.

<sup>655</sup> **Ceylan**, s. 44.

<sup>656</sup> **Bacaksız**, s. 26.

Aksi takdirde, koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilmesine rağmen, bu Kanunla güdülen amaç gerçekleşmemiş olur (6284 S.K.m.8/3).

Tedbir kararı, kararı veren merci tarafından korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir (Uyg.Yön.m.31/1). Bu karar, yerine getirilmek üzere görevli olan kurum veya kuruluşu da gönderilmelidir (Uyg.Yön.m.31/1). Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ise ilgili kolluk birimi tarafından alınan önleyici tedbir, şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir ve bu husus hakkında ŞÖNİM'e ve mahkemeye bildirimde bulunulur (Uyg.Yön.m.31/4). Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise, sadece korunan kişiye tebliğ edilir (Uyg.Yön.m.31/2). Ülkemizde adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki aksaklıklar, kişilerin ikamet değişikliklerini bildirmemesi, muhtarların denetlemede yetersiz kalması, adresi belli olsa da kişilere tebligatların ulaştırılamaması tedbirin uygulanmasında sıkıntı yaratabilir<sup>657</sup>. Ancak, Kanunun tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesinin kararın uygulanmasına engel teşkil etmeyeceğine ilişkin düzenlemesi ile bu aksaklıklar giderilmeye çalışılmıştır (6284 S.K.m.10/5).

Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulabilir<sup>658</sup>. Adli işlemlerde, şiddet mağduruna ilişkin gizlilik işlemleri Cumhuriyet başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerine getirilir (Uyg.Yön.m32/2). Bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen korunan kişinin, Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk,

---

<sup>657</sup> **Bacaksız**, s. 27.

<sup>658</sup> Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır (Uyg.Yön.m32/1).

bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur<sup>659</sup> (Uyg.Yön.m32/4).

şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığının anlaşılması halinde hakim veya mülki amir tarafından resen ya da korunan kişi, müdürlük, şöNİM veya kolluk görevlileri tarafından yapılan talep üzerine, verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde bu karar korunan kişiye tebliğ edilir (Uyg.Yön.m.30/son). Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi ise tedbir kararının süresinin sona ermesini takip eden 15. gün MERNİS<sup>660</sup> veri tabanından silinir. Gizliliğe ilişkin tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması halinde ise nüfus mdrlğu tarafından karar gecikmeksizin yerine getirilir (Uyg.Yön.m32/6).

---

<sup>659</sup> Korunan kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi halinde, karar şöNİM müdürü aracılığıyla tedbir kararının uygulanacağı yer nüfus müdürlüklerinde ilgilinin nüfus kaydına işlenir. Gizlilik şerhinde kararı veren mercinin adı, kararın tarih ve sayısı bulunur. Bu durumda korunan kişilerin resmi başvuru, iş ve işlemlerinin yapılması sırasında adres beyanı istenilmez. Gizlilik kararı verilen kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur (Uyg.Yön.m32/5).

<sup>660</sup> Mernis Projesi, tüm Ahvali şahsiye bilgilerini elektronik ortama aktaran ve Ahval-i şahsiye bilgilerinde meydana gelen her tür değişikliğin ülkenin her tarafına dağılmış 957 merkezden anlık güncellenmesini ve bir aç üzerinden güvenle paylaşımını sağlayan bir projedir. Proje dünyada ilk e-devlet projelerinden olup ülkemizdeki ve Avrupa'daki tüm projelere de ilham olmuştur. Proje ile bilgilerin güvenli paylaşımı, bilgilerin hızlı güncellenmesi ve vatandaşa verilen hizmetteki hızın ve verimin de artması amaçlanmıştır. Proje kapsamında ülkemizde kurumların vatandaşlarımız için kullandığı farklı numaralar da tekleştirilmiş ve vatandaşlarımızın her kurumda kullandıkları farklı numara ve işaretler de sona erdirilmiştir. Proje güvenilir bilgi desteği ile devletin iş ve işlemlerinde hızın artmasını sağladığı gibi uyguladıkları elektronik devlet projelerinin de giriş anahtarı olmuştur. Bu kapsamda projenin devamı niteliğinde olan Kimlik Paylaşım Sistemi Projesi ile birlikte de bilgileri kurumların kullanımına açarak güvenilir, hızlı, verimli bir hizmetin yanı sıra kırtasiyeciliğin önlenmesi de sağlanmıştır. ([http://www.nvi.gov.tr/Hakkimizda/Projeler\\_Mernis\\_Genel.html](http://www.nvi.gov.tr/Hakkimizda/Projeler_Mernis_Genel.html), E.T.17.04.2014)



## C.İtiraz

### 1.Genel Olarak

Ailenin korunmasına dair 4320 sayılı Kanunda aile mahkemesi hakimi tarafından verilen önleyici tedbir kararlarına itiraz edilip edilmeyeceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değildi. Doktrinde ise Kanuna göre alınacak önlemler özelliği gereği Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 105. ve devamı maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbirlere benzetilmekteydi<sup>661</sup>. Bu nedenle ihtiyati tedbire ilişkin itiraz usulünün, 4320 sayılı Kanundaki tedbirlere de kıyasen uygulanması gerektiği savunulmaktaydı<sup>662</sup>. Nitekim Yargıtay'ın bir çok kararında aile mahkemelerinin 4320 sayılı Kanuna göre verdiği kararların nihai hüküm niteliğinde olmayıp, HUMK'un 105. vd. madde hükümlerinde belirtilen usule tabi olduğu ve bu nedenle temyizinin mümkün olmadığı belirtilmektedir<sup>663</sup>. Bu gerekçelerden hareketle tedbir kararlarına,

---

<sup>661</sup> Hacıoğlu, s. 39; Ayan, s. 316; Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 133-150.

<sup>662</sup> Ayan, s. 318.

<sup>663</sup> Yarg. 2. HD. T. 30.04.2007, E.7154/ K. 6992; "Mahkemelerden verilen nihai kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir. (HUMK. m. 427) Şu halde incelenen kararın niteliği ortaya konularak öncelikle kararın temyizinin kabil olup olmadığının çözümlenmesi gerekmektedir. 4320 sayılı Kanunla aileyi koruyucu tedbirlerin Aile Mahkemesi Hakimi tarafından (47875 s. K. m. 9/1) resen alınması hükme bağlanmıştır. Bu kanunun amacı aile içi şiddeti durdurma, özellikle kadını ve çocukları koruma olduğu sevk gerekçesinde açıklanmıştır. Hatta "Aile Mahkemesi mağdurların tekrar şiddete uğrama ihtimalini gözönüne alarak başvurusunun hemen ardından tanık yada karşı tarafın dinlenmesine gerek olmadan bu kararı verebilecektir. Şiddete uğrayanların mahkemede şiddete uğrama ihtimallerini kanıtlama yükümlülüğü de bulunmamaktadır. Mahkeme kararında 6 ay geçmemek üzere tedbirin uygulama süresi belirtilecek ve tedbire aykırı davranışta bulunulması halinde tutuklanacağı ve hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edileceği kusurlu eşe ihtar olacaktır" açıklamaları yapılmıştır. Görüldüğü üzere bu karar kusurlu eşin saldırılarına son verilmesinin kendisine ihtarından ibaret kısa süreli bir tedbir niteliğindedir. Bu açıklamalar kararın nihai nitelikte olmadığını sürekli sonuç doğurmayacağını göstermektedir. Geçici tedbir niteliğinde olan bu kararın itiraza tabi olmadığı da Kanunun Adalet Komisyonunda görüşülmesi sırasında kabul edilmiş, kanun bu haliyle kesinleşmiştir. Şu halde 4320 sayılı Kanun uyarınca oluşturulan kararları, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 105, 106, 107, ve 108 inci maddelerinde belirlenen prosedür uyarınca itihaz olunan ve bu kanunun 109 uncu maddesi uyarınca 10 gün içinde dava açılması şartıyla değil hakimin tayin ettiği süreyle geçerli ve temyiz incelenmesine tabi "bulunmayan geçici tedbir" niteliğinde kabul etmek, kanunun tedvin amacına uygun düşecektir. Temyiz isteğinin bu sebeplerle reddi gerekmiştir. SONUÇ: Açıklanan sebeplerle temyizi kabil olmayan karara karşı vaki temyiz isteğinin reddine, temyiz peşin harcını

kararı veren mahkemede itiraz edilmekteydi<sup>664</sup>. 6284 sayılı Kanunda ise tedbir kararlarına itiraz ve usulü ayrıca düzenlenmektedir. Kanuna göre, mülkî amir veya hakim tarafından verilen tedbir kararlarına karşı, kararın tefhim veya tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde aile mahkemesine itiraz edilebilir (6284 S.K.m.9/1). Aile mahkemesince verilen tedbir kararına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilecektir (6284 S.K.m.9/2). Aile mahkemesi yapılan itirazı değerlendirerek en geç bir hafta içerisinde karar vermelidir. İtiraz üzerine verilen bu karar kesindir, aleyhine üst dereceli mahkemeye başvurulamaz (6284 S.K.m.9/3).

İtiraz üzerine inceleme yapan mahkemenin, belge veya delil arayış aramayacağı konusunda Kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, itiraz üzerine verilen kararın kesin olduğu düşünüldüğünde yetkili mahkemenin delilleri inceleyerek karar vermesi gereği kabul edilmelidir<sup>665</sup>.

## **2.Mülki Amir Tarafından Verilen Kararlara İtiraz**

Mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, kararın tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir (Uyg.Yön.m.33/1). İtiraz üzerine hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir (Uyg.Yön.m.33/2). Bu karar bir hafta içerisinde ve duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden verilir. Ancak hâkim gerekli görürse ilgilileri dinleyebilir (Uyg.Yön.m.33/3).

---

*yatırana geri verilmesine oybirliğiyle karar verildi”* (<https://www.corpus.com.tr>, E.T. 05.05.2014).

<sup>664</sup> Ayan, s. 319.

<sup>665</sup> Nuhoglu, s. 76.

### **3.Hâkim Tarafından Verilen Tedbir Kararlarına İtiraz**

Hâkim tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararlarına karşı, kararın tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir (Uyg.Yön.m.34/1) Yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir. Bu karar, duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden verilir, ancak gerekli görürse hakim ilgilileri de dinleyebilir (Uyg.Yön.m.34/4).

6284 sayılı Kanun kapsamında yer verilen tedbirler, asıl dava ile birlikte talep edilmişse de tedbirler hakkında verilen kararlara karşı, esas davadan bağımsız olarak aile mahkemesine itiraz edilebilir (Uyg.Yön.m.34/5). Karar bir hafta içinde verilir ve itiraz üzerine verilen karar kesindir (Uyg.Yön.m.34/7).

### **D.Tedbir Kararlarının Bildirimi ve Uygulanması**

Tedbir kararları, kabulü veya reddine ilişkin sonucuyla birlikte karar verilmesi için yapılan başvurular, kararı veren ya da başvuru yapılan merci tarafından, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir. Bundan başka verilen tedbir kararının niteliğine göre gerekiyorsa ŞÖNİM'e<sup>666</sup>, Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa da bildirimde bulunulmalıdır (6284 S.K.m.10/1-2).

Tedbir kararları, kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları ile ŞÖNİM'in işbirliği içerisinde hızlıca yerine getirilir. Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında ise şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemez (Uyg.Yön.m.35/3). Nitekim İstanbul Sözleşmesinin 48. maddesinde de taraflar, Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin olarak arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamakla yükümlü kılınmaktadır. Ülkemizde ise 6284 sayılı Kanunda kadına yönelik şiddet veya ev içi şiddet vakıalarında uyuşmazlık çözüm süreçlerinin yasaklandığına ilişkin bir hüküm

---

<sup>666</sup> 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 35. maddesinin 2. fıkrasında kararın niteliğine göre ŞÖNİM'e de bildirimde bulunulması istenmektedir.

düzenlenmemiştir. Ancak, 2012 yılının Haziran ayında yayınlanan “*Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun*<sup>667</sup>” 1. maddesinde “.. *Şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir (2)*” ifadesine yer verilmiştir. Ancak söz konusu maddede yalnızca “*aile içi şiddet*” içeren uyuşmazlıklarda arabuluculuğun önerilemeyeceğinden bahsedilmekte, diğer şiddet vakıalarında arabuluculuğun mümkün olduğu kanaati oluşturulmuştur. Bu karmaşa ancak 2013 yılında çıkarılan 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğiyle açıklığa kavuşturulmuştur. Nitekim Yönetmeliğin 35. maddesinde şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuğun önerilemeyeceği açık hükme bağlanmıştır.

Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevlileri yetkilidir (Uyg.Yön.m.35/4). Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış<sup>668</sup> personel arasından belirlenir (6284 S.K.m.11).

Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine hızlıca ulaştırılır. Eğer bu mümkün değilse korunan kişinin kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır (6284 S.K.m.10/4). Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde ise korunan kişiler; kamu kurum ve kuruluşlarına

---

<sup>667</sup> R.G. 22.06.2012, S.28331.

<sup>668</sup> 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 41. maddesine göre, Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlamalıdır.

ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir (6284 S.K.m.10/6).

Önleyici tedbir kararı, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kolluğa gönderilir veya başsavcılığın izniyle başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa getirilir. Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği ise karar süresince kolluk tarafından kontrol edilir. Bu kontrol korunan kişinin; bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi, ikinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması, komşularının bilgisine başvurulması, oturulan yerin muhtarından bilgi alınması, bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması, şeklinde yerine getirilebilir<sup>669</sup>. Yapılan kontrollerde tedbir kararlarına aykırılık tespit edilirse bu husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir (Uyg.Yön.m.35/5). Ayrıca kontrollerin ve korumanın gereği gibi yerine getirilebilmesi bakımından korunan kişinin korunduğu yer dışında başka bir yere gitmesi gerekiyorsa, gideceği yer hakkında da kolluğa bilgi verilmelidir. Bu durumda dahi hakkında verilen kararın uygulanmasına devam edilir (Uyg.Yön.m.35/7).

Hâkim, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına da karar verebilir. Ancak, teknik araçlar kullanılmak suretiyle, kişilerin ses ve görüntü kaydı alınamaz, kişiler dinlenemez ve izlenemez (Uyg.Yön.m.37). Özellikle elektronik takip sistemi ile mağdurun ve şiddet uygulayanın ayrı ayrı takibi söz konusudur. Mağdura yönelik izleme sistemleri, ev/işyeri içi alarm sistemi, mağdura hareket özgürlüğü tanıyan, kişinin üzerinde taşıyabileceği kolye ya da bileklik görünümünde olan GPS donanımlı panik butonu ve son olarak program sayesinde yalnızca bir tuşa basılarak kolluk kuvvetlerine ulaşım ve kişinin bulunduğu yerin tespitinin yapılabileceği telefon görünümlü mobil cihazdır. Şiddet uygulayana yönelik izleme sisteminde ise, elektronik bileklik uygulaması öne çıkmaktadır. Bu uygulamada mağdura ve şiddet uygulayan kişinin bileğine takılan aparat, kişinin kadına öngörülen mesafeden fazla yaklaşması halinde

---

<sup>669</sup> Tedbir kararlarının alınması ve uygulanması için yapılan iş ve işlemlerin aşamaları ve sonucu hakkında ilgili kurum tarafından aynı gün en geç saat 16.00'ya kadar en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilir (Uyg.Yön.m.35/6).

GPS donanımı marifetiyle kolluk kuvvetlerine alarm vermek üzere programlanmıştır<sup>670</sup>. Ancak mağdurun tam anlamıyla korunabilmesi için bu yöntemlerin tüm illerde etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

## **E.Tedbir Kararlarına Aykırılık**

### **1.Zorlama Hapsi Kararı**

Kişinin kendisine emredilen yükümlülüklerini yerine getirmemesi kural olarak özgürlüğü bağlayıcı bir yaptırıma tabi tutulmaz<sup>671</sup>. Ancak bazı durumlarda kişiler bu yükümlülüklerini yerine getirme konusunda zorlanabilir ve bu nedenle belirli bir süreyle hürriyetlerinden yoksun bırakılabilir<sup>672</sup>. İşte bu yaptırım türü hukukumuzda disiplin hapsi olarak nitelendirilmektedir<sup>673</sup>. 5271 sayılı CMK'nın 2. maddesinin 1. fıkrasının ilk bendinde tanımlanan disiplin hapsi, kısmi bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, ön ödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartla salıverme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi ifade eder. Yapılan tanımlamada disiplin hapsinin gerçek anlamda bir hapis cezası olmadığı, dolayısıyla adli cezalarla bağlantılı olarak düzenlenen müesseselerin disiplin hapsine uygulanamayacağı vurgulanmaktadır<sup>674</sup>. Diğer yandan, disiplin hapsi

---

<sup>670</sup> Teknik araç ve yöntemlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. manisa.aile.gov.tr/upload/Node/6018/files/6284\_Sayili\_Kanun.ppt, E.T. 18.07.2014.

<sup>671</sup> **İzzet Özgenç**, *Şiddet Uygulayan Kişinin Zorlama Hapsine Tabi Tutulması*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 59.

<sup>672</sup> **Özgenç**, s. 59.

<sup>673</sup> **Özgenç**, s. 59.

<sup>674</sup> 6284 sayılı Kanununun madde gerekçesinde de zorlama hapsinin CMK'nın 2. maddesinde tanımlanan disiplin hapsinin sonuçlarını doğurduğu, bir suç karşılığında öngörülen ceza olmayıp yaptırım altına alınmış bir fiil olduğu, dolayısıyla niteliği ve doğurduğu sonuçlar itibarıyla disiplin hapislerinin sonuçları için geçerli olan seçenek yaptırımlara çevrilemediği, ön ödeme uygulanmadığı, tekerrüre esas olmadığı, şartla tahliye hükümlerinin uygulanmadığı, ertelenmediği ve adli sicil kayıtlarına geçirilmediği vurgulanmıştır. Adalet Komisyonu raporunda ise “*Özellikle vurgulamak gerekir ki, tasarı esas itibarıyla şiddetin önlenmesi ile şiddet mağdurunun korumasına ilişkin tedbirleri içermektedir. Kadınlara ve aile bireylerine yönelik şiddetin suç oluşturmaları halinde, başta 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu olmak üzere ilgili mevzuatın uygulanması gündeme gelecektir. Amaç*

kısmi bir düzeni korumak maksadıyla belirlenmiş fiiller için düzenlenen ve bu nedenle kısa bir süreyle sınırlanan, yükümlülüğün yerine getirilmesi halinde ise derhal son verilmesi gereken bir yaptırımdır<sup>675</sup>.

Disiplin hapsi Türk hukukunda farklı kanunlarda, farklı isimler verilerek uygulanmaktadır. Örneğin İİK’da, disiplin hapsi, “*tazyik hapsi*” ismiyle ifade bulur. Kanunun birçok maddesinde yer verilen tazyik hapsi, daha çok borçlunun emredilen bir yükümlülüğü ihlal etmesi veya yerine getirmemesi hallerinde uygulanır. Kanunun, çocuk teslimi hakkındaki ilâmın veya ara kararının gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirilmesini engelleyen kişi hakkında altı aya kadar tazyik hapsine karar verilmesini öngördüğü 341. maddesi örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca maddenin son cümlesinde de hapsin tatbikine başlandıktan sonra ilâmın veya ara kararının gereği yerine getirilirse, kişinin tahliye edilmesi gerektiği hususu da özellikle belirtilmektedir.

Disiplin hapsi kavramı, 6284 sayılı Kanunda “*zorlama hapsi*” ifadesiyle yer alır<sup>676</sup>. Kanunun “*Tedbir kararlarına aykırılık*” başlıklı 13. maddesine göre; hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre, hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur. Amaç, özellikle telafisi güç zararlar doğurabilecek eylemlerin gerçekleştirilmeden önlenmesidir. Bu özelliğiyle zorlama hapsi, bir suç karşılığı

---

*özellikle kasten öldürme gibi neticesi ağır suçların işlenmesinden önce suçun önlenmesidir. Bu nedenle Tasarı’da şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla ilgili tedbir kararlarının süratle alınmasına ve etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik sistem öngörülmektedir. Etkin uygulamayı sağlamak için Tasarı’da yer alan önemli yenilik ise zorlama hapsidir. Önemle belirtmek gerekir ki zorlama hapsi, bir suç karşılığı uygulanan ceza yaptırımı değil aksine şiddet uygulayanı tedbirlere uymaya zorlamayı amaçlayan önleyici nitelikte müessesedir. Mevcut uygulamada, tedbir kararlarının gereklerine aykırı davranılması halinde oluşan suç nedeniyle açılan ceza davalarının uzun sürmesi ve öngörülen hapis cezasının ise çok nadiren uygulanması dolayısıyla caydırıcılık etkisi olmadığı yolundaki haklı eleştiriler, Tasarı’da zorlama hapsi müessesesi ile giderilmektedir” denilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. TBMM, 24.Yasama Dönemi, Y.2, S. 181, Adalet Komisyonu Raporu, s. 47.*

<sup>675</sup> Özgenc, s. 59.

<sup>676</sup> Nuhoglu, s. 76

uygulanan ceza yaptırımını değil aksine şiddet uygulayanı tedbirlere uymaya zorlamayı amaçlayan önleyici nitelikte bir müessesedir<sup>677</sup>. 4320 sayılı Kanunda, tedbir kararlarının gereklerine aykırı davranılması halinde oluşan suç nedeniyle açılan ceza davalarının uzun sürmesi ve öngörülen hapis cezasının ise çok nadiren uygulanması dolayısıyla caydırıcılık etkisi olmadığı yolundaki haklı eleştiriler, Kanunda düzenlenen zorlama hapsi müessesesi ile giderilmeye çalışılmıştır<sup>678</sup>.

Zorlama hapsi şiddet uygulayan hakkında tatbik edilir. Bu nedenle korunan kişinin, hakkında verilen tedbir kararına aykırı hareket etmesi, zorlama hapsi yaptırımına tabi değildir<sup>679</sup>. Diğer yandan şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsine karar verilebilmesi ancak verilen tedbir kararına aykırılık halinde mümkündür<sup>680</sup>. Örneğin hakkında sadece mağdurun işyerine yaklaşmama tedbiri verilen kişinin müşterek konuta, okula, yaklaşması veya mağduru iletişim araçlarıyla rahatsız etmesi halinde zorlama hapsine karar verilemez. Bu halde hakim ivedilikle gerekli tedbirin alınmasına, şiddet uygulayan buna rağmen davranışlarına devam ederse, hakkında bu kez zorlama hapsine hükmedilmesine karar vermelidir. Aksi durumda tedbir kararının gereklerine aykırılıktan söz edilemez<sup>681</sup>. Diğer yandan Kanunda zorlama hapsine hükmedip hükmetmeme konusunda hakime bir takdir yetkisi verilmemiştir. Yani tedbir kararına aykırılık halinde hakim zorlama hapsine hükmetmelidir. Ancak zorlama hapsinin süresi konusunda hakimin takdir hakkı bulunmaktadır<sup>682</sup>.

Kanunda şiddet uygulayan tanımlanırken, şiddet olarak tanımlanan eylemleri yerine getiren kişi olarak tanımlanmıştır (6284 S.K.m.2/g). O halde çocukların şiddet uygulayan olarak kabul edilmesi ve hakkında bir takım tedbirlerin alınması mümkündür. Nitekim ÇKK'nın 5. ve 14. maddeleri arasında düzenlenen koruyucu ve

---

<sup>677</sup> TBMM, 24.Yasama Dönemi, Y.2, S. 181, Alt Komisyon Raporu, s. 46.

<sup>678</sup> TBMM, 24.Yasama Dönemi, Y.2, S. 181, Alt Komisyon Raporu, s. 46.

<sup>679</sup> **Nuhoğlu**, s. 76.

<sup>680</sup> **Moroğlu**, *Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, s. 37.

<sup>681</sup> **Uğur**, s. 357.

<sup>682</sup> **Nuhoğlu**, s. 76.



destekleyici tedbirlerin uygulanmasına karar verilebileceği ve haklarında güvenlik tedbirlerine hükmedileceği düzenlenmiştir<sup>683</sup>. Ancak 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbirlere aykırı hareket eden bir çocuk hakkında zorlama hapsine karar verilip verilemeyeceği belirsizdir. TCK'nın çocukların ceza sorumluluğu hakkında düzenlenen 31. maddesinde fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu kabul edilmemiş, bu kişiler hakkında ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca on iki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde de ceza sorumluluğu kabul edilmeyerek haklarında ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmedilebileceği düzenlenmiştir. Ceza verilmediği takdirde uygulanan güvenlik tedbirleri arasında ise “zorlama hapsi” gibi özgürlüğü bağlayıcı bir yaptırım yoktur. Tedbirler genellikle, koruyucu, tedavi edici ve eğitici niteliktedir<sup>684</sup>.

Şiddet uygulayanın tedbir kararına aykırı hareketi, kolluğa yapılan bir ihbar veya şikayetle tespit edilebileceği gibi, aile mahkemesine yapılan bir başvuru üzerine veya resen hakim tarafından da tespit edilebilir. Kolluk, tedbir kararlarının ihlal edildiğini tespit ederse, bir tutanak tutarak, tutanağı Cumhuriyet başsavcılığına iletir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilir (Uyg.Yön.m.38/1). Verilen zorlama hapsi kararları tekerrüre esas olmaz, kişi hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz ve karar adli sicil kayıtlarına işlenmez (Uyg.Yön.m.38/7).

Tedbir kararının ihlali, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisindeyse zorlama hapsi kararı, bu mahkeme tarafından; başka bir mahkemenin yargı alanı içerisindeyse, mükerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren

---

<sup>683</sup> Uğur, s. 359.

<sup>684</sup> Uğur, s. 359. Güvenlik tedbirleri TCK'nın 53. ve 60. maddeleri arasında ayrıca düzenlenmiş olup, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri Çocuk Koruma Kanununda yer almaktadır.

mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususu öğrenildikten sonra bu mahkeme tarafından karar verilir (Uyg.Yön.m.38/2). Bu karar, duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden verilir. Ancak hâkim gerekli görürse ilgilileri dinleyebilir (Uyg.Yön.m.38/4).

Verilen zorlama hapsine rağmen tedbir kararının gereklerine aykırılığın tekrarı söz konusu olursa, her tekrarda ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadar arttırılır. Ancak Kanun koyucu bu artırıma azami bir süre getirerek, zorlama hapsinin toplam süresinin altı ayı geçemeyeceği hükme bağlamıştır (6284 S.K.m.13/2). Ne var ki, bu hüküm, şiddet uygulamayı verilen tedbir kararlarına rağmen alışkanlık haline getirenlerin altıncı aydan sonra da şiddet uygulamaya devam ettiği düşünüldüğünde, kişilerin bir kez daha zorlama hapsine tabi tutulamaması riskini de beraberinde getirmektedir. Bu itibarla yaptırımın altı ayla sınırlı tutulması Kanunun bir eksikliğidir. Bunun yerine hükümde “*bir yıl içerisinde en fazla altı ay*” gibi bir sınırlama getirilebilirdi<sup>685</sup>. Diğer yandan maddede fiilin aynı zamanda bir suç oluşturması halinde, zorlama hapsinin yanında kişi hakkında ayrıca soruşturma ya da kovuşturma da yapılabileceği hükme bağlanmaktadır. Kanundaki şiddet tanımında yer alan neredeyse bütün eylemlerin aynı zamanda da bir suç oluşturduğu düşünüldüğünde soruşturma ve kovuşturmasının bir an evvel tamamlanarak şiddet uygulayanın cezalandırılması, Kanundaki bu eksikliğin giderilmesine yardımcı olabilir.

---

<sup>685</sup> Nitekim Mecliste yapılan tartışmalarda da şiddet mağdurunu korumak ve şiddet uygulayana gerekli tedbir kararlarını etkin bir şekilde uygulayabilmek için tasarıda yer alan, önemli bir yenilik olan “*zorlama hapsi*” nin altı ay süreyle geçerli olmasının bir eksiklik olduğu, altı aydan sonra mağduriyet devam ederse ne olacağının belirsiz kaldığı, şiddet uygulayan kişinin altı ay dışını sıkarsa zorlama hapsinin kalkacağı, böylece suçu önlemek için gerekli, önemli bir tedbirin etkinliğinin de yok olacağı gündeme getirilmiş ve “*Zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez*” ibaresinin kaldırılması teklif edilmiştir. Ancak teklif göz önüne alınmadan tasarı kanunlaşmıştır. (TBMM Tutanak Dergisi, 75. Birleşim, 7 Mart 2012, s. 37, 38. ([http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak\\_g\\_sd.birlesim\\_baslangic?P4=21142&P5=B&PAGE1=1&PAGE2=96](http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21142&P5=B&PAGE1=1&PAGE2=96), E.T. 28.04.2014).

Son olarak, zorlama hapsine karar verilebilmesi için şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarın da yer aldığı tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiş olması gerekir.

## **2.Zorlama Hapsi Kararına İtiraz**

Kanun hükümlerine göre hâkim tarafından tedbir kararlarına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir (Uyg.Yön.m.34/1). İtiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir (Uyg.Yön.m.34/2).

Zorlama hapsi kararlarına karşı yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen kararın kaldırılmasına veya aynen devamına duruşma yapılmaksızın karar verebilir (Uyg.Yön.m.34/3). Hâkim gerekli görürse ilgilileri de dinleyebilir (Uyg.Yön.m.34/4). Her şekilde bir hafta içinde karar verilmek zorundadır ve itiraz üzerine verilen kararlar da kesindir (Uyg.Yön.m.34/7).

## **III.Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon**

### **A.Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin Kurulması**

Kanununun 14. maddesinde şiddetin önlenmesi amacıyla şiddet önleme ve izleme merkezlerinin (ŞÖNİM'in) açılacağı hükme bağlanmıştır. Maddeye göre, *“Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar. Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik*

*izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir*". Başka bir ifadeyle Kanunda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından İstanbul Sözleşmesine uygun olarak çalışmaların tek kapı sistemi ile yedi gün/yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü, insan onuruna yaraşır, etkili ve süratli hizmet sunumu sağlayan, kadının ekonomik, psikolojik, hukuki ve sosyal olarak güçlendirilmesi odaklı merkezlerin kurulması öngörülmektedir<sup>686</sup>. Kanunun geçici 1. maddesinde ise, kurulması öngörülen ŞÖNİM'in Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde Bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulacağı, kuruluşları tamamlanuncaya kadar merkezlerin görevlerinin hangi birimlerce yürütüleceğinin Bakanlık tarafından belirleneceği hükmü yer almaktadır<sup>687</sup>. Bu kapsamda ŞÖNİM kurulana kadar, mülki amir, hakim ve kolluk tarafından verilen tedbirlere ilişkin olup ŞÖNİM tarafından yerine getirilmesi hüküm altına alınan hizmetler, ilk planda, Bakanlık il ve ilçe müdürlükleri tarafından yürütülmüştür<sup>688</sup>.

Kanun hükmü gereği şiddeti önleme ve izleme merkezleri, "KOZA" ismiyle 6 Aralık 2012 tarihi itibarıyla 14 pilot ilde açılmıştır<sup>689</sup>. Pilot illerin belirlenmesinde bu illerin nüfus yoğunluğu, kadın konukevi ve ilk kabul birimlerinin bulunması, verilere göre aile içi şiddetin yoğun olarak yaşanması ve emniyet teknik alt yapısının yeterli olması kriter olarak değerlendirilmiştir. Bu merkezlerin çalışma usul ve esaslarının ise yönetmelikle belirlenmesi gerekirken, halen hazırlama çalışmaları devam etmektedir<sup>690</sup>. Çalışmalar tamamlanana kadar kurulan merkezlerin çalışma esas ve

---

<sup>686</sup> **Moroğlu**, *Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, s. 38.

<sup>687</sup> **Moroğlu**, *Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, s. 38.

<sup>688</sup> Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı B.17.KSM.0.11. 401 sayılı Genelgesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/6284.pdf>, E.T. 19.04.2014).

<sup>689</sup> Bu iller; İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara, Denizli, Antalya, Mersin, Adana, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Samsun, Trabzon ve Malatya olarak belirlenmiştir.

<sup>690</sup> T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, resmi web sitesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/22931/Siddet-Onleme-ve-Izleme-Merkezleri>, E.T. 19.04.2014).

usulleri Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından taslak olarak belirlenmiş ve resmi web sitesinde ilan edilmiştir<sup>691</sup>.

Destek hizmetleri de ŞÖNİM bünyesinde kurulması planlanan birimler tarafından yerine getirilmektedir. İzleme merkezi bünyesinde kurulacak bu birimler Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından; AR-GE, eğitim destek, hukuki destek ve tıbbi destek birimleri olarak belirlenmiştir. AR-GE biriminde, ŞÖNİM’de toplanan verilerin değerlendirilmesi, politika geliştirilmesi ve bilgi bankası oluşturulması; eğitim-destek biriminde ise şiddete uğrayanın ve varsa çocuğunun eğitiminin devamının temini ile beraber mesleki eğitime yönlendirme konusunda çalışmalar yürütülür. Hukuk destek biriminde ise görev alacak avukatlar aracılığıyla mağduru davaları takip edilmektedir. Tıbbi Destek Biriminde de merkeze gelen mağdur ve çocuklarının ilk müdahale ve sağlık kuruluşlarındaki tedavi sürecinin takibi yapılır<sup>692</sup>. Bundan başka ŞÖNİM bünyesinde hizmetlerin etkinliğini ve uygulamadaki sorunları değerlendirmek ve öneriler geliştirmek, şiddetin önlenmesine yönelik hazırlanacak programları belirlemek, ŞÖNİM tarafından toplanacak verileri değerlendirmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu kurulacaktır<sup>693</sup>.

---

<sup>691</sup> T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, resmi web sitesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/22931/Siddet-Onleme-ve-Izleme-Merkezleri>, E.T. 19.04.2014).

<sup>692</sup> T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, resmi web sitesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/22931/Siddet-Onleme-ve-Izleme-Merkezleri>, E.T. 19.04.2014).

<sup>693</sup> T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, resmi web sitesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/22931/Siddet-Onleme-ve-Izleme-Merkezleri>, E.T. 19.04.2014).

## **B.Destek Hizmetleri**

### **1.Genel Olarak**

Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından, ŞÖNİM tarafından destek hizmetleri verilmektedir. Bu hizmetler, Kanununun 15. maddesinde üç ana başlık altında toplanır: Şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler, şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler ve şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilere yönelik hizmetler.

### **2.Şiddetin Önlenmesi ve Tedbir Kararlarının İzlenmesine Yönelik Hizmetler**

Kanunda ŞÖNİM tarafından yürütülmesi gereken destek hizmetlerinin başında, şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler yer almaktadır. Başka bir ifadeyle, merkezlerin başlıca görevi şiddeti önlemek ve şiddet uygulayanın verilen tedbir kararlarına ne oranda itaat ettiğini denetlemektir. Bu nedenle kurulan merkezlerde, ilk olarak koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin verilerin toplanması ve bir bilgi bankası oluşturulması gerekir (m.15/1-a). Ayrıca merkezlerde, tedbir kararlarının bulunduğu bir sicilin tutulması, şiddetin tekrarlanmasının önlenmesi ve tamamen ortadan kaldırılması bakımından önem arz etmektedir. Bu kapsamda, “*Web Tabanlı Yazılım Modülü*” oluşturularak veri akışı ve sistemi üzerine odaklanılmıştır. Bunun yanında, şiddet önleme ve izleme merkezlerinde hizmet alan kişilere ilişkin verilerin toplanacağı ve istatistiksel olarak değerlendirilip çözüme yönelik önerilerin ve yeni hizmet modellerinin geliştirilmesine katkıda bulunacak bir veri tabanı kurulması da planlanmaktadır<sup>694</sup>.

Merkezlerde yalnızca şiddet uygulayan hakkında verilen tedbir kararları değil, aynı zamanda korunan kişi hakkında verilen tedbir kararları da takip edilir. Bu anlamda, korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım

<sup>694</sup> T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, resmi web sitesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/22931/Siddet-Onleme-ve-Izleme-Merkezleri>, E.T. 19.04.2014).

hizmetleri ve diğere hizmetleri koordine etmek yine merkezlerin hizmetleri arasında sayılır (m.15/1-b). Ayrıca ŞÖNİM, gerekli olduğu hallerde ilgili makamlara tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda da bulunabilir (m.15/1-c). Bunlardan başka Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik programları hazırlamak ve uygulamak, Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin<sup>695</sup> Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak (m.15/1-d) ve şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak da ŞÖNİM'in destek hizmetleri arasındadır (m.15/1-e).

---

<sup>695</sup> Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çağrı merkezleriyle ilgili yayınladığı bilgilendirme amaçlı yazısında, “*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İletişim Merkezi; vatandaşlarımızın talep, şikayet ve önerilerine etkin, verimli ve kısa zamanda çözümüne katkı sağlamak amacıyla, ileri teknolojiyle donatılarak 11 Eylül 2012 tarihinde Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği bünyesinde Gaziantep te hizmete açılmıştır. Aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı şehit yakınları ve gazilere yönelik hizmetler Alo 183 hattından, sosyal yardımlar ve sosyal yardım projeleri hizmetleri Alo 144’ün hattından karşılanmaktadır. İletişim Merkezimize gelen çağrılar, vatandaş temsilcisi, mevzuat uzmanı, mesleki uzman, saha koordinasyon uzmanı ve illerde bulunan Acil Müdahale Ekiplerince yedi gün yirmi dört saat esasına göre faaliyetlerini sürdürmektedir. Alo 183 hattı aracılığıyla kadın, çocuk, engelli ve yaşlı, şehit yakınları ve gazilerle ilgili gelen çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmektedir. İhmal istismar ve şiddet vakaları veya töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için tedbir mahiyetindeki ihbarlar, durumun aciliyeti göz önünde tutularak, vakanın bulunduğu ilin acil müdahale ekip sorumlusuna ve/veya kolluk kuvvetlerine bildirilmektedir. Acil müdahale ekibi vakayı değerlendirdikten sonra emniyet veya jandarma birimleri ile koordinasyon sağlayarak, kısa zamanda müdahale edilmesini sağlamaktadırlar. Alo 144 Hattı tarafından ise aşağıdaki konularda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülen şartlı eğitim/sağlık yardımları, kömür yardımı, gıda yardımı, engelli aylığı, eşi vefat eden kadınlara yapılan yardımlar, tüp bebek yardımı, barınma yardımı vb. yardımlar ile proje destekleri hakkında yapılan her türlü talep, öneri ve şikayetler alınmakta, veri tabanı incelenerek arayan kişiye başvurusunun durumu hakkında bilgi verilmekte, ilgili İl/İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına yönlendirme yapılmaktadır. Bakanlığımız ile hizmet kitlemiz arasında köprü görevini üstlenecek olan Merkezimizle; kaliteli ve kontrollü bir iletişimin sağlanması, teşkilatlarımızın iş yükünün hafifletilmesi, verimliliğin artırılması, düzenli ve sürekli veri akışının sağlanması, hizmetlerin iyileştirilmesi için geribildirim ve vatandaş memnuniyetini arttırmayı hedeflemekteyiz” açıklamaları yer almaktadır.*

### 3.Korunan Kişilere Yönelik Hizmetler

Kanuna göre ŞÖNİM tarafından şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetlerden başka korunan kişilere yönelik de destek hizmetleri verilmektedir. Bunlar; barınma yerinin sağlanması, geçici maddi yardım yapılması, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmesi, hayati tehlikenin bulunması halinde geçici koruma altına alınmasının takibi ve izlenmesi, kreş yardımı, hukuki destek, tıbbi destek, istihdama yönelik destek, çocuklar için burs ve eğitim-öğretim konusunda vb. destek sağlamaktır (6284 S.K.m.15/2). Bu desteklerin verilmesi, mülki amir tarafından söz konusu destekle ilgili koruyucu tedbir kararının alınması ya da doğrudan yapılacak bir başvuruyla mümkündür. Nitekim 6284 sayılı Kanunda alınan koruyucu tedbirin ŞÖNİM desteğiyle yürütüleceği ifade edilmektedir<sup>696</sup>.

ŞÖNİM tarafından verilen destek hizmetlerinin başında gerekli değerlendirmeler yapılarak şartları varsa korunan kişinin doğrudan konukevine yerleştirilmesi gelir<sup>697</sup>. Konukevine yerleştirilen her kadın için konukevi ve ŞÖNİM işbirliği ile bir “*Destek Planı*” hazırlanarak planda konukevinde kalırken ve ayrıldıktan sonra bir yıl süreyle kadına ilişkin yapılacak çalışma ve sunulacak hizmetlere yer verilecektir<sup>698</sup> (KKAİHY. m.18/1) Hazırlanan “*Destek Planı*” çerçevesinde konukevinden ayrılan kadının takibine devam edilerek, ihtiyaç duyduğu hizmetlerin sağlanması, kadının ve beraberindeki çocuklarının durumunun izlenmesi ve istenilen amaca ulaşamamışsa gerekli destek hizmetlerinin sunumuna devam edilmesi amaçlanmaktadır. Diğer yandan sığınma ihtiyacı olmayan kadınlara ŞÖNİM tarafından iş bulma vb. konularda uygun yönlendirme ve rehberlik çalışmaları

---

<sup>696</sup> 6284 sayılı Kanunun 15. maddesine göre ŞÖNİM, verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak (m.15/2-b); tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemekle görevlidir (m.15/2-c).

<sup>697</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. § 3, II, B, “*Uygun Barınma Yeri Sağlanması*” başlığı altındaki açıklamalar.

<sup>698</sup> T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, resmi web sitesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/22931/Siddet-Onleme-ve-Izleme-Merkezleri>, E.T. 19.04.2014).



yapılmakta; psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık hizmetleri de verilmektedir (6284 S.K.m.15/2-a,ç).

Korunan kişiye yönelik sağlık kontrolü dışındaki tüm hizmetler de merkezde verilir. Bu kişi sağlık raporlarının alınması ve tedavileri sürecinde sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlandırılmaktadır<sup>699</sup>. Nitekim 6284 sayılı Kanunun 19. maddesine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişiler gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır. Diğer yandan korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerinden yararlanırken, başvurusunun gizli tutulması, sıra beklememesi, öncelikli ve en kısa zamanda işlemlerinin tamamlanması da esastır (Uyg.Yön.m.44/2). Ancak korunan kişinin bu ayrıcalıklardan yararlanabilmesi için genel sağlık sigortası olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayanlarla diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlardan biri olması gerekir (6284 S.K.m.19/1). Bu hallerde korunan kişi, hâllerin devamı süresince, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır<sup>700</sup>.

Son olarak ŞÖNİM, korunan kişiye, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda da gerekli rehberliği yapmaktadır (6284 S.K.m.15/2-f).

---

<sup>699</sup> Ayrıca bkz. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, resmi web sitesi, (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/22931/Siddet-Onleme-ve-Izleme-Merkezleri>), E.T. 19.04.2014).

<sup>700</sup> Kanunun 19. maddesinde, hakkında koruma kararı verilen kimselerin, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun (SSGSSK) 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılacağı bildirilmektedir. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ilgili bendinde ise gelir testi yapılmaksızın ancak 18 yaşından küçük çocuklar sigortalı kabul edilir. Böylece, 6284 sayılı Kanunun 19. maddesiyle, SSGSSK'nın ilgili bendi kapsamı genişletilmiş, yaş sınırına bakılmaksızın Kanuna göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilenlerin de gelir testi yapılmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılacağı hükme bağlanmıştır.

#### **4.Şiddet Uygulayan veya Uygulama İhtimali Bulunan Kişilere Yönelik Hizmetler**

ŞÖNİM tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunanlara yönelik de destek hizmetleri verilmektedir. Zaten şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılabilmesi için devletin ve kurumların çok yönlü çalışarak, şiddetin bütün taraflarına gerekli eğitimi, maddi ve manevi yardımı ve desteği sağlaması gerekir. Aksi yönde uygulama destekten öteye geçemez. Diğer yandan şiddetle mücadele etmek de imkansızlaşır. Bu kapsamda ŞÖNİM'in sunduğu destek hizmetlerinden ilki sosyal araştırma raporu hazırlamaktır. Hakimin isteği üzerine hem şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan (m.15/3-a) hem de korunan kişi (m.15/2-d) hakkında, ayrıntılı bir sosyal araştırma raporu hazırlanır. Şiddet uygulayan hakkında hazırlanan bu rapor, şiddetin tamamen ortadan kalkması bakımından şiddet yanlısının kişiliğinin analiz edilmesine, psikolojik etkenlerin ve şiddete neden olan vakıaların bilinmesine ve buna uygun desteğin verilmesine hizmet etmektedir. Bundan başka ilgili makamlar talep ederse ŞÖNİM, tedbirin kişi üzerindeki etkilerine dair de bir rapor hazırlamalıdır<sup>701</sup>. Yaptığı ön araştırma ve veri toplama çalışmalarından sonra kişi uygun olduğu desteklerden birine yönlendirilir<sup>702</sup>. Bu kapsamda şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiler, kişisel gelişimi ve psikolojik ihtiyacına göre eğitim ve rehabilitasyon programlarına (6284 S.K.m.15/3-c,1)<sup>703</sup>, tıbbi desteğe ihtiyacı varsa sağlık kuruluşunda muayene veya tedaviye (6284 S.K.m.15/3-c,2), şiddet eğilimi kişinin aynı zamanda işsiz olması nedeniyle yaşıyorsa meslek edindirme kurslarına (6284 S.K.m.15/3-c,3) yönlendirilebilir. Şiddeti önlemeye yönelik farkındalığı sağlayacak bu hizmetler, şiddet uygulayanı teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici nitelikte olmalıdır (6284 S.K.m.15/3). Zira kişinin zorla bir sağlık kuruluşuna yatırılması, ilgili program ve

---

<sup>701</sup> Sağiroğlu, s. 120.

<sup>702</sup> Sağiroğlu, s. 120.

<sup>703</sup> ŞÖNİM tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi, olan kişiye yönelik verilen bu destek programı, İstanbul Sözleşmesinin faillerin şiddete dayalı davranış kalıplarını değiştirmek amacıyla eğitim ve tedavi programlarının teşvik edilmesi bakımından "Önleyici Müdahale ve Tedavi Programları" başlıklı 16. maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.

kurslara katılmasının sağlanması ceza hukukundaki kurumlara benzer<sup>704</sup> ve insan haklarına saygılı bir uygulama olmaktan uzaklaşır. Nitekim eylemleri aynı zamanda suç teşkil eden şiddet uygulayan hakkında, bu nedenle ayrıca soruşturma ve kovuşturması başlatılması ve sonucunda bir ceza alması da mümkündür.

### **5.Kurumlararası Koordinasyon**

Devletler sadece yukarıda bahsedildiği üzere toplumu şiddeti önleme konusunda yönlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda yetkilileri, görevlileri, organları ve kurumları ile kadına yönelik şiddete karşı birlikte mücadele etmelidir. Nitekim bu yükümlülüğe, Kanunun hazırlanmasında referans kabul edilen İstanbul Sözleşmesinde de yer verilir (İst.Söz.m.5/1). Sözleşmeye göre taraf devletlerin toplumsal cinsiyet konusunda tam hassasiyet göstererek gerekli politikaları geliştirmesi (İst.Söz.m. 5/3), sivil toplum örgütlerini teşvik ederek, kadınları ve erkekleri daha çok bilinçlendirme, farkındalık yaratma faaliyetlerini yaygınlaştırması gerekir (İst.Söz.m. 9). Yerine göre hükümet kuruluşları, ulusal, bölgesel ve yerel parlamentolar ve yönetimler ulusal insan hakları kurumları ve ilgili tüm aktörler de bu işbirliğine müdahil olmalıdır (İst.Söz.m. 6/3).

Ülkemizde Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlar arası koordinasyon Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir (6284 S.K.m.16/1). Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler ise Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, özellikle Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir (6284 S.K.m.16/2). Örneğin, Bakanlığın toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadeleyi, plan, politika ve programlarına yansıtılabilmesi için kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sendikalar, üniversiteler, meslek kuruluşları, medya ve STK

---

<sup>704</sup> Özellikle söz konusu zorlama 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün Yükümlülükleri*" başlıklı altıncı bölümün 26. ve 32. maddeleri arasında düzenlenen hükümlerine benzeyerek, şiddet uygulayanın sanki bir hükümlüymüş gibi muameleyle tabi tutulmasına neden olur (R.G. 29.12.2004, S. 25685).

temsilcilerine yönelik olarak eğitim, seminer vb. etkinliklerin işbirliği içinde düzenlenmesinin sağlanması gerekir.

Kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasında işbirliği yapılacak olan kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler arasından medyanın gücü oldukça önemsenmektedir<sup>705</sup>. Bu işbirliği ve koordinasyon çerçevesinde özellikle kadına yönelik şiddet konusunda duyarlılık kazandırıcı televizyon, radyo programlarının hazırlanarak yayınlanması, yayınlanan programların bu kapsamda incelenmesi ve denetlenmesi hedeflenmektedir<sup>706</sup>. Bu nedenle TRT Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolara, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlama zorunluluğu getirilmiştir<sup>707</sup>. Bundan başka yayınların süresi ve yayın saatleri de Kanunda özel olarak belirtilmiş ve asgari otuz dakikası günün en çok televizyon izlenen 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere, 08.00-22.00 saatleri arasında yapılacağı hükme bağlanmıştır. Bu saatler dışında yapılan yayınlar ise aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez<sup>708</sup>. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak

---

<sup>705</sup> Medyanın şiddet üzerindeki rolünü gösteren ilk büyük uluslararası araştırma, “*Medya Şiddet ve Çocuk*” araştırması olarak 1996-1997 tarihleri arasında UNESCO tarafından, 23 ülkede 12 yaşında 5 bin 141 çocuğun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Büyük şehirler ve kırsal alanlardan, düşük ve yüksek saldırganlık çevrelerinden farklı okullardan seçilmiş çocuklar; medya davranışları, alışkanlıkları, medya tercihleri ve sosyal çevreleri konusunda bilgi aktarmışlardır. UNESCO tarafından gerçekleştirilen bu çalışma, medya şiddetinin evrensel olduğunu, farklı kültürel ve sosyo-ekonomik durumda bulunan çocukların farklı nedenlerle medya şiddetinden etkilendiğini ancak sonuç olarak hem sorunlu ve sorunsuz alanlarda yaşayan çocukların saldırganlaştığını ve çocuklar için bu durumun normalleştiğini, dolayısıyla medyanın şiddet kültürüne katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Faruk Işiker**, *Televizyon Yayınlarında Şiddet*, RTÜK, Uzmanlık Tezi, Ankara 2011, s. 20, 21.

<sup>706</sup> Kanununun 16. maddesinde yer alan bu hüküm, Özellikle cinsel ve şiddet içerikli yayınların engellenmesi ve medyayı teşvik bakımından düzenlenen “*Özel Sektör ve Medyanın Katılımı*” başlıklı İstanbul Sözleşmesinin 17. maddesiyle de paralel bir düzenlemedir.

<sup>707</sup> Özellikle 2013 yılında kamu spotu ismiyle kadına yönelik şiddet temalı yayınlara daha çok yer verildiği dikkati çekmektedir.

<sup>708</sup> Bu süreler RTÜK tarafından denetlenmektedir (6284 S.K.m.16/3).

bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır (6284 S.K.m.16/3).

Kurumlar arası koordinasyonda medyadan başka tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları da oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle söz konusu kuruluşların personel ve üyelerinin Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın- erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılması sağlanır (6284 S.K.m.16/5)<sup>709</sup>. İlgili kurumların personellerinden başka bireylerin de eğitiminin sağlanması bakımından özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın rolü büyüktür. Nitekim, Kanun örgün ve yaygın eğitim müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi konularının dahil edilmesini, eğitim materyallerinin taranarak toplumsal cinsiyet ayrımcılığını pekiştiren ifadelerin çıkarılmasını, ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına da kadının insan hakları ve kadın- erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik derslerin konulmasını emretmektedir<sup>710</sup> (6284 S.K.m.16/7). Şüphesiz toplumsal cinsiyet ayrımının ve bu ayrımdan kaynaklanan kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması, hukuki düzenlemelerin yanında bireylerin bakış açısını düzelten uygulamaların da gerçekleştirilmesini gerektirir. Bu bakımdan okullarda kadın- erkek eşitliğinin vurgulandığı derslerin müfredata yerleştirilmesini öngören düzenleme oldukça önemlidir<sup>711</sup>. Öte yandan Kanunun ilgili maddesi İstanbul Sözleşmesinin, toplumun her ferdinin daha ilkokul seviyelerinde başlayan kadın-erkek eşitliğine ilişkin eğitiminin sağlanması ve şiddete başvurmadan çözüm geliştirme tekniklerinin geliştirilmesi bakımından “Eğitim” başlıklı 14. maddesine de uygun olarak düzenlenmiştir.

---

<sup>709</sup> Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin düzenlendiği bir kanunda var olması gereken önemli noktalardan birisi, aile içi şiddet konusunda kamu farkındalığını artırmayı amaçlayan eğitimleri sağlıyor olmasıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Sarı**, s. 119.

<sup>710</sup> **Moroğlu**, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi*, s. 380.

<sup>711</sup> **Moroğlu**, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi*, s. 379.

#### IV.6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'la Karşılaştırılması

Aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla hazırlanan ve 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, özellikle kadının ve aile bireylerinin korunmasında yetersiz kalmaktaydı. Önemi nedeniyle toplumun ve hatta dünyanın gündeminden düşmeyen aile içi şiddetle yıllarca dört maddelik bir düzenlemeyle mücadele edildi. Hatta ilk maddesinde Kanunun amacı, kapsamı ve uygulanacak tedbirler; ikinci maddesinde ise usul ve tedbirlere aykırılık halinde uygulanacak hapis cezasına ilişkin olarak yapılan düzenlemelerle Kanun gerçekte iki maddesiyle uygulanmaktaydı<sup>712</sup>. Ne var ki kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin engellenmesi mümkün olmadı ve her geçen gün artarak devam etti. Avrupa'nın yürüttüğü kampanyalar ve hazırladığı İstanbul Sözleşmesi'nin de katkısıyla nihayet, 2012 yılında 6284 sayılı Kanun yürürlüğe girdi. 4320 sayılı Kanunla karşılaştırıldığında 6284 sayılı Kanun, son yıllarda ülkemiz tarafından kadına yönelik şiddetin önlenmesi bakımından gerçekleştirilen büyük bir gelişme oldu. Yaşanan tecrübelerin de tesiriyle Kanun daha ilk maddesinden başlayarak, 4320 sayılı Kanuna göre daha kapsamlı düzenlendi. Özellikle Kanunun 1. maddesinde düzenlenen amacı ve kapsamı, 4320 sayılı Kanuna göre daha net ve geniş bir şekilde tanımlandı. Mülga düzenlemede, Kanundaki tedbirlerden yararlanarak şiddete karşı korunması amaçlanan kimseler; aynı çatı altında yaşayan eşler, çocuklar veya diğer aile bireyleriyle aynı çatı altında yaşamayan aile bireyleriydi<sup>713</sup>. Kapsamın darlığı, evli olan ve olmayan kadın ayırımına gidilmesi birçok mağdur kadının koruma dışında

---

<sup>712</sup> Baydur, s. 65.

<sup>713</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Yusuf Solmaz Balo, *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulanması*, Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, C.2, S. 6, Y. 5, Ekim-Aralık 2003, s.25; Arif Barış Özbilen/Mualla Buket Soygüt Arslan, *6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun"un Değerlendirilmesi*, "10. Yıl'a Armağan" İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 22, Y. 11, Güz 2012/2, s. 368; Könezoğlu, s. 102. Ayrıca 4320 sayılı Kanunda ailenin diğer bireyleri demekle yetinilmiş, diğerlerinin kimler olacağı belirtilmemiştir. Doktrinde bu kişiler, eşlerin üst alt ve üst soyları, eşlerin vesayeti altında olan ve ev içinde yaşayanlar, ailenin korunması altında yaşayan uzaktan bile olsa hısımları şeklinde sayılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz, Erdem, s. 53; Ayan, s. 312; Uçar, *Aile İçi Şiddet*, s. 151.

kalmasına neden olmaktadır<sup>714</sup>. 6284 sayılı Kanunla bu ayırım ortadan kaldırıldı ve evli olsun olmasın tüm kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması amaçlandı<sup>715</sup>. Bundan başka mülga Kanunda yer almayan “*tek taraflı ısrarlı takip mağduru*” kavramıyla korunması hedeflenen kitleye yeni bir grup eklenmiş oldu<sup>716</sup>. Ayrıca birinci maddede yapılan bir iyileştirmeyle kapsam biraz daha genişletilerek yalnızca aile içi şiddete maruz kalanlar değil, her türlü şiddete uğrayan veya şiddet gerçekleşmiş olmasa bile şiddete uğrama tehlikesi bulunan kimselerin de tamamının korunması amaçlandı. Böylece sadece şiddet uygulandıktan sonra harekete geçen 4320 sayılı Kanun hükümleri yerine, şiddete uğrama tehlikesinde dahi harekete geçmesi amaçlanan bir düzenleme getirilmiş oldu<sup>717</sup>.

Kanunun korumasından yararlanabilecek kimselerin kapsamı genişletilirken, hakkında tedbire hükmedilecek şiddet uygulayan kimselerin de kapsamı genişletildi. 4320 sayılı Kanunun ilk halinde suçun faili “*kusurlu eş*” iken, yapılan bir değişiklikle “*kusurlu eş veya diğer aile bireyleri*” olarak kapsam genişletilmişti<sup>718</sup>. Yine de Kanunun kapsamına, bir kadını saplantı haline getiren, onu takip edip sürekli rahatsız eden ve hatta ona şiddet uygulayanlar gibi bir çok şiddet faili dahil edilmemektedir<sup>719</sup>. 6284 sayılı Kanunun şiddetle mücadelede yaptığı en önemli değişikliklerden birisi şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan herkesin fail olabileceği kabul edilerek, şiddet uygulayan kimselerin kapsamını genişletmek oldu.

---

<sup>714</sup> Yargıtay’ın 4. Ceza Dairesi, 2006/3351 E., 2009/4849 K. nolu dosyasında 4320 sayılı Kanunun kapsamı tartışılmış, anayasa ve uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gereği aynı çatı altında yaşayan kimselerin hukuken evli görünmeseler de istikrarlı bir aile hayatı yaşadıklarından, 4320 sayılı Kanun kapsamında korunması gerektiği vurgulanmış, ancak Ceza Genel Kurulu tarafından bu tartışma yersiz görülmüş ve ceza dairesinin karar kaldırılarak, yerel mahkemenin hükmünün bozulmasına karar verilmiştir (CGK., 08.12.2009, E. 2009/7-131, K. 2009/284), Terazi Hukuk Dergisi, S.34, Y.4, Haziran 2009, s. 252 vd.

<sup>715</sup> Özbilen/Soygüt Arslan, s. 369.

<sup>716</sup> Özbilen/Soygüt Arslan, s. 369.

<sup>717</sup> Baydur, s. 76; Könezoğlu, s. 95.

<sup>718</sup> İ. Doğan, *Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme*, s. 1230; Uğur, s. 335; Könezoğlu, s. 103.

<sup>719</sup> Uğur, s. 335.

Mülga Kanundan farklı olarak 6284 sayılı Kanunun 1. maddesinde, Kanunun uygulanmasında ve hizmetlerin sunulmasında temel alınacak ilkelere de yer verildi. Kanun gerekçelerinde özellikle uluslararası sözleşmelere atıfta bulunulması alışıldık bir durum olsa da doğrudan bir kanun maddesinde yer verilmesi alışılmış bir kanun yapma tekniği değildir<sup>720</sup>. Maddede açıkça Anayasa, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle İstanbul Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemelerin esas alınarak Kanunun hazırlandığı vurgusu yapılmaktadır. Zaten karşılaştırıldığında özellikle İstanbul Sözleşmesi hükümlerinin büyük ölçüde 6284 sayılı Kanuna yansıtıldığı dikkati çeker<sup>721</sup>. Böylece Türk Anayasa'sına ve kanunlarına uygun olarak, uluslararası standartlarda bir Kanun yapma çabası ortaya konmuş oldu.

6284 sayılı Kanun, “*Tanımlar*” başlıklı 2. maddesiyle de mülga Kanun dönemindeki boşluğu kapatarak, uygulamaya netlik kazandırdı. Nitekim, amacı aile içi şiddeti önlemek olan 4320 sayılı Kanunda aile içi şiddetin bile tanımı yapılmamıştı<sup>722</sup>. Sadece Kanunun uygulama yönetmeliğinde şiddet, aileden bir bireyin diğer bireye yönelik, fiziki, cinsel, psikolojik, sözel ve ekonomik her türlü davranışı olarak tanımlanmaktaydı<sup>723</sup>. 6284 sayılı Kanunda ise “*şiddet*”, “*ev içi şiddet*” ve “*kadına yönelik şiddet*” tanımları yapılarak, kavramların unsurları açıklık kazandı. Öte yandan şiddetin “*toplumsal, kamusal veya özel alanda*” fark etmeksizin müdahalesinin yapılacağı vurgusu yapılarak, şiddetle mücadelede önemli bir adım atılmış oldu.

4320 sayılı Kanun ve 6284 sayılı Kanun karşılaştırıldığında dikkati çeken bir diğer önemli farklılık ise, başvuru ve karar veren makamlar bakımından getirilen düzenlemelerdir. 4320 sayılı Kanunda tedbirlerin alınabilmesi için mağdurun savcılık

---

<sup>720</sup> Uğur, s. 341.

<sup>721</sup> Uğur, s. 341.

<sup>722</sup> Uğur, s. 335; Baydur, s. 70; İ. Doğan, *Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme*, s. 1224.

<sup>723</sup> Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik, R.G. 01.03.2008, S. 26803. Ayrıca bkz. Erdem, s. 54; Könezoğlu, s. 102.



aracılığıyla veya bizzat aile mahkemesine başvurması gerekmekteydi<sup>724</sup>. Karar vermeye yetkili makam ise yalnızca aile mahkemesi hakimliği idi<sup>725</sup>. Kararın uygulanmasını da savcılık kolluk marifetiyle takip ederdi<sup>726</sup>. 6284 sayılı Kanunda ise ihbar ve şikayet, karar vermeye yetkili makamlar, tedbir kararının uygulanması ve bildirim ile takibi ayrı ayrı ve birden fazla maddeyi içerecek şekilde kapsamlı olarak düzenlendi. İlk olarak şiddete uğrayan veya uğrama tehditi altında bulunan kimselerin başvuruda bulunabileceği makamlar ve görevleri açık bir biçimde tanımlandı. İlk başvuru ister kolluğa ister adli makamlara ya da Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı'na yapılmış olsun her birimin sorumlulukları ve görevlerinin sınırı tespit edildi. Tedbir kararı vermeye yetkili makamlar arasına aile mahkemesi hakiminden başka mülki amir ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri de eklendi ve yetki sınırları ve alabilecekleri tedbirler Kanunda birbirinden bağımsız olarak düzenlendi<sup>727</sup>. Ayrıca tedbir başlığı altında bir genelleme yapılmaksızın alınabilecek tedbirler, koruyucu veya önleyici tedbir ayrımıyla düzenlendi. Örneğin mülki amir yalnızca koruyucu tedbire hükmedebilirken, Kanuna göre hakime hem koruyucu, hem de önleyici tedbirlere hükmedebilme yetkisi verildi<sup>728</sup>. Bununla birlikte mülki amirin ve hakimın alabileceği koruyucu tedbirler de birbirinden farklı olarak düzenlendi. 4320 sayılı Kanunda ise sadece şiddet uygulayan hakkında alınabilecek önleyici tedbirlere yer verilmekteydi<sup>729</sup>. Bu tedbirler bile 6284 sayılı Kanunda düzenlenen önleyici tedbirlerle karşılaştırıldığında yetersizdi. Diğer yandan Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabileceği hükmü getirildi ve sınırı da tespit edilerek, kişilerin ses ve görüntülerinin dinlenmesi, izlenmesi veya kayda alınması yasaklandı (6284 S.K.m.12).

---

<sup>724</sup> Baydur, s. 79; Könezoğlu, s. 108.

<sup>725</sup> Könezoğlu, s. 108.

<sup>726</sup> Baydur, s. 79; Sarı, s. 94.

<sup>727</sup> Ceylan, s. 29.

<sup>728</sup> Özbilen/Soygüt Arslan, s. 379.

<sup>729</sup> Özbilen/Soygüt Arslan, s. 379.

Mülga Kanunda ayrı bir merkez olmaksızın tedbirin iş yükü fazlasıyla ağır olan savcı tarafından kolluk marifetiyle izlenmesi öngörülmekteydi. Bu da kolluğa ve savcılığa ek iş yükü getirmekte, zaten yetersiz olan kadroların bir de tedbirleri takip etmesi mümkün olamamaktaydı. 6284 sayılı Kanunla şiddeti ve tedbirleri izlemek için bir merkezin (ŞÖNİM'in) kurulması öngörüldü. Ayrıca ŞÖNİM'in görevleri ve vereceği hizmetler de Kanunda belirlendi. Zira, 4320 sayılı Kanunda aile içinde şiddete uğrayan kişiye yönelik, sosyal, psikolojik, tıbbi, hukuksal ve benzeri destek hizmetleri sunulacağına dair herhangi bir hüküm yer almamaktaydı<sup>730</sup>. Böylece, kurulan merkezle korunan kişi ve şiddet uygulayana kesintisiz olarak hizmet verilmesi ve şiddete karşı koruyucu ve önleyici hizmetlerin yerine getirilmesi hedeflendi<sup>731</sup>.

6284 Sayılı Kanunda, mülga düzenlemede olduğu gibi, alınan tedbir kararlarına aykırılık halinde, şiddet uygulayana yönelik caydırıcı hükümlere de yer verildi. Buna göre tedbir kararına aykırılık halinde kişilerin üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacağı hükme bağlandı. Tedbir kararının gereklerine aykırılığın tekrarı halinde ise, her tekrarda ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresinin onbeş günden otuz güne kadar arttırılabileceği ve her halükarda zorlama hapsinin toplam süresinin altı ayı geçemeyeceği düzenlendi. 4320 sayılı Kanunda ise aynı eylemler suç olarak kabul edilmekte, artırıcı nedenler göz önüne alınmaksızın doğrudan yaptırımın alt ve üst sınırları düzenlenerek, koruma kararına aykırı davranan eş veya diğer aile bireyleri hakkında üç aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunacağı düzenlenmekteydi<sup>732</sup>. Böylece, 4320 sayılı Kanunda suç olarak düzenlenen tedbir kararlarına aykırılık hali, yeni düzenlemeyle birlikte suç olmaktan çıkarıldı, yerine ise zorlama hapsi getirilmiş oldu. Ancak yeni düzenlemenin süre bakımından eskisine göre daha merhametli olduğu söylenebilir. Diğer yandan 6284 sayılı Kanunla birlikte verilen tedbire ilk kez aykırı davrananların en fazla on gün hapsedilmesi insan hakları bakımından olumlu

---

<sup>730</sup> **Sarı**, s. 131.

<sup>731</sup> **Uğur**, s. 341.

<sup>732</sup> **Biçkin**, s. 1457; **Sarı**, s. 96.

bir gelişme gibi görülebilir. Ancak aykırı davrandığı tedbir kararının sonucunda korunan kişinin yaşam hakkı tehdit altındaysa, daha üstün bir insan hakkı ihlali söz konusu olacağından, zorlama hapsi süresinin uzun olması belki daha caydırıcı bir etkiye sahip olabilirdi.

Kanunda dikkati çeken bir diğer olumlu husus da mülki amirler tarafından koruyucu uygulamalar çerçevesinde şiddete maruz kalan kadınlara sosyal yardım verileceğidir<sup>733</sup>. Uygulamada eğer kadın sığınma evinde kalıyorsa sığınma evi üzerinden başvuru yapılarak Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakfından yardım alması sağlanıyordu<sup>734</sup>. Bu madde ile sığınma evinde kalmayan şiddet mağduru kadınların da sosyal yardımlardan faydalanabilmeleri sağlanmış oldu. Eğer etkin olarak uygulanması söz konusu olursa bu tedbir, ekonomik nedenlerden dolayı şiddet döngüsünün içinde kalan kadınların hayatlarını kolaylaştırıcı bir işlev görecektir<sup>735</sup>.

---

<sup>733</sup> Uğur, s. 342.

<sup>734</sup> Ü. Şener, *6284 Sayılı Kanun Ne Getiriyor*, s. 3.

<sup>735</sup> Ü. Şener, *6284 Sayılı Kanun Ne Getiriyor*, s. 3.

## SONUÇ

Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet ülkemizde yıllardır tartışılmakta, ancak kalıcı bir çözüm bulunamamaktadır. Nitekim, geçtiğimiz her gün şiddet haberlerinin arasına, en az bir kadının daha şiddete uğradığı veya öldüğü haberi eklenmektedir. Yaklaşık iki yıl evvel, 4320 sayılı Kanunla karşılaştırıldığında daha detaylı olduğu görülen, 6284 sayılı Kanunun yürürlüğe sokulmasına rağmen şiddet olayları artarak devam etmektedir. Devletin şiddetten, sona erdikten sonra haberdar olması veya kolluğun somut olayda riski doğru bir şekilde değerlendirememesi, Kanunun uygulamasında engel teşkil edebilir. Yanı sıra mevcut düzenlemede de eksiklikler olabilir. Ancak asıl problem, ülkenin toplumsal cinsiyet ayrımı yapan çoğunluk bir zihniyete sahip olması ve devletin tüm kurumlarıyla birlikte hareket edememesidir. Bu nedenle, kanun maddeleri ne kadar mükemmel olsa da, toplumsal zihniyet değişimine neden olacak eğitim hükümleri düzenlenmeden, kadına karşı şiddetle mücadele etmek mümkün değildir. 6284 sayılı Kanun eksik olsa da eğitim konusunda gerekli hukuki düzenlemeleri bünyesinde barındırmaktadır. Buna rağmen yapılması emredilen hükümlerin kağıt üzerinde kalması, devletin uygulamadaki zayıflığının bir göstergesidir. O halde Kanun metninden evvel, devletin politikalarını tartışmak gerekir. Ancak, şiddetin sona ermesi için devlet politikalarını yönlendiren, tam ve eksiksiz bir hukuki korumanın sağlanması da önemli bir unsurdur. Bu nedenle çalışmamızın amacını oluşturan 6284 sayılı Kanundaki eksiklikleri belirtmekte ve çözümleri ortaya koymakta fayda vardır.

Kanuna dair önemli eleştirilerden ilki Kanunun başlığına ilişkindir. Yapılan eleştirilerin temelinde ise Kanunun daha başlığından itibaren amacıyla ters düştüğü vurgusu vardır. Gerçekten birincil olarak şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan bireyi ve özellikle de kadını korumayı amaçlayan Kanun, daha başlığında “*Ailenin Korunması*” temasıyla hareket ederek, kadın haklarını ikincil plana atmaktadır. Bu yönüyle 4320 sayılı Kanunun etkisinden kurtulamayan 6284 sayılı Kanun, içeriğinde de ailenin korunmasına yönelik tedbirlere yer vermektedir. Oysa ki, ailenin korunması hususu TMK hükümleriyle sağlanmaktadır. Diğer yandan, ev

içi şiddetin alışkanlık haline geldiği bir hanede, korunması gereken bir aile birliğinin varlığı da tartışılır. Bu itibarla evli olsun olmasın kadının ve şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan herkesin, temelde yaşam hakkıyla beraber insan haklarının temini asıl amaç olmalıdır. Bu nedenle devletin aileyi merkeze koyan politikalarından vazgeçmesi şarttır.

Kanunda eleştirilmesi gereken bir diğer nokta ise, Kanunun “*Tanımlar*” başlıklı 2. maddesinde “*kadın*” ve “*toplumsal cinsiyet*” kavramlarına yer verilmemesidir. Referans alınan İstanbul Sözleşmesinde yer verilmesine rağmen bu kavramların tanımlanmaması, uygulamada belirsizliğe neden olabilir. Her ne kadar Kanunun geniş yorumlanması gerekse de özellikle “*şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınların*” ifadesi açık bir şekilde transeksüel vb. cinsel tercihlerini yaşayan bireyleri kapsamamaktadır. Bu belirsizliğin giderilmesi ise hakimlerin takdirine bırakılmıştır. Diğer taraftan toplumda kadınlara biçilen rollerden kaynaklı toplumsal cinsiyet ayrımı ve kadınların bu nedenle uğradıkları şiddet de şiddetle mücadelede politikaların merkezini oluşturmaktadır. Buna rağmen ne kanunda ne de uygulama yönetmeliğinde bu kavramlardan söz edilmemesi şaşırtıcıdır. Kanunda toplumsal cinsiyete dayalı kadına yönelik şiddet kavramı yerine yalnızca kadına yönelik şiddet kavramının tanımlanması yeterli görülerek, tek bir tanımla hem kadına yönelik şiddet hem de toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin birlikte tanımlanması tercih edilmiştir.

Kanunda dikkati çeken bir husus da kolluğa, özellikle de kolluk amirine verilen yetkililerdir. Şüphesiz, şiddetle mücadelede en büyük görev kolluk birimlerine aittir. Bu nedenle kolluğun kanunla verilen özel yetkiye dayanarak, acil müdahale kabiliyetine sahip olması ve mevcut riski değerlendirmesi gerekir. Ancak, 6284 sayılı Kanunda risk değerlendirmesi ve yönetimi konusu ele alınmamış, sadece “*şiddete uğrama tehlikesi*”nden bahsedilmiş, bu tehlikenin de ne tanımına ne de nasıl değerlendirileceğine yer verilmemiştir. Bu eksiklik nedeniyle, şiddetle karşılaşan ilk merci olan kolluğun kendi içgüdülerine göre hareket etmesi beklenmektedir. Nitekim ülkemizde riski doğru değerlendiremeyen kolluğun harekete geçmemesinin sonuçları da ortadadır. Bundan başka Kanunda kolluk amirine de ağır yükümlülükler verilmiştir.

Örneğin, kolluk amirinin, mülki amir veya hakim tarafından alınabilen bazı önlemlere, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, başvurma imkanı vardır. Buna rağmen doğru bir risk değerlendirmesi yapamayan amirin herhangi bir tedbire başvurmaması da olasıdır. Bu itibarla, tedbir alma yetkisinin kolluk amiri yerine savcılık makamına bırakılması daha uygundur. Bu yetkinin savcı tarafından kullanılması ilk bakışta durumun aciliyetine aykırı gibi görülebilir. Ancak, şiddet eylemlerinin çoğu aynı zamanda bir suç teşkil etmektedir ve suçtan haberdar olan kolluğun savcılığa derhal bilgi verme yükümlülüğü vardır. Bu nedenle kadına yönelik şiddet hususunun da kolluk amiri tarafından nöbetçi savcıya derhal haber verilmesi ve mülki amir veya hakimin alabileceği tedbirlerden bazılarını hukuk eğitimi alan savcının karar vermesi gerekir. Bu süreçte kolluk, mağduru korumakla ve gerekirse ilk kabul biriminde barınmasını sağlamakla görevlendirilebilir.

Kanunda tedbir kararları ve zorlama hapsine ilişkin düzenlemelere de dikkati çekmek gerekir. Özellikle hangi tedbire hangi makamın karar verebileceği kanunda açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, şiddete uğrayan kimsenin bir an evvel koruma altına alınması isteğiyle aynı anda birden fazla makama başvurması halinde ortaya çıkabilecek sorunlar gözden kaçırılmamalıdır. Örneğin, maddelerden birinde sayılan bir tedbir, aynı anda yapılan bir başvuru sonucunda önce mülki amir tarafından alınmış ve uygulamaya başlanmış ancak o sırada hakim tarafından da alınmışsa, tedbirin süresi ve uygulaması bakımından çelişkili kararların alınmasına yol açabilir. Bu nedenle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının programlamayı amaçladığı ve ilgili kurumların online olarak takip edebileceği veri tabanının bir an evvel tamamlanarak, kayıtların düzenli olarak tutulmaya başlamasında fayda vardır. Diğer taraftan tedbire aykırı hareket edenler hakkında da zorlama hapsine hükmedilmektedir. 4320 sayılı Kanunla karşılaştırıldığında, suç olmaktan çıkarılan bu eylemin yaptırımının disiplin hapsine çevrilmesi ilk bakışta insan hakları bakımından daha adil gözükülebilir. Ancak süre bakımından önceki kanuna nazaran ilk ihlalde –üç günden başlayan- daha kısa bir sürenin düzenlenmiş olması dikkati çeken ilk sorundur. Bundan başka, şiddet uygulamayı verilen tedbir kararlarına rağmen alışkanlık haline getirenlerin şiddet eylemlerini devam ettirdiği düşünüldüğünde, zorlama hapsi bakımından azami alt aylık süreye karar verilebilmesi, kişilerin bir kez

daha zorlama hapsine tabi tutulamaması riskini de beraberinde getirmektedir. Bu itibarla yaptırımın altı ayla sınırlı tutulması Kanunun bir eksikliğidir. Bunun yerine hükümde “*bir yıl içerisinde en fazla altı ay*” gibi bir sınırlamanın getirilmesi daha uygun olurdu.

Zorlama hapsi kararı bakımından karşılaşılabilecek bir diğer sorun da, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbirlere aykırı hareket eden kişinin çocuk olduğu düşünüldüğünde hakkında zorlama hapsine karar verilip verilemeyeceğidir. Nitekim, TCK’ya göre ceza sorumluluğu olmayan çocuklara uygulanacak güvenlik tedbirleri arasında “*zorlama hapsi*” gibi özgürlüğü bağlayıcı bir yaptırım yoktur. Tedbirler genellikle, koruyucu, tedavi edici ve eğitici niteliktedir. Buna rağmen çocuk failer hakkında da ceza sorumluluğuyla orantılı olarak zorlama hapsi kararına hükmedilmesi mümkün olabilmelidir.

Şiddetle mücadelede en önemli hususlardan biri de sığınmaevleri/konukevleri meselesidir. Ülkemizde rakamsal olarak değerlendirildiğinde konukevi sayısının oldukça düşük olduğu aşikardır. Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri bile henüz, her ilde faaliyete geçmemiştir. Bununla birlikte Belediye Kanununda yapılan bir değişiklikle, nüfusu 50.000’nin üzerindeki belediyelerin konukevi açma zorunluluğunun nüfusu 100.000’i aşan belediyelere getirilmesi de şiddetle mücadelede olumsuz bir adım olmuştur. Herkesin dikkati çektiği bu eksikliklere, farklı bir bakış açısının daha eklenmesi gerekmektedir. Aile ve kadın odaklı çalışan devletin Kanunda herkesin korunduğu detayını atlamayarak, erkeklerin de rahatlıkla sığınabileceği bir konukevine ihtiyacı olduğunu gözden kaçırmaması şarttır. Bugün için sayısı düşük olsa da, şiddete uğrayan koca ve erkek evladın varlığı da yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle baba dayağından kaçan kız ve erkek çocukların, yatak kapasitesi düşük olan diğer kurumlara yerleştirilmesi yerine, aynı sebepten bir arada bulunan çocuklarla birlikte geçici olarak bir konukevinde barınmalarının ve ilgili hizmetlerden yararlandırılmalarının sağlanması gerekir. Diğer taraftan şiddet uygulayanın bir çocuk olması halinde hakkında verilecek evden uzaklaştırma tedbiri gibi tedbirlerin uygulanabilmesi bakımından, çocukların da kalabileceği, gerekirse şiddet eğilimi davranışlarının yatılı olarak tedavi edilmesine katkıda bulunacak

hizmetlerin verileceği bir konukevinin de açılması gerekmektedir. Nitekim, kız kardeşlerine şiddet uygulayan bir çocuğun, evden uzaklaştırılmasına karar verilmesi halinde, bu süre içerisinde kalabileceği bir yerin bulunmaması hali ortaya daha vahim sonuçların çıkmasına neden olabilir.

Konukevlerindeki aksaklıklar bakımından eklenmesi gereken bir husus da İstanbul Sözleşmesinde açılması öngörülen cinsel şiddet kriz merkezi veya sevk merkezi meselesidir. 6284 sayılı Kanunda bütün şiddet mağdurları ŞÖNİM ve konukevlerinde toplanarak aynı hizmetlere tabi tutulmuştur. Kanunda cinsel şiddet mağdurları için ayrıca bir kriz merkezi veya cinsel şiddet sevk merkezi açılması öngörülmemiştir. Ülkemizde uğradıkları cinsel şiddeti arkadaşlarıyla bile konuşmaya çekinen mağdurların varlığı düşünüldüğünde, kendisi gibi aynı tür şiddete maruz kalanlarla bir arada ve bu konuda uzmanlaşmış kimselerden destek alarak yaşadıkları travmayı atlattıklarının daha kolay olacağı gözden kaçırılmamalıdır. Bu nedenle düzenlemeye yer verilmemesi Kanundaki bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Kanunda şiddete maruz kalan kadınları istihdama yönlendirmek amacıyla kreş imkanı sunulacağı da ifade edilmektedir. İlgili hükme göre, kadın çalışmıyorsa ve iş arıyorsa 4 ay, çalışıyorsa 2 ay çocukların kreş ücreti devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu maddenin kadın istihdamında teşvik edici olduğu bir gerçektir. Ancak asıl amaç, bu istihdamın sürekliliğini sağlayabilmektir. Bu nedenle kreş imkanı süresinin kadının elde ettiği gelire göre belirlenmesi daha uygundur. Örneğin, asgari ücrette çalışan bir kadının, çocukları bakımından kreş hizmetinin okula başlayana kadar devlet tarafından karşılanması sağlanabilir.

Kanunda değinilmesi gereken bir diğer husus da İstanbul Sözleşmesi'nin 30. maddesinin 2. fıkrasında yer alan devletin tazminat yükümlülüğüdür. Maddeye göre, şiddet sonucu ciddi bedensel zarar görmüş ya da sağlığı bozulmuş olan ve uğradıkları zarar fail, sigorta ya da devlet tarafından finanse edilen sağlık ve sosyal hizmetler gibi diğer kaynaklar tarafından karşılanmayanlara faile rücu etme hakkı saklı kalmak kaydıyla yeterli miktarda devlet tazminatı ödenmelidir. Bu tazminat verilen mali yardımın dışında bir ödemedir. Ancak, 6284 sayılı Kanun hazırlanırken bu hüküm görmezden gelinmiştir.



Son olarak şiddetle mücadelede medyanın gücü de unutulmamalıdır. Nitekim, insan hayatını yönlendirme konusunda medya unsuru, hafife alınamayacak bir erktir. Kanunda, kamu spotu niteliğinde hazırlanacak olan yayınların günün belli saatlerinde bütün kanallarda yayınlanacak olması ve bunun da RTÜK tarafından denetiminin sağlanacağı hükmü, medyanın sağlayacağı katkının ancak küçük bir kısmını karşılar. Medyanın asıl katkısı, kendi yayınlarında yer alan şiddet içerikli öğelerin azaltılması ve kadının sadece cinsel obje olarak görülmesine neden olan yayınların kaldırılmasıyla gerçekleşir. Bunun yanında zihinlere gizlice toplumsal cinsiyet ayrımını yerleştiren yayınların da RTÜK denetimi altında tutulması şarttır.

Şüphesiz, karşılaşılan olumsuzluklarla mücadele etmek, yaşamın her alanında zordur. Uzun zaman almakla beraber, sabırlı ve ısrarcı bir tutum gerektirir. Bu nedenle devletin de politikalarında, bugüne kadar kendilerini ve yakınlarını tehlikeye atmamak uğruna yaşadığı şiddete sabır gösteren ve failiyle birlikte yaşamaya ısrar eden kadınlarımızı düşünerek, elinden gelenin en iyisini yapması ve ısrarla çalışmalarını sürdürmesi gerekir.

## KAYNAKÇA

ACAR, Feride, *CEDAW, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*, Sunum, (http://www.odtumd.org.tr/dosyaArsivi/Etkinlik/CEDAW\_Prof\_Dr\_Feride\_Acar.pdf, E.T.28.06.2013).

ACAR, Faruk, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu ve Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, B. 3, Ankara 2012.

AKARTEPE, Alpaslan, *Evlilik Birliğinde Eşlerden Birisinin Bazı Malvarlığı Değerleri Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması*, EÜHFD, C. XIII, S. 1-2, Y. 2009, s. 167- 192.

AKIN, Mustafa, *Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması*, Terazi Hukuk Dergisi, S. 14, Y. 2007, s. 93-102.

AKKURT, Sinan Sami, *Çocuğun Kişiliğinin Korunması ve Velayetin Belirlenmesinde Çocuğun Menfaati Olgusu*, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. 1, İstanbul 2010, s. 92.

AKKUTAY, Ali İbrahim, *Uluslararası Antlaşmaların Türk İç Hukukundaki Konumu ve Etkileri*, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ongün'e Armağan, C. XI, S. 1-2, Ankara 2007, s. 415-447.

AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ KARAMAN, Derya, *Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*, 6098 Sayılı Borçlar Kanununa Göre Uyarlanmış C. 2, B. 15, İstanbul 2013.

- AKINTÜRK, Turgut, *Medeni Kanun Tasarısında Kadın- Erkek Eşitliği*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Hukukta Kadın Sempozyumu, B. 2, Ankara 2000, s. 73- 82.
- AKSOY, Ercüment/ÇETİN, Gürsel/İNANICI, Mehmet Akif/ POLAT, Oğuz/SÖZEN, M. Şevki/YAVUZ, Fatih, *Aile İçi Şiddet*, (<http://www.ttb.org.tr/eweb/adli/6.html>, E.T. 22.05.2013).
- AKYÜZ, Emine, *Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması*, B. 2, Ankara 2012.
- ALTAŞ, Hüseyin, *Medeni Hukuk Ders Notları, 9 Nolu Dosya* ([http://huseyinaltas.net/dosya/Medeni\\_Hukuk\\_9.doc](http://huseyinaltas.net/dosya/Medeni_Hukuk_9.doc)), E.T 10.04.2013).
- ALTINAY, Ayşegül/ARAT, Yeşim, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul 2007.
- ALTINORDU, Fazıl, *AİHS’ne Göre Ayrımcılık Yasağı ve Türk Hukukundaki Gelişimi*, Ankara 2012.
- ARMUTÇUOĞLU, Can Yalçın, *Aile Konutuna Sağlanan Koruma ve Aile Komutu Şerhinin Hukuki Niteliği*, MÜHF- HAD, C. 17, S. 1- 2, Y. 2011, s. 413- 436.
- ARSLAN, Gülay, *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme (Öngörülen Haklar ve Öngörülen Usuller)*, İÜHFM, C. LXII, S. 1-2, İstanbul 2004, s. 3- 43.
- ARTUK, M. Emin/GÖKÇEN, Ahmet/YENİDÜNYA, Caner, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, B. 13, Ankara 2013.

- ARIN, Canan, *Kadına Yönelik Şiddetin Türleri*, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı, C. 3, Ankara 03- 07 Ocak 2006.
- AYAN, Serkan, *Evlilik Birliğinin Korunması*, Ankara 2004.
- AYAR, Ahmet, *Türk Medeni Kanununda Yeni Bir Kurum: Aile Konutu*, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. 1, İstanbul 2010, s. 361- 389.
- AYDIN, Sevgican, *Türk Aile Hukukunda Kadın Erkek Eşitliğine İlişkin Evliliğin Genel Hükümleri Maddelerinin İncelenmesi*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. 1, İstanbul 2009, s. 387-409.
- AYYILDIZ, Güneş, *Eski ve Yeni Medeni Kanun'a Göre Kadının Hukuki Durumu İle İlgili Yenilik ve Değişiklikler*, İstanbul Barosu Dergisi, C. 79, S. 6, Y. 2005, s. 2072- 2105.
- BACAKSIZ, Pınar, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu Kapsamında Kadını Korunması*, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013,s. 13-37.
- BAYDUR, Emel, *Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler*, TBB Dergisi, S. 84, Y. 2009, s. 63-92.
- BAĞCI, Ömer, *Aile Konutu Üzerinde Tasarruf*, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. IV, S. 2, Y. 2002, s. 145- 175.
- BAKTIR, Selma *Aile Mahkemeleri*, Ankara 2003.
- BALO, Yusuf Solmaz, *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulanması*, Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, C.2, S. 6, Y. 5, Ekim- Aralık 2003, s. 23-33.
- BARLAS, Nami, *Yeni Türk Medeni Kanunları Hükümleri Çerçevesinde, eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları*, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Ankara 2004, s. 115- 143.
- BAŞPINAR, Veysel, *Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler*, AÜHFD, C. 52, S. 3, Y. 2003, s. 79- 101.

- BAYDUR, Emel / ERTEM, Burcu, *Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları*, TBB Dergisi, S. 65, Ankara 2006, s. 89- 118.
- BAYGIN, Cem, *4721 Sayılı Yeni Medeni Kanununun Evlenme, Boşanma ve Evliliğin Genel Hükümleri Konusunda Getirdiği Değişiklikler*, Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 2, İstanbul 2003, s. 437-462.
- BAYGIN, Cem, *Soybağı Hukuku*, İstanbul 2010.
- BAYRAKTAR, Köksal/EROĞLU, Fulya, *Aile İçi Şiddete İlişkin Ceza Kanunu Çerçevesinde Genel Bir İnceleme*, YÜHFD, Prof. Dr. Erhan Adal'a Armağan, C. VIII-IX, S. 1-2, Y. 2011-2012, s. 63-112.
- BİÇKİN, İnci, *4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Düzenlenen Geçici Hukuksal Koruma Önlemleri*, İstanbul Barosu Dergisi, C.80, S. 4, Y. 2006, s. 1449-1460.
- BİLİR, Faruk, *2004 Anayasa Değişiklikleri Üzerinde Bir Değerlendirme*, [http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/9\\_10.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/9_10.pdf), E.T. 10.09.2013).
- CANSEL, Erol/ÖZEL, Çağlar, *Hukuk Başlangıcı*, B. 5, Ankara 2012.
- CANSEL, Erol, *Sosyal Devlet ve Aile*, AÜHF 1969-70 Yılıının Açılış Dersi, AÜHFD, Cilt XXVI, Sayı 3- 4, s. 11- 21.
- CANSEL, Erol, *Türk Ailesinin Anayasa'nın 41. Maddesine Göre İncelenmesi*, Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan, Konya 1991, s. 405-416.
- CENTEL, Nur, *Ceza Hukuku Şiddete Karşı Kadını Koruyor mu?*, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 1-13.

- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, B. 10, İstanbul 2013.
- CEYLAN, Ebru, *Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler*, TBBD, S. 109, Y. 2013, s. 13- 54.
- ÇABRİ, Sezer, *Aile Konutu Şerhi*, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 40401- 415.
- ÇOLAK, Haluk/TAŞKIN, Mustafa, *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, B. 2, Ankara 2007.
- ÇAKIRBAY ÇİMEN, Hatice, *Sosyal Devlet İlkesi Açısından Ailenin Korunması*, Danışmanı: Doç. Dr. Oğuz Şimşek, Dokuz Eylül Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009.
- ÇETİNER, Selma Baktır, *Velayet Hukuku*, Ankara 2000.
- ÇETİNKAYA-ODER, Bertil Emrah, *Şiddet Karşısında Kadının İnsan Onurunun Korunması Bakımından Bir Örnek Olay: İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi'nin Kamusal Kaynaklarla Desteklenmesi*, MHB, Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan, S. 1-2, Y. 19-20, s. 577-602.
- DEMİR, Mehmet, *Türk Medeni Kanunu'na Göre Evlilik Birliğinin Temsili ve Aile Konutu İle İlgili İşlemler*, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 691- 713.
- DERYAL, Yahya, *Medeni Hukuk Bilgisi*, B. 4, Ankara 2010.
- DOĞAN, Murat, *Medeni Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessesese: Aile Konutu*, AÜEHFD, C. IV, S. 1-4, s. 285- 300.

- DOĞAN, İzzet, *Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Belgeler, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa ve Bu Yasada Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme (Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme)*, İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 3, Y. 2008, s. 1223-1235.
- DOLTAŞ, Dilek, *Gilgamiş ve İlyada Destanlarında Kadının Yeri ve Rolü*, Prof. Dr. Necla Arat'a Armağan, İstanbul 2004, s. 139- 146.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku*, Cilt 3, B. 7, İstanbul 2013.
- ERDOĞAN, Oktay, *Çocuk Ceza Hukuku*, Ankara 2012, s. 199 vd.
- EGGER , A., *Aile Hukuku*, Ankara, 1949.
- EMİROĞLU, Turgut, *6284 Sayılı Yasaya Genel Bakış*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 105-106.
- ERDEM, Mehmet, *Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun*, TBB Dergisi, S. 73, Ankara 2007, s. 46- 79.
- ERLÜLE, Fulya, *Çocuk İle Kişisel İlişki Kurulması*, MÜHF, Hukuk Araştırma Dergisi, C. 16, S. 3-4, İstanbul 2010, s. 217- 246.
- ERTÜRK, Şükran/ÖZDAMAR, Demet, *Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık*, DEÜHFD, C. 11, Özel S. 2009, s. 1169-1218.
- ERTÜRK, Yakın, *Kadına Karşı Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları Özel Raportörü Yakın Ertürk'ün Türkiye Raporu*, İnsan Hakları Ortak Platformu, Ankara 2007, (<http://www.ihop.org.tr/dosya/YE/yeturkiyerapor.pdf>, E.T. 22.05.2013).

- FEYZİOĞLU, Feyzi Necmettin, *Aile Hukuku*, B. 2, İstanbul 1979.
- GAUDART, Dorothea/SCHÖPP-SCHILLING, Hanna Beate, *Cedaw nedir? Birleşmiş Milletler (BM) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*, Kadınların İnsan Hakları ve Önemi, Federal Başbakanlık – Federal Kadın, Medya ve Kamu Hizmeti Bakanlığı, (Redaksiyon, içerikten sorumlu Sylvia Kölbl, Grafik Düzenleme neuwirth+steinborn, Baskı Druckerei Friedrich VDV), Viyana, 2007  
(<http://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=28274>, E.T. 28.06.2013).
- GENÇ ARIDEMİR, Arzu, *Aile Hukuku Bakımından Önem Taşıyan “Kadın Haklarına İlişkin Uluslararası Belgeler” ve Bunların Türk Hukukuna Etkisi*, Prof. Dr. Necla Arat’a Armağan, İstanbul 2004, s. 153-186.
- GENÇCAN, Ömer Uğur, *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun Amaç ve Kapsamı*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 89- 96.
- GENÇCAN, Ömer Uğur, *Aile Konutu: Kavramı, Şerhi ve Üzerindeki Haklar*, İstanbul Barosu Dergisi Aile Hukuku Özel Sayısı, Y. 2007, s. 19- 70.
- GÖNENSAY, A. Samim, *Medeni Hukuk*, C. 2, İstanbul 1937.
- GÖREN, Zafer *Anayasa Hukuku*, Ankara 2006.
- GÖZLER, Kemal, *Hukuka Giriş*, B. 9, Bursa 2012.
- GÖZLER, Kemal / KAPLAN, Gürsel, *İdare Hukuku Dersleri*, B. 12, 2012.
- GRASSINGER, Gülçin Elçin, *Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler*, İstanbul 2009.



- GÜLER, Okan, *Türkiye’de 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun İçeriğinin Boşanmalar Konusundaki Muhtemel Önleyiciliği*, Danışmanı: Prof. Dr. Tülin G. İçli, Hacettepe Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011.
- GÜNDAY, Metin, *İdare Hukuku*, B. 19, Ankara 2013.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185- 281)*, İstanbul 2008.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *Türk Medeni Hukukunda Kayyımlik*, Şubat 2006.
- GÜRİZ, Adnan, *Hukuk Başlangıcı*, B. 14, Ankara 2012.
- GÜRPINAR, Damla, *Eşlerin Evlilik Birliği Giderlerine Katılma Borcu*, Prof Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, C. II, İzmir 2013, s. 1293-1340.
- GÜVEN, Kudret, *4320 Sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun”un Getirdiği Hukuki Tedbirler*, ([http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2\\_1.pdf](http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/2_1.pdf), E.T.14.01.2014).
- HACIOĞLU, Burhan Caner, *4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunla İhdas Edilen “Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a Muhalefet Suçu” Üzerine Bir İnceleme*, EÜHFD, C. III, S. 1, s.39-47.
- HATEMİ, Hüseyin, *Aile Hukuku I. (Evlilik Hukuku) Ders Kitabı*, İstanbul 2005.
- HATEMİ, Hüseyin/OĞUZTÜRK Kalkan, *Aile Hukuku*, B. 2, İstanbul 2013.
- HATEMİ, Hüseyin/SEROZAN, Rona, *Aile Hukuku*, İstanbul 1993.
- HAVUTÇU, Ayşe, *Evlilik Birliğinin Temsili*, Ankara 2006.

- HELVACI, Serap/ERLÜLE, Fulya, *Medeni Hukuk*, B. 2, İstanbul 2011.
- IŞIKER, Faruk, *Televizyon Yayınlarında Şiddet*, RTÜK, Uzmanlık Tezi, Ankara 2011.
- İBA, Şeref, *Anayasa Hukuku ve Siyasal Kurumlar*, B. 2, Ankara 2008.
- KAMACI, Mahmut, *Aile Konutu ve Hak Sahibi Eşin Bu Konutla İlgili Tasarruflarına Diğer Eşin Katılma Hakkı (Rıza) TMK'nun 194. Maddesi*, Yargıtay Dergisi, C. 30, S. 1- 2, Y. 2004, s. 113- 138.
- KARINCA, Eray, *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Aile İçi Şiddet)*, Ankara 2010.
- KARINCA, Eray, *Ailenin Korunmasına Dair Kanunda 5636 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi*, Terazi Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 11, Ankara 2007, s. 115-121.
- KILIÇOĞLU, Ahmet, *Medeni Kanun'umuzun Aile – Miras- Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, Ankara 2003.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M, *Türk Medeni Kanunun'da Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı (Eşin Rızasına Bağlı İşlemler)*, Ankara 2002.
- KOÇHİSARLIOĞLU, Cengiz, *İsviçre'de Evlilik Birliği Hukuku'ndaki Son Gelişmeler*, Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan, Konya 1991, s. 431- 451.

- KORKU OWEN, Fidan/W. OWEN, Dean, *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2008, (<http://www.aileicisiddet.net/egitim/set/KYAIS.pdf>, E.T. 21.05.2013).
- KORKUSUZ, Gülşah, *Cinsel Saldırı Suçu*, İÜHFİM, C. LXXI, S. 1, s. 815-854.
- KÖNEZOĞLU, Bilge, *Aile ve Ailenin Korunması*, Danışmanı: Doç Dr. Şebnem Akipek, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.
- KÖPRÜLÜ, Bülent/KANETİ, Selim, *Aile Hukuku*, B. 2, İstanbul 1989.
- KUNTER, Nurullah/YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe, *Açıklamalı Ceza Muhakemesi Kanunu*, C. 1, Haziran 2013.
- LALE, İsmail/LALE, Ömer, *Evlilikte Hukuksal İlişkiler*, Ankara 2009.
- MERA, Necati, *Yeni Türk Ceza Kanununda Kişilere Karşı Suçlar*, Eylül 2005.
- MOROĞLU, Nazan, *Uluslararası Sözleşmelerde ve Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 20-42.
- MOROĞLU, Nazan, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi: 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi*, s. 357-380. ([http://portal.ubap.org.tr/App\\_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf](http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf), E.T. 30.12.2013).
- NUHOĞLU, Ayşe, *Kadına Yönelik Şiddet*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 62- 77.

- OĞUZMAN, Kemal, *Aile Hukuku Dersleri*, İstanbul 1990.
- Ö. KABOĞLU, İbrahim, *Anayasa Hukuku Dersleri*, B. 8, İstanbul 2012.
- ÖDEN, Merih, *Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi*, Ankara 2003.
- ÖKTEM, Seda, *Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması*, TBBB, S. 67, Y. 2006, s. 317- 338.
- ÖNCÜ, Gülay Arslan, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Yaklaşımları*, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 39-65.
- ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, B. 4, Ekim 2012.
- ÖZBUDUN, Ergun, *Türk Anayasa Hukuku*, B. 13, Ankara 2012.
- ÖZCAN, Onur, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Töre Saikiyle Kasten Öldürme Suçu*, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 241-261.
- ÖZDAMAR, Demet, *Cedaw Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokolün İç Hukukumuz ve Özellikle Aile Hukukumuz Etkisi*, Ankara 2009,
- ÖZDAMAR, Demet, *Türk Kadın Hukuku Mevzuatı*, B. 2, Ankara 2012.
- ÖZDAMAR, Demet, *Türk Hukukunda Özellikle Türk Medeni Kanunu Hükümleri Karşısında Kadının Hukuki Durumu*, Ankara 2002.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa/RUHİ, Ahmet Cemal, *Çocuk Hukuku*, Ankara 2012.

- ÖZGENÇ, İzzet, *Şiddet Uygulayan Kişinin Zorlama Hapsine Tabi Tutulması*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012 s. 59-61.
- ÖZKARA, Erdem /CAN, İ. Özgür, *Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Güncel Yasal Değişiklikler ve Adli Tıp*, TBB Dergisi, S. 99, Y. 25, Mart- Nisan 2012. s. 341-348.
- ÖZTAN, Bilge, *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, B. 37, Ankara 2012.
- ÖZTAN, Bilge, *Aile Hukuku*, B. 57, Ankara 2004.
- ÖZTAŞ, İlker, *Evlilik Birliğinin Temsili ve Evlilik Birliğini Temsil Yetkisinin Sona Ermesi*, MÜHF- HAD, C. 16, S.1-2, Y. 2010, s. 247-284.
- ÖZUĞUR, Ali İhsan, *Nafaka Hukuku*, Ankara 2002.
- PEHLİVAN, Ali, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İntihara Yönlendirme Suçu*, *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması* (Editör: Nur Centel), İstanbul 2013, s. 261-301.
- POLAT, Oğuz, *Kadını Şiddete Karşı Korumaya Yönelik Yasa Hükümlerine Eleştirel Yaklaşım*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, “İnsan Hakları Hukuku ve Kadın” Paneli, Hazırlayan Prof. Dr. Bihterin Vural DİNÇKOL, İstanbul 2003.
- RUHİ, Ahmet Cemal, *Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması*, AÜEHFD, C. VIII, S. 1-2, Y. 2004, s. 529-562.
- RUHİ, Ahmet Cemal, *Nafaka Hukuku*, B. 2, Ankara 2005.
- SAĞIROĞLU, Mehmet Şerif, *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*, İstanbul 2013.

- SAMAT, Murat, *Evlilik Birliğinin Korunması*, Danışmanı: Prof. Dr. Çiğdem Kırca, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara 2010.
- SARI, Kibar Seyhun, *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Danışmanı Doç. Dr. Gülriz Uygur, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.
- SERDAR, İlknur, *Kişisel İlişki Kurma Hakkı*, DEÜHFD, Cilt: 9, Özel Sayı, 2007, s.739- 781.
- SEROZAN, Rona *Aile Konutunun Şerhine Değişik Bir Yaklaşım*, Prof. Dr. Zahit İmre'ye Armağan, İstanbul 2009, s. 279- 288.
- SEROZAN, Rona, *Çocuk Hukuku*, İstanbul 2005.
- SEVER, Çiğdem *Kadına Karşı Ev İçi Şiddette Devletin Sorumluluğu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Opuz v. Türkiye Kararı*, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, C. 1, S. 2, Y. 2012, s. 19-46.
- SİRMEN, Lale, *Medeni Hukuktaki Son Gelişmelerin Işığı Altında Evlenme ve Boşanma Alanında Yeniden Düzenlenmesi Gereken Konular*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Hukukta Kadın Sempozyumu, B. 2, Ankara 2000,s. 82- 91.
- SOYALAN, Doğan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, B. 8, Ankara 2010.

- ŞAHİN, Cumhur, *İstanbul Sözleşmesi'nin ailenin Korunması ve Kadına karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerindeki Etkisi*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 17-19.
- ŞEN, Ersan, *Kadının ve Çocuğun Korunması*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, , C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012.
- ŞENER, Ekin Bozkurt, *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2011. (C:\Users\DELL\Desktop\Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi Kadına Yön.mht, E.T. 07.05.2013).
- ŞENER, Ülker, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor*, TEPAV Değerlendirme Raporu, Mart 2012.
- ŞENYUVA, Ardahan Hüsnü, *Evlilik Birliğinin Hakimın Müdahalesi Yoluyla Korunması*, Danışmanı Prof. Dr. Kudret Güven, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.
- ŞIPKA, Şükran, *Aile Konutu ile İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, İstanbul 2002.
- TANÖR, Bülent/YÜZBAŞIOĞLU, Necmi, *1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku*, B. 12, İstanbul 2012.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi, *Türk Aile Hukuku*, B. 4, İstanbul 1982.
- TEZCAN, Durmuş/ERDEM Mustafa Ruhan/ ÖNOK, Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, B. 8, Ekim 2012.

- TEZİÇ, Erdoğan, *Anayasa Hukuku*, B. 14, İstanbul 2012.
- TOSUN, Kerim, *6284 Sayılı Yasa Hakkında İnceleme*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 97-100.
- TÜRKMEN, Ahmet, *Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi*, DEÜHFD, C. 11, Özel S. 2009, s. 1387- 1434.
- UÇAR, Mehmet Ali, *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası (Aile İçi Şiddet)*, Ankara 2003.
- UÇAR, Ayhan, *4721 Sayılı Medeni Kanun İle Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler (evliliğin Genel Hükümleri)*, AÜEHFD, C. VI, S. 1- 4, Y. 2002, s. 317-332.
- UĞUR, Hüsamettin, *Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri (Kanunun Getirdikleri)*, TBB Dergisi 2012 (101), s. 333-366.
- UĞUR, Hüsamettin, *Aile Bireyleri ve Kadının Şiddete Karşı Korunması (Kadının Korunması)*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012,
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, *Türk Medeni Hukuku*, Aile Hukuku, C. 2, B. 3, İstanbul 1956.
- VURAL DİNÇKOL Bihlerin, *İnsan Hakları Hukuku ve Kadın*, İstanbul 2003.
- YAVUZ, Sutay, “*Changing Household and Family Compositions in Turkey: A Demographic Evaluation for 1968-1998 Period*”, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-Dergisi, Y. 2004, (http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleleler\_cerceve.htm, E.T. 30.09.2013).



- YENİSEY, Feridun, *Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik “Şiddet Riskinin” Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C. 8, S. 97- 98, İstanbul 2012, s. 10-13.
- YILDIZ, Ekrem/GÜRSOY, Serhan, *Kayımlık ve Kayyım Katılımıyla Görülmesi Gereken İşler ve Davalar*, İstanbul 2007.
- YILMAZ, Zekeriya, *Ceza Hukukumuzda Şikayet*, Ankara 2010.
- ZABUNOĞLU, Yahya Kazım, *İdare Hukuku*, C. 1, Ankara 2012.
- ZAPATA, Tan Tahsin, *Medeni Hukuk*, B. 12, Ankara 2012.
- ZEVKLİLER, Aydın/ACABEY, Beşir/GÖKYAYLA, Emre, *Medeni Hukuk*, B. 6, Ankara 2000.
- ZEYTİN, Zafer, *Türk Medeni Kanununda Kadın- Erkek Eşitliğine İlişkin Düzenlemeler*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan, C. 2, İstanbul 2009, s.1649- 1680.
- ZORLUOĞLU, Ayça, *Türk Medeni Kanunu'nun 195-201 Maddeleri Çerçevesinde Evlilik Birliğini Korumaya Yönelik Önlemler*, Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı, Doç. Dr. Zarife Şenocak, Ankara 2009.

## DİĞER KAYNAKLAR

**24. Üç Aylık Döneme ilişkin Faaliyet Raporu**, 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi Kapsamında; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne Sorumlu/ İlgili Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Ağustos 2012'de hazırlanmıştır. (<http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/24.pdf>, E.T: 16.09.2013).

**4320 Sayılı Kanunun Gerekçesi**, (<http://www.sanalcadi.com/sohbet-cafe/128550-4320-sayili-kanunun-gerekcesi.html>, E.T. 03.05.2103).

**6284 Sayılı Kanunun Genel Gerekçesi**, (<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0572.pdf>, E.T. 22.05.2013).

**AİHM Basın Bildirisi**, ([http://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_Violence\\_Woman\\_TUR.pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Violence_Woman_TUR.pdf), E.T. 20.09.2013).

**AİHM Kararları**, (<http://www.aihmiz.org.tr/?q=tr/content/kadinin-soyadi-secme-ozgurlugu-leventoglu-abdulkadiroglu-turkiye-davasi-ihlal-karariyla>, E.T: 26.04.2013).

**Birleşmiş Milletler Antlaşması** (<http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/35501-Birlesmis-Milletler-Antlasmasi.pdf>, E.T. 10.09.2013).

**Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin 19 No'lu Genel Tavsiyesi: Kadınlara Karşı Şiddet**, 1992, Genel Yorumlar, ([http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/Books/khuku/kadinlara\\_karsi\\_siddet/siddet\\_cedaw\\_komitesinin\\_19\\_no\\_lu\\_genel\\_tavsiyesi\\_kadinlara\\_.pdf](http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/Books/khuku/kadinlara_karsi_siddet/siddet_cedaw_komitesinin_19_no_lu_genel_tavsiyesi_kadinlara_.pdf), E.T. 28.06.2013).

**CEDAW Komitesi 1992 tarihli 19 nolu Genel Tavsiyesi**

([www.ihop.org.tr/dosya/CEDAW/CEDAWGT19.doc](http://www.ihop.org.tr/dosya/CEDAW/CEDAWGT19.doc), E.T. 29.06.2013).

**CEDAW orijinal metni ve ayrıntılı bilgi için bkz.**

(<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>, E.T. 20.09.2013).

**Türk Ceza Kanunu Gerekçesi,** ([www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/madde](http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/madde)

[gerekce.doc](http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/madde), E.T. 16.09.2013).

**Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Explanatory Report, Introduction, §**

([http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Exp_memo_Conv_VAW_en.pdf)

[women/Exp\\_memo\\_Conv\\_VAW\\_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/violence-against-women/Exp_memo_Conv_VAW_en.pdf), E.T. 28.06.2016).

**İstanbul Sözleşmesi orijinal metni için bkz.** ([http://www.coe.int/t/dghl/](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20English.pdf)

[standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20English.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20English.pdf)

E.T. 20.09.2013).

**İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza Hukuku ve Kriminoloji**

**Araştırma ve Uygulama Merkezi,** Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye’de Aile İçi

Şiddet, Ülke Çapında Kriminolojik ve Viktimolojik Alan Araştırması ve

Değerlendirmesi, İstanbul 2003.

**Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Hakkında Genel Bilgiler,**

(<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/hakkinda.htm>, E.T. 19.09.2013).

**Opuz Davası/ Türkiye,** (<http://www.aihmiz.org.tr/?q=tr/content/opuz-karari>,

E.T. 16.09.2013).

**Pekin Platformu orijinal metni** için bkz. (<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/beijingdeclaration.html>, E.T. 20.09.2013).

**Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa** 07.11.2003, (<http://www.achpr.org/instruments/women-protocol/>, E.T. 20.09.2013).

**T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü**, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, ([http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/kadina\\_yonelik\\_sid\\_2012\\_2015.pdf](http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/kadina_yonelik_sid_2012_2015.pdf), E.T. 07.05.2013).

**T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü**, Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması, Y. 2011, ([http://www.athgm.gov.tr/upload/athgm.gov.tr/mce/2013/taya\\_kitap\\_butun.pdf](http://www.athgm.gov.tr/upload/athgm.gov.tr/mce/2013/taya_kitap_butun.pdf), E.T. 24.04.2013).

**T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Avrupa Birliği Uyum Yasa Paketleri**, Ankara 2007, ([http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/3\\_ab\\_bakanligi\\_yayinlari/ab\\_uyum\\_yasa\\_paketleri.pdf](http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/3_ab_bakanligi_yayinlari/ab_uyum_yasa_paketleri.pdf), E.T. 10.07.2013).

**T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü**, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010, ([http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski\\_site/Pdf/kadinayonelikailleicisiddetlemucadeleulusaleyemplani.pdf](http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/kadinayonelikailleicisiddetlemucadeleulusaleyemplani.pdf), E.T. 02.02.2013).

**T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü**, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara 2009, (<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf>, E.T. 02.05.2013).

**T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü**, 21. Yüzyıl için Toplumsal cinsiyet eşitliği, Kalkınma ve Barış (Pekin+ 5), Ankara 2000.

**T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü**, Avrupa Birliğine giriş sürecinde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Kadın- Erkek Eşitliği Politikaları, Ankara 2000.

**TBBM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu**, Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddeti İnceleme Raporu, Ankara 2011, ([http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29\\_05\\_2012.pdf](http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf) E.T. 07.05.2013).

**The World’s Women 2010: Trends and Statistics**, Key Findings For Asia and Pacific, UN Statistics Division, 2010, (<http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/Worldswomen/FactSheet2010.pdf> E.T. 10.05.2013).

**Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu**, Esas No: 10/ 148, 182, 187, 284, 285, ([http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski\\_site/Pdf/tbmmkom-bolum1.pdf](http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/tbmmkom-bolum1.pdf), E.T. 03.05.2013).

**Türk Dil Kurumu,** ([http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.51837853aa1379.22378144](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.51837853aa1379.22378144), E.T. 03.05.2013).

**Türkiye Tarafından Hazırlanan 2012 Yılı İlerleme Raporu,** Aralık 2012, ([http://www.abgs.gov.tr/files/IlerlemeRaporlari/2012/turkiye\\_tarafindan\\_hazirlanan\\_2012\\_yili\\_ir\\_31\\_12\\_2012.pdf](http://www.abgs.gov.tr/files/IlerlemeRaporlari/2012/turkiye_tarafindan_hazirlanan_2012_yili_ir_31_12_2012.pdf), E.T. 28.06.2013).

**Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu,** Ekim 2013, ([http://www.abgs.gov.tr/files/AB\\_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2013\\_ilerleme\\_raporu\\_tr.pdf](http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf), E.T. 20.12.2013).

**UNICEF (2000),** Domestic Violence against Women and Girls. Italy: UNICEF, (<http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>, E.T. 08.05.2013).

**Unite to End Violence against Women** (<http://www.un.org/en/women/endviolence/about.shtml>, E. T. 20.09.2013).

**Vienna Declaration and Programme of Action,** World Conference on Human Rights Vienna, 14-25.06.1993, § 36-44, (<http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/%28symbol%29/A.CONF.157.23.En?OpenDocument>).

**World Development Report: Investing in Health,** Oxford University Press, New York 1993, ([files.dcp2.org/pdf/WorldDevelopmentReport1993.pdf](http://files.dcp2.org/pdf/WorldDevelopmentReport1993.pdf), E.T. 10.05.2013).

**World report on violence and health (WRVH),** WHO 2013, ([http://www.who.int/violence\\_injury\\_prevention/violence/world\\_report/en/summary\\_en.pdf](http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf), E.T. 02.05.2013).